קרבן העדה על תלמוד ירושלמי עירובין

רבי דוד פרנקל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קרבן העדה על תלמוד ירושלמי עירובין

רבי דוד פרנקל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרבן-העדה-על-תלמוד-ירושלמי-עירובין/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 17
הלכה ג 18
הלכה ד 19
הלכה ה 20
הלכה ו 21
הלכה ז 24
הלכה ח 25
הלכה ט 26
הלכה י 29
פרק ב 32
הלכה א 32
הלכה ב 37
הלכה ג 38
הלכה ד 38
הלכה ה 40
הלכה ו 42
הלכה ז 42
הלכה ח 43
פרק ג 44
הלכה א 44
הלכה ב 48
הלכה ג 50
הלכה ד 54
הלכה ה 57
הלכה ו 59
הלכה ז 59
הלכה ח 62
הלכה ט 64
הלכה י 65
פרק ד 66
הלכה א 66
הלכה ב 69
הלכה ג 69
הלכה ד 70
הלכה ה 71
הלכה ו 72
הלכה ז 72
הלכה ח 73
הלכה ט 74
הלכה י 74
פרק ה 75
הלכה א 75
הלכה ב 84
הלכה ג 85
הלכה ד 87
הלכה ה 88
הלכה ו 89
הלכה ז 90
הלכה ח 91
פרק ו 93
הלכה א 93
הלכה ב 94
הלכה ג 96
הלכה ד 98
הלכה ה 100
הלכה ו 101
הלכה ז 103
הלכה ח 105
הלכה ט 109
הלכה י 109

פרק ז 110
הלכה א 110
הלכה ב 112
הלכה ג 114
הלכה ד 115
הלכה ה 116
הלכה ו 117
הלכה ז 120
הלכה ח 120
הלכה ט 121
הלכה י 121
פרק ח 123
הלכה א 123
הלכה ב 124
הלכה ג 125
הלכה ד 127
הלכה ה 128
הלכה ו 129
הלכה ז 130
הלכה ח 131
הלכה ט 134
פרק ט 136
הלכה א 136
הלכה ב 139
הלכה ג 140
הלכה ד 140
הלכה ה 142
פרק י 143
הלכה א 143
הלכה ב 146
הלכה ג 147
הלכה ד 148
הלכה ה 148
הלכה ו 149
הלכה ז 151
הלכה ח 152
הלכה ט 153
הלכה י 155
הלכה יא 156
הלכה יב 157
הלכה יג 158
הלכה יד 160

פרק א

הלכה א

מתני' **מבוי**. מלשון מבוא העיר והוא חלל המוקף ג' מחיצות ואין בו כותל רביעי הוא הנקרא מבוי שאינו מפולש או שאינו רחב ט"ז חמה והוא הנקרא מבוי קצר ומדאורייתא רה"י גמורה היא אלא שחששו חכמים כיון שראשו אחד פתוח לרה"ר או לכרמלית דלמא אתי למיטעי ולמשרא רה"ר גמורה לטלטל בו א"נ דלמא אתי לטלטולי מרה"ר לתוכו כיון שנפרץ במילואו לרה"ר לפיכך הצריכו לעשות היכרא בלחי או להניח קורה רחבה טפח על כותל המבוי להודיע ששתי רשויות הם:

שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט. דקים להו לרבנן דעד כ' אמה שלטא ביה עינא לפיכך אם מקרקע המבוי עד הקורה כ' אמה כשר ואם יש לחלל כ' אמה ומשהו צריך למעט גבהו ולהעמידו עד כ' דאז שלטא ביה עינא:

אינו צריך. למעט דס"ל לאו לשום היכרא בעלמא הותקנה קורה אלא לשם מחיצה דאמרי' פי תקרה יורד וסותם וכיון דהכי הוא מה לי תוך כ' מה לי למעלה מכ':

הרחב מעשר אמות ימעט. דזהו שיעור רוחב סתם פתחים וטפי מהכי לא מיקרי פתח אלא פירצה ולא יועיל היכרא דאנן פתח בעינן אח"כ יש לו צורת הפתח לחי מכאן ולחי מכאן וקנה על גביהן ור"י פליג נמי בסיפא:

גמ' **ר' יוסה א"ל**. להך שמעתתא דבסמוך במאי פליגי ר"י ורבנן:

סתם. ולא אמרה בשם רב:

רבי אחא. אמרה משמיה דרב:

רבנן ילפין לה. לגובה הסוכה והמבוי:

מפתחו של היכל. דתנן פתחו של היכל גבהו כ' אמה וכתיב פתח אהל מועד דהיינו היכל ש"מ דגובה עשרים אמה איקרי פתח:

ור"י יליף לה מפתחו של אולם. שהי' ארבעים אמה דכתיב) אל פתח אולם ופתח הבית:

ופריך אם מפתח האולם. יליף ר"י:

דיו. דניליף מיניה גובה ארבעים אמה כגבהה של פתח האולם כדתנן תמן בפ"ד דמדות:

תני ר"ת וכו'. ור"ח תני אפי' ארבעים או חמשים אמה מכשיר ר"י וקשה הא מנ"ל וכן קשה לבר קפרא דמכשיר עד ק' אמה מנ"ל הא:

ומשני א"ר אבין. ר"י ורבנן לשיטתייהו ולא ילפו מהיכל ואולם:

דתנינן תמן. לקמן סוף פ"ט:

וכן גשרים המפולשין. שיש להם מחיצות מלמטה מב' הצדדים:

מטלטלין תחתיהם בשבת. דאמרינן פי תקרה שמכאן ומכאן יורד וסותם:
היך מה וכו'. כמו שאתה אומר התם אתה רואה את המלתירה כאלו יורדת וסותמה ומשויא לה למחיצה אף כאן בקורה א"ר יהודה כן:
המלתירה. היא המפתן העליונה הארוכה ותחובה בכותל:
היא דעתיה דר"י וכו'. היינו טעמא דר"י בסוכה ובמבוי וכן דעת רבנן דשניהם שוים מאי דכשר בסוכה כשר במבוי וכל שבמבוי פסול בסוכה נמי פסול ולר"י מגו דהוה קורה לענין מבוי הוה נמי סכך כשר בסוכה:
ופריך ולא דמיא וכו'. והא לא דמיא להדדי שהרי מצינו בכמה דברים דלא שווין להדדי סוכה ומבוי וכדמסיק:
דוקרנין. קנים מפוצלים:
ותני כן. ותניא נמי הכי בברייתא דדוקרנין כשרין לסכך עליהן:
ופסולין במבוי. אם הניח הקורה על דוקרנין למעלה מכותלי המבוי פסולין:
ומשני הדא דתימר וכו'. הא דאמרינן דהקנים פסולין במבוי היינו בשהקנים גבוהין למעלה מכותלי המבוי שלשה וה"ה בסוכה אם גבוהין מן הארץ ג' פסולה כדתנן בפ"ק דסוכה:
בשאין בהן וכו'. כלומר ותו הא דאמרן דדוקרנין פסולין במבוי דוקא בשאינן רחבין ד' אבל ברחבין ד' ואפילו גבוהין הרבה כשרין ובסוכה נמי ברחבין ד' אייר שרוב הסוכה בהכשר דאל"כ ודאי פסולין דהא מחיצות בעינן בסוכה:
ופריך דפנות כשרות בסוכה. כלומר שתי דפנות ושלישית אפי' כופת דכשרות בסוכה וכדמסיק ובמבוי פסולין דבעינן ד' מחיצות:
ותני כן. ותניא נמי הכי:
ר"ח בשם ר"י שתים וכו'. להחזיק קושייתו מייתי להא דר"ח דבסוכה אפילו אין שתי דפנות שלימות אלא בכל אחת ד' טפחים כשרה:
ובמבוי. בעינן שתהא מסוגרת מד' רוחותיה:
ופריך רחב מי' אמות וכו'. הרי דלא דמיא סוכה למבוי דסוכה רחבה מעשר אמות כשרה ובמבוי תנן במתני' והרחב מעשר אמות ימעט:
הדלה עליה וכו'. ותו קשיא דלא דמיא סוכה למבוי דהדלה עליה את הגפן וכו' בסוכה פסול כדתנן בפ"ק דסוכה ובמבוי כשרה כדתני בתוספתא בפרקין מבוי המקורה מרוח אחת והדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסם מרוח אחרת אינו צריך כלום:
ומשני הדא דתימר. התם דמטלטלין תחתיו בשבת כשהוא בית סאתיים אבל אם המבוי יתר מבית סאתיים אפי' הדלה מתחלה לדירה אין משתמשין בו אלא בד' אמות דאינו

אלא לאויר ולא מיקרי מחיצה וכיון דלאו לכל מילי מיקרי מחיצה במבוי ה"ל כאלו דמיא סוכה למבוי. ל"א מפרש למחיצות מחוברות עד היכן מתירין במבוי ושמעי' מיהא דעד בית סאתים כשרה ש"מ דיש חילוק בין סוכה למבוי:

חמתה וכו'. ותו איכא בין סוכה למבוי חמתה מרובה מצילתה בסוכה פסולה כדתנן בפרק קמא דסוכה ובמבוי כשרה:

סוכה מקורה. בקורות פסולה דבעינן סכך ולא תקרה כדתנן סיככה בנסרים שיש בהן ד' פסולה ובמבוי שהוא מקורה אינו צריך שום תיקון:

לא סוף דבר. לאו דוקא מבוי מקורה ממש אלא אפילו נתן אמלתירא ע"ג כותלי המבוי סגי דאמלתירא כשהיא רחבה ד' וארוכה חזו להו אינשי אפילו גבוהים מכ' אמה:

ה"ג בשם כהנא אין הלכה כר"י. וכ"ה לקמן בסוגיין ולקמן בפרק הדר:

ופריך דלא כן. אם לא דאמר כהנא אין הלכה כר"י ה"א דהלכה כר"י בתמיה:

ר"י וחכמים. ולמה תהא הלכה כר"י:

ומשני אלא בגין וכו'. לכך הוצרך לומר דאין הלכה כר"י דה"א דהלכה כדברי המיקל בהלכות עירובין:

לא כן ארנב"י וכו'. כלומר היינו הך דהא ריב"ן נמי לקולא קאמר והא תו ל"ל לרנב"י דהלכה כריב"ן:

ה"ג ומתרצינן עלה סברין מימר וכו'. וה"פ הא דהלכה כדברי המיקל בעירוב דוקא יחיד נגד יחיד אבל יחיד נגד רבים לא הלכך איצטריך לאשמועינן דהלכה כדברי ריב"ן אע"ג דרבים פליגי עליה:

ה"ג אתא רנב"י בשם ריב"ל הלכה כריב"ן:

וכא תהא וכו'. כלומר והדרא קושיא לדוכתא ואיך סלקא אדעתין לומר דכאן תהא הלכה כר"י אע"ג דחכמים פליגי עליה דנימא דאיצטרך הא דכהנא:

כגון ההוא דתנינן תמן. לקמן ס"פ כל גגות:

ה"ג א"ל לא עירובין אמרתי ולא מחיצות. וה"פ א"ל לא אין הלכה כר"י בהא כי לא אמרתי הלכה כדברי המיקל אלא בקניית העירוב אבל לא במחיצות:

סבר כהנא. כהא דשמואל דהלכה כדברי המיקל בעירוב אפי' ביחיד נגד רבים אלא דלא קאמר הכי אלא בעירוב ולא במחיצות:

לפום כן. לפיכך צריך כהנא למימר דהכא אין הלכה כר"י דלא אמר שמואל במחיצות הלכה כדברי המיקל:

לא אמר. במתני' אלא מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים הוא דימעט:

הא בסוף עשרים. אם הניח הקורה בסוף כ' אמה שחלל המבוי כ' אמה אין צריך למעט:

ותייא כרב. ואתייא מתני' כרב:
סוף שיעורין להקל. דהיינו עד ועד בכלל להקל וסוף כ' כלמטה מכ' וכשר:
נותן קורה בתוך כ' וכו'. וקס"ד דכשמתחיל הקורה בתוך כ' סגי לר"י:
והוא שיהא. כל כך מן הקורה בתוך כ' שאם ינטל חלק זה שלמעלה מכ' יהיה כשיעור הכשר קורה במה שממנו תוך כ':
ואפי' כרב אתיא. הא דאר"י דבעינן שיהא הקורה תוך כ':
שחיטה מחצה על מחצה. מהסימנים כשרה מדאורייתא דמחצה על מחצה הרי הוא כרוב:
ולמה. אמרו חכמים בפ"ב דחולין דבעינן רובא:
מפני מראית העין. שהרואה יאמר שלא שחט רובא:
ה"ג שאם תימר שיתן בסוף עשרים. כלומר ה"נ במבוי מודה דפסול מדרבנן הנותן בסוף כ' מפני מראית העין שיאמרו למעלה מכ' הוא:
כיצד ימעט. הגובה מעשרים:
איסטבא. בנין אבנים וטיט:
כמה יהא. ברחבה של איסטבא:
כל שהוא. סגי שהרי אין כאן עוד כ' אמה בחלל המבוי נגד כל רוחב הקורה שהוא טפח:
לא היה. המבוי גבוה י"ט:
צריך לחוק. בתוכה כדי שיהא גבוה י"ט:
כמה יחוק. תוך אורך המבוי:
כדי מבוי. דס"ל שיעור מבוי בד' אמות:
כדי מקום. דד' טפחים מקום חשוב הוא:
עושה חריץ וכו' עמוק י' ורחב ד'. דהוה ליה כמחיצה:
בין מבפנים וכו'. בין שהחריץ מבפנים בתוך כותלי המבוי בין מבחוץ לכותלי המבוי מתיר המבוי:
והוא שיהא החריץ בתוך ג"ט לכותלי המבוי. דאמרינן לבוד אבל ברחוק יותר מג' מכותלי מבוי נידון כרשות לעצמו:
ואפי' כמ"ד תמן ד'. רשב"ג סובר דבפחות מד' אמרינן לבוד:
מודי הכא. בחריץ שיהא בתוך ג' דוקא. תמן חוץ למבוי. התם בקורה היוצאת מכותל זה ואינה נוגעת בכותל אחר דפליגי בה רשב"ג ורבנן הוא חוץ למבוי שהקורה בעינן שתהא דוקא חוץ למבוי הלכך אפי' בד' אמר רשב"ג לבוד:

ברם הכא. אבל כאן דאפילו בתוך המבוי כשר כל שהוא יותר מג' לא אמרינן לבוד ויותר היה נ"ל לגרוס תמן מלמעלה ברם הכא מלמטה וכ"ה בבבלי בפרקין דף י"ד ע"ב:

ה"ג היה שם תל אם מתלקט עשרה מתוך ג' וכו'. וה"פ תל ברה"ר שהוא מדרון והולך ומתלקט מעט מעט עד שמגביה עשרה טפחים מתוך ג' אמות הרי הוא כרה"ר דניחא תשמישתיה להילוך וצריך קורה:

ואם לאו. אלא שמתלקט י"ט בפחות ממשך ג' אמות הרי הוא כאלו זקוף כולו והוי כמחיצה לפני המבוי וא"צ קורה ואע"פ שמשפע והולך:

מתוך ד'. תל המתלקט י' מתוך ד' צריך קורה דסובר דאף מתוך דניחא תשמישתיה להילוך:

היה מונדרן. היה מדרון באמצע המבוי מתיר לכל המבוי וא"צ לחי והוא שיהא מתלקט עשרה מתוך ג' לרבנן ומתוך ד' לר"מ:

נותן מלתרה. בפתח המבוי למעט רחבה מעשר:

לרוחב איתאמרת. הא דמהני אמלתרה במבוי שרחבה יתר מעשר כשהיא נתונה בפתח ברוחב וכדפרישית:

אפי' בגבוה. אם נתן אמלתרה בגובה הפתח מהני למבוי שרחבה מעשר:

ופריך ולא כפרוץ למלואו הוא. המבוי שרחבה יתר מעשר ומאי מהני אמלתרא שהיא בגובה:

ומשני נעשית כאכסדרה. שהיא פרוצה מד' רוחותיה ועומד הקירוי על ד' יתדות ונותנין ד' קורות מיתד ליתד ועליהן מסדרין הנסרין ואותן הקורות קרי פי תקרה ויורד וסותם וה"ל כסתום מד' רוחות:

בבית שריי. אכסדרה שהיתה בבית אדם א' ששמו שריי:

כמה עמודין היו בה. דמסתמא לא היתה פרוצה לגמרי אלא שהיו עמודים מלמטה א"נ לקולא קאמר דעמודי הזויות לא היו רחבים כל כך והיו צריכין הרבה עמודים והכי משמע לקמן:

ר"י בר אחא אמר. דר"ח ור' יוסה חד מנייהו אמר ששה בכל צד:

לא מחשב אילין תרין ברייא. לא קחשיב הני תרי עמודים שבחוץ דהיינו אותן שבקרן שהקורות נתונים עליהן נשארו ששה:

לא סוף דבר ששה וכו'. לאו דוקא ששה או שמנה עמודים:

אלא אם היו רבים. נכנסין ויוצאין באכסדרה אפי' אין בה אלא שנים עמודין ובני אדם נכנסין ויוצאין בשני פתחים המפולשין זו כנגד זו אסורה:

מה דהוה עובדא וכו'. כלומר התם גבי רבי מעשה שהיה כך היה בו' או בח' אבל לאו עיכובא הוא:

אכסדרא שנפרצה למלואה לרה"ר. כגון אכסדרא בבקעה:

מטלטלי' בכולה. דאמרינן פי תקרה יורד וסותם:

אין מטלטלין בה אלא בד"א. דלא אמרי' פי תקרה יורד וסותם כיון שהיא פרוצה מארבע רוחותיה:

שהוא כשר. דאמרי' פי תקרה יורד וסותם ולמה אוסר באכסדרה לא יהא פי תקרה אלא כקורה:

והוא שיהא כל הכשר הקורה בתוך עשרים. ואפי' במקורה לא יהיה למעלה מכ':

מבוי נעשה לתשמיש בתים. ובתים יש להן ארבעה מחיצות לכך אמרי' במבוי פי תקרה יורד וסותם:

אלא לתשמיש דבר. בתוכו וכיון שנפרצה לרשות הרבים הרי היא כרה"ר:

אילו מבוי וכו'. כלומר ותדע שיש לחלק בין מבוי לאכסדרה דאלו מבוי שאינו מקורה הוא ניתר בקורה הניתן בתוך כ' לכ"ע ואכסדרה שאינה מקורה אין הקורה מתיר אותה לכ"ע:

היה רוחב. המבוי ט"ו אמה כיצד ממעט:

מרחיקו מן הכותל שתי אמות. ומתחיל לעשות שם פס ועושהו מג' אמות וכל שהוא לסתום הפתח ונמצאו חמש אמות אלו סתומות שפרצות שתי אמות ניתרות בעומד מרובה עליהן:

וכל שהוא. היתר מג' אמות ללחי לרוחב המבוי:

ופריך ויעשה פס ד"ט. באמצע וסגי בהכי:

ולא כן תני. במבוי שנפרצה במלואה דסגי בפס ד':

כדי להתיר שניהן. שני החללים שבשני צידי הפס בלא קורה דפס זה של ג' וכל שהוא כלחי וקורה חשוב וכדפרישית:

אית תניי תני. היכי דמי צורת הפתח שמעמיד קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן:

דוקרן. הוא קנה העשוי כעין יתד:

עושה פס של ד"ט. במקום צורת הפתח:

מבוי שיש לו שני פתחים מצד אחד. נותן קורה באחד מן הפתחים ומתיר כל המבוי גם החלק שכנגד הפתח השני:

אין הלכה כרשב"ג. דבעינן קורה על כל המבוי וליכא:

והוא שהעמיד קורה ודוקרן. לצורת הפתח בעינן שיתן קורה על כל המבוי:

והוא שנתן. הקורה על הפתח האמצעי אז מותרין כולן דהקורה עושה פתח זו כאלו היא סתומה הרי שיש כאן סתימה ביתר מעשר שהרי יש עוד סתימה בינה ובין הפתח השני והפתח שבינה ובין הכותל אינה אלא עשר נמצא שהפתח הלזו שהקורה עליה היא כעומד המרובה על הפרוץ ופתח שבצדה כסתומה הרי שסתום שבכאן יתר מעשרים וה"ל כעומד מרובה נגד שני הפתחים הנשארים ודוקא ד' פתחים אבל ה' פתחים לא מהני הקורה שעל האמצעי לשאר הפתחים שבכל צד איכא כ' אמה והפרוץ מרובה:

אבל אם נתן על הפתח החיצון. הניחא שהעומד שבפתח עצמה מתיר הקורה אבל מי מתיר מהפתח ולהלן כלומר שאר הפתחים מי מתירן שמעינן שהקורה שבפתח זו מתרת לשאר הפתחים וע"כ לומר דאירי בפס ד' וכדר' בא:

תיפתר. דהך ברייתא כרבן שמעון בן גמליאל אתיא ולכך מתיר כל הפתחים אבל לרבנן ליכא למשמע מינה כלום ואפי' פס ד' אינו מתיר:

מבוי עקום ומפולש. ששני פתחיו לרשות הרבים כזה ועקימות זה שני המבואות שוין בה שהרי לשניהן היא בשוה למבואתן:

נותן לחי וקורה מכאן. בראשו הא':

וצורת הפתח מכאן. בראשו השני דדינו כמבוי המפולש ביושר ומותרין להשתמש בכל המבוי:

נותן לחי או קורה ומתיר. להשתמש עד מקום העקימות:

על דעתיה דר"ל. לדברי ר"ל שבקשו לעשות תקנה לעקמומית בצ"ה מכאן ולא הועילו כלום:

אילו משתמשין וכו'. כלומר היכי ליעבד יהיו אלו שבמזרח משתמשים עד כותל דרומית ואלו דרומיית ישתמשו עד כותל מזרחית:

ולא נמצאו וכו'. בתמיה איך שתי רשויות משתמשות בעקמומית זה שהיא רשות אחת לשניהם:

אלא אילו משתמשות וכו'. כלומר שישתמשו שניהם בשתי המבואות נמצאו שהן רשות אחת:

ולא נמצאו שתי רשויות. והן שני בני המבוי משתמשות ברשות האסורה להן שהרי מבוי זו אסורה לזו הלכך אינו עושה אלא או לחי או קורה להתיר עד מקום העקמומית:

ה"ג האסורה להן רב ושמואל רב כר"י וכו':

בשקקה דר' יצחק. ברחובו של ר"י והיא היתה מבוי עקום:

טילטל כדעתיה. דהיינו בהיתר לחי טלטל עד מקום העקמומית כדפרישית דעד העקמומית ה"ל לר"ל כמבוי סתום:

ולא טילטל. דסובר דמבוי עקום כמבוי מפולש דמי וצריכה צ"ה מכאן ולחי וקורה מכאן:
הניחו לבני מבוי. לכך לא אסר להן:
מוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין. כי ידע שלא ישמעו לו כי יש להם לתלות באילן גדול בר"ל דעביד עובדא לטלטל כשמעתתיה:
מה טלטל לא טלטל. ממ"נ איך עבד ר"י אם טלטל או לא טלטל לא שפיר עביד:
א"ת טילטל. קשיא ר"י אהדדי דהא איהו דקאמר לעיל דבעינן צ"ה מכאן ולחי וקורה מכאן:
ויאסר בחלקו לבני מבוי. שהרי חלקו אוסר להם:
ר"י ביטל רשותו. אע"ג דהוא אוסר לטלטל מ"מ כדי שלא להכשילם יותר ביטל להם רשותו:
כף ר"ל לר"י. כפה אותו בתשובות עד שטלטל גם הוא בהיתר לחי או קורה לחוד:
ויאות. שפיר קאמרת דהא דטלטל ר"י במבוי היינו משום שכפה אותו ר"ל דליכא למימר משום שביטלו בני המבוי רשותן לר"י דזהו לא מהני:
מ"ט דר"מ. דאומר לקמן פ' הדר מי שנתן רשותו וחזר והוציא בין בשוגג בין במזיד ה"ז אוסר וא"כ אף דנימא שהיו כאן שוגגין מ"מ אוסרין:
מ"ט דרבנן. ואפילו לרבנן דאמרו התם דוקא במזיד אוסר מ"מ גם כאן אסור:
מכיון שחשודין הן לטלטל. ה"ל כמזידין ממש אלא ודאי מה שטלטל ר"י משום דהודה לר"ל:
אמרין ליה אין כיני. דהנך מזידין נינהו למאי ביטל ר"י מעיקרא רשותו:
יעשו שונאין של ר"י. מפני כבודו של ר"י כינה הדבר כלפי שונאיו:
כצדוקי. הדר עם ישראל במבוי שאוסר אפילו ביטל רשותו ה"נ יאסר ר"י עליהם:
צדוקי חשוד לטלטל. אפי' ביטל רשותו לכך הישראל אסור:
וכא מה איית לך. והכא גבי ר"י מי איית לך למימר שר"י יוציא אחר שביטל רשותו בתמיה ואם הם יוציאו אין בכך כלום שהרי ביטל להם רשותו:
מה נפיק מביניהון. פי' היכן מצינו שר"ל מחמיר:
היה עשוי כמין כי. שהמבוי עשוי כמין כף יונית דהיינו סתומה מג' רוחותיה כזה:
עושה לחי מכאן וצ"ה מכאן. ומתיר כל השלשה מבואות יחד:
אפי' כמה קורות אינן מתירין. להן שאותן שבדרום אין להן דרך כי אם על אותן שבמזרח ושבמערב ואוסרין עליהן הלכך צריכין גם לעקמומי' מכל צד צורת הפתח:

מכנגדו. פי' מראשו שהיה מבוי רחב ך' אמה וסתמו עשר אמות כדתנן והרחב מעשר ימעט ונפרצה פירצה באותה סתימה מן הצד בכותל ארכו ולא אצל ראשו אלא שיש ד' עומד מן הפתח עד הפרצה:

חברייא. רב הונא אמר משמיה דרב:

לא שנייא. ל"ש מכנגדן ול"ש מן הצד בארבעה:

הוון בעין מימר. סברוהו בני הישיבה למימר דלא פליגי:

כשיש שם. מן הפתח עד הפרצה ד' וכדפרישית לכך מותר בעשרה:

ופריך ולא כן סברנון מימר דרב כר"י. דמבוי עקום תורתו כמפולש והתם יש שם ד' מן העקמימות עד הפתח ואפ"ה ה"ל כמפולש ולא כפתח ובעשר איירי דביותר מעשר ודאי לא פליג ר"ל ש"מ דפליגי:

כדי לעשות כל הרשויות כאחת. הלכך מצריך התם צ"ה כיון שגם רשות בני המבוי שניי' שולטת בה וה"ל כרבים בוקעים בה אבל בעלמא מן הצד ויש שם ד' דוקא ביתר מעשר הוא דפסול:

שנפרץ מצידו. אחד מן הכתלים שבצד ארכו:

כלפי ראשו. סמוך לכותל שברחבו והיינו קורה שלפנים הימנו:

אם יש שם עומד ד'. מן הכותל סמוך לקורה:

צריך קורה. אחרת להתיר הפרצה:

ואי לא. שאין שם עומד ד' הרי הפרצה נכללת בפתח וא"צ קורה בפני עצמה:

ופריך מה בינו. בין פרצה זו ופתח המבוי לבין שני פתחים במבוי אחת דאמרינן שדי לשניהם בקורה אחת כדאמרינן לעיל:

אין דרך בני אדם ליכנס בפתח הזה. ולסבב לבא סביב בפתח אחר כיון ששניהם לרה"ר אחד:

ברם הכא. אבל כאן שהפתח מצד אחר והפרצה מצד אחר דרך בני אדם ללילך דרך מבוי מצד זה לצד אחר וה"ל מפולש:

מהו שתתיר שני מבואות. הסמוכים זה לזה:

ר"י אמר. פליגי בה ר"ז ורבי אבהו:

מ"ד אסור וכו'. כלומר ולא פליגי מ"ד אסור בשנתן הקורה למעלה מג' מן הכותל האמצעית שבין שני המבואות ומונחת על שני כותלים הארוכים שבשני צידי המבואות הלכך אסור דבעינן קורה על שני כותלי המבוי וליכא דלכל מבוי אינה מונחת אלא על כותל א' מהם:

חצר. שנפרצה לרה"ר ונשתייר בה מצד אחד במה ניתרת:

בפס אחד. ובשאין בפירצה יותר מעשר עסקינן דאי ביותר מעשר לא מהני ליה מחיצה להאי חצר:

ה"ג ואני אומר בפס אחד ובלבד פס של ד' טפחים ואין כאן אלא ג' טפחים מיכן וג' טפחים מיכן. וה"פ ר' יוסה סובר דבפס ד' סגי ומעמידו באמצע נמצא שלא נשתיירו אלא ג"ט מכאן וג"ט מכאן:

הוי דו וכו'. הרי הוא דאמר משמיה דר"י דסגי בשני פסין של משהו ולא בפסים של ד"ט מכל צד דא"כ הוי מיקל מדר"י בכל צד ומדבריו משמע שהוא מחמיר בחד צד מדר"י:

אלא בפסין כחצר. בשני פסים מכאן ומכאן והן של משהו או בפס ד' ומצד א':

ולעתה בתרי'. וטרח לשנות דין זה ארבעים זימני דלא לשתכח מיני':

אגיב. השיב לו רב וא"ל אפי' כל שהוא ארכו יתר על רחבו סגיא:

דאת מיבעי רב. כלומר לכך טרח לשנותה כל כך שאם ישכח הימנו אולי לא ימצא רב ואין אדם אחר שיגיד לו:

תמן תנינן. לקמן בפ' הדר:

אין להן פחות משנים. אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו שתי חצירות פתוחות לתוכו וגם שני בתים פתוחות לתוכו:

ר"י בר אחא בשם רבי יוחנן אפילו חצר אחת מיכן וכו'. אפי' אין שם בית כלל:

אפילו חצר מיכן ובית מכאן או בית מכאן וחנות מכאן. סגי וא"צ חצר כלל:

חצר אינה פחותה משני בתים. שיהו נפתחים לחצר נמצא ד' מחלוקת בדבר:

ה"ג הכין דרייא דארעא דישראל מרבען וכ"ה לקמן בפרק הדר. וה"פ ואל תתמה אם במשהו סגי א"כ לא מצינו שיהו שוים ולמה נ"מ אמרו שאם ארכו כרחבו הרי הוא כחצר דמי יצמצם ארכו כרחבו שכן דירות שבא"י הן מרובעין ממש ארכן כרחבן לכך איצטריך לאשמועינן שאם הם שוין בצמצום הרי הוא כחצר:

חמשה מבואות פתוחין למבוי. ואותה מבוי פתוחה לרה"ר בין שהיו פתחי מבואות גדולות כל כך שיהא פרוץ מרובה על העומד או עומד מרובה על הפרוץ:

אינו צריך קורה. לכל אחת אלא למבוי החיצונה הפתוחה לרה"ר:

אם יש ביניהן ד' אמות. שאין המבואות פתוחות ממש למבוי הגדולה:

הופלג. הרי הן כמופלגין זה מזה וצריכין לחי וקורה לכל אחת ואחת:

פתחים. פתחי מבוי:

נפתחים. פי' נפרצו בשבת:

כמפולשין לבקעה. וצריך צ"ה מכאן ולחי או קורה מכאן:

וההן שקקה דרבי חנן. והך רחבה דרבי חנן היה דר בה שהיה מפולש לים והיה לה צ"ה שהוא כמתלקט י"ט מתוך ג' דאמרינן לעיל דה"ל כמחיצה וא"צ שום תיקון:
תקנה תקנו בו. והא דהיה לו צ"ה כדי להתיר הבתים שהיו למטה מן התל המתלקט:
מיתנא לחייא בריה דרב. אע"פ שהוא רחב מעשר א"צ למעט:
אפיק רב. הוציא רב ראשו מן החלון:
א"ל לית כן. לא תיתני הכי אלא צריך למעט אע"פ שיש לו צורת הפתח:
א"ל. חנניא לרב ולא תנינן כן במתניתי' דא"צ למעט:
א"ל דתניתי'. אם תלמד אז תדע שאינו כן:
וגמייא. הוא גמי דהיינו פסולת הגדל באגם:
ציר. הוא דבר חד שבדלת שנותנין אותו בחור ובו סובבת הדלת:
וכן הציר. דהיינו מקום מוכן שיהא בהן חור שהדלת סובב בו ואע"פ שאינה צריכה דלת מ"מ בעינן דחזיא לדלת ושלא יהא חסר אלא הדלת עצמה:
וכן. מלשון את הכיור ואת כנו:
רה"ר. מבוי המפולשת לרה"ר שהוא רחב ט"ז אמה ומצויין בו ששים רבוא ודומה לדגלי מדבר:
לחי או קורה מכאן. בראשו האחד וכן בראש השני:
וחכ"א לחי או קורה. בצד הא' וצ"ה בראש השני:
ציר וכן ציר. צריך שיהא בצ"ה:
ומה בידך. מה קבלת מרבותיך אם סגי בגמי על גביהן או צריך ציר וכן ציר:
רבנן דהכא. רבנן שבא"י רשב"ל ור' ירמיה לשיטתייהו:
רבנן דבבל. רב ואבא בר הונא ור"ז לשיטתייהו:
ואינון אמרין לית כן. דבצ"ה כזה אין להתיר ביתר מעשר לכך מגיהים משנתינו ותנו בה צריך למעט:
ואינון אמרין דאית כן. דבצ"ה שיש בו ציר וכן ציר ואינו מחוסר אלא דלת יש להתיר אפי' ביתר מעשר:
ב"ש אומרים. הבא להתיר רה"ר צריך שיעשה דלת מכאן:
וכשמכניס מוציא ונועל. הדלת כל היום חוץ כשיוצא לחוץ לרה"ר:
ופריך ולא דא היא קדמייתא. הא אף צ"ה כשיש לה ציר וכן ציר הרי היא כדלת ומאי איכא בין ב"ש לבית הלל ובין דלת מכאן לצ"ה שמכאן:
ע"י דלת הוא ננעול. לפעמים ונעשה רה"י גמור משא"כ בצ"ה:

בההן דעביד צורת הפתח האי מאן דעביד צורת הפתח. צריך להכניסו לפנים מכותל המבוי בד' אמות:

הורי כההן. פסק כר' אחא:

יתדות היוצאות מכותלי המבוי. נעוצים בכותל בעוביו של צד רה"ר ונמצא קורה שעליהן בולטת ונמשכת לחוץ יותר מן הכתלים וחודה הפנימי סמוך (ודבוק) לכותל כזה:

והן שיהו וכו'. והוא שיהו היתדות בתוך ג' לכותלי המבוי שלא יהיו רחוקים ולא גבוהים מכותלי המבוי ג' שכל שהקורה משוכה ג' מכותלי המבוי פסולה דבעינן קורה ע"ג מבוי וליכא אבל בפחות משלש אמרינן לבוד:

והן שיהו בריאות וכו'. והוא שיהו היתדות בריאות וחזקות כדי לקבל הקורה וארחיה כדין קורה כדתנן במתניתין:

תחת הקורה אסור. להשתמש דהא מונח חוץ למבוי:

ומתיר את המבוי. בתמיה איך תהא הקורה הזה מתרת המבוי הא איכא למיחש שמא ישמש תתת הקורה:

ה"ג ולמה לא ולא אשכחנן וכו'. וה"פ הלא מצינו כן לשמואל בכל הקורות שאסור לשמש תחתיהן והן מתירין המבוי:

תחת הקורה אסור. דקורה משום מחיצה וסובר דחודו הפנימי יורד וסותם נמצא תחת הקורה מן המחיצה ולחוץ אסור:

בין הלחיים. מבוי שהכשירו בלחי נידון כאסקופה והאי דנקט בין הלחיים אמבואות טובא קאי:

כהיידא אסקופה. כאיזו אסקופה דשני מיני אסקופה הן וכמ"ש בפ"ק דשבת דף ג':

עד דאנא תמן. כשהייתי בבבל מיבעיא לי כאיזו אסקופה אמר שמואל וכשעליתי בא"י שמעתי מר"י דכאסקופה מותרת הן:

ואין רחבה ד'. הואיל וליכא מקום חשוב לאו רשות באנפי נפשא הוא ובטיל להכא ולהכא והוי מקום פטור:

ובלבד שלא יחליף. דלא לימרו דקא מעייל מרה"ר לרה"י ואתי למשרי הוצאה בשבת ובין הלחיים נמי אפי' חשבת ליה מקום בפני עצמו בטל להכא ולהכא ושרי:

חמי מה אמר. ראה מה הוא אומר דוקא כשאין בין הלחיים ד' אבל בשיש בהן ד' ה"ל מקום בפני עצמו ואסור:

א"ל והדא היא אמלתרה. כשיש בהן ד' היינו אמלתרא דלכ"ע מטלטלין תחתיה הלכך אמר סתמא בין הלחיים שרי דביש שם ד' פשיטא דשרי:

ר"ז אמר. פליגי בה שמואל ור"י:

ותני כן. ותניא נמי הכי:
מבוי העשוי לחיים לחיים. כגון שצרפו במשך המבוי מראשו לצד סופו בב' וג' אמות אם יש בין זו לזו ד"ט דלכ"ע לא אמרינן בכה"ג לבוד:
מטלטלין. עד הלחי החיצון דבו משתרי המבוי ומותר להשתמש בכל המבוי עד חודו הפנימי של לחי החיצון דכנגד החצון לבד הוי בין לחיים:
ואם לאו. שאין ביניהם ארבע דאמרינן לבוד והוי כולהו כחד לחי אין משתמש במבוי אלא עד חודו הפנימי של לחי הפנימי שמעינן מיהא דבין הלחיים אסור:
בשאין. לחי החיצון עודף ברחבו על הפנימי אז כשאין בו ארבע אין מטלטלין אלא עד הפנימי:
אבל אם היה החיצון עודף. ברחבו אע"ג דאמרינן לבוד מ"מ כיון שהוא ניכר לעצמו הוא ניהו המתיר והשאר נחשבים כמבוי ומותר להשתמש נגדם:

הלכה ב

מתני' **הכשר מבוי**. שיש לו ג' מחיצות והרביעית מפולשת לרה"ר:
בש"א לחי וקורה. דס"ל לב"ש דאסור לטלטל בלא ד' מחיצות שלמות מן התורה ואתאי הל"מ ואוקמתיה לרביעית ללחי וקורה. וב"ה ס"ל דמן התורה סגי בג' מחיצות ואתי הלכתא להוסיף ברביעית או בלחי או בהיכר מחיצה. ור"א נמי ס"ל כב"ש ובעי לחי מכאן ולחי מכאן וצריך שיהיו הלחיים לר"א והלחי לב"ה סמוך לכותל המבוי בפחו' מג"ט דאמרי' לבוד וה"ל כמחובר:
משום ר"י אמר תלמיד אחד. והוא ר"מ:
על מבוי שהוא פחות מד"א. ברחבו דסגי בלחי או בקורה אפי' לב"ש דקורה נמי משום מחיצה היא וכיון שאינו רחב כל כך סגי בקורה אבל ברחב יותר לא מינכרא מחיצתה עד שיסייעוהו הלחי לסתום וב"ה סברי כיון דאיכא ג' מחיצות דאורייתא בחד מינייהו סגי:
אר"ע על זה וכו'. ואיכא בין ר"ע לת"ק מבוי שהוא פחות מד"ט דלת"ק א"צ לחי או קורה ולר"ע צריך ל"א לר"ע א"צ לר"ז צריך:
גמ' **מה לחיים**. דקאר"א לחיים וקורה כב"ש או לחיים ולא קורה כב"ה:
ג' כר"י. ותו קמבעיא ליה אם בעי ר"א שיהו הלחיים רחבן ג' כר"י לקמן בפירקין א"ד בכל שהוא סגי כרבנן דפליגי אר"י:
לאובלין. מקום:
וכי מה ראיה רשות לשבת לבוא לכאן. שאין היכר רה"י לשבת בלחי אחד דאף בחול עושין כן ואין כאן היכר מחיצה:

כל שהוא סותם. בתמיה וכי כ"ש סותם אלא ברחבן ג' איירי ושני לחיין של ג' ג' ודאי דכסתומה היא שהרי נסתם רוב מעשרה טפחים:
והלכה כדברי התלמיד. דהיינו ר' יוסף [בן] פרידה דא"צ אלא לחי אחד:
ופריך דל כן וכו'. ל"ל למימר הלכה כדברי התלמיד כיון דלב"ה לא נפקא מידי דלכ"ע סגי לדידיה בלחי או בקורה ועכ"ל דקמ"ל אפי' לב"ש בפחות מד' סגי בלחי או בקורה וקשיא וכי איצטריך לאשמועינן דהלכה כב"ה ל"א כיון דב"ה ס"ל או לחי או קורה מאי איצטריך תו לאשמועינן דהלכה כתלמיד:
ר"ה בשם רב. תני בדרשב"ג מבוי שהוא פחות מד' אמות א"צ כלום לא לחי ולא קורה וסד"א הלכה כחכמים אליבא דרשב"ג קמ"ל הלכה כדברי התלמיד דלכולי עלמא בעינן בפחות מארבע אמות לחי או קורה:

הלכה ג

מתני' **רחבה כדי לקבל אריח**. שתהא דומה לקביעות לבנות עליה בניין:
והאריח חצי לבינה של ג' טפחים. נמצא אריח טפח ומחצה רוחב:
דיה לקורה ברוחב. טפח כדי לקבל אריח זה ברחבו:
גמ' **דימוס של ארחין**. שורה של אריחים לארכו:
ברויות ביניהן. קורות בריאות וחזקות איכא בינייהו:
ע"ד דרבנן. דאמרי לארכו במבוי שהוא עשר אמות שהן ששים טפחים כיון שהן מונחים לארכן דהיינו אורך האריח לרוחב הקורה ורוחב האריח לאורך הקורה הרי מ' אריחין שכל אריח רחבו טפח ומחצה וצריך שתהא הקורה חזקה כדי לקבל מ' אריחין:
ע"ד דרשב"ג. דאמר כדי לקבל לרחבו ומניח האריח ארכו לאורך הקורה ואורך האריח שלשה טפחים נמצא שעשרים אריחים מחזיקים ששים טפחים וא"צ קורה בריאה כל כך:
כמה יהא. חלל בין שתי הקורות דליצטרפו:
מה בין וכו'. כלומר דלכך קאמר חצי טפח שלא יהא הפרוץ מרובה על העומד שמכאן ומכאן:
טפח. אם יש חלל בין שתי הקורות טפח מצטרפין ויותר מטפח אין מצטרפין:
ביניהן פחות משליש. נמצא שבהצטרפות החלל הרי הוא טפח שלם:
ייבא כיי דמר ר"י. אתייא כי הא דאמר ר"י:
העומד והחלל מצטרפין בד'. כגון שיש שני מחיצות ואין ביניהן ד' אבל בהצטרפות הכותלים הן רחבות ד' מצטרפין:

והוא שיהא העומד. עובי הכתלים צריך שיהא יותר מן החלל שביניהם וה"נ העומד רבה על החלל ומצטרפין:
ואינה נוגעת בכותל זה. כגון שסמכה בעמודים או ביתידות:
אית תניי תני ד'. אם יש בין זו לזו ד"ט צריך קורה. פחות מכאן א"צ קורה:
כדי עבירת אדם. שיכול אדם לעבור בתוך החלל דכשאדם דוחק עצמו יכול לעבור בפלגא אמתא:
כדי מקום. דד' טפחים ה"ל מקום חשוב:
למעלה מך' אמה. מן הקרקע דאין שם הכשר קורה:
רואין שאלו. יקוץ העקמומית שנוטה למעלה מעשרים:
בתוך ג"ט. וסמוך לכותל ולמבוי:
זו למעלה מזו. ובין שתיהן כדי לקבל אריח זו אצל זו אלא שאחת מעמודין גבוהה משל חברתה:
רואין את התחתונה וכו'. עד שיהא זו אצל זו בשוה:
בשיטת אביו. שהוא אמר רואין כדאמר במתני' רואין אותה כאלו היה של מתכת:
אפי' למעלה מכמה. כדלעיל בריש מכילתן רי"א אינו צריך למעט אפי' גבוה מכ':
בתוך ג"ט לתחתונה. אבל ג' כיון דלית בה טפח לא אמרינן חבוט רמי:

הלכה ד

מתני' **ובריאה כדי לקבל אריח**. כלומר אריחים הרבה לרבנן כדאית להו ולרשב"ג כדאית ליה כדאמרינן לעיל בגמרא ובעינן בריאה שידעו בני רה"ר שלקביעות הושמה שם דבשאינה בריאה סוברים דלפי שעה נתנה שם:
רחבה אע"פ שאינה בריאה. דאזל לטעמיה דקורה משום מחיצה:
גמ' **בריאה אע"פ שאינה רחבה**. נמי סגי ושלש מחלוקת בדבר:
הלכה כר"מ. היינו ת"ק דמתני' דסתם מתני' ר"מ:
מכיון. דאיתמר הלכה כמר והלכה כמר מאן דעבד כמר עבד ומאן דעבד כמר עבד ולא מהדרינן עובדא:
א"ר מנא וכו'. פליג אר"ש בר כרסנא:
שבקין ליחיד ועבדין כרבנן. והיינו כר"מ ששנאו רבי סתם והו"ל כאלו שנאו בלשון חכמים:
רב אזל. במקום אחד וראה מבוי שהתירוהו בלתי שהיה דק:
יהב לה בחוטרא. הכה עליה במקלו והפילה:
דיקלא קאים. אצל פתח המבוי ויכולין לסמוך עליו משום לחי:

עינוי דר"ה גבה. יכולין לראות הדקל ועיניו של רב אינן יכולין לראות הדקל בתמיה אף אני רואה הדקל ואיני רוצה לסמוך עליה:
גבה. כלומר אצל הדקל ל"א גבוהים שיכולי' לראות והראשון נ"ל:
משום קורה. שהיה מונח מקדם על הלחי:
ואית בעי מימר. ואיכא דאמרי לכך אסר להן שלא יהיו סוברים כר"י רחבה אע"פ שאינה בריאה וזו לא היתה בריאה שהרי הפילה בחוטריה:
לא אמר כן. שרב הפיל הקורה אלא שסמכו על הדקל:
דתנינן תמן. בפ"ד דביצה:
איזהו קרפף. ומותר להביא ממנו עצים בי"ט:
ה"ג דברי ר"י מחלפא שיטתיה דר"י תמן אר"י אפילו אין בה אלא שיח ומערה מטלטלין בתוכה והכא הוא אומר הכין. וכ"ה לקמן בפ"ב וה"פ אפילו אין בה בקרפף אלא בור וכו' מטלטלין בתוכה אע"פ שאינה סמוכה לעיר ובביצה הוא אומר דבעינן דוקא שתהא סמוכה לעיר וקשיא דר"י אדר"י:
כבית דירה עביד לה. ר"י:
כל שיש בה בור או שיח וכו'. ובשיש בה בית דירה ליכא מאן דפליג דשרי להביא עצים ובביצה איירי בשאין בה אחד מכל אלו וה"נ ה"א דהאי קורה והאי דקל לישויה כבית דירה קמ"ל דלא כר"י:

הלכה ה

מתני' **היתה של קש וכו'**. ר"י קאמר לה ובא להוסיף שאפילו אינה ממין שבריאה לקבל בניין כזה אפ"ה כשר:
עקומה. שאין אריח יכול לעמוד עליה:
עגולה. ואין אריח יכול לעמוד עליה אבל עבה היא שאם תחלק יהא רחבה טפח:
רואין אותה כאלו היא מרובעת. וחלוקה. ואיזו היא מדת עגולה להכשיר כל שיש בהיקיפה ג"ט. שצריכה חוט ארוך ג"ט להקיפה סביב בידוע שיש בה רוחב טפח אם תחלק:
גמ' **למי נצרכה**. סיפא דהיתה של קש וכו' לר"י וכדפרישית במתני' ד"ה היא. וקמ"ל אם היא בתוך המבוי ועקמומיתה חוץ למבוי דלא חיישינן דלמא אתי לאמשוכי בתרה:
ה"ג כל שאלו יגוד ויש בין זו לזו ג"ט וכ"ה לעיל בפירקין. וה"פ דבפחות מג' אמרינן לבוד ולא מעכב מידי:
עוד היא. אף סיפא זו כר' יהודה אתיא:
מן הים למדו. דכל שיש בהיקיפו ג"ט יש ברחבו טפח:

ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו עד שפתו עגול סביב וחמש באמה קומתו יקו שלשים באמה יסוב אותו סביב. וכיון דמשפתו עד שפתו דהיינו חללו לבד מעובי דופנותיו יו"ד אמות וכתיב וקו שלשים באמה יסוב אותו מבפנים אלמא לכל אמה רוחב בעיגולא איכא ג' אמות היקף:

איפשר לומר עגול. אי אפשר לומר שהיה כולו עגול:

שכבר נאמר מרובע. דכתיב ופקעים מתחת לשפתו סביב סובבים אותו עשר באמה מקיפים את הים שפירושו עשר באמה לכל רוח משמע שהיה מרובע:

ה"ג אין תימר מרובע נמצאת אומר קס"ו ושתי ידות טהרה הוא מחזיק אין תימר עגול קכ"ה ידות טהרה הוא מחזיק. וה"פ אם היה מרובע עשר על עשר הרי ק' אמות וחמש אמות היה גבוה הרי ת"ק אמות ושיעור מקוה טהרה אמה על אמה ברום ג' אמות נמצא ת"ן אמות הם ק"ן מקואות וחמשים אמות הם ט"ז מקואות ושתי שלישי מקוה הרי קס"ו ושתי ידות מקואות טהרה:

ואין תימר עגול. צריכין לחסר מן הת"ק אמות רביעית שהמרובע יתר על העיגול והם שע"ה אמות שהן קכ"ה מקואות ואנן בעינן שיהא מחזיק ק"ן מקואות וכדמסיק:

נמצאת חומר מאה וחמשים ידות טהרה היה מחזיק. דג' אמות תחתונות שהם מרובעות הם שלש מאות אמה הרי מאה מקואות ושתי אמות עגולות שלמעלה אלו היו מרובעים היו מחזיקין ר' אמה עכשיו שהן עגולות אין מחזיקין רק ק"ן אמה שהן חמשים מקואות הרי ק"ן מקואות:

אלפיים בת יכיל ובת היא ג' סאין הרי שהוא מחזיק ששת אלפים סאה וק"ן פעמים ארבעים סאה הן ששת אלפים סאה:

אלפיים בלח. כשאתה מודד דבר לח אין בו גודש לפיכך אינו מחזיק אלא אלפיים בת:

שהן שלשת אלפים ביבש. דבדבר יבש יש בו גודש וגודשה כחצי הנמדד כשהוא מחוק:

שהן כוריים ביבש. שהכור שלשים סאה הרי מן ארבעים נעשים ששים:

הלכה ו

מתני' **לחיים שאמרו**. שנחלקו ר"א ורבנן כמה שיעורן:

גבהן עשרה טפחים. כשיעור גובה המבוי שבפחות ממנו לא מיקרי מחיצה:

רי"א ג'. דבעי דבר חשוב במחיצה שאפי' יפליגנו מן הכותל בג' דלא ליתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא וליבטליה:

גמ' **מתני' במשוכין**. הלחיים מן הכותל הוא דפליג ר"י ומצריך שיהו רחבין ג"ט:

אבל אם היו. הלחיים סמוכות לכותל אף ר"י מודה דסגי ברחב כל שהוא:

ותני כן. ותניא נמי הכי בתוספתא דפרקין:
שלשה והוא שיהא וכו'. אם הוא רחוק שלשה צריך שיהא הלחי רחב שיהא העומד רבה על החלל שבין הלחי לכותל:
היוצאות מן הבניין. זו למעלה מזו:
קרן זוית. זו יצאה מכותל זה וקרן זוית מכותל שכנגדה:
נידון כלחיים. וא"צ לחי אחר להתירו:
כותל הנכנס. שנכנס הבניין ומיעטו מעביו דהשתא בולט ויוצא ממנו כמין עמוד שקורין פיי"ליר:
ונראה כפס מבפנים ושוה מבחוץ. ששוקע הכותל מאחריו ונראית הפגימה מבפנים כזה :
או שנראה כפס מבחוץ ושוה מבפנים. כגון ששוקע הכותל מלפניו שאין הכניסה נראית לעומדים מבפנים אלא לבני רה"ר כזה :
היה משוך. הלחי משוך עם דופני המבוי לחוץ שנראה כמאריך את דופן המבוי שמעמיד חודו כנגד עובי הדופן דמיכסי חודו בעוביו של דופן דשוה מבפנים ונראה מבחוץ שאין חודו של לחי מכסה כל עובי הדופן שרחב ממנו כזה :
רואין אותו כאלו הוא כנוס. ונידון משום לחי:
ויעשו כותלי גדולה כלחיים אצל קטנה. ואף על גב דבקטנה אינן נראין אלא כל העומד בתוכה רואה כל כתלי ארכה שוין שאין שם מכותל רחבה לפיאותיה כלום והוי מלואה מ"מ הרי מבחוץ בתוך הגדולה נראין לה שיורין אותו עודף שהגדולה עודפת על הקטנה מכאן ומכאן דהא גדולה בהו משתריא משום דלדידה נראה מבפנים ולדבריך תיהני גם לקטנה שנראין אצלה מבחוץ:
במשוכין יותר מעשר. שנכנסין מחיצות הקטנה לאורך הגדולה יותר מעשר כזה והלכך לא חשבינן כלחיי':
בגדול' י"א ובקטנה י'. שאין גדולה עודפת על הקטנה אלא אמה אחת הרי ג"ט לכאן וג"ט לכאן ועובי כניסת הכתלים ממעטין את השלם מכל צד ונימא לבוד אלא ודאי כיון דאינו נראה מבפנים לא הוה לחי וקשיא לרבי אבא:
איתבעיא מתנית'. בדקו היכן ברייתא זו שנויה שאין הגדולה עודפת על הקטנה אלא אמה אחת ולא מצאו בשום מקום:
א"ל רב אחא הכי ארשב"ל כל ברייתא שלא נכנסה לחבורה. דהיינו דלא מיתנייא בי רבי חייא ורבי אושעיא שהן שנו הברייתות בחבורה:
אין סומכין עליה. ולא מותבי' מינה תיובתא:

אתייא כמ"ד וכו'. ואפי' תימא מתרצתא היא הך ברייתא דהגדולה אינה עודפת על הקטנה אלא אמה ל"ק לאבא בר רב הונא די"ל דאתייא כרבי דבעי ב' פסין של ד"ט לחצר של עשר הנפרצת במלואה הלכך הקטנה אסורה:

ואפילו תימר כן אתיא כמ"ד וכו'. נמי קשיא דא"כ גדולה במאי משתריא דהא ליכא מכל צד כי אם ג' טפחים מלבד מה שכותלי הקטנה ממעטין:

לגדולה הן נידונית וכו'. ודאי כרבי אתיא הך ברייתא דחצר אינה ניתרת אלא בשני פסין ורבי סובר כרבי יוסי דפסין צריכין שיהו רחבין ג' ולא אייריי במשוכין אלא במכוונת ונשתיירו ג"ט מכאן וג"ט מכאן ומשום הכי יהיב התנא שיעורא לעודפת של הגדולה שתהא יתרה על הקטנה אמה כי היכי דניהוי לה לגדולה ג"ט מכאן וג"ט מכאן משום דרבי שני פסין בעי ורחבי' שלשה ומשום היתר גדולה נקט לה אבל הקטנה אינה ניתרת בפסין אלו כיון דלאו לקטנה עשויין ל"א רבנן דתמן פליגי וסוברים נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי לכך לא מהני פסין אל לקטנה:

כותל שצידו אחד יוצא וכו'. כגון שצד אחד של מבוי ארוך ונמשך כותלו לרשות הרבים יותר מכותל ארוך שבצד השני:

נותן את הקורה באלכסון כזה ומשתמש כאן כנגד ארוכה וכאן עד כנגד קצרה:

ובלבד שלא תהא הקורה משוכה יותר מי'. אמו' שהמבוי קצר שאין ברחבו ובאלכסון הנמשך יותר מעשר אמות דא"כ פתחו יותר מעשר שהרי כל תחת הקורה הוה פתח:

רב אבדימי. דמן נחית':

ובלבד שלא יהא הכותל משוך יותר מד' אמות. שאם היה הארוך עודף על הקצר ד"א ה"ל כמבוי בפני עצמו וצריך מחיצה כנגדו או מניח הקורה כנגד הקצר:

אשכחת אמר. נמצאת אומר מאי דפשיטא להאי שלא תהא הקורה יותר מעשר מיבעיא להאי מדלא קאמר אלא שלא תהא משוכה ד' אמות משמע דביתר מעשר מספקא ליה וכן בהיפך מ"ד שלא תהא משוכה יותר מעשר מספקא ליה במשוכה ד' אמות:

מג' ועד ד' היא מתני'. הא דאמרינן בכותל אחד ארוך שנותן הקורה באלכסון במשוך מג' ועד ד' אמות:

פחות מג' אפילו. האלכסון הוא יותר מעשר מותר דכיון דהאלכסון הוא דבר מועט:

ארבעה. אמות משוך:

אפי' פחות מעשר אסור. דה"ל מבוי בפני עצמו:

אלא. כי עסקינן במשוך מג' ועד ד' אמות:

הלכה ז

מתני' **אפילו בדבר שיש בו רוח חיים**. כגון אדם או בהמה שמתוחה בחבלים למעלה שאינה יכולה לברוח ולא לרבוץ שתהיה פחותה מי' טפחים:

ור"מ אוסר. דחייש שמא תמות והיא מתכווצת ומתמעטא בפחות מי"ט ולא יהיב אדעתיה וסמיך עלה:

ומטמא משום גולל. אם עשאו גולל לקבר כמו מצבה מטמא לעולם באהל כמת עצמו ואפי' ניטל משם דכתיב כל אשר יגע ע"פ השדה לרבות גולל ודופק:

ר"מ מטהר. דמוקי להאי קרא לרבות עובר שבמעי אשה:

ור"י הגלילי פוסל. טעמא מפרש בגמ' עושין אותו דופן. לסוכה:

גמ' **חד תנא הוא**. כלומר דופן סוכה ולחי שוים דחד טעמא לשניהם וליתא לברייתא:

תרין תנאין אינון. ובריית‍א מתרצתא היא:

שאלו ישמט אינו מרגיש. בתמיה הלא מיד רואה הוא שנשמט לכך עושין אותו דופן לסוכה:

שאלו ישמט הוא מרגיש. בתמיה וכי עיניו בלחי תמיד הלכך אין עושין אותו לחי:

ה"ג קם ר' יושוע דרומיא עם תלמידוי דר' יוסה:

אמרין דבתריה. תיקשי סיפא דברייתא דפליגי אדברי רבכם דמ"ט דחכמים דהשתא דכשר ללחי מכ"ש דנכשיר לדופן:

ה"ג הוי תרין תניין אינון על דר' יוסה היכמא דתימר תמן תרין תניין אינון על דר' אחא כן את אמר אוף הכא תרין תניין אינון על דר"י. וה"פ הרי דאף לר' יוסה תרי תנאים הן כמו דאומר ר' יוסה:

ור"מ מטהר. דכיון דאינו קבוע לעמוד שם לעולם ויש לחוש שמא תברח הלכך אינו מטמא משום גולל:

ור"י דאהלות. דתנן בפ"ח דאהלו':

הבית שבספינה. אפי' האהיל על המתו על הכלים שבספינה אינו מביא את הטומאה דלא חשיב אהל דלא קביע:

והפריחתה. ועקרה לסוכה:

היכן סוכתך. ואפי' לא נעקרה יש לפסלה דהא אפשר שתעקר ה"ל כאלו אינה קבועה ולאו שמה דירה:

ספר. וכתב לה ספר כריתות וספר משמע קלף כדכתיב ואני כותב על הספר בדיו והדר קרי לה מגילה כדכתיב אחרי שרף את המגילה:

אף כל דבר שהוא תלוש. לאפוקי מחובר לקרקע ואפילו רוצה ליתן לה גם הקרקע:

ידות אוכלין כאוכלין. ואסור לכתוב עלייהו או לאו כאוכלין הן:
נישמעינה מן הדא. כמו תא שמע:
על קרן צבי. שחוט או מת:
וגדדו. פי' חתכו:
מפני שגדדו. טעמא שחתכו תחילה קודם החתימה ולא כתב במחובר לצבי אלא התורף:
הא אם חתמו ואח"כ חתכו לא. מ"ט הא לאו חי הוא אלא משום שהקרן מחובר לאוכלין ש"מ דסובר ר"י הגלילי ידות אוכלין כאוכלין הן:
והוא. דפוסל ר"י הגלילי בכותב על קרן הצבי:
שכתב. הגט על זכרותו של קרן שהוא מחובר בגוף הבהמה:
אבל אם כתב על נרתקו. שהעצם מחובר בגוף והוא השופר שחלל כשפופרת מפני העצם שבו:
כפרוש הוא. מן הבהמה וכשר הגט:
אף לענין הכשר זרעים כן. או לא:
היך עבידא. היכי דמי:
אוף הכא כן. דנימא דוקא זרע דהוא אוכל אבל לא על הבהמה:
או שנייא היא. או שאני התם:
בשל כלי יטמא. בכל ריבויי' הוא אפילו בעלי חיים:
ופריך מעתה אפי' חישב שירדו. הגשמים לבורות שיחין ומערות נמי נימא דמכשירין מבכל דריבויי' הוא:
ומשני שנייא היא. שאני הכא דכתיב כלי דמשמע מיעוטא ממעטין בורות שיחין ומערות דלא דמיין כלל לכלי שאינן תלושים:

הלכה ח

מתני' **והקיפוה**. מע"ש בכלי בהמה כגון אוכפין ומרדעות והיא מחיצה שהרבה ממנה פרוץ כגון החלל שבין אוכף לאוכף מ"מ מותר לטלטל בכולה וה"ל כמחיצה שהוקפה לדירה:
ולא יהא פרצות יתרות על הבניין. ואפי' הן פרצות קטנות פחותות מעשר:
יתר מכאן. אם יש שם פרצה יותר מעשר אפילו כנגד העומד אסור:
גמ' **למי נצרכה**. למיתני שיירא במתני' לר"י ברבי יהודה דלרבנן אין חילוק בין שיירא לעולם נותנין לו כל צרכו:
ומודה הוא. ר"י ברבי יהודה הכא בשיירא:
ותני כן. ותניא נמי הכי:

עבוטין. כר שתחת אוכף הגמל בכר הגמל מתרגמינן בעביטא דגמלא:
אפי' גמלים. סובר כר"י דעושין מחיצה בבעלי חיים:
ופרוץ כנגד פרוץ. דה"ל פירצה מפולשת לא מיקרי מחיצה כיון דבלא"ה פרוץ כעומד הוא:
מג' ועד ד'. ולא ד' בכלל:
אם העומד רבה על הפרוץ. לאו דוקא העומד רבה אלא אפי' בשוין שהעומד כפרוץ נמי מותר:
ואם הפרוץ רבה על העומד אסור. לזרוע דלא אלים עומד בפחות מד' למישרי כנגדו היכא דפרוץ רבה עליו:
ועד עשר. ועשר בכלל אבל יותר מעשר כגון עומד י"ב או ט"ו לא מצי למיתני שיעור פרצותו במלואו דאפילו בציר ממלואו דאיכא פירצה ביתר מעשר מיתס' כולו כדקתני סיפא:
לית כאן מג' ועד ד'. סמי מכאן מג' ועד ד' דאפילו העומד מרובה על הפרוץ נמי אסור:
יש כאן פרצה ג'. דלא אמרינן גבה לבוד:
אין כאן מקום ד'. במקום אחד שהוא מקום חשוב להתיר כנגדו:
וקנה יש לו מקום. ד' בתמיה הא סתם קנים אינן רחבים טפח:
לא תותיביני. לא תשיב לי מקנים דמתניתי' דאיירי בשהקנים סמוכים זה לזה בפחות מג' וה"ל כסתום לגמרי מה שאין כן בפירצה שהיא יותר מג' במקום אחד בעינן נמי שיהיה העומד מקום חשוב דליהוי כמחיצה:
מ"מ. בין שהפירצות פחות מג' בין שהפירצות מג' ועד ד' לעולם אם העומד מרובה על הפרוץ שרי אפי' כנגד הפרוץ:

הלכה ט

מתני' **מקיפין ג' חבלים**. אשיירא שחנתה בבקעה קאי דשרינן להו להקיף בקעה גדולה במחיצה גרוע כזו אע"פ שמגיע לכל אחד מבני השיירא יותר מסאתים או ביחיד איירי ובלבד שלא יקיף יותר מבית סאתיים דכל מחיצה שאינה של שתי ושל ערב אינה מחיצה להתיר ליחיד יותר מבית סאתיים:
זו למעלה מזו. כלומר נועצין שני פסין לכל רוח ורוח אחד בראש הדופן וא' בסוף וקושרין החבלים בפסין מן התחתון לקרקע פחות משלשה והוי כולו עומד דכלבוד דמי וממנו לאמצעי פחות מג' הרי ששה עומד פחות ב' משהויין בשני האוירין ומאמצעי לעליון פחות מג' הרי בג' אוירין תשעה עומד פחות שלשה משהויין:

שיעור. עובי החבלים יותר על טפח שלשה משהויין כדי שיהו הכל עשרה טפחים:
גמ' **לא אמרו אלא בעשר וביתר מעשר**. יהיו החבלים והעומד:
הא פחות מיכן לא. אם החבל העליון אינו גבוה עשר מן הארץ אסור:
ותני כן. ותניא נמי הכי:
אין את כו'. כלומר כי קמיבעיא לן הא קמיבעיא לן:
ה"ג הביא דופן של ו"ט וכל שהוא והגביהו מן הארץ ארבעה טפחים חסר כל שהוא. מהו:
ייבא כיי דמר. אתיא כי הא דאר"י:
העומד והחלל מצטרפין. למקום ד' ה"ה נ כיון שהעומד מרובה על הפרוץ שהרי ששה וכל שהו הוא העומד ומצטרפין גם החלל להיות מחיצה עשרה:
וקשר גמי מלמעלן. מקנה זה לזה כעין צורת הפתח:
מציל משום פיאה. שאם היו גפנים בתוך חלל הקנים מותר לזרוע סמוך להן חוץ למחיצה כדתנן היה גדר בינתיים זה סומך לגדר מכאן וזה סומך לגדר מכאן:
פיאה. כל מידי דמקיף ולא מגין ומכסיא כולה קרי ליה פיאה דדמיא לפיאה שהשדה כולה מקורחת ומגולה אלא שנשתייר בה מעט והיא נקראת פיאה כ"פ הערוך:
כמחיצת שבת. כך הדין לכלאים וכיון דלשבת לא הוי מחיצה ואסור לטלטל בתוכו ה"ה לענין כלאי' לא הוה מחיצה:
אעים. עצים נטל וסתם הפרצות כדי שלא יהיה יותר מעשר ויהא מותר לזרוע חוצה לה:
דוקרנים. קנים משופין כדקר יתד הנעוץ בקרקע:
אמר. ר"ב"ן:
כזו. אם הפרצה פחות מעשר מתיר נמי לטלטל בתוכה בשבת:
מודה רשב"ל. אע"ג דמתיר לעיל פיאה מודה מיהו דלענין שבת לא מהני פיאה ביתר מעשר:
מתני' אמרה כן. כלומר מתני' נמי דייקא:
אם אומר את וכו'. ואס"ד דפיאה מתרת לשבת אפי' ביותר מעשר ל"ל ג' חבלים הא בחבל א' שלמעלה סגי דהוא כפיאה אלא דלא מהני לשבת ביתר מעשר:
ודאי הדא פיאה. דמהני לרשב"ל משום מחיצה:
אמה איתאמרת. באיזה ענין עשאה:
מלמעלן. שקשר מלמעלן של הקנים העומדים או מן הצד שמתח הזמורה מזה לזה באמצעיתו ולא על ראשיהן:

א"ת מלמעלן. כלומר דאיכא ביניייהו א"ת מלמעלן מהני אע"ג דלא הוי אלא כצורת הפתח אפ"ה מהני כ"ש מן הצד דדמיא למחיצה דמהני:
הא מלמעלן לא. דכיון דלא הוי מחיצה בשום צד לא מהני צורת הפתח:
יאות א"ר חגיי. דשמעינן ממתני' דלא מהני פיאה בשבת. כדדייק מחבלים:
לא א"ר חגיי כלום. דהתם החבלים ניתנין מלמעלה ודין הוא דלא מהני בפחות משלשה חבלים:
ופריך ממה נפשך. דייק ר' חגיי שפיר דהא במתני' איכא ג' חבלים אחד מלמעלה ואחד באמצעיתו ואחד מלמטה וקשיא אי מן הצד מהני מלמעלה ומלמטה ל"ל ואי מלמעלה מהני באמצע ומלמטה ל"ל:
תיפתר. תפרש הא דמהני פיאה בכלאים בשעשויים כמין דקרים שמשפעין לשני הצדדים ורחבים וה"ל כמחיצה משא"כ בחבלים:
לגובה. בגובה הפיאה מן הארץ אפי' בגובה ק' אמה. שהדוקרנין גבוהין ק' אמה מן הארץ והגמי קשור עליו שם מהני כמו מחיצה:
הדא דתימר. הא דאמרת דאפי' גבוה הרבה מהני בפיאה דוקא לענין כלאים:
לא תהא פיאה גבוה מן הקורה. השתא קורה שהיא גבוה מן ך' אמה פסולה כ"ש פיאה:
היא כלאים היא שבת. דאף בשבת מהני פיאה אפי' גבוה ק' אמה:
מה בין קורה. דלא מהני למעלה מך' ופיאה אפי' גבוה ק' כשר:
ומשני קורה מצלת מרוח אחת. מהני אפילו מרוח אחת לכך בעינן למטה מך':
פיאה. אבל פיאה אינה מצלת אא"כ היא מסוגרת מד' רוחותיה שיהו כולם נחשבים כמחיצות לכך אפילו היא גבוה כשרה כדין מחיצות ממש:
ותייא כיי דמר ר"ז. האי שינוייא דמשנינן דפיאה אינה מצלת עד שתהא מגופפת אתיא כי האי דאר"ז:
ה"ג טיטרפליות שבכרכים כ"ה בסוכה פ"ק. ונראה דה"פ שהם כעין קורות היוצאים מן הבניינים הגדולים ומונחים על ד' עמודים העומדים לפני הבית:
אסור לטלטל תחתיהן בשבת. שאלו תורות היוצאים אינן עשויים להיות מחיצות לחוץ אלא שהן סוף תקרת הבית ואינן כמחיצה ואפי' כפיאה לא חשיב:
ארבע פצטליות. הם גוילים שכתב עליהן איגרת והם גדולות ואינן עשויים לחזק ומיבעיא ליה אי מהני או לא דאפילו כגמי אינן חשובים ובסוכה הגירסא פסטליות:
ה"ג ר' בון ורבנן בעון וכו' פיאה מהו שתציל בסוכה. דליהוי מחיצה להכשיר הסוכה:
סוף סכך. שמונח ע"ג עמודים שהסכך נשען עליו מהו שיציל על הסוכה דליהוי כמחיצה מי אמרינן דלא גרע מגמי וה"ל כפיאה דהא מונח על ד' עמודים או לא:

אין סוף סכך מציל. והיינו כדא"ר בא בר ממל בסמוך דאין סוף תקרה מציל:
ה"ג זה נעשה לכך וזה אין נעשה לכך. וה"פ פיאה נעשית לכך דליהוי מחיצה במקום שהיא עומדת אבל סוף סכך לא נעשה לשם מחיצה למטה אלא לסכך למעלה הלכך אינו מציל:
כל אילן מילייא. כל הדברים האלה שאמרנו בפיאה אינו אלא למשא ומתן לפלפול:
הא להורות. אבל להלכה אסור להתיר פיאה בשבת:
להורות. מנ"ל דאסור:
ומשני מה אם סוכה קלה. שאינה אלא מצות עשה:
את אמר אסור. לא התירו צורת הפתח אלא מרוח אחת ובעינן שתי מחיצות שלמות:
שבת החמורה. דענוש כרת לא כ"ש דבעינן מחיצות שלמות:
ופריך מאן תנא וכו'. מכדי מאן תנא דמתיר פיאה בכלאים ריב"ן ואיהו דאמר לעיל בברייתא דפיאה אף לשבת מהני ואמאי קאמרת דלענין שבת אינו מתיר ולכלאים מתיר:
ה"ג א"ל הדא תנא. וכ"ה בסוכה וה"פ לאו ריב"ן הוא אלא הך תנא דברייתא דלעיל בפרוץ מרובה על העומד דמחמיר בשבת מבכלאים:

הלכה י

מתני' **מקיפין בקנים**. נעוצים ועומדים זו היא מחיצה של שתי אבל של חבלים הויא מחיצה של ערב:
בשיירא דברו. הקילו אצלן שאינן צריכין אלא או שתי או ערב שתי כגון קנים ערב כגון חבלים אבל ליחיד לא התירו להקיף יותר מבית סאתים אפי' צריך לו עד שיהא בה שתי וערב:
כל מחיצה שאינה וכו'. רבי יוסי פליג אאבוה דאמר במתני' בשיירא דברו וקאמר איהו דאפילו בשיירא בעינן שתי וערב:
אחד משני דברים. או שתי או ערב:
במחנה. היוצאת למלחמה:
מביאין עצים. ואין חוששין לגזל לפי שאי אפשר למחנה להיות בלא עצים לאפות תבשילם ופתם:
ומרחיצת ידים. לאכילה ולתפלה ודי להם בנקיות ידיהם בעפר:
ומדמאי. ע"ה שמביאין להם לחם ויין לקנות אין צריכין החברים שבמחנה לעשר מהם דמאי דאזלינן בתר רובא דרוב ע"ה מעשרין הן:
ומלערב. עירובי חצרות אם הקיפו אלו ואלו ומחיצה מפסקת ביניהם ויש שם פתח אין צריכין לערב:

גמ' **ה"ג הא רבי יהודה משנייא בין יחיד לשיירא**. וה"פ רבי יהודה מחלק בפי' בין שיירא ליחיד ורבנן דפליגי עליה דר"י מי פליגי בכולא או דלמא אף רבנן ס"ל לחלק בין יחיד לשיירא:

בתל שהוא גבוה עשרה. שהרי הוא כרה"י ממש:

ה"ג מטלטלין בכולה ובלבד שלא ישיירו בית סאתים פנוי. וכ"ה בתוספתא דמכילתין פ"ב. וה"פ שלא יהיה פנוי שאין צריכין להשתמש בו:

אפי' אוכפות אפי' עביטין. מונחים שם במקום ההוא לא מיקרי פנוי:

ובלבד אדם. שיהא המקום נצרך לתשמיש אדם אבל בהמה וכן כלים לא מהני:

אין העכו"ם משלי' בשיירא. וכל שכן בהמה וכל שכן כלים:

הכי גרסינן קטן אין משלים בשיירא משתחשך מהו שמהני בשיירא היך עבידא וכו' כבר נכנסה שבת באיסור היו ג' וכו' כבר נכנסה שבת בהיתר. וה"פ היכי דמי היו שנים ועירבו בית סאתים כדינו ובא העכו"ם בשבת להוסיף והביא עוד ישראל אחר והוסיף גם במחיצה אינן מותרים לטלטל יותר מבית סאתים דשבת גורמת וכשנכנסה שבת לא הותר להן כי אם סאתיים היו ג' ועירבו בית ששת סאין ובא העכו"ם ונטל אחד מהם מותרים שכבר נכנסה שבת בהיתר:

ג' ראשי תורין שיהא [זה] **נכנס לתוך של זה**. כזה:

ה"ג בשיטת אביו ביחיד פחות מבית סאתים וחלוק על אביו בשיירא יותר מבית סאתיים. וה"פ בהא דקאר"י דאין יחיד ניתר אפי' בפחות מבית סאתים אא"כ עשה מחיצה של שתי ושל ערב וחלוק עליו דר"י מתיר בשיירא אפי' ביתר מבית סאתים מחיצה של שתי או של ערב:

ה"ג והן אשכחן דר"י אמר ביחיד פחות מבית סאתיים צריך שתי וערב. וה"פ והיכן מצאנו דר"י מצריך ליחיד אפילו פחות מב"ס מחיצה של שתי ושל ערב דלמא לא פליג על החכמים אלא ביתר מבית סאתיים:

כשם שחולקין חכמים ור"י כאן לענין שבת. דלרבנן במחיצה של שתי או של ערב סגי ולר"י בעינן שתי וערב כן פליגי לעניין כלאים:

וכלאים לא אפילו היא בית רובע. סגי להרחקת כלאים ועכ"ל דפליגי בגדר שהוא בתוך בית רובע א"כ ה"ה בשבת פליגי בפחות מבית סאתיים:

כמה היא מחנה. דתנן ד' דברים פטרו במחנה דדוקא במחנה התירו אבל יחידים בעלמא לא אע"ג דנפקי למלחמה ומיבעיא ליה כמה יהיו ויקראו מחנה:

בקצה המחנה. ומפרש לקרא הכי ויבא גדעון בקצה המקום עם המחנה דהיינו אנשיו אשר היו עמו וי"מ פי' דמהיקשא יליף דמקיש מאה איש למחנה:

יאות. שפיר הוה ילפינן מיניה דמאה מחנה הן דמחנה היינו דורשין אף על אנשיו דסיפא דקרא אבל השתא בקצה הפסיק העניין וי"מ פי' דה"מ למידרש היקישא מדסמיך אנשים למחנה:

נעשו מחנה. ורמזו לנבל השתא שמותר למחנה לגזול כ"ש שהם בדין באו ליטול:

וכמה מחנה אלקים עשרה. דעשרה שבאין להתפלל שכינה מקדמא ואתייא ואכל בי עשרה שכינתא שריא ואפילו אינן עושין כלום:

כמחנה ישראל. שהלכו להלחם במדין שהיו שנים עשר אלף:

למלחמת רשות. סתם מלחמת רשות ממלחמת יהושע ואילך שהיא מלחמת מצוה:

לחים. שלא היה דעת בעליהן עליהן:

אם היו. העצים עשויים חבילה שהזמינו אדם לצרכו יש בהן משום גזל ואסורים אפילו במלחמת מצוה:

עד כדון. עד כאן לא התירו העצים אלא בשאינן סמוכין ליער אבל בסמוכין ליער לא או דלמא אפי' בסמוכין ליער נמי מותרין:

עד כדון בשאינן סמוכין למעיין. ותו קמיבעיא ליה הא דפוטרין אותן מרחיצת ידים בשאינן סמוכין למעיין אבל בסמוכים למעיין חייבין ברחיצת ידים או דלמא אפילו בסמוכין למעיין פטורים:

נכנסו עמהן לעיר. פירות של דמאי שנכנסו עמהן לעיר לאחר שחזרו ממלחמה פטורין מדמאי שכבר נפטרו מתחלה כשבאו לידן:

יצאו עמהן מעיר. מתחלה כשיצאו למלחמה חייבין בדמאי שהיה להן לתקנם בהיותן בביתם:

דמיי תקן לא תקן. כלומר למה נקרא שמו דמאי דא מאי שיש לספק בו אם מתוקן הוא או לא:

הדא דאתאמר. כמו לא אמרן:

ופריך ויש עירובי חצרות במחנה. בתמיה וע"כ בעירובי תחומין איירי:

ומשני לסתור אוהלים שבמחנה. שיהא מותר לטלטל מאהל לאהל שבמחנה צריכין עירוב וזהו נקרא עירובי חצירות ויותר נ"ל לגרוס להתיר אהלים שבמחנה:

ה"ג כהדא דתני אהלים שבמחנה אינן צריכין עירוב ואהלים שבשיירא צריכין עירוב. וכ"ה בתוספתא פ"ב:

שלא תאמר יעשו כהרוגי פלמוסיו'. שלא יעשו כמו שעושין אנשי חיל גומא גדולה וזורקין כל המתים לתוכה אלא כל אחד קונה מקומו:

אסור לפנותן. להרוגי מלחמה:

במכונסין. שמונחין הרבה יחד שמתוך שצריך לפנותן לעשות לכל א' כראוי לו מותר נמי לפנותן לכל מקום שירצה:

במפוזרין. קונה מקומו ואסור לפנותן:

כך בחזירתן פטורין. שעדיין הן בסכנה מפני האויבים האורבים בדרך:

ולמה הן חוזרים בצפירה. הא חזרו ולא עשו מלחמה אלא מפני השונאים האורבים ש"מ דאף בחזרה איכא חששא דשונאים הלכך אף בחזירתן פטורים א"נ ה"פ למה חזרו בשחר סמוך לאור היום שודאי יבטלו על ידי כך זמן קריאת שמע ותפלה אלא ודאי שאף בחזירתן פטורין כנ"ל:

ויצפור. לשון בקר דמתרגמינן צפרא א"נ לשון סיבוב כדתנן בקופה משיעשו שתי צפירו': הדרן עלך מבוי

פרק ב

הלכה א

מתני' **עושין פסין לביראות**. שברשות הרבים וביראות עצמן רשות היחיד הן שעמוקים עשרה ואין יכול למלאות מהן ועושין פסין אלו להכין להן היקף שיהו הפסין הללו עושין לסביבות הבור רשות היחיד וימלא ויוציא ויניח שם ותיכנס בהמתו וישקנה:

דיומדין. עמודין הנראין כשנים שעשויין כמרזב וכשנועצו בקרקע לפאת דרומית מערבית נוטה דופנו אחד למזרח וצדו אחד לצפון והשני לפאת מערבית צפונית נוטה צידו אחד למזרח וצידו אחד לדרום וכשנותן ארבעתן לארבע הפיאות נמצא לכל רוח ב' אמות דופן אמה כנגד אמה והריוח בינתיים:

פשוטין. באמצע הדיומדין נותן לכל רוח לוח רחבה ו' טפחים ובבור שהיא מח' עד י"ב אמה פליגי:

גובהן י' טפחים. שאין מחיצה בפחותה מי':

ורחבן ו' טפחים. כיון דאין שם מחיצה אחרת אלא היא בעינן ו' טפחים:

ועביין. דרוחב מחיצה בעינן ולא עבה:

שתי רבקות של שלש שלש בקר. שהן י' אמות ששיעור פרה החורשת אמה ושני שלישי אמה:

קשורות. חומרא הוא למעט ריוח שבינתיים:

אחת נכנסת. ג' פרות המושכות בעול הרוצות ליכנס שם לשתות וימצאו ג' אחרות שיוצאות משם ששתו כבר והוא שיעור יותר גדול משיכנסו כולם בבת אחת:

גמ' **לפי שהפרוץ מרובה על העומד**. ואמרי' בפ"ק דמכילתין לעניין שבת פרוץ מרובה על העומד אפילו כנגד העומד אסור לפיכך עושין כי היכי דליהוי אמה מכאן ואמה מכאן דופן והשאר חשיב כפתח ואע"ג דאין פתח יותר מעשר כיון דמדאורייתא ה"ל מחיצה בביראות הקילו אבל בפשוטים לא סגי ליה דלא הוי כפתח:

אף הוא מוכיח על עצמו. גם מה שהתירו בדיומדין לא התירו אלא משום ביראות אבל בשאר מילי לא מהני פסין וכדפרישית וכן מוכח ממתניתין דקתני עושין פסין לביראות אבל לא לדבר אחר:

הגיעוך. תבין מכאן עד היכן הגיעו דיני תחומי שבת ומחיצות:

שאם עשה כן. כעין פסי ביראות ברה"ר במקום אחר:

ה"ג וחזר וזרק מרה"ר לתוכו חייב. וכ"ה בבבלי משמיה דר"א וה"פ קמ"ל אע"ג דבקעי בה רבים לא מבטלי להני מחיצות:

שבכל מקום עושה פס ד' טפחים. כגון במחיצות חצר:

וכאן עושין פס של ששה טפחים. כדתנן במתניתין ורחבן ששה טפחים:

בשעת עולי רגלים. מותר אפילו אינו עולה לרגל לאפוקי בזמן הזה הוא דאסור:

מפני עולי רגלים. התירו פסי ביראות ואפילו בזמן הזה שרי:

מתניתא. דמייתי בסמוך מוכחת כן דאפילו בזמן הזה פסי ביראות מותרין:

והא תנינן. כלומר דהא תנינן לקמן פרק המוצא תפילין:

מבור הגדול ומבאר הקר בי"ט:

אלא כשעלו ישראל מן הגולה. ולא היה להן מים:

והתנו עמהן הנביאים שביניהם. חגי זכריה ומלאכי:

שיהו ממלאין מבאר הקר בגלגל בי"ט. ואפילו לעולם הרי שמפני עולי הרגלים התירו בכל מקום ה"ה בפסי ביראות מפני עולי הרגלים התירו בכל מקום:

ומשני לא כל בארות הקר התירו אלא אותה שחנו עליה בלבד. א"כ איכא למידק איפכא:

כמה דאת אמר. התם בבור הקר מה שהתירו התירו והשאר אסור אף כאן בפסי ביראות מה שהתירו לעולי רגלים התירו ולשאר כל אדם אסור:

בחלף. שם מקום:

בפסי ביראות. דמותרין בזמן הזה:

הוון בעיי מימר. סברוהו הבני ישיבה לומר:

ר"מ יודה לר"י. דבדיומדין סגי:
ופריך ר"מ יודה לר"י. בתמיה הא ר"מ בעי דיומדין ופשוטין:
ואת אמר הכין. דר"מ יודה לרבי יהודה:
ומשני מתוך שאת עושה וכו'. לעולם אימא לך דר"מ מודה לר"י דמדאורייתא אפילו בדיומדין הוה מחיצה גמורה והא דמצריך פשוטין היינו טעמא שאם אינו עושה פשוטין יעשה מחיצות כאלו לכתחילה וסובר דמחיצות שבת כך היא ומתחייב באיסור דרבנן לכך מצריך פשוטין:
לא דין מודי לדין. דר"מ סובר דאף מדאורייתא לא הוי רה"ר גמורה כל שאין לה פסין:
אע"ג דלא אמרה רבי יוסי. דבר זה בעצמו פחות מג' שאין הדיומדין רחוקים זה מזה ג' טפחים:
אמרה דכוותה. דאינו מודה ר"מ לר"י:
כמה יהא דיומד ארוך וכו'. לר"מ קמיבעיא ליה:
פחות מג'. שאין הדיומדין רחוקים זה מזה שלשה ודאי דכסתום הוא וא"צ פשוט:
יותר מששה. ה"ל מופלג וצריך פשוט:
אלא כן אנן קיימין. הא דפליגי ר"מ ור"י ברחוקים זה מזה ג' עד ד':
יעשה כדיומד ארוך ולא יהא צריך פשוט. דהא ודאי אלו עושה כן ברה"ר במקום אחר מדאורייתא רה"י גמורה היא דהא אין פרצתו בעשר:
לא נצרך ר"מ לפשוטים. דהא לא מתיר ר"מ פסין אלא עד עשר אמות ונתמעט המקום בפסין שהן הדיומדין:
אלא לר"י. דמתיר עד י"ג אמה ושליש עליה קאר"מ דבעינן פשוטים:
ואפילו משיטתיה. ואפילו לשיטתו דאינו מתיר אלא עד עשר אפילו הכי מצריך פשוטים:
ה"ג מ"מ אין העומד רבה על הפרוץ וכיון שאין העומד מרובה על הפרוץ צריך פשוט. וה"פ אף ע"ג דפרצה שהיא כעשר הרי היא כפתח הכא שאני כיון דהיא פתוחה מד' רוחותיה אין להתיר בלא פשוטים כיון דהעומד רבה על הפרוץ:
רואין. אם האבן מחזיק שאם תיחלק ותיעשה דופן לכאן ולכאן יהיה ו' טפחים בכל צד נידון משום דיומד:
הוון וכו'. סברוהו למימר מ"ד שאם תיחקק האבן הוא סובר דבעינן שיהא אמה מבפנים ומ"ד שאם תיחלק סובר שאם יש מבחוץ אמה בכל צד סגי ונפקא מיניה באבן שהוא משולש ומבחוץ הוא אמה מצומצם כזה נמצא כשחוקקין כל מה שבפנים לא ישאר

אלא דבר דק שהוא כאמה שהרי משפעה היא והולכת וכשמודדין מבחוץ א"צ לחקיקה וכאשר הוא עומד ראוי לדיומד:

ארי' ולא עוד בקליפת השום החיצונה. אף אם תיחקק מבפנים ונשאר מבחוץ כקליפת השום והוא הקצה האחרון שבכל צד שהיא אמה שלימה:

את עתיד להעמידה. די בו להעמידה שהרי תנן ועביין כל שהו א"כ אין חילוק בין מדידה שבפנים למדידה שבחוץ:

הוי. הרי דאין חילוק בין שני התנאים דלתרווייהו מודד מבפנים:

מ"ד שאם תיחקק. איירי באבן עגולה שמחוסרת חקיקה לחקוק ליטול בליטת עיגול ולהשוות אמצעה לפיאותיה ותהא מרובעת מיהו מודה דאף חליקה נמי בעינן:

במרובעת. שאינה מחוסר אלא חליקה מבפנים שינטל עובי שבינתיים ותיעשה כמרזב דופן לכאן ודופן לכאן:

דכן תנייה מתיב לחבריה. שכן תנא אחד משיב לחבירו וא"ל איני פליג עליך אלא שדבריך שאתה מצריך חקיקה וחליקה היינו בעגולה ודברי במרובעת שא"צ אלא חליקה:

לא סוף דבר חריץ. לאו דוקא חריץ דמהני:

אלא אפילו גבשושית וכו'. תל גבוה חמשה על בור שהיא עמוקה חמשה מצטרפים לדיומד:

ואין בין קנה לקנה ג'. שבמקום הקנה ממעט המקום מג' כזה הרי ה' קנים ואין בין זה לזה ריוח ג' ומכל צד ו' אמרינן לבוד ונידונין משום דיומד:

ג' קנים. כזה והן מרוחקין ששה טפחים וקשר גמי מלמעלן מקנה לקנה:

מהו שיציל. בפסין כמו שמצלת פיאה:

ומשני כלום מצלת פיאה. אלא כשעשויה כן מכל ד' רוחות אבל הני אינן אלא באמה אחת:

אלא בהנך העשויין בעיגול כזה שהקנים רחוקים זה מזה אמה וקשר גמי מלמעלן הן כסתום שהרי הן כפיאה וכאלו החלל שביניהם כסתום או דלמא אף בסתום לא מהני:

ופריך היך מה וכו'. מאי קמיבעיא לך כי היכא דאמרינן לעיל גבי אבן שהוא בזוית רואין כאלו הוא חקוק:

ומר אוף הכא כן. ונאמר אף כאן כשקשר גמי רואין ויהא נידון משום דיומד:

ומשני תמן וכו'. לא דמי לאבן דהתם אפילו תיחקק מבפנים עד קליפת השום נידון משום דיומד שפיר אמרי' רואין כל שתיחקק:

והכא מה אית לך למימר. שיהא רואין כאלו הוא חקות מבפנים א"כ לאו פיאה היא דהא פיאה בעינן שתהא מסוגרת מד' רוחותיה וזו הרי היא חקוקה מבפנים הלכך אינה מתרת:
ואישות קנים. הרבה קנים מחוברין בעץ אחד סמוך לארץ ומתפרשין למעלה:
עשאן ביד. שהעמידן מתחלה להיותן דיומד:
לחציה. של בור עשה דיומדין ולחצייה לא עשה:
היו שתים. שתי בורות וא' באמצע ועשה לשתים החיצונים:
מהו שיהא האמצעי נידון לכאן ולכאן. ויהא מותר למלאות בו או לא:
מה צריכא ליה. כי קמיבעיא ליה כשהיו שני בני אדם ממלאין זה מבאר זה וזה מבאר זה אבל אם היה אחד ממלא משני הבארות אף האמצעי מותר אע"פ שלא עשה לו פסין ואיירי בשאין בין שני הפסין של שני הבארות יותר מעשר:
הא שתים. שתי חצירות זו אצל זו ומחיצה ביניהן ושתיהן ראשן בין הפסים אסור לטלטל מתוכו לפסין:
לא סוף דבר. לאו דוקא שתי חצירות אוסרין זה על זה אלא אפי' חצר א' ובה שני בתים ושניהם פתוחות לבין הפסין אוסרים זה על זה ואסורים לטלטל לבין הפסים:
סברו. בני הישיבה למימר:
בשלא עירבו. הבתים או החצירות זה עם זה אבל עם עירבו מותרים:
אפילו עירבו אסורות. כדמסיק גזרה שמא יאמרו עירוב מועיל לבין הפסין:
רב הונא כדעתיה. רב הונא לטעמיה:
דאיתפלגון. דפליגי ר"י ור"ה:
שצדו אחד עכו"ם וצדו אחד ישראל. ומבוי ביניהם:
אם עירבו דרך פתחים. כגון שיש בתי ישראלים פתוחות לרשות הרבים ופתוחות לחצרות של ישראל זה שפתחו פתוחה למבוי אע"פ שעירבו הישראלים שבבית עם זה שבחצר אסורים להוציא דרך פתחו למבוי שהעכו"ם אוסר עליהם:
דרך חלונות. שבין בית ישראל לחבירו:
אין העכו"ם אוסר עליהן. להוציי' דרך פתחו של זה למבוי וכ"ש אם עירבו דרך פתחי' שמותרים להוציא דרך פתח שבמבוי מיהו שמעינן מדר"ה שאין העירוב מתיר אלא בחצר או במבוי שעירבו בו אבל לא למקום אחר הילכך גם כאן לא מהני העירוב של הבתים לפסין:
ואפי' דיסבור וכו'. כלומר אפי' תאמר דמודה התם ר"ה לר"י שהוא מותר אם עירבו מודה הכא בפסין דאסור אפי' עירב:

ה"ג הכא שמא למחר וכו'. וה"פ הכא גבי פסי ביראות אסור שמא יחרב הבאר ויאמר שעירוב ע"י פסי ביראות מהני אע"פ שלא עירבו בחצירו':
ואין עירוב מועיל בפסי ביראות. אליבא דכ"ע:
באו מים בשבת. שיבש הבאר מע"ש ובאו גשמים בשבת ומילאו הבאר:
כבר נכנסה שבת באיסור. שבין השמשות לא היה בו מים והיו אסורין לטלטל בין הפסין אסורין כמי בכל השבת:
חרבה הבאר בשבת. כגון שיבשו המים או שאי אפשר למלאות ממנו:
כבר נכנסה שבת בהיתר. טלטול וכיון שהותר למקצת שבת הותר לכולו:
מהו לטלטל בין הפסים. כגון שהבאר עומדת בין רה"י לרה"ר:
כאסקופה אסורה. דינו כאסקופה שהיא אסורה ושניהם אסורים לטלטל לתוכו:
כאסקופה מותרת. ושניהם מותרים לטלטל בתוכה:
ובלבד שלא יחליף. שלא יוציא דרך הפסין הכלים שהכניס מרה"י לרה"ר או מרה"ר לרה"י:
ישנו כעשר אמות. ששה בקר הן י' אמות:
ה"ג פרה אמה ומחצה ואמה ביניין וה"פ הא דקאמר ר"מ ישנן כי' אמות משום דעוביה של פרה אמה ומחצה הרי ט' אמות לו' בקר ואמה בין רבקה לרבקה הרי עשר ור"י קאמר כי"ג וכי"ד אמות דשמנה בקר הם י"ב אמות ואמה ביניהן הרי י"ג והן אחת נכנסת וא' יוצאת הרי שיצאו מכלל י"ג ולכלל י"ד לא באו א"נ דבמקום ר"י פרה החורשת מחזקת אמה ושני שלישים וכדאיתא בבבלי:

הלכה ב

מתני' **מותר להקריב**. הדיומדין סמוך לבאר ולעשות ההיקף קצר:
ובלבד שתהא. משפת הבאר עד בין הפסין כדי ראשה ורובה שהן שתי אמות אבל בציר מהכי לא דלמא ממשיך אחר פרתו ומפיק לדוולא חוץ למחיצה וקא מפיק מרה"י לרה"ר:
להרחיק כל שהוא. כל מה שבלבו לעשות היקף גדול:
ובלבד שירבה בפסין. דכל כמה דמרחיק מבור מגדיל ריוח שבין דיומד לדיומד וצריך להרבות בפסין עד שלא יהא בין פשוט לפשוט ובין פשוט לדיומד יותר מי' אמות לר"מ או מי"ג אמה ושליש לר"י:
גמ' **והוא שיעורא כשיעור הזה**. אם יש שם ריוח כדי שתכניס הפרה ראשה ורובה בפנים:
אפי' גמל. שהוא ארוך וכולו מבחוץ מותר וכ"ש פרה שהרי ראויה שתהיה כולה בפנים:
פחות מכשיעור הזה. שתכניס פרה ראשה ורובה מבפנים:

אפילו גדי. שהוא קטן וכולו מבפנים אסור כיון דרוב תשמישן היו בפרות גזרו דלמא יכניס גם פרה לשתות ויוציא הדוולא:
מלא גמל וגמלו. צריך שיהא ריוח בין הפסין לבאר כדי שיעמוד הגמל עם מנהיגו:
מה ופליג. מי פליג רשב"א עלה דמתני' דתנינן דסגי בראשה ורובה של פרה:
ומשני כל מה שהפרה וכו'. כלומר דלא פליג דמתני' איירי כשהפרה פושטת צווארה ורשב"א איירי כשהגמל עוקם צווארו ושיעור שניהם שוין:
מה את בעי. למה מצריך תנא דמתני' שתהא דוקא פרה ראשה ורובה בפנים וכי אין הפרה עומדת ברה"ר ואוכלת ברה"י ה"ה ה"נ תעמוד ברה"ר ותשתה ברה"י:
ה"ג בהוא דמפשיט ליה. וה"פ דמשני דשאני פסי ביראות דאדם מושיט הדוולא וגזרינן שהאדם יוציא מרה"י לרה"ר:
ברם הכא. אבל כאן הבהמה אוכלת מאיליה וליכא למיחש למידי:
דיומדין פשוטין. הא דאמרינן ובלבד שירב' בפסין לר"מ היינו שירבה בדיומדין ופשוטין:

הלכה ג

מתני' **אלא בגינה ובקרפף**. שאין הקיפו לדירה הוא דלא מהני יותר מבית סאתים קרפף היקף גדול חוץ לעיר להכניס שם עצים לאוצר:
אבל אם היה דיר. של בהמות שעושין בשדות היום כאן והיום כאן כדי לזבלה בגללי בהמה:
או סהר. מקום מוקף לבהמות של עיר ובית בתוכן לרועה שלהן:
מוקצה. רחבה שאחורי הבתים:
או חצר. שלפני הבתים דכל הני היקיפן לדירה הוא והני פסי ביראות נמי הואיל ומימיהן ראויין לשתיית אדם תשמיש דירה מעלייתא היא:
גמ' **בר מהו שתעלה ממדת סאתים**. ויהיו היקף הפסין מבחוץ סאתים דכל מה שהבור ממעט עולה למדתו או לא ממעט ומהני בסאתים מלבד חלל הבור:
א"צ להרחיק ממנה. אסור להרחיק הפסין ממנה יותר מכדי ראשה ורובה של פרה:
הדא אמרה. זאת אומרת שהבור עולה למדת סאתים הלכך אסור להרחיק יותר מכדי ראשה ורובה של פרה שהוא שיעור להתירה:

הלכה ד

מתני' **אם היתה דרך הרבים וכו'**. דס"ל דאתו רבים ומבטלי מחיצות כאלו שהפרוץ מרובה על העומד מד' רוחותיה שאם היו שתי מחיצות שלימות בהא היה מודה ר"י שאין כח ברבים לבטל מחיצות:

וחכ"א א"צ. דהא מ"מ איכא ד' מחיצות בכל צד ב' אמות וה"ל כצורת הפתח וכדפרישית לעיל בריש פרקין:
באר הרבים. הוא נובע ולא עביד דפסיק:
בור הרבים. אי פסקי מיא מדכרי אהדדי:
באר היחיד. נמי שרי דלא פסיק:
באר הרבים. דאיכא תרתי למעליותא:
חגורה. היקף של חבלים מד' רוחותיה:
גמ' **דתנינן תמן**. לקמן פ' כל גגות:
וכן גשרים המפולשין. שיש להן מחיצות מלמטה בשני הצדדין:
אינה מוחלפת. וכדמפרש ר' ירמיה אי נמי כדפרישית במתני' והראשון נראה:
דו סבר. דר"א הוא סובר כרב יהודא:
ה"ג דמר רב יהודה. לקמן בס"פ כל גגות:
הדא דתימר. הא דאר"י גשרים המפולשין מטלטלין תחתיהן היינו כשהן מפולשין לבקעה דהיינו כרמלית אבל לרשות הרבים אסור והני פסין לרשות הרבים הן מפולשין:
ופריך בכל אתר. בכל מקום דברי ר' לעזר יש להם סמיכה וראיה מדברי ר"ח הגדול וכאן דברי ר"ח קשיין ליה:
כיצד מתירין. מבואות המפולשין לר"ה:
ולחי מכאן. או קורה מכאן ומכאן ולא לחי:
וחכ"א לחי. או קורה בראש האח':
ה"ג ועושה צה"פ. בסוף העיר:
וכא אמר הכין. וכאן אומר ר"א דלר"י במפולשין לרשות הרבים מודה ר"י לרבנן:
ומשני כאן בעשר. מבואות המפולשין לרשות הרבים דסגי בלחי או קורה היינו שהן מפולש בעשר ולא יותר:
כאן. בפסי ביראות דפירצתן בי"ג כדאמרי' בר"פ לר"י אי מפולשין לבקעה אין אבל לרה"ר לא:
מיליהון דרבנן. היינו ר' אחא בשם רב הושעיא דבסמוך פליג אהא דקאמר דמבואות המפולשות היינו בפרצה בעשר:
וכא אמר הכין. וכאן הוא אומר דבעשר דווקא איירי:
ה"ג רבנן דקיסרין אמרין. דר"י אדר"י ל"ק:
תמן. התם גבי גשרים המפולשין:

העומד רבה על הפרוץ. בב' מחיצות וכדפרישית במתני' מה בין בור הרבים וכו'. לת"ק פריך:
בור הרבים יש לו קול. והכל יודעין דמשום בור עשו פסין ויודעין נמי שנעשו הפסין להשתמש בבאר:
מעתה אפילו לבארו. של יחיד יהיה אסור לעשות פסין מפני שאין לו קול:
מימיו מצויין לכלות. וכשיכלו ישימו על לב ומדכרי אהדדי כדפרישית במתני' אין מימיו מצויין לכלות. וחיישינן דלמא יכלה ולאו אדעתיה ומטלטל בחנם:
מתני' נמי דייקא עושין פסין לביראות. דוקא אבל לא לבורות משמע דאפי' לבור הרבים אין עושין פסין וכריב"ב:
ופריך והא תנן במתני' אבל לבור היחיד וכו'. הרי שגם ר"ע אוסר בבור היחיד א"כ ליכא למידק מדקתני ביראות ולא בורות דלמא משום בור היחיד:
אלא כאן אנן קיימין. אלא כי דייקינן ממתני' דייקינן הכי:
ה"ג ודכוותה עושין פסין לביראות ולבור הרבים. וה"פ הכי ה"ל למנקט עושין פסין לבארות ולבור הרבים ובארות הן של יחיד ושל רבים מדלא קתני הכי ש"מ דבבאר הרבים לחוד התירו ומאי ביראות דעלמא:

הלכה ה

מתני' **הגינה והקרפף**. שלא ידענו אם הוקפו לדירה אם לאו שהן שבעים אמה וארבעה טפחים:
שומירה. סוכת שומרין ואף על גב דהוקף לדירה בית סאתים הוא דשרי טפי לא:
סמוכה לעיר. דהואיל וקרובה לביתו דעתו להשתמש בה תמיד וכהוקף לדירה דמי:
גמ' **מחצר המשכן למדו**. דשיעור שבעים אמה ושיריים מרובעים הם שיעור לאיסור שבת דכל מילי דשבת ממשכן גמרינן:
הכי גרסינן וחמשין זימנין מאה. כלומר כשתחלק מאה על חמשים לרצועות הרחבות אמה:
שבעין. פעמים שבעין הם ה' אלפים פחות מאה דע' פעמים חמשים הם ל"ה מאות וע' פעמים כ' הם י"ד מאות הרי מ"ט מאות:
פרא. הוא כמו פחות או חסר וכן הוא בלע"ז:
ותנינן שבעין ושיריים. כדי להשלי' אותן מאה:
ותני שמואל. לפרש משנתינו שבעים ושני שלישי אמה דהיינו ד' טפחים שנו שהן השיריים:

שבעין זימנין מן תרין תלתותין. כלומר רצועה שארכה שבעים פעמים על רוחב שני שלישי אמה וכן לרוחב שבעים אמה רצועה של אורך שבעים אמה על רוחב שני שלישים כדי שיהיה מרובע ע' אמה ושיריים נמצא שכל רצועה מן ק"מ שלישים שהן יחד ר"פ שלישים שהן צ"ג אמה ושליש צא מהן ד' תשיעין לד' רוחות שחלל מקום הקרן מן ב' רצועות הוא ריבוע מן ב' שלישים על ב' שלישים שהן ד' שלישים ברוחב שליש ואמה על אמה יש בה תשעה שלושים על שליש הרי שהמקום הקרנות אינו מחזיק יותר מן ד' תשיעין ושליש אמה מחזיק ג' תשיעין וצריכין למקום הקרנות שליש ותשיעית נשתייר שם י"ט שלישים על אורך אמה שהן ו' אמות ושליש פחות תשיעית כדפרישית:

כהדא דתני. על זה תנו בברייתא שהוא דבר קל ומועט אם תחלק לרצועות לא יגיע אצבע לכל צד:

ולא יכלו חכמים לעמוד עליו. להזהיר העם על זה ולא דקו לחומרא:

שיש בו מידת סאתיים אסור. דבית סאתים כיתר מב"ס ואסור:

היו שנים. שני קרפיפות:

מטלטלין בשני תשלומין לראשון. והרי בין שניהם אינו ב"ס מלא:

אין מטלטלין בשני תשלומין לראשון. דגזרינן שמא יטלטל גם מקרפף שהוא ב"ס לקרפף הסמוך לו:

מודין שמטלטלין וכו'. כיון שיש היכר שהרי אינו מטלטל בשלישי:

קרפף שהוא עד ב"ס. דב"ס כיתר מב"ס:

הואיל והוא ראוי להתיר בשיירא. דמותרין לטלטל אפי' ביתר מב"ס כדאיתא לעיל בפ"ק:

לכשתיירצו שיירה לאסור אסור. פי' כשירצו שיירה לנוח שם אז יהיה חייב הזורק לשם אבל למה יהא חייב כשאין שם שיירה ל"א לכשיעמדו שם השיירה לאסור להם אבל בלא"ה פטור ואין כאן חיוב חטאת. לכשתיירצו לשון עמיד' כמו יתיב ותריץ:

ה"ג מעתה מבוי שקורתו למעלה מך' הואיל ואפשר להורידו למטה וזרק לתוכו יהא חייב. וה"פ אס"ד דאמרי' הואיל וראוי לשיירא א"כ אף כאן נאמר הואיל ויכול לעשות ממנו רה"י גמור יהא חייב:

מעתה מבוי שנפרץ וכו'. ותו קשיא ממבוי שנפרץ וכו' יהא הזורק לתוכה חייב אע"פ שלא עשה שום תיקון אלא ודאי הואיל וראוי לא אמרי':

חצר שהיא פתוחה לקרפף. שהקרפף נפרץ במלואו לחצר ואויר חצר מייתרו ועושהו יותר מבית סאתיים:

מטלטלין מן החצר לקרפף. דשתיהן רשות אחת הן:

אבל לא מן הקרפף לחצר. דבקרפף שיש בו סאתיים איירי וכי מצטרפי גם רשות החצר הרי הוא יותר מבית סאתיים מיהו מחצר לקרפף מותר דחצר מוקפת לדירה הוא ואין הייתור אוסרו דחצר לית בו שיעורא:

שאל מהו לטלטל וכו'. ולא איפשיטא:

הלכה ו

מתני' **אם יש בה בור או שיח**. להתקבץ בהם מי גשמים שנראה שלצורך אדם נעשים ובור ושיח א' הם אלא שבור בחפירה ושיח בבנין א"נ הא' מרובע והשני בעיגול:

או מערה. להסתופף תחתיה מפני החמה אבל אם אין בה זו או זו אסור לטלטל בה:

ובלבד שלא תהא וכו'. ואז אפי' לא הוקפו לדירה מטלטלין בה:

גמ' **ופריך מחלפא שיטתיה דר"י**. כלומר קשיא דר"י אדר"י:

דתנינן תמן. בפ"ד דביצה:

איזהו קרפף. ומותר להביא ממנו עצים בי"ט:

כל שהוא סמוך לעיר. ואם אינו סמוך לעיר אע"פ שיש בו בור או שיח לא הוה קרפף וה"ה איפכא אע"פ שיש בו בור כל שאינו סמוך לעיר (לא) מהני:

וכא אמר הכין. וכאן הוא אומר דלא קפדינן אסמוך לעיר רק אבור שיח ומערה:

כבית דירה עביד לה ר"י. כל שיש בה בור או שיח ומבית דירה ליכא מאן דפליג דמותר להביא עצים ובביצה איירי בשאינה בית דירה:

הלכה ז

מתני' **אפילו אמה אחת**. אע"ג דמיעט רחבה והוסיף בארכה ואין בכולה אלא בית סאתים אין מטלטלין דמרובע הוא דשרו רבנן היכא דלא הוקף לדירה דס"ל דמרובע' בעינן כר"ע וכר"י בן בבא דדריש ורחב חמשים בחמשים טול חמשים וסבב חמשים:

ר"א אפי' ארכה וכו'. דרבי יוסי לא קפיד אריבוע:

גמ' **והדא פליגא על דרבי יונתן**. דתני רבי יונתן גבי כלאים היה שם סלע ארוכה י' ורחב ד' מותר לסמוך לו משתי רוחותיה היתה י' על י' מותר לסמוך מד' רוחותיה וכ"ה בירושלמי פ"ב דכלאים משמיה דר' יונתן והשתא ה"ק ר' יונתן סובר כל שיש בו שיעור אורך אע"פ שאין בו שיעור בית רובע מותר לסמוך לו ור"א קאמר דבעינן מרובעות ממש:

הדא מסייעה לר' יונתן. דלא קפדינן אמרובע:

והא תני. ותניא נמי הכי דר' יוסי מיקל גם בכלאים:

ה"ג כמה היא מידת בית רובע עשר אמות ומחצה על עשר אמות ומחצה מרובעת ר' יוסי אומר אפילו אורכה כשנים ברחבה כ"ה בתוספתא פ"ב דכלאים וה"פ אם יש שם כ"א אמה אורך על ה' אמות ורביע חשיב והרחקה מאחר דאיכא בית רובע בין הכל:

הלכה ח

מתני' **אפי' היא כבית כור**. דלא דמי לבקעה דבקעה לא מסיימין מחיצותיה אלא בדרך מדרון נכנס ויוצא ממנה אבל בגינה וקרפף דיש להם מחיצות מעלייתא אע"פ שלא נעשו לדור בהם מטלטלין בהו אפילו הן כבית כור:

אנשי חצר ששכח וכו'. ולמחר ביטל רשותו לחבירו שהיה אוסר עליהן מלהוציא ולהכניס מבתיהן לחצר:

ביתו אסור להכניס ולהוציא. לחצר לצרכו:

אבל להן מותר. להביא כלי בתיהן לביתו דרך חצר:

בערקבנין. שם מרור:

ובקשתי לי חבר. לג' דברים הללו אם שמען מפיו ולא מצאתי:

גמ' **במחלוקת סאתיים מבית כור היא מתני'**. דודאי אף רבי אילעי לא קאמר דמתיר ר"א יותר מב"ס אלא דפליג את"ק ואומר דמתיר ר"א לטלטל בית סאתיים בקרפף שהוא גדול כבית כור ודלא כדפרישית במתניתין:

וכן שמעתי וכו'. ולהן מותר וקשיא ליה הא תנן לקמן בפרק הדר ביתו אסור מלהכניס ולהוציא לו ולהן דהמבטל רשות ביתו לא ביטל רשות חצירו. ומשני תמן רבנן מתני' דהתם רבנן אבל מתני' דהכא ר"א כדא"ר אילעי שמעתי מר"א:

ה"ג רבנן אמרי אדם מבטל רשות חצירו ואין אדם מבטל רשות ביתו רא"א כשם שאדם מבטל רשות חצירו כך מבטל רשות ביתו. וה"פ דלא פליגי ר"א ורבנן אלא במבטל רשותו סתם לרבנן מסתמא לא ביטל רשות ביתו והלכך ביתו אסור אף להן ור"א סובר מסתמא ביטל גם רשות ביתו הלכך להן מותר:

ופריך ויעשה כאכסניא. לגבייהו ויהא מותר להשתמש גם בביתו כי היכא דמותר בחצר משום לאחר שביטל ה"ל כאורח ה"נ נימא בבית:

קנס קנסו ר"א. לפי שלא עירב עמהם לפיכך יהא אסור להוציא מביתו:

רבי שמי. פריך דבר שהוא מדרבנן כגון עירובי חצרות אם עבר עליהן בשוגג מי קנסינן ליה בתמיה ל"א מיבעיא ליה לר"א מי קנסינן לכל מי שעבר על איסור דרבנן או לא:

רבי בא וכו' בעי. אם אמר בפירוש הריני מבטל רשות ביתי מי מודין רבנן לר"א דאסור וכי פליגי בסתם וכדפרישית או דלמא טעמייהו דרבנן משום דלא עביד איניש דמסלק

נפשיה לגמרי מבית וחצר ויהיה כאורח לגבייהו והאי כי אמר מבטילנא בטלה דעתו אצל כל אדם:

אמר הריני מבטל רשות חצירי. בפי' דמשמע דאינו מבטל רשות ביתו אפי' ר"א מודה דאינו מבטל רשות ביתו ולא אמרינן דחצירי דקאמר לאו דוקא:

הוינן סברין מימר. סברוהו למימר דהא דקא"ר אילעאי ולא מצאתי לי חבר על שיוצאין בערקבנין לחוד קאי אבל על מה שאמר משמו שאפי' בית כור ושביתו מותר להן מצא חבר:

אשכח. ברייתא דתני בה מפורש דעל כל מה דאמר ר' אילעי משמיה דר' אליעזר במתני' לא מצא חבר וכדפירשתי במתניתין:

הדרן עלך עושין פסין

פרק ג

הלכה א

מתני' **בכל מערבין**. עירובי תחומין:

ומשתתפין. בין בתחומין בין במבואות:

חוץ מן המים ומן המלח. דלאו מידי דמזון הן וטעמא דעירוב משום דדעתו ודירתו במקום מזונותיו הוא וכיון שנתנו כל בני החצר כדי מזונם בבית אחת נעשה כאילו כולן דרים בתוכו ונמצאו כולן רשות אחת וכן בעירובי תחומין נעשה כמי ששכב שם ומשם יש לו אלפים אמה לכל רוח הלכך דבר מזון בעינן:

בכסף מעשר. בתוך ירושלים כשהוא מוציאו לצורך מאכלו כדכתיב ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך:

חוץ מן המים ומלח. דלאו פירי מפירי היא ולאו גידולי קרקע כדאשכחן בבשר ויין:

מערבין לנזיר. עירובי תחומין:

ביין. ואף ע"ג דלא חזי לדידיה חזי לאחריני וכיון דמזונא הוא לגבי אחרינא שרי ליה רבנן:

ולישראל בתרומה. דהא חזיא לכהן:

סומכוס אומר בחולין. אבל לא בתרומה דמידי דחזי ליה בעינן ולנזיר ביין לא פליג סומכוס דהא אי בעי מיתשיל על נזירותו:

ולכהן בבית הפרס. סתמא היא ולאו סומכוס קאמר לה. מניחין עירוב לכהן בבית הפרס אע"ג דבעינן דמצי למיזל ולמישקליה ולמיכליה התם דאי לא מצי אזיל להתם היכי קני שביתה בהאי דוכתא למיהוי כאלו שבת שם ובבית הפרס שפיר דמי דספיקא דרבנן ומותר ליכנס ע"י נפוח:

לחוץ. לעשות מחיצה בינו ובין הקבר שלא יאהיל עליו וכגון שיכנס לה בשודה מבעוד יום אם ירצה אלמא חזי ליה ופלוגתא דר"י ורבנן באהל זרוק דר"י ס"ל שמיה אוהל ורבנן סוברים דלאו שמיה אהל:

גמ' **דר"א היא**. מתניתא אתיא כר"א ולא כרבנן:

דתנינן תמן. לקמן פ' חלון:

ה"ג מערבין בתחומין ומשתתפין בין בתחומין בין במבואות. וה"פ מתניתין דהכא איירי בעירובי תחומין וכי פליג ר' יהושע לקמן בפרק חלון אדר"א בעירובי חצירות הוא דפליג:

ה"ג מתניתא דלא כרבי מאיר:

עם הפת. שאינו נאכל בלא פת:

בארדקסם ובא. אדם אחד לפניו בשבת מחוץ לתחום ע"י עירוב שעירב ממקומו לארדקסם:

והושיבו ר"מ בארבע אמות שלו. ואסר לו לצאת ולזוז ממקומו בד' אמותיו שהיה עומד בהן בשעת שאלתו דקסבר לאו עירוב הוא ונמצא יוצא חוץ לתחום בלא עירוב ואין לו אלא ד' אמות:

ומשני אף על גב דרבי מאיר אמר בכל מערבין וכו'. כלומר לעולם כרבי מאיר נמי אתיא מתני' וה"ק כל דבר שהוא נאכל כמות שהוא חי מערבין בו וכו' ל"א האי כללא לאו דוקא דלא קאי אלא אדבר שנאכל כמות שהוא חי דהא לרבנן נמי ממעטינן הלוף והקולקס אלא ודאי דכללא לאו דוקא א"כ לר"מ נמי:

הלוף. הוא מין ירק הגדל מן האויר וכן הקולקס:

אין מערבין בהן. דלאו מידי דמזון נינהו:

תנינן. שני כללים במתניתין בכל מערבין והכל ניקח בכסף מעשר:

ולא דמיין. זה לזה הני כללי כדמסיק:

ה"ג בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המלח ובלבד דבר שהוא נאכל חי כמות שהוא והכל נלקח בכסף מעשר חוץ מן המים והמלח בין בדבר שנאכל חי כמות שהוא בין בדבר שאינו נאכל חי כמות שהוא. וה"פ בעירוב אינו קונה דבר שצריך תיקון דבעינן שיהא ראוי לאכילה כמות שהוא בשעה שהעירוב חל אבל בכסף מעשר קונין אפילו דבר הצריך תיקון כיון שעל כל פנים ע"י תיקון הוא נאכל והוה כמו בקר וצאן שאינן נאכלים אלא ע"י תיקון:

בכל מערבין וכו'. כלומר ועוד איכא בין הנך תרי כללי דבכל מערבין אתיא כב"ע כר"י וכר"ע וסיפא הכל ניקח בכסף מעשר לא אתיא אלא כר"ע:

וולד וולדות הארץ. שנבראו מן הארץ במעשה בראשית:

אף אין לי. לרבות:
וולד פרי. שעגל נולד מאמו וכן שה וענבים מחרצנים שזורעים החרצנים:
ומכשירי פירי. שהן מכשירין לפירות אחרים שנאכלין עמהן:
מה נפיק מביניהון. מאי איכא בין ר"י לר"ע:
דגים וחגבים כמהין ופטריות. שאינן נבראו מן הארץ דדגים וחגבים מן המים נבראו כמהין ופטריות מן אויר נבראו:
לפי שאין הגוף ניזון מהן. ועירוב מידי דמזון בעינן:
שהן מין קללה. מים ממי המבול והמלח מסדום:
עשאן מי מלח. כגון שעירב מים במלח וראוי לטבל בו פתו:
נלקחין בכסף מעשר. וכ"ש שראויין לעירוב:
והוא שנתן לתוכו שמן. אז מערבין במים ומלח:
מעתה. כמו אי הכי דשמן משוי ליה לאוכל לא יערב בו עד שיהא בו שיעור שמן הראוי לשתי סעודות וכדתנן במתני' תמן תנינן. במס' פיאה פ' בתרא:
חצי לוג יין. אין פוחתין לעניים כשמחלק מעשר עני בגורן אין פוחתין לא' מהן מחצי לוג יין:
רבי עקיבא אומר רביעית. ותנן בסיפא רביעית שמן רע"א שמינית:
וכן לעירוב. קס"ד דבין איין בין אשמן קאי שמעינן מינה דשמן בעי שיעור לעירוב לת"ק רביעית ולר"ע שמינית:
הדא דתימר ביין. הא דאר"א וכן לעירוב לא קאי אלא ליין אבל שמן לא בעי שיעור לעירוב:
כדי לטבל. חומץ כדי לטבל בו ירק הנאגד מזון שתי סעודות וה"ה שמן:
שלא תאמר הואיל. ואפונים חיים מסריחין את הפה כשנאכלים לבדם וה"א דהוה כדבר שאינו נאכל חי כמות שהוא ואין מערבין בהן לר' מאיר כדאמרינן לעיל בר"פ קמ"ל דמערבין בהן דאלו לרבנן פשיטא דמערבין בהן:
דתנינן. במנחות פ' שתי הלחם חל להיות יה"כ בע"ש השעיר של מוסף שנאכל לכהנים במוצאי יה"כ והוא ליל שבת ואינן יכולין לבשלן לא ביה"כ ולא בשבת:
הבבליים אוכלין אותו חי. בערב:
מפני שדעתן יפה. ואינן קצים לאכול בשר חי:
כלבודא. מין מאכל הואיל וכותיים אוכלין אותו חי מערבין בו:
פעפועין. ירקות שקורין ק"קול"י בלע"ז:
וגדגדניות. אלייענדר"א בלע"ז וי"מ קירש"ן בלע"ז:

חלוגלוגות. פולפי"ר בלע"ז:
בעון קומי. שאלו מרב שמואל מה הן אלה בלשון בני בבל:
תמן תנינן. בנדרים פרק הנודר מן המבושל:
ובשלוק. בשיל ולא בשיל:
מתניתא אמרה כן. מתני' נמי דייקא דשלוק מיקרי מבושל:
דתנינן. בנזיר פ"ו:
היה מבשל שלמי נזיר או שולקן. אח"כ הכהן נוטל זרוע בשלה מן האיל ובקרא כתיב זרוע בשלה ש"מ דשלוק נמי קרי בישול:
וקרייא אמר. ומקרא שמעינן שהצלי קרוי בישול:
אין תימר שלא כדין. עשו במה שבישלו הפסח:
כמשפט. דכתיב בסיפא דקרא ויבשלו את הפסח כמשפט:
ופריך ותנינן וכו'. כלומר כיון דמתני' דנדרי' אמרה שהשלוק קרוי מבושל ומקרא שמעינן דהצלוי קרוי מבושל למה תנן במתני' הנודר מן המבושל מותר בצלי ושלוק לומר שאינן בכלל מבושל:
ומשני אמר רבי יוחנן בנדרים הולכים אחר לשון בני אדם. שאין דרכו לקרות לצלי ושלוק מבושל:
מה נפיק ביניהון. מאי איכא בין רבי יוחנן ובין רבי יאשיה:
אסור ביום טוב האחרון. דללשון בני אדם אף יום טוב האחרון בכלל חג הוא:
ופריך אף רבי יאשיה מודה. דלא אזלינן בתר לשון תורה אלא לחומרא אבל אם לשון בני אדם לחומרא ודאי דאזלינן בתריה:
אכל חליטין. הם לביבות העשויות במים ואמר לא טעמתי דבר היום לפי שאינן חשובין מזון ובערוך גרס חלטין והן פירות גנוסר:
ופריך ותנינן הנודר מן המזון מותר במים ומלח. אבל שאר כל דבר מיקרי מזון:
ומשני פתר לה. למתני' כר' יאשיה דאמר בנדרים הולכין אף אחר לשון תורה ובלשון תורה הכל איקרי מזון:
מיכן שכל הדברים קרוים מזון. דבר היינו עיבו' ולחם כמשמעו ומה ת"ל מזון אלא היינו צידה לדרך שהן הרבה מיני מאכל ש"מ שכל הדברים קרויים מזון:
מערבין בו. דלא נדר אלא מאכילה ואי משום דלא חזיא ליה הא חזיא לאחריני כדמפרש בסמוך ומידי דהוה אנזיר ביין:
שלא הוא וכו' אין ראויין לאכלו דהקדש אסור בהנאה:
ר"א. פריך וכי אין אדם עשוי לישאל על ההקדשות נמצא שאף הקדש ראוי לו:

ע"ז. שאסורה בהנאה אם עשאה לחי למבוי מתרת המבוי אע"ג שאסורה בהנאה:
והכא את אמר הכין. שאין מערבין בהקדש מפני שאסור בהנאה:
תמן. התם גבי לחי אף על גב שאסורה בהנאה מ"מ הרי המבוי סתומה והתורה לא הקפידה אלא על סתימת המבוי:
והכא מה איתי לך. דהכא בעינן סעודה הראוייה לו והרי היא אסורה בהנאה:
אלא אם כן יכול להביא כלי תשמישו לשם וכהן בבית הפרס אינו יכול להיות שם:
סומכוס כבית שמאי. כי היכא דס"ל לב"ש דבעינן מקום שיכול להביא כלי תשמישו ה"נ מצריך סומכוס שתהא הסעודה ראויה לו:
ופריך מעתה אפי' בבה"ק. כי היכא דמתיר בבית הפרס אע"ג דאסור בהנאה מכל מקום מניחין בו עירוב א"כ בבה"ק נמי שהרי ראוי הוא שיעבור הכהן על שבות בין השמשות בשעה שקונה העירוב וילך לבה"ק ע"י שידה תיבה ומגדל:
ולעשות לו. בהן חור פחות מטפח כדי שלא תכנס בהן הטומאה:
ולתחוב. העירוב בכוש או בקיסם להביאו אצלו ויאכלנו:
שודה. מרכבת נשים עגלה עשויה כקופסא:
מגדל. משטיי"ר בלע"ז:

הלכה ב

מתני' **בדמאי**. בככר שלקחה מעם הארץ ולא הפריש ממנה דמאי:
ובמעשר ראשון שניטלה תרומתו. שנטלה ממנו תרומת מעשר ולא נטלה ממנו תרומה גדולה כגון שהקדים הלוי בשבלין דעדיין לא חלה עליה חובת תרומה שאין הדגן חייב בתרומה גדולה עד שיתמרח בכרי וזה שהקדים ולקח בשבלין אינו מפריש אלא תרומת מעשר בלבד:
ובמעשר שני והקדש שנפדו. ע"י הבעלים ונתנו הקרן ולא נתנו החומש אין החומש מעכב ומותר באכילה:
אבל לא בטבל. אפילו בטבל דרבנן כגון שזרען בעציץ שאינו נקוב:
ולא במעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו. כגון שהקדימו בכרי ולקח ממנו תרומת מעשר ולא תרומה גדולה וקמ"ל דמעכב:
ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו. ואף על גב דמצי פריק להו השתא מיהו לא מפרק ואיירי כשפדאן שלא כהלכתן כגון מטבע שאין עליה צורה וכתיב וצרת הכסף בידך דבר שיש עליו צורה דה"ל למכתב ונתת הכסף בכיסך:
השולח עירובו ביד חרש שוטה וקטן. דלאו בני דעה נינהו ולאו בני שליחות הן:

שאינו מודה בעירוב. כותי שאינו מודה בדברי חכמים וכל החשוד בדבר אינו נאמן להעידו:
ואם אמר. המשלח לאחר המודה בעירוב הנני שולח לך עירוב על ידי כותי ויוליכו הכשר לסוף אלפים אמה הרי זה עירוב:
גמ' **דתנינן**. בסוכה פרק לולב הגזול:
ושל דמאי. אתרוג של דמאי:
בית שמאי פוסלין. דלא קרינא ביה לכם דהא אסור לאכול עד שמפריש ממנו מעשרותיו א"כ ה"ה דאינו ראוי לעירוב כיון דלא חזי ליה:
וב"ה מכשירין. דסוברין מאכילין את העניים דמאי אם כן ראוי הוא לכל אדם דמגו דאי בעי מפקיר נכסיו וחזי ליה השתא נמי חזי ליה:
ושל מעשר שני בירושלים. ששם מותר לאכול מעשר שני ולא חוצה לה:
לא יטול. מפני שמפסיד למעשר שני שהאתרוג נפסד במשמוש היד:
ואם נטל כשר. שהרי יש בו היתר אכילה אבל חוץ לירושלים לא דלכם כתיב גבי אתרוג הראוי לכם:
טבל שיש עליו תנאי. שהתנה עליו מערב שבת שיהיו שנים ממאה תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני:
מותר לטלטלו. בשבת:
כיצד הוא עושה. דלהפריש ממש ודאי אסור:
נותן עיניו. במקצת הטבל ואוכל השאר:
הכי גרסינן תני בית שמאי אומרים מערבין במעשר שני בירושלים. וה"פ כיון דיכול לאכלו שם הרי הוא מזון הראוי לו:
הדא דאת אמר. שמערבין במ"ש בירושלים היינו בעירובי חצירות שנותן העירוב בתוך העיר אבל בעירובי תחומין כיון שהוא צריך לתת אותו חוץ לירושלים אין הסעודה ראויה לו בשעת קניית העירוב דהיינו בין השמשות אין מערבין בו ומתניתא סתמא תני ומשמע אפילו עירובי תחומין נמי מערבין במעשר שני:
ומשני תני שנתן עירובו וכו'. לעולם אף בעירובי תחומין והיכי דמי כגון שנתן עירובו בירושלי' והוא שבת בעיר הסמוכה לירושלים בתוך אלפיים אמה והוא רוצה לצאת חוץ לירושלים עוד אלפיים דקונה לו העירוב בירושלים:
כבן תשע וכו'. קטן שהוא בן תשע או בן עשר שאז הוא בכלל עונות הפעוטות שמקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין הלכך עירובו עירוב:
בעירובי תחומין. דאקנויי שביתה היא וקטן לא אלים למיקנא:

אבל בעירובי חצירות. דעירובי רשותייהו בעלמא הוא:
אפי' קטן. דממילא מיערב ואע"ג דאין מעשה קטן כלום לא איכפת לן כדתנן לקמן בעל הבית שהיה שותף לשכינו א"צ לערב:
מפני מה מערבין בחצירות. אחר שכבר נשתתפו במבוי:
מפני דרכי שלום. כדי שיבואו לדבר זה עם זה גם שע"י כן יחשבו שכולם כאיש אחד הם חשובים:
דבובה. שנואה ונראה שספרו לשון הרע עליה:
נסתיה. לקחתו:
וגפפתיה ונשקתי'. וחבקו ונשקו:
אתא. הנער ואמר כן לפני אמו:
אמרה. כל כך היתה אוהבת אותי ואנכי לא ידעתי:
דרכיה. של תורה וכל נתיבותיה היינו מצותיה שלום:
וצריך לעמוד עמו. עם החש"ו או עם שאינו מודה בעירוב ויראה שמוליך העירוב ליד מי שאמר לקבלו הימנו והוא נוטל ממנו ומערב בשבילו:
הרי אני מעשר. פירותיך בעבורך:
א"צ לעמוד עמו. דחזקה שליח עושה שליחותו:
והכא. בעירוב אתה אומר שצריך לעמוד עמו:
כאן בגדול. במעשר איירי בגדול שאמר לעשור בשבילו הלכך א"צ לעמוד עמו:
וכאן. במתני' איירי בקטן שגם המקבל קטן ל"א כיון שהמוליך קטן צריך שיעמוד עליו כיון שאינו סומך על הגדול בכל השליחות:
הכי גרסינן ואפי' תימר כאן וכאן בגדול תמן באומר לו וכו'. וה"פ התם במעשר איירי באומר לו חבירו שהוא רוצה לעשר בשבילו הלכך א"צ לעמוד עליו דמסתמא יעשה שליחותו:
ברם הכא. אבל כאן איירי שהמשלח אמר לאחר שיערב בשבילו ויש לספק אם יהיה מרוצה בכך לעשות שליחותו הלכך צריך לעמוד עמו:
הדא ילפא מן ההיא וכו'. מעתה איכא למילף מעשר מן עירוב ועירוב ממעשר. ה"ג הדא ילפא מן ההיא שאם א"ל אני מערב על ידך א"צ לעמוד עמו וההיא ילפא מן הדא שאם אמר לו עשר על ידי שצריך לעמוד עמו:

הלכה ג

מתני' **למעלה מעשרה טפחים כו'**. מפרש בגמרא:

נתנו בבור. והוא נתכוין לשבות על שפת הבור שהיא כרמלית ואף על פי שטעה והניח בבור שהיא רה"י אפ"ה מקנה עירוב ולא קרינן בי' הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר שהרי בין השמשות יכול להביאו מן הבור לשפת הבור שאינו אלא שבות ולא גזרו עליו בין השמשות:

קונדס. שבט דק ועושין ממנו הרמחים ושם הרומח קונדס:

בזמן שהוא תלוש אפי' גבוה ק' אמה. הואיל ואינו רחב ד' למטה לא הוה רה"י ואע"ג דלמעלה ד' דהא עירוב ע"ג מקום ד' בעינן אבל אם הוא מחובר אסור לפי שהקנה רך וקרוב לודאי שיקטמנו כי שקיל לעירוב והוי מלאכה דחייב משום קוצר:

נתנו במגדל. וגם הוא נתכוין לשבות במגדל:

ואבד המפתח הרי זה עירוב. וכגון שהמגדל ברשות היחיד דאי הוה ביה מפתח לא היה בו שום איסור דהוא ועירובו ברשות היחיד:

גמ' **למטה מעשרה הרי זה עירוב**. ואסור לטלטלו דקמשתמש באילן:

למטה משלשה מותר. אפילו לטלטל העירוב דכל למטה משלשה כארעא סמיכתא דמיא:

אם אסור לטלטלו. דהיינו למעלה משלשה:

לא יהא עירוב. דהא בעינן שתהא סעודה הראויה לו בשעת קניית העירוב:

ומשני ראוי הוא לו. שהרי יכול לעבור על שבות בין השמשות דהוא שעת קניית העירוב ולאכלו דאיסור שימוש באילן אינו אלא שבות כדתנן בביצה אלו הן משום שבות לא עולין באילן הלכך קונה העירוב ואפילו הכי אסרו לטלטל בשבת:

מעתה. אי הכי אפי' למעלה מעשרה יהא עירוב שהרי מותר ליטלו משם בין השמשות ולהביאו למטה במקום שנתכוין לשבות דקס"ד באילן כרמלית איירי והוא עומד ברשות הרבים ונתכוין לשבות למטה:

תיפתר שהיתה כירתו ארבעה. מקום מושבו שהוא עיקרו של אילן רחב ד' וכיון דאילן גבוה יו"ד ועיקרו ארבעה רשות היחיד גמור הוא ואי אפשר ליטלו משם למטה דה"ל כמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים ואסור אפי' ביה"ש דאיסורא דאורייתא הוא אבל למטה מעשרה כרמלית ומותר להוציא ביה"ש ממנו למטה לרה"ר דאינו אלא שבות ולא גזרו על שבות ביה"ש:

והוא שתהא רה"ר מקפתו. למטה מכל צד וא"א להביאו מלמעלה מעשרה שהוא רה"י למטה:

באומר שביתתי תחתיו. ואיירי נמי באומר ששביתתו תהא למטה דאי באומר שביתתי למעלה א"כ יכול לעלות ביה"ש ולאכלו שם וה"ל הוא ועירובו במקום א' מאי קאמרת קמשתמש באילן הא לא גזרו על השבות בין השמשות אלא ודאי באומר שביתתי תחתיו איירי:

ה"ג נתנו בכלכלה ותלאו באילן אפי' למעלה מעשרה טפחים עירובו עירוב וקשיא וכו'. וכ"ה בבבלי וה"פ דקס"ד דאסור לטלטלו דאיירי באילן שגבוה יו"ד ורחב ארבעה ואמר שביתתי בעיקרו ומוציא מרשות היחיד לרשות הרבים:

ראוי הוא להופכה. דהואיל וכלכלה ארוכה יכול לנטותה ולא יעקרנה מתלייתה ויטה ראשה האחד עד שיהא למטה מעשרה ולא יהא עוד רשות היחיד ומותר ליטול עירובו בין השמשות דאינו אלא שבות:

מכיון שהוא ראוי. ומותר להפוך הספסול ברשות הרבים אם נתן עירובו עליו ואמר שביתתי ברשות הרבים עירובו עירוב דה"ל הוא ועירובו במקום א' שהרי יכול להפוך הספסול וליטול העירוב ממנו:

ופריך הדא אמרה וכו'. דמותר להפוך הכלכלה התלוי באילן ש"מ דמותר להשתמש בצידי האילן:

תמן תנינן. בסוכה פ"ב:

שתים באילן. אם שתי דפנות הם אילן העומד שם:

ואחת בידי אדם. שעשאו בארץ וקס"ד דאיירי כשחקק באילן נקבים והניח בהן קנים לדפנות וסיכך על אותן קנים ואין כאן תשמיש אלא בצידי האילן ואפילו הכי קתני אין עולין לה ביום טוב משום דקא משתמש באילן:

והכא. אם נותן עירובו בכלכלה מתיר להפוך הכלכלה משום דלא הוה אלא צדדים:

ומשני אמר רבי ירמיה כאן. בסוכה איירי שסמך קרקעית הסוכה רובה באילן ועשה סביבה בראש האילן שתי מחיצות נמצא שהוא משתמש על גבי האילן שהרי קרקעי' הסוכה מן האילן היא:

וכאן. בכלכלה מן הצד הוא ומותר לטלטלה:

הדא ילפא מההיא. כלומר מעתה ילפי' סוכה מעירו' ועירוב מסוכה שבשניהם להשתמש בצדדין מותר ובאילן עצמו אסור:

שאם היה ב' יתדות יוצאות. מן האילן צדדי אילן איקרי ומותר להשתמש בסכך בי"ט:

שאם היה נתון. העירוב בעובי האילן שאסור לטלטלו בשבת דה"ל משתמש באילן מיהו עירובו עירוב דאינו אלא שבות ובין השמשות היה מותר לטלטלו:

אמר רבי יוסי. לעולם בין בעירוב בין בסוכה מן הצד איירי:

מאי כדון. ואלא קשיין אהדדי דהכא מותר ובסוכה אסור:
ומשני דאמר ריב"א וכו' דרשב"א היא. הא דמתיר בעירוב אתיא כר' שמעון בן אלעזר דמתיר בצדדי האילן ומתניתין דסוכה כרבנן:
היא צדדי בהמה היא צדדי אילן. כי היכי דמתיר ר' שמעון בן אלעזר בצדדי בהמה הכי נמי מתיר בצדדי האילן ורבנן דפליגי עליה דרשב"א כי היכי דאוסרין בצדדי בהמה כך אוסרין בצדדי האילן:
איך את רואה וכו'. אמתני' פריך דקתני נתנו בבור אפילו עמוק מאה אמה ה"ז עירוב וקשיא ליה הא בור עמוקה רה"י היא וה"ל הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר:
באומר שביתתי תחתיו. בבור וה"ל הוא ועירובו במקום אחד:
מפני שהוא תלוש ונעוץ. הוא דהוה עירוב:
הא אם אינו תלוש ונעוץ. אלא מחובר גבוה עשרה לא הוה עירוב משום דאי אפשר להפכו למטה מעשרה שמא יקטום ולמעלה מעשרה רשות היחיד הוא משא"כ בתלוש דיכול להפכו:
בשהיתה כירתו. דהיינו עיקרו של אילן ארבעה לכך אסור ליטול עירובו משם אם גבוה עשרה הא בשאינו רחב ארבעה אפי' גבוה הרבה לא הוה רשות היחיד וסתם קנה אינו רחב ארבעה ואפ"ה תנן במתני' דאין עירובו עירוב בגבוה עשרה משום דה"ל רשות היחיד ולית ליה הך טעמא דמחובר חיישינן שמא יקטום:
והוא. דאסור בקנה במחובר למעלה מעשרה היינו בשטבלה שרחבה ד' נתונה עליה הלכך חולקת רשות לעצמה והיינו כדשמואל:
אם בשדה אבד. המפתח:
שאינו יכול להביאו דרך שביתה. אף אם ימצאנו לא מצי לאתויי ליה:
שיכול להביאו דרך פטור. דהיינו דרך גגות וחצרות וקרפיפות שכולן רשות אחת הן כרבי שמעון וכי פליגי רבי אלעזר וחכמים במתניתין בשאבדו בשדה:
יאות. שפיר אר"א דלכך אין עירובו עירוב כיון שהיא בשדה:
הכי גרסינן מה טעמא דרבנן. וה"פ ואלא מאי טעמייהו דרבנן דאמרי דהוה עירוב:
דרבי מאיר היא. ת"ק דרבי אליעזר במתני' רבי מאיר הוא:
דרבי מאיר אמר. במסכת ביצה פ"ד:
אף פוחת הוא בתחלה ונוטל. בית שהוא מלא פירות פוחת לכתחילה ביום טוב ונוטל ולא מיתסר משום מוקצה וסתמא כר' שמעון ואיירי בבית של לבנים סדורות זה על גבי זה בלא טיט ביניהן דלאו סתירה היא:

ופריך כלום אמר ר' מאיר. דפוחת לכתחילה אלא ביום טוב אבל בשבת מי אמר ומתני' בשבת איירי:

א"ר אבא מרי. ת"ק דמתני' רבי אליעזר בן יעקב היא:

דתנינן תמן. בפרק ואלו קשרים:

קושרין לפני בהמה. חבל ברוחב הפתח:

היא קשירה היא נעילה. כי היכא דמתיר ראב"י קשירה בשבת ה"נ מתיר לפתוח החבל שלפני הפתח אם אבד המפתח:

במגדל של אבן. הוא דפליגי ת"ק ור"א:

אבל במגדל של עץ. אפי' ר"א מודה דעירובו עירוב שהרי יכול לשבור המגדל וליטול העירוב מתוכו כי היכי דמותר לשבור החבית לאכול הימנו גרוגרות:

הלכה ד

מתני' נתגלגל חוץ לתחום. ארבעה אמות אינו עירוב הואיל ויש מביתו שהוא לן שם עד עירובו יותר מאלפים אמה דממה נפשך כל היכא דקנה שביתה אי בביתו אי בעירובו לא מצי למיזל ולמשקליה:

נפל עליו גל. דבעי מרא וחצינא לפנויי דהוה מלאכה ולא שבות אבל הטלטול של עפר הוה שרי דאינו אלא שבות:

תרומה ונטמאת. דלא חזיא לא לדידיה ולא לאחריני דאף הכהנים אסורים בה אפי' הוא טמא וכ"ש טהור:

משחשיכה. כבר קנה עירוב בין השמשות ושבת הואיל והותרה הותרה:

ספק. אם מבעוד יום אם משחשיכה באו המקריי' האלו על העירוב:

הרי זה חמר גמל. דמספקא לן אי קני ליה עירוב זה והכא הוי ביתו ומהכא יש לו אלפיים אמה לכל רוח והפסיד אלפיים שמעבר ביתו והלאה או שמא לא קנה עירוב ומביתו יש לו אלפיים אמה לכל רוח ולא קנה לעבר עירובו כלום ומחמת ספק זה נאסר לילך אלא אלפיים אמה שבין ביתו לעירובו דממה נפשך בהנך משתרי אבל אלפים דמעירובו ואילך לא דלמא לא קנה עירוב ומביתו ואילך נמי לא דלמא קנה עירוב נמצא זה מושכו לכאן לילך וזה מושכו לכאן כאדם מנהיג חמור וגמל שהחמור הולך לפניו וזה מנהיגו והגמל הוא מושך וצריך לפנות לפניו ולאחריו:

גמ' **לא אמרו**. ר' יוסי ור"ש ספק עירוב כשר:

אלא וניטמאת. משהניחה שם שהספק אימתי נטמאת אם מבע"י אם משחשיכה אמרינן אוקמיה בין השמשות אחזקה קמייתא וטהורה הואי והשתא משחשיכה הוא דאיטמי:

ה"ג אבל אם היתה ספק טהורה ספק טמאה אין מערבין בה. וה"פ דקודם שהניח' שם נולד לה ספק ולא היה שם חזקת הכשר עירוב מעולם ואיירי בששני צבורין לפניו אחד תרומה טהורה וא' תרומה טמאה ועירב בא' מהן דליכא חזקה כלל:

אחר חזקות הלכו. כדפרישית:

מתיבין. השיבו:

שמא אינו אסור. בתמיה הלכך אוקי גברא אחזקתיה שהוא בביתו והרי הוא כבני העיר ולמה נתירנו מספק:

לעולם הוא בהיתר. ר' יוסי ור"ש השיבו לכך ספיקו עירוב דלעולם הוא העירוב בהיתירא עד שיודע לך שהוא אסור:

לעולם הוא באיסורו. ר"מ ור' יהודה השיבו דלכך ספיקו אסור דלעולם הוא באיסורו דחזקתו אין עירובו עירוב ומוקמינן ליה בחזקת איסור עד שיודע לך שהוא מותר ל"א:

ה"ג לעולם הוא באיסורו עד שיודע לך שהוא מותר מתיבין ר' יוסה ור"ש וכו'. לעולם הוא בהתירו עד שיודע לך שהוא אסור:

מהו ליתן לו אלפיים אמה. לר"מ ולר"י דאמרו הרי זה חמר גמל מיבעיא להו אם מפסיד גם אותן אלפיים שמביתו לעירובו:

מה פליגין. כי פליגי ר' בא ור' שמואל אליבא דר' מאיר אבל לר' יהודה לדברי הכל נותנין לו:

ולא דמי וכו'. אע"ג דר' מאיר ור"י בחדא שיטתא קיימי ותרווייהו אמרו על ספק עירו' שהוא חמר גמל אפ"ה אינן שוין בדין ספק עירוב:

שלא זכה לו עירובו. כלומר ולא זכה לו נמי עירובו לעקור רגליו מבני עירו ואיירי בשבני עירו עירבו למקום אחר וכיון שעירובו ספק א"כ יש לספק נמי שמא הועיל לו עירוב בני עירו הלכך מספיקו אסור גם מביתו לעירובו דדלמא קני עם בני עירו לצד אחר:

שנתן דעתו לעקור רגליו מבני עירו. ועיקר שביתתו במקום עירוב הלכך מותר מביתו לעירובו ולשאר כל המקומות הוא דאסור ופליגי בפלוגתייהו דלקמן דפרק מי שהוציאוהו מי שיצא לילך בעיר שמערבין בה וכו':

תמן תנינן. מקוואות פ"ב:

ספיקו טהור. מי שהיה טמא ספק טבל ספק לא טבל ספיקו טהור:

אלא משום הוכח. שרגלים לדבר שהוא טמא כיון שהיה טמא מתחלתו:

ואפילו מקום אחר. שאין רגלים לדבר ויש ספק מטמא ר' יוסי:

ופריך מחלפא שיטתיה דר"י אדרבי יוסי. דהתם מטמא מספק והכא קאמר על ספק עירוב שכשר:

ומשני תמן. התם בטומאה אמר משמיה דנפשיה:
ברם הכא. אבל כאן בעירוב משמיה דאבטולמס אמר וליה לא ס"ל:
הוון בעי מימר. סברוה למימר מ"ד התם בטומאה טהור מתיר הכא בעירוב וקשיא להו דרבי מאיר אדר"מ דמאן דאמר התם ספיקו טהור רבי מאיר דסתם משנה רבי מאיר וגם בתוספתא תניא רבי מאיר מטהר:
ואפי' כמאן דאמר וכו'. כלומר ותו דאפילו מאן דמטמא התם איכא למימר דמתיר כאן דשאני טומאה שיש לה עיקר מן התורה דיש טומאה שהיא מן התורה ויש להחמיר בספק טבילתה אבל תחומין דרבנן ספיקו להקל:
אר"ח. ל"ק דר"מ אדר"מ דאפילו מאן דמטהר התם אוסר כאן:
כלום הם פליגי התם. בספק טבילה לטומאה דרבנן וספיקו להקל ועירוב דאורייתא הוא וספיקו להחמיר:
ופריך ועירוב דבר תורה. מנא לן:
לוקין. על היוצא חוץ לתחום שבת מדאורייתא דכתיב אל יצא איש ממקומו ומהאי קרא ילפינן תחומין:
אלא סקילה וכרת. אבל לאו אין בו:
הכי גרסינן א"ל והא כתיב שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי א"ל מה כתיב לא אל כתיב א"ל והכתיב אל תאכלו ממנו נא מה כתיב לא אל כתיב. וה"פ א"ל רבי יונתן והכתיב אל יצא וגומר הרי שיש לאו באיסורי שבת א"ל רבי חייא אין לוקין על לאו זה כיון דלא כתיב לא יצא איש וגומר אלא כתיב אל יצא ואין לוקין על לאוין שנאמרו בלשון אל אמר ליה רבי יונתן והכתיב אל תאכלו ממנו נא דודאי לוקין והתם מי כתיב לא בתמיה הא כתיב אל ואפ"ה לוקין עליו:
אף על פי כן. שהביא רבי יונתן ראיה מדכתיב אל תאכלו ממנו נא אפילו הכי לא חזר ר"ח וסובר דאין לוקין על עירובי תחומין ור"י פשיטא דלא חזר:
עירוב עשו אותו כספק חרש. מה ספק חרש בשעת קידושין ואח"כ בדקוהו ומצאוהו שהוא חרש אפ"ה קידושיו קידושין דמוקמינן ליה אחזקתיה הראשונה שהיה פיקח כשנולד ה"ה ה"נ בעירוב כיון שהניחו בתוך התחום אף על גב שמצאו אחר כך חוץ לתחום מוקמינן ליה אחזקתו הראשונה:
עד כדון וכו'. עד כאן בשהעירוב קיים איכא לדמותו לחרש אבל אם נשרף העירוב ואינו בעולם איכא לדמותו טפי לנגע באחד בלילה ובשחר השכים ומצאוהו מת שהוא טמא:
קיימתיה כי האי. הא דמתירין ספק עירוב היינו טעמא כדא"ר הונא:

הגיעוך סוף תחומי שבת. כשתדקדק בתחומי שבת תראה שאינן מדין תורה אלא מתקנת חכמים:

ופריך ניחא אלפים אמה. שאינן מן התורה אבל ארבע אלפים אמה הן מן התורה ואם כן בספק עירוב שהולך על ידי ארבע אלפים אמה למה אתה מיקל בספיקו:

אין לך מחוור מכולם. שיהא אסור מן התורה אלא שנים עשר מיל. כמחנה ישראל שהיתה י"ב מיל הלכך גם ספק עירוב לקולא:

הלכה ה

מתני' **מתנה אדם על עירובו**. מניח אדם שני עירובין אחד לסוף אלפים למזרח ביתו ואחד לסוף אלפים למערב ביתו:

ואומר אם באו עכו"ם מן המזרח. וצריך אני לברוח מפניהם יקנה לי עירובי שבמערב ויהיה לי במערב ביתי ארבע אלפים אמה אף על גב דלא אתו עד למחר אמרינן דיש ברירה דבין השמשות קנה לו עירובו דאידך גיסא:

הריני כבני עירי. אלפים מעירי לכל רוח ואין צריך להשתכר כאן ולהפסיד כאן:

גמ' **כיני מתניתא**. כן היא מתני' מתנה אדם על עירוביו שהרי בשני עירובין שהניח איירי וכדפרישית במתני' מאן תנא אם באו ואם לא באו. מכאן ומכאן הריני כבני עירי שצריך תנאי כפול:

רבי מאיר. היא:

היידן רבי מאיר. כמו הי רבי מאיר:

ברם כרבנן בין שירדו בין שלא ירדו מקודשת. ל"ג בקידושין פ' האומר:

רבי מאיר דעירובין. דמתני' דלעיל בפרקין:

הרי זה חמר גמל. כיון שיש גם העירוב של בני העיר ואמאי ליהוי כתנאי אלא ודאי כיון דלא התנו בתנאי כפול אסור בשניהם:

אלא לחומרין. שלא יהא זוכה בשום הילוך ואפילו אלפים שמצד ביתו לעירובו וכדמסיק ודמי' לשני עירובין:

ויאות. שפיר קאמר ר' יוסה דרבי מאיר לחומרא:

הכי גרסינן בעירובו אינו קונה שלא זכה לו עירובו כבני עירו נמי לא הוה שכבר נתן דעתו לעקור רגליו מבני עירו. וכ"ה בקידושין וה"פ שמא לא זכה לו עירובו וכבני עירו נמי לא שכבר נתן דעתו לעקור רגליו מבני עירו:

והכא. בקידושין נמי אם לא כפל תנאו אזלינן לחומרא:

ולשני אינה מקודשת. אם קידשה אחר אפי' קודם שירדו הגשמים אינה מקודשת לו:

שלא כפל הראשון תנאו. ולא הוה תנאי גמור לעקור קידושיו וצריכה גט מזה ומזה:

ההן אם לא כי לא חד הוא. מיבעיא ליה אם לשון כי לא מהני בתנאי כפול כמו לשון אם לא או דלמא כי לא לא הוה לשון תנאי דהא חזינן משה אמר לשון אם לא:

שנייא היא. לעולם במקום אחר מהני כי לא מיהו הכא היה צריך לומר לשון אם לא משום דהיתה ארץ גלעד מוחזקת בידן ומשה בא להוציאן מידן:

ירדו לסימפון. בשטרות כותבין תנאי כפול כר"מ:

סימפון. שטר:

ולמה כר"מ. למה אתה אומר שהוא כר"מ הא אף כרבנן נמי אתיא:

ה"ג לא כן אר"א וכו'. וכ"ה במסכת קידושין:

ע"מ. ליתן לך סך ממון פלוני:

ומיכנסיניך. ולהכניסך ביום פלוני:

ויימר ע"מ שלא וכו'. ודקשיא לך לרבנן למה ליה למכפל תנאו הא בע"מ לחוד סגי אלא סמפון כר"מ אתיא לאו דיוקא הוא:

אלו לא כפל תנאו מי עקר קידושיו. בתמיה וכי היו נעקרים הקידושין שנתן מתחילה שיהיו לה במתנה אלא הוה אמינא תנאו בטל והקידושין חוזרין אבל השתא דקאמר לא יהוי לי עליך כלום משמע דאף הקידושין הראשונים שנתן לא תחזירם לו:

בכל אתר. בכל מקום סובר ר"מ מכלל לאו אתה שומע הן ולמה פליג כאן וקאמר דבעינן תנאי כפול:

על שם חומר הוא בעריות. לפיכך מצריך בקידושין תנאי כפול:

לא התנה. תנאי כפול אלא הניח סתמא שני עירובין כיצד הוא עושה:

נישמעינה מן הדא. כמו תא שמע:

הרי שעירב. שני עירובין בשני תחומין בצפון ובדרום:

מהלך בדרום. כפי מה שחסר בעירובו בצפון ואייריי שלא הניח עירובו בסוף אלפים. אמה מן העיר וכיון שכן מה שחסר בעירובו מכאן בצד צפון מרויח כאן בצד דרום וכן בהפוך:

מיצע את התחום. כגון שנתן שני עירובין כל אחד בסוף אלפים אמה מן העיר כיון שאין אנו יודעין באיזה צד קנה עירובו:

אל יזוז ממקומו. מעירו דלכל צד שריוצה לילך י"ל לצד שני קנה:

בהמה של שני שותפין. בי"ט אייריי:

איבריו יונקין זה מזה. ואפי' חלקו של כל אחד אסור לטלטל למקום עירובו ולא אמרינן הוברר הדבר שחלקו נטל דכיון דאיברים יונקין זה מזה ה"ל כאלו נכלל בחלקו גם חלק חבירו:

בחבית. שחלקו ביום טוב שמותר כל אחד להוליכו למקום עירובו שזהו ודאי חלקו משעה ראשונה:
כיני מתניתא. וכן צריכין לפרש משנתינו אם באו עכו"ם מכאן וכו' דבאו ולא באו אעכו"ם קאי:
אית תניי תני במזרח. איכא תנא דתני אם באו עכו"ם למזרח עירובי למזרח דלצד שיבואו עכו"ם יקנה לו עירובו ול"ק אמתני' מ"ד במזרח. והיינו תנא דברייתא:
באינון טקסיווט. בהנך מושלי העיר וצריך לילך אצלם לפייס או לצעוק לפניהם בצרכי העיר ורוצה לקנות שביתה במקום שיבואו:
באילין רומאי. בהנך רומיים שבאים לגזול וצריכין לברוח מפניהם ורוצה לקנות שביתה בצד אחר להרחיק מהם:

הלכה ו

מתני' **בא חכם למזרח**. חוץ לתחום עירי ורוצה אני ללמוד תורה מפיו ועכשיו איני יודע לאיזה צד יבוא ולמחר אשמע מבני אדם הבאים משם לכאן על ידי עירוב:
לכאן ולכאן. אפי' אחד מהן חבירו ואחד מהן רבו אם יברור למחר מצד שבא חבירו אמרי' יש ברירה שפעמים שדעת האדם נוח' בחבירו שאינו בוש לשאול ממנו כל חפצו יותר מברבו שבוש ממנו:
רבי יהודה אומר. אם באו לכאן ולכאן ואחד מהן רבו ילך אצל רבו ולא אצל חכם דקים לן בגוויה דבשעת קניית עירוב דעתיה למקני ליה אההוא עירוב דלצד רבו ומיהו איהו דלא ידע לאיזה מן הצדדין יבוא והשתא דידע להתם ליזיל:
גמ' **אית תניי תני במערב**. איכא דמהפך למתני' ותני אם בא חכם למזרח עירובי במערב ובורח מן החכם:
באילין חכימייא. שהוא חכם שיודע לדרוש ברבים ולהוריות בכל הדברים:
ברגיל. שאינו בקי אלא בדברים הרגילים כגון במקרה ובמשנה אבל אינו יודע לישא וליתן:

הלכה ז

מתני' **מערב אדם שני עירובין**. אם היה צריך יום ראשון לילך למזרח ביתו ארבע אלפים אמה ויום שני למערב ביתו ארבע אלפים אמה יכול לילך מערב יום טוב למזרח ולמערב ולערב שם:
ואומר. עירובי של מזרח יקנה לי היום לצורך מחר ועירובי של מערב יקנה לי בבין השמשות דלמחר לצורך יום ב' דקסבר רבי אליעזר שבת ויום טוב לאו כחד יומא

אריכא נינהו אלא ב' קדושות ולכל חד יומא אית ליה חדא שביתה ובכל חדא מיקניא ליה שביתה לאיזה צד שירצה ובין השמשות דקמא לדידי' הוא דקני ולא ליום ב' שאם היה קדושה א' אינו יכול לערב לב' רוחות כשם שאסור לערב חצי היום למזרח וחצי היום למערב:

עירובי בראשון ובשני כבני עירי וכו'. כלומר ואם לא היה צריך לילך אלא בא' מן הצדדין ביום ראשון לבדו וביום ב' א"צ לצאת מתחומו ורוצה שיהיה ביום שני כבני עירו או הפך הדבר שלא יצטרך ביום ראשון לצאת חוץ לתחום העיר ובשני יצטרך יכול לעשות כרצונו דב' קדושות הן:

מערב לרוח אחת. לצורך ב' ימים:

או אינו מערב כל עיקר. אפי' לצד אחד להיות בא' מן הימים כבני עירו:

מוליכו. השליח:

בראשון. עי"ט שלפני השבת:

ומחשיך עליו. עד שיקנה העירוב:

ונוטלו ובא לו. שמא יאבד ושוב אין לו עירוב בשני כדקתני נאכל עירובו בראשון וכו' וחוזר ומוליכו בשני כו':

בשני מחשיך עליו וכו'. דמספקא להו לרבנן דלמא ב' קדושות הן לפיכך צריך להוליך עירובו בשני ביה"ש:

משתכר בהליכתו. כלומר קנה לו הליכה ליום מחר:

ומשתכר בעירובו. שאוכלו וביו"ט אחר שבת דלא אפשר בהכי מוליכו בראשון וחוזר והולך שם בשני לראות אם קיים עירובו ומחשיך עליו ואם רוצה יאכלנו אחר כן:

מודים אתם לי שהן ב' קדושות. דקאמירתו אין עירוב לשני דאי קדושה אחת היא ה"ל כחד יומא אריכא ויקנה ביה"ש של ראשון לשניהן וכיון דב' קדושות הן יכול לערב נמי לב' רוחות ור"א לא ידע דמספקא להו לרבנן:

גמ' **כיני מתניתא**. כצ"ל במתני' או מערב לרוח א' לב' ימים. דאי כדקתני קשיא היינו לרוח א' היינו לב' הימים:

ה"ג חצי יום בדרום וחצי יום כבני עירו:

כך לא תחלוק לנו ב' ימים. ור"א סובר דשאני התם דה"ל קדושה א' משא"כ בב' ימים דב' קדושות הן:

שלא יתננו. לעירובו בסל שבביתו:

שמא ישכח ויאכלנו. בי"ט ראשון דלכ"ע לא הוי עירוב לי"ט שני. ל"א שלא יתננו לעירובו בסל דהיינו שלא יערב בפת אלא יערב ברגליו דבעירוב דפת איכא למיחש שמא ישכח ויאכלנו מה שא"כ במערב ברגליו:

הכי גרסינן נאכל אחד מהן. וה"פ נאכל אחד מן שני העירובין ביום טוב ראשון:

הרי זה חמר גמל. דדלמא נאכל עירובו של יום שני נמצא שבשני הוא כבני עירו ויש לו אלפיים לכל צד או דילמא נאכל עירובו של יום ראשון נמצא שבשני קנה עירובו ואין לו אלא אלפים שבין עירובו לביתו:

תמן תנינן. בפ"ד דטבול יום:

לגין שהוא טבול יום ומילאוהו מן החבית מעשר טבל. וה"פ לגין הם כדים של עץ שמילאוהו מן חבית שיש בו מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו דהויא במיתה בעודו טבל ואפי' לכהנים אסור:

הרי זה תרומת מעשר משתחשך. כדי שיערב שמשו של לגין ולא יפסול התרומה דאם היתה התרומה חלה מבעוד יום היתה נפסלת בטבול יום אבל כל זמן שלא הפריש התרומה שבו הרי הוא כמעשר ראשון שאינו נפסל בטבול יום:

הרי זה עירוב לא אמר כלום. לפי שאין עירוב קונה אלא בסעודה הראוי' מבעוד יום וזה אינו ראוי עד שיעריב השמש:

הכי גרסינן דר"א אמר מערבין לאדם משתחשך. וה"פ כיון דאר"א דמערב לב' רוחות ע"כ לומר דסובר דתחלת יום השבת קונה העירוב דאס"ד סוף היום של ערב שבת או ערב יום טוב קונה העירוב אם כן לא הוה סעודה הראוייה לו שהרי היה אסור לילך לשם למקום עירובו שבמערב בעוד יום בראשון א"כ לדידיה מותר נמי לערב בלגין טבול יום דהא בתחלת יום השבת כבר הם מתוקנים:

ה"ג ד"ה היא תמן ליום א' ברם הכא וכו'. וה"פ התם בלגין אפי' כר"א אתיא דסובר נמי סוף היום קונה העירוב אבל כאן בשני עירובין היינו טעמא דר"א שאין העירוב קונה בין השמשות שבין י"ט לשבת אלא אלא בביה"ש של עי"ט דהיינו מבחול קונה העירוב על ב' הימים ואז היה יכול לילך למקום שירצה:

על דעתיה דרבי אליעזר. דאמר דמערב לב' הימים בע"ש א"כ גם כאן מערב בחמישי על יום השבת:

ה"ג ע"ד דרבנן לא קנה. שהם סוברים שצריך לערב לרוח אחת ולשני הימים אבל מערב יום טוב אינו יכול לערב שבת לרוח אחרת:

אר"י. לעולם אפי' לרבנן מערבין מחמישי לשבת והכא טעמא אחרינא אית ביה:

ה"ג **שכן מערבין מערב לשבת**. וה"פ שכן אין מערבין מלילי שבת לשבת לפי ששניהם קדושה אחת הן ה"נ אין מערבין מי"ט לשבת:

ברם הכא. אבל כאן במערב מחמישי לשבת כשם שמערבין מע"ש לשבת ה"נ מערבין מחמישי דהא תרווייהו ימי חול הן:

ואינון מתיבון ליה. ורבנן משיבין לר"א:

שאין מערבין לאדם בתחלה מי"ט. לשבת הסמוך לו ואי ב' קדושות הן למה לא יהא מותר לערב מיום טוב לשבת אפילו לא עירב מערב יו"ט אלא ודאי דקדושה אחת הן:

הלכה ח

מתני' **שמא תתעבר**. שמא יעשו בית דין הגדול אלול מעובר ויהיו ב' ימים טובים והוא צריך לילך בראשון לצד אחד ובשני לצד אחר:

מערב שני עירובין. ומניח' בערב יום טוב זה לכאן וזה לכאן ואומר וכו' כדלעיל משום דסבירא ליה דשתי קדושות הן:

ולא הודו לו חכמים. דסברי קדושה אחת הן לפיכך או יערב לרוח אחת לשני הימים או לא יערב כל עיקר:

גמ' **דאיתפלגון**. דפליגי רב ושמואל:

שירי פתילה וכו' שכבו בשבת. מהו להדליקם בי"ט מי דמיא להכנה שע"י שכבו בשבת וניתותרו ראויין הן לי"ט:

מכפלה פתילה לגבי ביצה. עיקרה דהך סוגייא בביצה פרק קמא והתם רוצה לדמות ביצה לפתילה ופריך הש"ס מאי דמיא פתילה לביצה פתילה אסורה משום שהוקצה לשבת ודמיא לנר חנוכה שהוקצה למצוותו שאסור בהנאה לאחר שכבה והלכך גם בי"ט הסמוך לשבת אסורה דקדושה אחת הן אבל ביצה אסורה משום הכנה דכל ביצה דמתיילד' האידנא מאתמול גמרה לה ליכא למשמע מפתילה די"ל דלית ליה הכנה:

מכפלה. לשון כפל כלומר שאין לכפלם זה ע"ג זה דלא דמיין להדדי:

מן מה. שאנו רואין דחכמים מדמין פתילה לביצה שמעינן דאף ביצה משום מוקצה אסורה ולא משום הכנה וכיון דהוקצה לשבת אף ביום טוב אסורה וכן שירי פתילה נמי אסורה משום דהוקצה לשבת:

משום ארבעה זקנים אמרו. יום טוב הסמוך לשבת או שבת הסמוך ליום טוב ונאכל עירובו ביום ראשון:

הרי הוא כבני עירו בשני. משום דשתי קדושות הן ובין השמשות דשני שהיה לו לעירובו לחול כבר נאכל אבל אי קדושה אחת הן כבר קנה עירובו מבין השמשות דראשון אף לשני:

ה"ג תמן הוא עביד וכו'. התם גבי עירובין עביד לי"ט ושבת ב' קדושות מדאמר הלכה כארבעה זקנים:

וכא. והכא גבי שירי פתילה דאסר רב שמעינן דס"ל דקדושה אחת היא וכדפרישית לעיל:

אמר רבי מנא וכו'. סיומא דקושיא היא מדקא משני דביצה ופתילה שוין הן ש"מ דטעמא משום דקדושה אחת וקשיא דרב אדרב:

ה"ג הדא אמרה היא הדא היא הדא. כלומר דא ודא אחת היא:

א"ל. להא דד' זקנים כר"א:

מן אולפן. שכך למד וקיבל מרבו:

מן דיעה. משמיה דנפשיה:

בד' זקנים כר"א. הני ד' זקנים סברי כר"א דמתני' דשתי קדושות הן:

אין הלכה כר' יהודה. בתמיה הא ודאי דהלכה כרבי יהודה א"כ איך נאמר בד' זקנים הלכה כר"א:

מה אם תמן. דפליגי ר' יהודה ור"מ לקמן בפרק מי שהוציאוהו מי שיצא לילך בעיר שמערבין בה והחזירו חבירו הוא מותר לילך וכל בני העיר אסורין דברי ר"י רבי מאיר אומר הרי זה חמר גמל ומה אם התם דודאי לא עירב שהרי היה לו לערב בפת שקרוב לביתו היה ר או שהיה לו לומר שביתתי במקום פלוני:

לא הייתי אומר שיעקור רגליו מבני עירו. אלא מותר לילך וכדר' יהודה:

כאן. במניח שני עירובין שזכה לו עירובו איך נאמר שיהיה בשני כבני עירו:

ובלבד באותו ככר. עירב מאתמול דהשתא כשמביאו ביום שני א"צ לומר דבר אלא הולך משם בשתיקה אבל לא בפת אחר דצריך למקרי שם עירוב בי"ט וה"ל כהכנה שמכין מי"ט לשבת:

ה"ג עירב ברגליו לא יערב בככר בכר מערב ברגליו. וכ"ה בבבלי. וקס"ד דלכך לא יערב בככר משום שנראה כמכין מיום טוב לשבת שעושה דבר חדש מה שלא עשה מאתמול:

ופריך היך מה דאת אמר. ברישא ברגליו לא יערב בככר משום שנראה כהכנה א"כ גם בסיפא בככר לא יערב ברגליו כיון שעושה דבר חדש נראה כהכנה:

ומשני להקל על העני שאין לו ככר. להניחו שנית ביום שני ואכלו בראשון הקילו עליו. שיכול לערב ברגליו:

ה"ג היך מה דאת אמר תמן בככר מערב ברגליו ודכוותה ברגליו יערב בככר להקל על העשיר. וה"פ דפריך כי היכא דמתירין בככר שיערב בשני ברגליו להקל על העני א"כ ה"נ נתיר לערב בככר בשני להקל על העשיר שלא יהא צריך לילך בשני לערב ברגליו:

היך מה דאת אמר וכו'. סיומא דקושיא היא וה"ק אלא ודאי שאין הטעם משום קולא לעני ולעשיר הדרא קשיא לדוכתא כי היכא דברגליו לא יערב בככר ה"ה בככר לא יערב ברגליו:

עשו אותו כהולך לעירו. לעולם כדקאמרת שלא הקילו משום העני והיינו טעמא שאם עירב בככר שמערב ברגליו שאינו נראה כהכנה שהרואה אותו אומר לעירו הוא הולך משא"כ כשהולך וככרו בידו ניכר לכל דלערב הוא הולך:

הלכה ט

מתני' **מתנה אדם על הכלכלה**. של טבל ביום טוב ראשון של ראש השנה ואומר אם היום חול תהא זו תרומה על אלו ואם היום קודש אין בדברי כלום דאין מגביהין תרומה ביום טוב דשבות דרבנן היא במסכת ביצה ולמחר אומר אם אתמול קודש והיום חול תהא זו שאמרתי אתמול תרומה על אלו ואם היום קודש ואתמול חול כבר היא תרומה מאתמול ואוכל כלכלה המתוקנת ומשייר התרומה:

ולא הודו לו חכמים. דסברי דתרווייהו קדושה אחת הן ואין מגביהין בהן תרומה:

גמ' **ואומר אם יום טוב היום יבטלו דברי**. וכדפירשתי במתני' ויקרא שם. כלומר וקורא שם למעשרותיו ואפ"ה אינו אוכלן עד למחר:

ה"ג מחלפא שיטתיה דרבי יהודה. וה"פ גבי י"ט הסמוך לשבת קאר"י בברייתא דאם נאכל עירובו בראשון הרי זה חמר גמל דדלמא קדושה אחת היא וקנה עירוב לשני ימים והפסיד אלפים שכנגד עירובו:

וכאן. וכאן בשני ימים טובים של ראש השנה אומר שהוא מתנה עליהן ש"מ דס"ל דשתי קדושות הן:

ומשני תמן. התם בשבת הסמוך לי"ט שניהן ודאי קדושים הם הלכך קדושה אחת היא אלא שהיא ארוכה:

ברם הכא. אבל כאן בב' ימים של ראש השנה אחד מהן ודאי חול:

תמן עבדין ליה ב' קדושות. דרבנן כר"א סבירא להו דהלכתא כוותיה כדאמר רב לעיל:

וכא. וכאן פליגי אדר"י וסוברים דקדושה אחת הן:

כחול אצל שבת. דקדושת יום טוב קלה מקדושת שבת לכן אסרו ושויוהו כקדושה אחת:

מי גרם לי וכו'. מפרש להא דקאמר תחלה שמוני נוטרה את הכרמים לשון רבים ומסיים לשון יחיד כרמי שלי והל"ל כרמי' שלי לא נטרתי וכרמים היינו להרבות בשמחת יום טוב שכן היו דרכן לצאת בכרמים ביום טוב כדתנן בסוף תענית בנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים:

להיות משמרת שני ימים טובים. בחוץ לארץ מקום שלא הגיעו השלוחים אבל כשהיו שרויין על אדמתן היו עולין לרגל ולא היו משמרים אלא יום אחד:

סבורה הייתי. שטובה היא לנו בתוספת המצות:

ואינו מקבלת שכר אלא על אחת. דזהו ענשו שלא שמר אחת כתקנה ואין זה אלא תשלומין לעונשו:

שתי חלות בסוריא. דבח"ל חייבו חכמים להפריש ב' חלות אחת לאור ואחת לכהן כדתנן בפרק בתרא דחלה:

וגם אני נתתי להם חוקים. בענשם שלא היו טובים ולא שמרו מצות ה' וחס לומר שחוקי ה' בעצמם לא טובים דהלא דרכיה דרכי נועם אלא כדפירשנו:

ואטעינון לולבא בשובתא. והיו נוטלים הלולב בשבת דהיינו שהודיע להן שי"ט ראשון של חג בשבת הוא וכיון דמדאורייתא הוא לא חיישינן לגזרה שמא יעבירנו ד"א ברה"ר:

שמע ר' ואמר. מי ילך אצלם ויודיעם בתמיה וכיון דלאו בכל שנה יכולים לידע מתי איקבע ר"ה הלכך אף כשיודעים בקביעא דירחא לא יטלו לולב בשבת:

אע"פ שכתבו לכם. חכמים שבא"י סדרי מועדות אימתי איקבע ר"ה:

אל תשנו ממנהג אבותיכם. לעשות שני י"ט בכל פעם כי יש לחוש שמא יחזיר הדבר לקלקולו ל"א ה"פ אע"פ שכתבו לכם סדר תפלת המועדים אל תשנו ממנהג התפלות שהנהיגו אבותיכם:

הלכה י

מתני' **החליצנו**. זרזנו והחליצנו כמו נחלץ חושים:

אם היום אם מחר. אם היום הוא החליצנו היום ואם מחר מחר:

ולא הודו לו חכמים. מפרש בגמרא:

גמ' **מפני שאמר אם היום אם אמש**. לא הודו לו חכמים דסברי דלאו ספק הוא אלא יום ראשון הוא ראש חדש:

או. אתיא כי האי דאמר ר' יעקב וכו':

אוף הכא כן. אף הכא הא דלא הודו לו חכמים מפני שהזכיר של ר"ח בר"ה ואינהו ברי דאין מזכירין:

הדרן עלך בכל מערבין

פרק ד

הלכה א

מתני' **מי שהוציאוהו עכו"ם**. שאנסוהו לצאת חוץ לתחום:

או רוח רעה. שנכנס בו שד ונטרפה דעתו ויצא חוץ לתחום ואח"כ נשתפה והרי הוא חוץ לתחום:

אין לו אלא ד"א. אע"פ שיצא באונס:

החזירוהו. לתוך התחום:

כאילו לא יצא. הרי הוא כבני עירו וכל העיר לו כד"א כבתחילה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח:

הוליכוהו לעיר אחרת. והרי היא מוקפת מחיצות:

או שנתנוהו בדיר או בסהר. שהן מוקפין והיקיפן גדול:

מהלך את כולה. דהואיל ומוקפת מחיצות הרי היא כד' אמות:

מפרנדין. שם מקום והיו עומדין ע"ש בנמל מקום שהספינה גוששת והיה בדעתן לצאת מן הספינה וליכנס בעיר ובא רוח גדולה וחזק ודחה את הספינה:

והפליגה. כשהיא מתרחקת משפת הים ונכנסה לאמצעו קרי ליה הפלגה:

הלכו את כולה. היו מהלכין בכל הספינה דאע"פ שהספינה הולכת בשבת ויצאו חוץ לתחום הוה כמי שיצא חוץ לתחום וניתן בדיר או בסהר שהספינות מחיצות לה ויותר עדיפא ספינה מדיר וסהר ששבת באויר מחיצות מבעוד יום וכדמפרש בגמרא:

גמ' **ופריך ולכן וכו'**. ולא כן אילולא תני במתני' שאין לו אלא ד"א מה אנן אומרים כלומר פשיטא שאין לו אלא ד"א ומאי קמ"ל:

ומשני ויעשה כמי שיצא ברשות. סד"א שמי שהוציאוהו עכו"ם יהיה כמי שיצא ברשות דתנן לקמן בפרקין שיש לו אלפים אמה לכל רוח:

לפום כן מימר. לפיכך איצטריך לאשמועינן במתני' דאפי' מי שהוציאוהו עכו"ם אין לו אלא ד"א:

ומנין לד' אמות. שמותר האדם לטלטל בד"א ברשות הרבים ושד"א הן מקומו:

ומשני שבו איש תחתיו. מיניה ילפינן ד"א וכדמסיק:

ופריך או חלף. משבו איש תחתיו נדרוש אלפים אמה ומאל יצא ד' אמות:

ומשני אר"א. דתנינן:

מקום מקום. יליף בגז"ש:

נאמר כאן מקום. אל יצא איש ממקומו:

מה מקום שנאמ' להלן אלפים אמה. שאף תחומה של עיר מקלט קולטת כדתנן במכות דכתיב וישב בה לדור אבל לא בתחומה שמעינן דלקלוט קולטת אפי' תחומה ותחום מגרש ערי הלוים אלפים אמה דכתיב ומדותם מקיר העיר וחוצה אלפים אמה וילפינן אף תחום שבת מיניה שהוא אלפים אמה:

ה"ג רי"א גופו ג' אמות ואמה כדי וכו'. ואיכא בין ר"י לר"מ מצומצמות דלר"י ד"א מצומצמות ולר"מ גדולות דפישט ידים ורגלים יותר מאמה הוא:

נפנה מן הצד. בקרן זוית של ד' אמותיו:

מתפלל לוכסן. שיהא רחוק מן הצואה ד' אמות שבאלכסון הן ה' אמות וג' חומשין ולענין שבת נותנין לו ד"א הן ואלכסונן:

תחום הן. שעד כאן הוא תחומו:

או אינן תחום. אלא שהתירו לו לצורך תשמישו:

אין נותנין לו ד"א משני מקומות. כגון שיברור לו ב' אמות לצורך תשמישו במקום זה וירחיק עצמו איזה אמות ויברור לו ב' אמות במקום אחר דכיון דתחום הוא ואין הדבר תלוי בו צריך שיהא ד"א במקום א' ל"א א"ת תחום הן אין נותנין לו ד"א משני מקומות ה"פ דלכל אדם יש לו ח' אמות מותר לטלטל בכולן אך בבת אחת לא ישתמש ביותר מד"א ואי אמרינן דתחום הן אסור שתחומו אינו אלא ד"א:

והתנינן. בניחותא ומתני' היא לקמן בפרקין:

ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לשל חבירו. ש"מ שאינו יכול לברור לו מקום אחר. חוץ ממקום שבירר לעצמו בראשונה:

הא אם חזר הוא. מעצמו אסור ואין לו אלא ד"א:

דר' נחמיה היא. מתני' ה"ג פירות שיצאו חוץ לתחום שוגג יאכלו מזיד לא יאכלו ר' נחמיה אומר לא יאכלו עד שיחזרו למקומן שוגג. וכ"ה בבבלי וה"פ בשוגג יאכלו במקום שהן שם אם יש אדם שעירב לאותו צד או שהיו בני עיר אחרת סמוכים להן:

עד שיחזרו למקומן שוגג. אבל שלא במקומן כל זמן שהן חוץ לתחום לא יאכלו אפי' יצאו בשוגג וה"ה במקומן אסורים אם חזרו מזיד דכיון דאין להן אלא ד"א גזרינן שמא יוציאן חוץ לד"א:

שוגג יאכל. דלא קנסינן שוגג אטו מזיד:

והקיפוה מחיצה. בשבת לדור בתוכה דאי לאו הכי ביותר מבית סאתיים לא משתרייא לטלטולי בה אלא בד' אמות:

ומטלטל בארבע. אמות כאלו לא היתה שם מחיצה וטפי מד' לא אפילו בזריקה דלא שני ליה בין טלטול כי אורחיה לטלטול ע"י זריקה:

ומטלטל באלפים. כי אורחיה וחוץ לאלפים אפילו בזריקה אסור:
בד' אלפים. ע"י זריקה אלפיים מטלטל כי אורחיה ואלפיים ע"י זריקה:
הווין וכו'. סברוה למימר כי פליגי אליבא דר"י ור"ע אבל לר"ג ולראב"ע הכל מודים דמטלטל בכולו כי אורחיה:
ואפי' כר"ג. חזרו לומר דאפי' לר"ג ולראב"ע פליגי דלא דמי לר"ג ולראב"ע:
קל הוא מי שקנה לו שביתה. שיש לו אלפיים אמה לכל רוח הלכך החמירו עליו שלא יהא לו כל ההיקף כד"א אבל מי שלא קנה שביתה כגון זה שהוציאוהו עכו"ם שאין לו אלא ד"א הקילו עליו שיהא לו כל ההיקף כד' אמות:
נתנו וכו'. מי שהוציאוהו עכו"ם ונתנו על פתח הדיר מבחוץ:
אוף הוא מטלטל בכל הדיר כולו. שיסבור כיון שהתירו לו לטלטל בו ויש בו מחיצות יטלטל בכל הדיר כאלו נתנוהו לדיר הלכך יברור כל ד' אמותיו חוץ לדיר:
מן אולפן. כך שמע ולמד מרבו דפליגי אף בזה:
מן דיעה. אמר כן מעצמו מסברתו:
מחלוקת. פליגי ר"ג עם ר"י דלר"ג שרי לטלטל בכולה ולר"י בחציו ולא גזר דלמא אתי לטלטולי בכולה:
זאת אומרת שהלכה כר"ג ור"י בספינה. שהרי אף ר"י ור"ע לא זזו מד"א אלא מחומרא שהחמירו על עצמן ולא מדינא:
כל היום. שהיו בספינה:
אחי אבא. ר' יהושע:
מפני שמחיצותיה עולות עמה. שלעולם הוא באויר מחיצות ששבת מבע"י משא"כ בדיר וסהר אינו במחיצות ששבת בהן מבע"י:
מכיון שעוקרין אותה מד' אמות אלו וכו'. כלומר כשעוקר רגליו קודם שיניחנה הוא יוצא מד"א שלו שהספינה מוציאתו ונכנס בתוך ד"א אחרות על כרחו ואפי' לא תתיר לו אלא ד"א על פני הספינה אותן ד"א הם מאה בים שהים מוליכו בע"כ ואין חילוק בין מאה לאלף הלכך הכל מותר דה"ל כמי שהוציאוהו עכו"ם מתוך ד"א ונתנוהו לד"א אחרות שנותנין לו ד"א:
מה נפיק וכו'. כלו' מאי בינייהו:
אם היתה. הספינה עשוייה כאכסדרה פרוצה ואין לה מחיצות:
ה"ג ע"ד דחברייא אסור ע"ד דר"ז מותר. וה"פ לחברייא אסור שהרי אין לה מחיצות ולר"ז מותר דהא כל ד"א שלו הן יתירין מק' וכדפרישית:

אם היה הים גלני. שהגלים שבים הולכים וסוערים על דופני הספינה ואין המחיצות ניכרין:

אמר רבי זעירא מתניתין וכו'. עד אינן תחום ל"ג ליה דלא שייך הכא מידי גם בר"פ אמר רבי זעירא בהיפך:

הלכה ב

מתני' **לנמל**. פורט"ו בלעז ששם הספינות יוצאות מן הים לשפתו:

מה אנו לירד. מן הספינה לתוך העיר כלומר באנו מחוץ לתחום משחשיכה:

גמ' **מצודות היו לו לר"ג**. במקום ההוא והיה משער בו כמה הוא בדרך הישר ממקום שהיו בתחלת בין השמשות עד הנמל משא"כ הספינה הלכה בדרך עקלתון והוסיפה בהליכתה:

ופריך ולמה לי. שהיו בתוך התחום קודם חשיכה הא אם אפילו באו משחשיכה נמי מותרים לר"ג דלא יהא אלא דיר או סהר דמתיר ר"ג להלוך את כולה:

תיפתר שהיה בנמל יותר מב"ס. ולא התיר ר"ג בדיר וסהר אלא כשאין בו יותר מב"ס:

ה"ג ולא יהיו יותר מב"ס ולא יהיו מחיצות נמוכות מעשרה ולא יהיו פרצות וכו'. וה"פ כל אלו הדברים צריך שלא יהא בדיר וסהר ואז מותר לטלטל בכולה:

הלכה ג

מתני' **מי שיצא ברשות**. כגון לעדות החדש או להציל מן הגייס ומן הנהר או חכמה הבאה לילד:

כבר נעשה המעשה. ואינך צריך ליל:

יש לו אלפים אמה לכל רוח. ממקום שנאמר לו:

גמ' **ופריך דל כן וכו'**. דלא כן אילו לא תני במתני' פשיטא שהיינו אומרים שיהיה לו אלפיים כיון שיצא ברשות ומתני' ל"ל:

ומשני יעשה וכו'. סד"א דליהוי כמי שיצא באונס דתנן לעיל בר"פ דאין לו אלא ד"א:

לפום כן. לפיכך איצטריך התנא לאשמועינן דמי שיצא ברשות יש לו אלפיים אמה:

והן. הא דתני במתני' אם הי' בתוך התחום כאילו לא יצא והוא שיהיו ד' אמות אלו של תחומו מובלעין בתוך תחום עירו כגון שיצא מטברי' למגדלה ומגדלה ד' אלפים פחות ד' אמות מטבריא צריך שיהיו ד' אמותיו שתים בתוך תחום טברי' ושתים בתוך תחום מגדלה אבל אם הם חוץ לתחום עירו אע"פ שהן מובלעין בתוך אלפיים אמה שנתנו לו חכמים ליוצא ברשות אין לו אלא אלפים:

ואפילו יצא למגדלה. עצמו וחזר משם אותן אלפיים שנתנו לו חכמים נמצא שהוא בתוך אלפיים של תחום עירו הרי הוא כאילו לא יצא:

עד כדון. עד כאן לא שמעינן ממתני' אלא ביצא בשוגג שיש לו אלפיים כדתנן מי שיצא וכו':

ואפילו יצא במזיד. נמי דינא הכי או לא:

מתניתין אמרה כן. דאפילו במזיד נמי. דקתני שכל היוצאין להציל וכו'. וכל אתי לרבויי אפילו היוצא במזיד נמי:

חוזרין אפי' בזיינן. ולא אמרי' כיון דנעשה מעשה ישליכו כלי זיינן מעליהן ולא יחללו שבת בחזירתן:

לספר. עיר שמבדלת בין גבול ישראל לגבול עכו"ם:

יוצאין עליהם. שמא ילכדוה ומשם תהא נוחה הארץ ליכבוש לפניהם:

המובלעות. שהן בתוך התחום:

היו מוליכין את הזיין. בחזירתן בבית החיצון שמוצאין חוץ לחומ':

היו מדחקין. הנכנסין ליטול כלי זיינן והבית צר ודחקו זה את זה:

התקינו שיהא כל אחד נוטל. את הזיין לביתו:

הלכה ד

מתני' **מי שישב בדרך**. לנוח שהיה עייף ולא היה יודע בתחום העיר וחשכה לו שם ואמר שביתתי במקומי וכשעמד בבקר ראה שהוא סמוך לעיר:

לא יכנס. לעיר להיות כאנשי העיר אלא ממקום שחשיכה לו מודד אלפיים פסיעות בינונית כמהלך בינוני ולא רץ ועד מקום שכלו יכנס:

יכנס. דשביתתו בטעות היתה והרי הוא כבני עירו לגמרי ואין העיר עולה לו לחשבון ויש לו אלפיים אמה לכל רוח:

בלא מתכוין. שלא היה יודע כשחשיכה לו שהוא בתוך תחום עיר ולא נתכוין להיות שביתתו בעיר אלא במקומו:

גמ' **אמרו**. לו חכמים לר' יודה שאין מרבי טרפון ראיה:

בתוך אלפיים אמה. ממקום ששבת שם:

או שמא הקנה. רבי טרפון עצמו להיות כבני עירו מבעוד יום והיה יודע שהוא בתוך אלפיים למקום שיבתתו:

א"ל. לרבי טרפון:

הרי העיר לפניך הכנס בה. ש"מ שלא היה יודע מבעוד יום שהוא סמוך לעיר:

הלכה ה

מתני' **אין לו אלא ארבע אמות**. הואיל וישן היה לא נתכוון לקנות שביתה:

הוא באמצען. של ד"א כלומר יש לו שני אמות לכל צידיו:

לאיזה רוח שירצה. יטול ארבע אמות:

ואחר שבירר לו. לצד זה והחזיק ללכת בהן אמה אחת אין יכול לחזור ולברור לצד אחר אפילו שלש אמות:

גמ' הכי גרסינן מאחר שאילו היה ער היה קונה שביתה ישן נמי קנה לו שביתה ויש לו אלפיים אמה לכל רוח. וה"פ אילו היה ער היה קונה שביתה אף על פי שלא אמר דבר ה"ה ישן נמי:

אתיא דר"י כרבי יוחנן בן נורי. והיינו כדפרישית דהא דקאמר אילו היה ער היה קונה שביתה היינו אפי' לא אמר שביתתי במקומי:

אין לו אלא אלפיים אמה לכל רוח. דאילו היה ער והיה מכיר אילן או גדר היה אפשר שיהיו לו ארבע אלפיים אמה ויותר נ"ל לגרום ויש לו אלפיים אמה לכל רוח:

ופריך מאחר שאילו היה ער היה קונה לו שביתה. א"כ מאי קמיבעיא ליה הא גבי גר נמי אילו טבל מאתמול היה קונה שביתה ויש לו אלפיים אמה לכל רוח:

ומשני מה אמר. הא דקמיבעיא ליה:

כאומר ריב"ן. אם הלכה כריב"ן או לא:

הלכה כריב"ן. א"כ גר זה יש לו אלפיים אמה לכל רוח:

ה"ג משחשיכה אינו חוזר משחשיכה:

בירר לו. ד' אמות מבע"י:

וקדש עליו היום. וחשכה לו מהו שיכול לחזו' בו:

לא יכנוס דר"מ. וקס"ד דאהא דתנן לקמן בפרקין קאי דתנן מי שיצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס וטעמא דר"מ דלא יכנס כיון שזה מהלך ורוצה לילך נראה כבורר אל עבר פניו ובירור זה כבר נעשה מבע"י קודם שיצא חוץ לתחום ואפ"ה הוה ברירה ואסו' לו לחזור לאחוריו ולר"י דאמר יכנס לא הוה ברירה. ואפי' בירר מבערב מ"מ הואיל וקודם שבא לשם בירר מהני ה"ה ה"נ הוה בירור:

ופריך לא על הדא אמרה. הך פלוגתא דר"מ ור"י לאו אמי שיצא חוץ לתחום איתאמרת אלא אהא דריש פירקא דמתיר ר"י לכנוס:

א"ר בון מודה ר"י וכו'. נראה שלא היה בגירסתו במשנה ומודה ר"י אלא ומודה סתם:

הלכה ו

מתני' **היו שני**'. עומדין זה מזה רחוק שש אמות דמובלעות ב' אמות של כל אחד בתוך של חבירו:

מביאין ואוכלין. בתוך אותן שני אמות:

ובלבד שלא יפשוט זה ידו לתוך שתים החיצונות שאין לו בהם כלום ויוציא לשם פתו או חפציו שהרי דין חפציו כרגליו דכל ד' אמות דכל חד שוינהו רבנן לגבי כרה"י ואסור להכניס ולהוציא מחוצה להן לתוכן:

והאמצעי מובלע ביניהם. ב' אמותיו בתוך של זה וב' אמותיו בתוך של זה:

מותר. עם כל אחד פונה לכאן ומשתמש עם זה ופונה לכאן ומשתמש עם זה:

אר"ש. ה"ז דומה לשלשה חצירות וכו' דאתם פליגי עלי וכי היכא דאתם מודים כאן שהחיצונים מותרים בגבול האמצעי כך נאמר בשלשה חצירות:

לג' חצרות. זו אצל זו:

ופתוחות לרה"ר. דכל אחת רשות לעצמה ואין להן דריסת רגל זו על זו דאי הוו להו זו לפנים מזו אסרה פנימית אחיצונה דאפילו בפני עצמה אסורה כל אחת להשתמש וחכמים סברי דשאני הכא ששלשתן אנשים אין לחוש שיזוזו משם וכל אחד ואחד רואה את חבירו ומזכירו ושומר חפציו אבל בשלשה בתים שאין עומדין שם בעליהן בקביעות ויש מרחק רב ביניהם וחפצים רבים יש לגזור דלא מחלפי מינייהו:

גמ' **ה"ג אע"פ דרחב"א פליג על רבנין בעיבורי עיירות מודה הוא הכא באמות**. וה"פ דרחב"א פליג לקמן בפרקין ואמר דאלפיי' אמה דתחום שבת עגולות ולא מרובעות מודה הוא הכא בד"א שהן מרובעות וצריך שיעבר ה' אמות וג' חומשין:

הלכה ז

מתני' **והיה ירא שמא תחשך**. לו קודם שיגיע לביתו כי עיף הוא מיהו אי לאו דהוא עיף אילו ירוץ היה מגיע לאילן קודם שתחשך וביתו בתוך ארבע אלפים אמה ממקום עמידתו:

והיה מכיר אילן או גדר. והוא בסוף אלפיים ממקום רגליו ומהאילן לביתו אלפיים:

ואמר שביתתי תחתיו. ומשם יהיו לי אלפיים ואף אחר דקדיש יומא מצי למיזל עד התם דהוא מקום שביתתו ומש"ה יש לו אלפיים לכאן ואלפיים לכאן:

לא אמר כלום. כיון שלא סיים מקום ד"א שישבות שם ואירי בשיש תחת האילן שמונה אמות או יותר דלא ידעינן איה מקום שביתתו:

אמר שביתתי בעיקרו. ויודע הוא שמעיקרו ועד ביתו אין יותר מאלפיים קנה לו שביתה בעיקרו הואיל וסיים מקומו אותו שביתה קונה לו אלפיים לצד רגליו ואלפיים לצד ביתו:

גדר. חומת אבנים:
ואם אינו מכיר. אילן או גדר:
או אינו בקי בהלכה. שאינו יודע שיועיל לו ולא אמר כן אלא אמר שביתתי במקומי זכה לו מקומו:
עגולות. אותן אלפיים אמה יהבינן ליה עגולו' דבערי מקלט כתיב וזה יהיה לכם פאת נגב לזה אתה נותן פיאות דהיינו זויות ואי אתה נותן פיאות לשובתי שבת ורבנן דבעי מרובעות דרשי זה לריבוי כזה יהיו כל שובתי שבת:
כטבלא מרובעת. לפי שא"א לעשות מרובע מצומצם בכיוון תנא כטבלה מרובעת כלומר כדרך שבני אדם רגילים לרבע אף ע"פ שאינו מרובע בצימצום:
נשכר את הזויות. ארבע הפאות שבאלכסונו של מרובע העודפת על העגול שבתוכו:
גמ' **וזה שאינו מכיר מהלך עם זה שמכיר**. וזה שאינו מכיר מוסר לו שביתתו לזה שמכיר וזה שמכיר אומר תהא שביתתי במקום פלוני:

הלכה ח

מתני' **זהו שאמרו**. כגון זה שהוא בא בדרך ואין עמו פת דהשתא עני הוא לו התירו חכמים לערב ברגליו בלא פת וטעמו מפרש בגמרא:
וא' עשיר. היושב בביתו ורוצה לילך ולהחשיך על התחום ולקנות שביתה מותר:
להקל על העשיר. שיוכל לשגר ע"י שליח ולא יטרח הוא עצמו. עיקר עירוב בככר. שכיון שמביא פת עמו גילה דעתו שישבות שם ולא במקום אחר אבל כשמערב ברגליו לא ניכר לכל שהולך שם בשביל העירוב:
גמ' **להקל על העני**. וגבי בא בדרך ואין עמו פת הוא דאקילו רבנן לומר שביתתי במקומי או אם היה מכיר אילן או גדר הקילו לומר שביתתי במקום פלוני דלעני דמיא:
עיקר עירוב ברגל. שיאמר במקום העומד שם שביתתי במקומי כיון שטורח הוא בעצמו ניכר יותר מכששולח שלוחו עם פת ובא בדרך ומכיר אילן או גדר התירו כיון שא"א לו לערב שם ברגל התירו לו לומר שביתתי במקום פלוני:
אל יצא לו חוץ לתחום. לאו דוקא אלא בסוף התחום ואי דוקא הוא ה"ק בתוך ד' אמות שבו שביתתו:
מרומה. שם מקום:
בגרוגרות. תאנים יבשים:
והיו עניי כפר שיחין. שהיו סמוכין לרומה בתוך ד' אלפים:
וכל מה שהן עושין וכו'. דלא תימא דלמא באמת שלא כדין עשו לכך קאמר שע"פ חכמים היו עושין:

הלכה ט

מתני' **מי שיצא**. מעירו לילך בעיר אחרת שמערבין בה שסמוכה לעירו בתוך ד' אלפים וכל בני עירו עשו אותו שליח לערב עבורם:

והחזירו חבירו. קודם שהגיע לתחום ולא עירב:

הוא מותר ללילך. כיון שהחזיק בדרך לקנות שביתה ה"ל עני וקונה שביתה אפי' ברחוק ממקום התחום:

וכל ב"ע אסורין. כיון שלא נגמר עירובם שהרי חזר שלוחם:

ה"ז. השליח:

חמר גמל. מאחר שהיה לו לערב ולא עירב וגם לא אמר שביתתי במקום פלוני הרי הוא כבני עירו ואין לו אלא אלפים אמה שמביתו לעירובו דמספקא לן אי הוה דעתו לקנות שביתה בסוף התחום או בביתו הלכך אלפים שמעבר ביתו לצד השני הפסיד דשמא בסוף התחום קנה ומסוף התחום נמי לא קנה אלפים לצד עיר האחרת שמא לא קנה שביתה כאן כי אם בביתו:

גמ' **פתר לה תרין פתרין**. מפרש להא דתנן הוא מותר ללילך וכל בני עירו אסורין בב' פירושים:

אנא מערב וכו'. מי שיצא לערב על עצמו ועל בני עירו והחזירו חבירו לומר אני מערב לכולכם ועירב על בני העיר ולא עירב על השליח לפיכך אסור השליח ללילך לחוץ לתחום שהרי סמך על חבירו וחבירו לא עירב עבורו והרי הוא כאלו לא עירב כלל וה"ז כאלו אמר בפ' שאינו רוצה ללילך לצד זה ויש לו אלפים אמה לכל רוחות העיר ובני עירו מותרין ללילך חוץ לתחום בצד עירובן שעירב חבירו של השליח ואסורין בשאר צדדין כדין מי שעירב:

פתר לה פתר חורן. מפרש אותה פירוש אחר:

הוא מותר ללילך. בצד עירובו ד' אלפים אמה דהא עני הוא והחזיק בדרך וחבירו כבר עקר שליחותו מכל וכל:

והן אסורין. דהא חבירו עקר שליחותו והשליח לא עירב עבורם והן עשירים והרי הם כבני עיר שלא עירבו ויש להן אלפיים אמה לכל רוח:

הלכה י

מתני' **מי שיצא חוץ לתחום**. במזיד ומדעת שלא לשם מצוה:

שתים יכנס. משום הבלעת תחומין ור"א לטעמיה דאמר והוא באמצען:

מי שהחשיך. שהוא בא בדרך וחשכה לו חוץ לתחום:

המשוחות. מודדי התחומין לעיירות ועושין סימן לסוף התחום:

אינן ממצין את המדות. להציב הסימן בסוף אלפיים אמה אלא כונסין אותן לתוך אלפיים:

מפני הטועין. היינו טועי המדה והן המשוחות הקובעין התחומין ואמרינן לקמן בפ' כיצד מעברין אין מודדין אלא בחבל של חמשים אמה מ' חבלים יש לאלפים וכל חבל וחבל מתמעט שיעור ב' אחיזות שזה תופס מכאן וזה מכאן והאחיזה טפח וחצי אצבע של גודל הרי פ' טפחים ומ' אצבעות וד' אצבעות הם טפח הרי תשעים טפחים שהן ט"ו אמות:

גמ' **ה"ג לא מר אלא שתים הא שתים וכל שהוא לא יכנוס**. וה"פ לא אר"א אלא שתים יכנס הא יותר משתים אפי' כל שהוא לא יכנוס:

דהוא דר' לעזר. שכן יש לדייק מדברי ר' לעזר דאמר שתים יכנס ולא יותר:

אמרין דבתרא. כלומר אדדייק מרישא לחומרא דייק מסיפא לקולא דקתני שלש לא יכנס משמע הא שלש פחות כל שהוא יכנס אלא מהא ליכא למשמע מינה:

הוון וכו'. סברוהו למימר הא דאר"א שתים יכנס דוקא ביוצא חוץ לתחום אבל במחשיך חוץ לתחום אפי' אמה אחת לא יכנס דכיון דמעול' לא הי' בתוך התחום לא אמרינן הבלעת תחומין מילתא היא משא"כ ביוצא חוץ לתחום שהי' מעיקרו בתוך התחום אמרינן הבלעת תחומין מילתא היא:

אשכח. ברייתא דתני בה:

היא אדא היא אדא. כלומר דא ודא אחת היא:

מה דמר ר"ש. שאפי' ט"ו אמה יכנס דוקא במחשיך דאנוס הוא אבל ביוצא חוץ לתחום שיצא. במזיד לא יכנס:

אשכח. ברייתא דתני' בה דדא ודא אחת היא ואפי' ביוצא מתיר ר"ש בט"ו אמה:

הדרן עלך פ' מי שהוציאוהו

פרק ה

הלכה א

מתני' **כיצד מעברין**. מפרש בגמרא לשון אשה עוברה ותנן לקמן הנותן עירוב בעיבורה של עיר אלמא יש עיבור לעיר ומפרש השתא כיצד יש לה עיבור אם בית א' נכנס ובית א' יוצא או פגום נכנס וכו' מוציאין המד' כנגדו כשבא לציין סימן תחום העיר ובא למדוד אלפים חוצה לה ואין לעיר חומ' חלק' אלא חומה מן הבתים המחוברים והסמוכים ויש

בית נכנס לתוך העיר יותר מחבירו ונראית כניסתו פגומה מבחוץ ויש בית בולט ויוצא לחוץ יותר מחבירו:

או פגום נכנס וכו'. שהיתה עיר מוקפת חומה ויש מגדלין עגולין בולטין בחומה שפעמים בולטין בפנים ופעמים בחוץ או שהיו שם לאחת הקרנות העיר:

גדודיות. והן שברי החומות של חרבות בתים וישנן בתוך ע' אמה ושיריים לעיר:

או נפשות כעין שעושין על הקבר והוא שיהא בהן בית דירה וצריך שיהי' ד"א על ד"א:

מוציאין את המדה כנגדן. אם בליטות הללו אצל קרן מזרחית צפונית רואין כאלו יש בליטה אחרת כנגדה בקרן מזרחית דרומית וחוט מתוח מזו לזו ומודד מן החוט ולחוץ כדי שיהא התחום שוה לשתי הקרנות ולא יהא כאן קצר וכאן ארוך:

ועושין אותן. את התחומין מרובעין:

כדי שיהא. אלפים לצדדים כבאמצע ולא עגולים שיהא להן אלפים באמצע ובצדדים הם מתמעטים כדרך דבר עגול ובעיר מרובעת עסקינן שאין בה אלא אלפים על אלפים דהוו נמי תחומין מרובעין ואם אינה מרובעת כגון שארכה יתר על רחבה או בהיפך לא הוו מרובעין דתחומין מרובעין לאו דוקא שיהא ארכן כרחבן שהרי רחבן למדת העיר הוא אם קטנה אם גדולה ואורכן אלפים אלא מרובעין דקתני למעוטי עגולים:

כדי שיהא נשכר הזויות. דלעול' בעינן למלאות הקרנות טבלא של אלפים על אלפים אמה:

גמ' **בית נכנס מוציאין**. התחום בצד זה עד כנגד הצד שיש שם בתים חוצה לו:

מוציאין את העיר כנגדו. ומחשבינן ליה כאלו הוא בית:

מאברין. באל"ף:

מוסיפין לה אבר. שאם יש אבר שיוצא מן העיר בקרן מזרחית דרומית רואין כאלו אבר גם בקרן מזרחית צפונית ומודדין משם:

תמן תנינן. בפ"ח דברכות:

ה"ג לדעת לעות יעף דבר. לעות לשון עת הוא. וה"נ משעה שהוא עת שצריכין לאורו:

תמן תנינן. בעכו"ם פ"ק:

ה"ג לפני אידיהן רב תני אידיהן ושמואל תני עידיהן:

יום אידם. היינו עכו"ם כדכתיב בהאי פרשתא יקומו ויעזרכם:

ועידיהם. הם העכו"ם עצמה תבוא ותעיד על עובדיהם לחייבם:

שהן עתידין להתבייש וכו'. ועידיהם לשון ביזה כמו מעדה בגד ביום קרה שהוא בגד מבוזה שאין לובשין אותו:

מוסיפין לה אבר. כדאמר רב לעיל:

תלה עינוי. הגביה ר' הושעיה עיניו והסתכל בר"י דרך צחוק:
א"ל ר' יוחנן למה אתה מסתכל בי דרך צחוק:
ה"ג צריך לך צחק לך לא צריך לך הפליג עליך וכ"ה בפ' הנחנקין. וה"פ מי שהוא צריך לך אתה מצחק בו ומי שאינו צריך לך אתה מפליגו ומגדלו:
עביד עליל. היה נכנס רבי יוחנן לפני ר' הושעיה רבו ואע"פ שלא היה צריך לשאול ממנו דבר:
אילולא דיו. אילו לא שמע דבר ממנו די שכרו שיהיה לו על הקבלת פני רבו שהוא כמקבל פני השכינה:
מיל. כענין שנא' רחוק יהיה ביניכם וביניו אלפים אמה והלא אליהו טירונין לנביאי היה גדול שבנביאים היה ואיך אמר חי ה' אשר עמדתי לפניו דמשמ' שקיבל הנבואה בעמיד' כשהוא חזק וער וזה אינו שהרי לא קיבל הנבואה אלא כשהיה בתרדמ' כדכתיב ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים אבל שאר נביאים כתיב במראה אליו אתוודע:
טירונין. לשון שררה כ"פ הערוך:
כאלו עמד לפני השכינה. ושפיר קאמר אשר עמדתי לפניו:
אפי' אליהו היה מבקש מים וכו'. שכל כך היה אלישע מהדר לשמשו:
והלא לא משרת אלא לפני עלי. שהרי נער קטן היה ולא היה ראוי לעבודה לה':
וכי לפני האלהים אכלו. והלא לפני משה אכלו ומה שלא נזכר משה לפי שהיה עומד ומשמש עליהם כדאיתא במכילתא:
כנגד השקוף. מן המשקוף של בית האחרון שבעיר:
עד אלפים אמה מעברין. ומוסיפין אבל לא יותר שלא יהא התוספת מרובה על עיקר התחום:
לא מסתברא. לומר דאין מוסיפין יותר מאלפים אלא דוקא כנגד הפגום שאם הפגום גדול יותר מאלפים אין מוציאין את המדה כנגדו:
אבל מכנגד בתי העיר. היוצאין מוסיפין אפי' יותר מאלפים:
א"ל מה חמית מימר וכו'. כלומר רבי יסא אמר דאיכא למידק דכנגד הפגום דוקא אין מעברין דמה ראית לומר פגום דמשמע פגום אחד הוא דמעברין:
הכי גרסינן או נאמר ההן פגום. ואם מעברין אפילו נגד פגומים הרבה שזה בתוך שבעים אמה ושיריים של זה הוה ליה למימר אלו פגומים מעברין או במתני' ליתני פגומים נכנסים:

עד ראשה דמדינתא. עד מקום אחר יכול לעבר ע"י דירות בתים ופליג אר' יוחנן דאמר אין מעברין אלא עד אלפיים:
מילתי' דרבי שמעון. דברי רבי שמעון דבסמוך מסייעים לרב נחמן:
מצור לצידון. היה יותר מד' אלפים. ואפ"ה אר"ש שיכול להלוך ע"י מערות ובורגנין הרי שמוסיפין יותר מאלפיים:
מהו ליתן פגום לפגום. אם עיברו העיר ע"י פגום ואח"כ יש פגום אחר בתוך ע' אמה ושיריים מהו שיועיל ל"א אם יש פגום מצד זה במזרח וכשתמשוך החוט עד מערב נמצא שבמקום הזה פגום מצד מערב אם מושכין החוט אחר כך ממערב למזרח או לא:
בית מעון. שם מקום:
האיצטדין. מקום לשחוק ורואין אותו כאלו הוא מלא בתים:
והקצרין. בתי כובסין:
ואין תמשח. ואם תמדוד מהפגום היוצא מטבריא אין הנפשות של גזלנים בתוך ע' אמה ושיריים של מדת העיר דטבריא ואין מתעברין עמהן אבל אם תתחיל למדוד מדת העיר מן פחורתא שהוא הפגום השני שבטבריא נפשות הסיקריקין בתוך שבעים אמה ושיריים לטבריא והאיצטדין בתוך שבעים אמה ושיריים של הנפשות ש"מ שנותנין פגום לפגום:
פחורתא. נוטריקן פה חור שהיה שם:
מהו ליתן עיבור לעיבור. כגון שלאחר שעיברו העיר מצד אחד יש מצד השני בית או גשר ודומיהן אם מעברים משם ולחוץ ל"א לאחר שנתנו שבעים אמה ושירייי' יש ממנו ולהלן בתוך שבעים אמה ושיריים בורגנין והדומה לו מי מוסיפין אותו או לא:
מצור לצידון. שהיה יותר מד' אלפים אמה הרי שנותנין עיבור לעיבור:
כאן להילוך וכו'. כלומר מהא ליכא למשמע דעד כאן לא קאמר רבי שמעון אלא שיהא מותר להלוך על ידי בורגנין ומערות שהן בתוך שבעים אמה ושיריים אבל לעשות עיבור על ידן ולמשוך החוט על פני כל העיר ולמדוד לכל העיר מכל הצדדין משם ולהלן אלפים אמה לא אמר:
איתפלגון. פליגי בה ר"ח וב"ק אם מוסיפין יותר על אלפים אמה או לא:
הדא דאת אמר. שמוסיפין יותר מאלפיים דוקא בעיר גדולה שיש בה יותר מאלפיים:
לא תהא התוספת יתירה על העיקר. שהיא העיר:
בין. שהעיר גדולה או קטנה מוסיפין אלפיים בעיבור ולא יותר:
דו אלפיים. כמו הוא אלפיים וי"ג דיו אלפיים וגי' הרא"ש דין אלפים:
עיר שהוא בנוייה כמין קשת. שאין הבתים במקום יתר הקשת כזה :

אם יש בין זה לזה. היינו אורך מקום היתר והיינו מן א' לב' ד' אלפים אמה חסר אחת שתחום ראשה זה נבלע בתוך תחום ראשה האחר נעשי' עיר אחת ומודדין לה מן היתר ורואין כאילו היא מליאה בתים:

ארבעת אלפים. אין מצרפין אותה להיות אחת ומודדין מן הקשת לכל אחד מפתח ביתו וחלל העיר הפנוי שאין בו בתים הוא מן המדה:

אמר רבי אחא סבר ר' שמואל. פי' ר' שמואל אסברה:

אין יתן סנדלוי הכא וכו'. לכך בפחות מארבע אלפים אמה מותר ואפילו יש מן הקשת ליתר יותר מן ב' אלפים שהרי אם יתן כליו באמצע היתר אם בא מצד זה ע"י סיבוב יכול ליקח אותן שהרי הוא בפחות מב' אלפים אמה ואם יסבב הקשת ויבא מצד אחר יכול ליטלן וגם אם יתן אותן באיזה צד שירצה יכול לסבב הקשת וליטלן:

מן כאן אתא ברא וכו'. מיבעיא להו אם יכול לבוא מכאן לחוץ ומכאן לחוץ כגון שיש פרצה באמצע העיר מלבד היתר מהו מי אמרינן כיון דמצי לבוא לשם כגון שאין בפרצה אלפים מותר א"ד כיון שנפרצה אסור:

ה"ג מרוח אחת מותר משתי רוחות אסור. וה"פ כגון עיר העשוייה כקשת שאינה מובדלת אלא מרוח אחת הלכך עד דהוי ארבע אלפים:

משתי רוחות. כגון עיר העשויה כקשת ונפרצה בראש הקשת שהפרצות זו כנגד זו כשני עיירות הן ואסור:

ואם לאו. שאין החריץ כלה בתוך העיר אלא עובר מקצה לקצה בתוך העיר רואין אותו כמפולש והרי הן כשתי עיירות:

שפת הנחל. עמוק:

אם יש. בין חומת העיר לנחל ארבע טפחים מודד מן החומה שהנחל כחלוק מן העיר ונמדד מן האלפיים שלהם:

ג'. טפחים בין החומה לנחל:

מודד משפת הנחל החיצונה. הרחוקה מן העיר:

יותר משבעים ושירייי'. שאז הוה כמקום בפני עצמו ואינו בטל לגבי העיר:

מה נן קיימין. במאי עסקינן:

אם הנחל. אם נאמר שפת הנחל עמוק שמתלקט מעט מעט עד שיש עשרה טפחים בגובה במשך ג' אמות:

מודד. משפת הנחל החיצונה לכ"ע דכיון שזקוף הוא כל כך רשות היחיד הוא:

אם מתוך ד'. שמתלקט י"ט מתוך ד' אמות דניחא תשמישתה קצת ה"ל כרה"ר ופשיטא דמודדין מן החומה:

אלא. כי עסקינן בשהוא מתלקט י"ט מג' עד ארבע אמות דה"ל כרמלית דניחא תשמישתי' קצת:

עיר שהיא בנוי' אוהלים. ואינן בקבע ואפילו יש הרבה במקום אחד כשיעור מהלך מאה אמה אינן חשובין עיר להיות כארבע אמות וכל אחד מודד מפתח ביתו אלפיים לכל רוח אם בא לצאת:

צריפין. דירה של הוצין וערבה:

האיך היו נפנין לחוץ. דבמדבר לא היו נפנין לא לפניהן חוץ לענן שמא ילכו הענן והארון לשם ולא לצידיהן חוץ לענן שאין יודעין אנה יפנה הענן לעבור אלא לאחוריהן חוץ לענן דודאי לא יחזור הענן לאחריו אלמא המהלך בראש והוצרך לנקביו חוזר לחחוריו שלשה פרסאות שכך היתה מחנה שכינה וישראל במדבר יושבי אוהלים היו שאינן קבוע ואפ"ה מהלכין את כל המחנה כארבע אמות:

האיך היו יוצאין לבית מדרשו של משה. דכתיב ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה ואיך היו יכולין לילך לשם בשבת שהרי לאותן שהיו שוכני' מצד אחר היה רחוק יותר מאלפים:

ומשני משה עשה להן שלשה צריפין ושלשה בורגנין. דה"ל כעיר ובטיל' כולהו אוהלים לגבייהו וה"ל המחנה כארבע אמות:

אמר רבי יוסה אין צריכין לומר שעשה משה שלשה צריפין וכו' דבלאו הכי נמי חשבינן לאוהלי' כקבועים:

הכי גרסינן כיון שהיו חונין על פי הדיבור כמי שהיו חונין לעולם וכ"ה בשבת פרק כ"ג וס"פ הבונ' וה"פ כיון שחנו על פי הדיבור חשובה היא חנייתן להיות נידונים כקבע:

הכי גרסינן מכיון שהבטיחן הקדוש ברוך הוא שהוא מכניסן לארץ כמי שהוא לשעה:

עליה אמר רבי אבין. מפני כך שהיו אהלים שלהם דירת עראי הוצרך לומר שעשה שלשה צריפין וכו' שיהיו כולם חשובים כארבע אמות:

אם אינו יודע לכוין את הרוחות. לרבע ריבוע של עולם:

צא ולמד מן התקופה. לפי הילוך סיבוב החמה ניכר איזו רוח דרומית ואיזו רוח צפונית:

ממקום שהחמה זורחת באחד בתקופת תמוז וכו'. לפי שהחמה לעולם ביום ממזרח לדרום מהלכת כדכתיב הולך אל דרום והליכת החמה ביום הוא אבל בלילה אינו הולך אלא סובב מחוץ לכיפ' ובתקופת תמוז שהוא יום הארוך זורחת בקרן מזרחית צפונית ומהלכת מזרח דרום ומערב ושוקעת בקרן צפונית מערבית ובלילה סובבת פני צפון ולמחרת היום נקצר מעט ואינה יוצאה בקרן אלא נמשכת מן הקרן ולמזרח מעט ויוצאה

ובערב שוקעת בתוך המערב משוך מן הקרן מעט ובלילה סובב' אותו מעט וכל הצפון ומעט במזרח וכן בכל יום מתמעטת בזריחתה ובשקיעתה עד שבתקופת תשרי יוצאת באמצע מזרח ושוקעת באמצע מערב לפיכך היום והלילה שוין וחוזרת ומתמעטת עד תקופת טבת שאז זורחת בקרן מזרחית דרומית ושוקעת בקרן דרומית מערבית נמצא מקום שהיא זורחת בתקופת תמוז הוא קרן צפונית מזרחית ובמקום שהיא זורחת בטבת הוא קרן מזרחית דרומית ומקום שהיא שוקעת בתמוז הוא קרן מערבי' צפונית ומקום שהיא שוקעת בטבת הוא קרן דרומית מערבית ומעתה הוא יודע לכוין גם דרום וצפון שמה שהיא מהלכת בתקופת טבת הוא דרום ומה שהיא סובבת בתקופת תמוז הוא צפון כולו:

אלו פני מזרח ומערב. שלפעמי' מהלכתן ופעמים סובבת אותן כדלעיל לכך כתיב סובב והולך:

ניחה בשילה ובית עולמים. כיון שהיו מכוונין עמידתו בראשונה נגד ריבועו של עולם תו לא היו צריכין והיו מכוונין בזריחת השמש ובשקיעתה בתקופות כדלעיל אבל במשכן במדבר שהיו נוסעים וחונים כמה פעמים איך היו מכוונים ומסיק שדבר גדול הוא לכוין הרוחות:

שתהא החמה מצמצמת בו. פי' שתהא זורחת בתקופת טבת בקרן מזרחית דרומית מכוון ובאחד בתקופת תמוז תהא זורחת בקרן צפונית מזרחית:

שבעה שמות. איידי דבעי למימר שנקרא שער חריסית על שם שמכוון כנגד זריחת החמה מזכיר כאן שבע שמות שהיה לו לשער הזה:

שער סור. דכתיב במלכים גבי מעשה דיהוידע והשלישית בשער סור:

שער היסוד. בד"ה בענין יהוידע כתיב והשלישית בשער היסוד:

שער חריסית. בירמיה בפרשת בקבוק כתיב פתח שער החרסית:

שער איתון. ביחזקאל בבנין דלעתיד כתיב ועל פני שער האיתון:

שער התווך. בירמיה בפרשת החרבן כתיב וישבו בשע' התוך:

שער חדש. בירמיה בראשית ממלכת יהויקים כתיב וישבו בפתח שער ה' החדש:

שער העליון. בד"ה בפ' יהוידע ויבואו בתוך שער העליון:

ששם היו טמאים טומאת מת ושרץ פורשין שמשער מזרח ולפנים והוא השער נקנור נקרא מחנה שכינה ואסורין מדאורייתא ליכנס לשם והא דתנן בפ"ק דכלים מהחיל ולפנים אין טמאי מתים נכנסים היינו מדרבנן:

ששם היו מייסדין את ההלכה. ששם היו סנהדרין שבלישכת הגזית יושבים ומשם הוראה יוצא' לכל ישראל:
שהוא מכוון כנגד זריחת החמה. כדפרישית:
שהוא משמש כניסה ויציאה. שכל הבאים לבית המקדש נכנסין ויוצאין בו שהוא מכוון כנגד בית קדשי קדשים ואיתון מלשון ואתא מרבבות קדש:
שהוא מיוסד בין שני השערים. ששער ההיכל היה לפניו ושער עזרת נשים היה מאחוריו ששלשתן מכוונין זה כנגד זה ותווך הוא לשון אמצע:
ששם חידשו הסופרי' את ההלכה. ואמרו מצורע שחל שמיני שלו בע"פ וראה קרי בו ביום אע"פ שאין טבול יום אחר נכנס במחנה לויה כדכתיב ביהושפט ויעמוד יהושפט בקהל [וגו'] חצר חדשה שחידשו בה דברים ואמרו טבול יום לא יכנוס למחנה לויה חידשו חכמים בטבול יום זה שמותר לכנוס הואיל והותר לצרעתו הותר לקירויו כן נ"ל והרב בעל י"מ לא פירש בזה כלום:
ה"ג שהוא למעלה ממחנה ישראל והחיל ועזרת נשים. וה"פ שמשער זה מתחלת מחנה שכינה ומהר הבית עד השער הזה היא מחנה לויה ומחומת ירושלים עד הר הבית הוא מחנה ישראל:
ומעלה יתירה היתה בבית העולמי'. זו היא המעלה יתירה שהיתה בבית העולמים שבו עצמו היו נכללין מחנה שכינה ומחנה לויה משא"כ במשכן שבמדבר ושילה שלא היה במשכן עצמו אלא מחנה שכינה בלבד:
ובמדבר מי היה מכוון להם הרוחות. כיון שדבר גדול הוא לכוין כמו שיגעו נביאים הראשונים איך היו מכוונים בכל פעם מיד בשעת בואם:
ארון היה מכוין להם הרוחות. שצד מערבו של ארון מעמיד עצמו למערבו של עולם מכוון:
ונסעו הקהתים וכו'. דכתיב ונסעו הקהתים נושאי המקדש והקימו את המשכן עד בואם משמע שבני קהת הקימו המשכן וזה ודאי אינו דא"כ מאי עד בואם דמשמע עד שיבואו הגרשונים והמררים והם היו קודמים לקהתים במסעם ואם קאי על בני מררי שהעמידו המשכן אין כאן מקומו כלל דהא בעניינא דנסיעה קיימין לכך מפרש לקרא הכי שבני קהת הקימו עם בני מררי עם המשכן ולא נעשה בו דבר עד ביאת בני קהת עם הארון כדי שידעו איך יעמידו המשכן לאיזה צד:
כתיבה. שהיא מרובעת כך היו נוסעים דגל יהודה במזרח וראובן בדרום ואפרים במערב ודן בצפון:

כקורה. תחלה דגל יהודה ואחריו ראובן ואחריו אפרים ואחריו דן:
כאשר יחנו כן יסעו. וחנייתן ודאי כתיבה היתה דכתיב סביב לאהל מועד יחנו שהמשכן היה באמצע וארבע דגלים מכל צד וכמפורש בקרא:
ומה מקיים. קרא דמייתי מ"ד כתיבה הלכו והיינו קרא דכאשר יחנו כן יסעו:
מה בחנייתן על פי הדיבור. שיהיו הלוים באמצע כך נסיעתן הלוים באמצע שמתחלה נסעו יהודה וראובן ואח"כ הלוים ואח"כ אפרים ודן:
לפי ששבטו של דן מרובה באוכלסין. יותר משני שבטים שבדגלו היה הוא הולך באחרונה שאם יבואו למלחמה מאחוריהן יעמדו הם כנגדן ל"א דגלו היה יותר מדגל ראובן שבדרום ששת אלפים והיה מחנה דן מתפשטין והולכין אחורי כל המחנות כדי שיהיה מרובע בריבוע שלם והיינו דכתיב מאסף לכל המחנות אע"פ שהלכו לצבאותם:
אף זיזיה וכותליה נמדדין עמה. הא דאמרי' לעיל גבי עיר העשויה כקשת שאין מודדין לה אלא מפתח ביתו כשיש יותר מארבע אמות וכן באוהלים מודדין אף הזיזי' והכותלים של החומה בתוך אלפיים אמה:
אויר חצר. שלפני בית אם הוא נמדד עמו או לא ואיירי בחצר שנפרץ מלפניו דאם לא כן כסתום הוא:
נשמעינה מן הדא. תא שמע:
כשנטלה קורתו. של בית היא דאין נמדד עמו כשנפרץ משתי רוחותיו אבל אם לא ניטלה קורתו אפילו משתי רוחותיו נמדד עמו:
אם כשנטלה קורתו לא כאויר חצר הוא. בתמיה ואפילו הכי מרוח אחת נמדד עמו אם כן הוא הדין אויר חצר נמדד עמו:
ומשני תמן. בית:
הוקף לדירה. הלכך מרוח אחת נמדד עמו אבל חצר שלא הוקף לדירה אפילו מרוח אחת אינו נמדד עמו:
וכשהוא מודד. תחומי העיר לאחר שריבעה לא ימדוד מאמצע קרן זוית של עיר כנגדו באלכסון אלפיים אמה לכל קרן וקרן למתוח חוט מתחום קרן זה לתחום קרן זה:
מפני שהוא מפסיד. את הזויות לכל קרן וקרן מפסיד מה שהאלכסון של אלפיים על אלפיים עודף על ריבועו וכשמותח החוט לא תמצא באורך התחומין מן העיר והלאה לכל צד אלא אלף ותכ"ח אמות:

הלכה ב

מתני' **נותנין קרפף לעיר**. כשבא למדוד התחומין אין מודדין מן החומה אלא מרחיק שבעים אמה ושיריים כחצר המשכן שהיה מאה על חמשים וכשמרבעי' אותן הן בריבוע שבעים אמה וארבע טפחים כדאמרינן לעיל בפ"ב ומתחיל למדוד:

מאה וארבעים ואחת ושליש. היינו שתי קרפיפות:

להיות אחת. והיוצא ללכת דרך חברתה חוצה לה מודד מחומת חברתה ואילך:

וכן שלשה כפרים וכו'. מפרש בגמרא:

גמ' **הכי גרסינן רב חונה בשם רב רבי מאיר ורבנן**. וכו':

מיכן שנותנין קרפף לעיר. וה"ק קרא תן חוצה דהיינו קרפף ואח"כ מדוד:

ופריך הדא אמרה. בין לרבי מאיר ובין לרבנן נותנין קרפף לעיר ובמתני' תנן דלרבנן אין נותנין קרפף אלא בין שני עיירות:

סלקת מתני'. ליתא למתני' אליבא דרב ועל כרחך לומר דסובר רב דלא פליגי רבי מאיר ורבנן ושניהם סברי שנותנין קרפף אפי' לעיר אחת:

בעשוייה שורה. שעומדין שלשתן באורך בשורה אחת זה אצל זה:

בעשוייה צובה. כחצובה כל א' כנגד אויר של שני כזה :

היידני אמצעי. איזהו מהן האמצעי:

ניחא מאן דאמר וכו'. בשלמא למאן דאמר שעומדין כשורה ניחא דלעולם השני הוא האמצעי:

מאן דאמר בעשוייה צובה. קשיא איזה מהן האמצעי שהרי כשתמדוד מן א' לב' הג' היא האמצעית וכשתמדוד מן א' לג' באלכסון הב' היא האמצעית וכן בכולן:

אין תמשח וכו'. כלומר באמת הדין כן מאיזה שתרצה למדוד יכול לעשות השלישי לאמצעי ל"א פריך כיון שהן עומדין כחצובה אין בהן אמצעי דלא שייך אמצעי אלא בשלשה העומדין בשורה אחת ומשני ר' שמואל אם תמשח מן א' לב' אמרינן רואין אם יכול להכניס השלשה ביניהם ויהיו מאה וארבעים ואחת ושליש מכאן וקמ"א ושליש מכאן עושה האמצעי את שלשתן להיותן אחת ופי' זה נראה עיקר:

ובלבד שלא יהא האמצעי מופלג. מהחיצונים יותר מאלפים אמה דדוקא באלפים הוא דאמרינן רואין הואיל ויכול לבוא מזו לזו בלא עירוב אבל לא ביותר מכאן:

קשייתה. כלומר שאלתי:

היו שנים. שאחד מחיצונים רוצה לילך לחיצונים השני ואחד מהאמצעית רוצה למדוד לאחד מהכפרים החיצונים:

האמצעי מהו שידון לכאן ולכאן. לחיצון ולאמצעי ל"א היו שנים כזה:

:
האמצעי מאי שתיהני לכפרים אלו ואילו ופי' זה עיקר:
מה צריכה לה. כי קמיבעיא ליה כשהיו שנים מהלכין אחר מהכפרי' שבצד זה ואחד מכפרים שבצד זה אבל אם היה אחד מהלך אמרינן הוברר הדבר שלכפרים אילו נידון ומותר לילך:

הלכה ג

מתני' **לא פחות ולא יותר**. בגמרא מפרש טעמא:
ולא ימדוד אלא כנגד לבו. קבעו לו חכמים מקום לשום כנגדו ראש החבל שלא יתן זה כנגד צוארו וזה כנגד רגליו והחבל מתקצר מפני האלכסון והתחומין מתמעטין:
מבליעו. אם אינו רחב חמשים אמה משפתו לשפתו מלמעלה אע"פ שיש במדרונו הילוך יותר מאלפים אין אומרים תעלה מדת מדרונו לתחום אלא יעמוד זה על שפתו מכאן וזה על שפתו מכאן ויבליע מדרונו בחבל אחד:
לגדר. חומת אבנים שנפלה ונעשה גל גבוה ומשופע ובני אדם מהלכין עליו:
וחוזר למדתו. שאם היה רוחבו של גיא או גדר כנגד העיר יותר מן חמשים אמה ואינו יכול להבליע בחבל ובאחד מראשיו שלא כנגד העיר יכול להבליעו הולך ומבליעו שם ואח"כ חוזר לכנגד אותו המקום שכלה שם רוחב הגיא כנגד העיר וחוזר למדתו ומשלי' את מידת התחומין:
הגיע להר מבליעו. והוא שלא יהיה הר זקוף הרבה אלא משופע שבהלוך חמשה אמות ממנו לא יגבה אלא עשרה טפחים אבל אם הוא זקוף יותר מזה אינו מבליעו אלא אומדו בלבד:
ובלבד שלא יצא חוץ לתחום. כשהולך המודד להבליע ההר או הגיא לא יצא חוץ לתחום למקום שראשי הגיא קצרים שיכול להבליעם שם כדי שיחזור אח"כ למדתו כנגד העיר גזרה מפני שהרואה אותו מודד והולך שם יאמר שמדת תחומים של צדי העיר באה עד לשם:
בזו אמר רבי דוסתאי. בזו למעוטי ערי מקלט ועגלה ערופה דאין מקדרין בהן:
מקדרין. נוקבין רואין כאלו נוקבין אותן ומודדין דרך הנקב למעט מדת מדרונו שמודדין אותו בחבל של ארבע אמות והתחתון מניח את החבל כנגד לבו והעליון כנגד מרגלותיו ומתמעט מדרונו של כל ד' אמות חצי קומת אדם:
מתני' **ה"ג אין מודדין אלא מן המומחה**. בקי במדידה:
גמ' **ארבעים חבלים**. של חמשי' אמה הם שני אלפים:

שהוא נמתח. כשהחבל קצר יכול למותחו ומאריך המדה והתורה אמרה בחבל של חמשים אמה ימדוד:
שהוא נקמז. מתכפל מפני כובדו ומתקצר באמצעיתו:
של שלשלת. של ברזל:
ה"ג אלא שלשלת. וה"פ שלשלת יפה למידה שאי אפשר למתחה:
וכתיב בנביאים. במשכן של יחזקאל:
היה ממנו. ממקום שעומד שם עד הנחל ע"ה אמה ואיירי בנחל שרחב יותר מעשרים וחמשה אמה שאינו יכול להבלע תוך חבל זה שאנו מודדין ביבשה שאם לא היה רחב כל כך ימדוד חבל אחד של חמשים אמה ויכול למדוד ממקום שכלה מדת חבל זה עוד חבל אחד ונמצא מדתו כלה בסוף הנחל בשפתו שבעבר השני:
וחוזר לאחוריו עשרים וחמשה אמה. כדי שיהא החבל של חמשים אמה שלם עד הנהר:
כאלו מלא עפר וצרורות. ומבליעו בחבל של חמשים אמה:
כי מתרפס ועולה. פירש מקדר ועולה כדפרישית במתניתין:
היה הנחל מעוקם. שהיה מתעקם והולך וסובב העיר וכשהוא מודד תחום מערב אינו יכול להבליעו בחבל של חמשים אמה ברוח מערבית עד שהוא מתעקם לצפון שם הוא מתחיל להשוות ואותה הבלעה אינה מועלת למדת תחום מערב כיצד הוא עושה ל"א היה הנחל מעוקם שהיה מדרונו משופע ונוח להילוך:
מצופו' ומשער בה בעיניו במישור. רואה ומשער כפי מדת ראות עיניו וזהו השיעור:
וחוזר ועושה כן בהר. במקום שמתחיל המדרון לשפע ולעלות וזהו אשר קורא אותו הר:
והוא שתהא המדה. מה שמשער בעומק תלך ותגיע עד ארבעה טפחים שבצד השני:
כדי מקום. שארבעה טפחים הוא מקום חשוב:
העליון כנגד ראשו. הא דתנן במתניתין מקדרין היינו שהעליון אוחז החבל כנגד ראשו והתחתון כנגד רגליו:
הכי גרסינן כל עמא מודיי שמקדרין. וה"פ הכל מודים בין ר' מאיר בין רבנן דמתני' מודין שמקדרין בענין זה:
העליון וכו'. כלומר לא זו שאם התחתון כנגד רגליו שמקדרין לכולא עלמא אלא אפילו התחתון כנגד מתניו הכל מודי' דמקדרין:
מה פליגון. כי פליגי רבי מאיר ורבנן אם מקדרין שזה כנגד ראשו וזה כנגד לבו התחתון כנגד לבו והעליון כנגד מרגלותיו דלרבי מאיר מקדרין ולרבנן אין מקדרין:
הכי גרסינן אין מקדרין לא בערי הלוים ולא במקום עגלה ערופה וכן הגי' במסכת מכות וסוטה. וה"פ באותן אלפיים אמה שנותנין לערי הלוים למגרש ולשדות וכרמים לא היו

מקדרין אלא מדקדקין במדה ובעגלה ערופה כשמודדין לידע איזו היא העיר הקרובה אל החלל אין מקדרין:

ופריך הניחא למאן דאמר. הא דכתיב ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וכתיב מקיר העיר וחוצה אלף אמה היינו אלף אמה למגרש ואלפיים לתחום שבת אם כן תחום שבת מקרא שמעי' שפיר מצינן למימר דבתחומי שבת מקדרין ובערי הלוים אין מקדרין:

ברם כמאן דאמר אלף אמה מגרש ואלפים שדות וכרמים. פלוגתא דתנאי בסוטה פ' כשם וסובר דתחום שבת ילפינן מגזרה שוה דמקום מקום מערי הלוים כדאמרינן לעיל קשיא כלום למדו תחום שבת שיהא אלפיים אלא מערי הלוים למדו וקשיא:

לעיקר אין מקדרין. דהיינו לערי הלויים עצמן:

לטפילה מקדרין. בתמיה איך נאמר דלתחום שבת דילפינן מערי הלוים דמקדרין:

ומניין שלא היו קוברין וכו'. אגב שיטפא דמסכת מכות מייתי לה הכא:

ולא לקבורה. אלא נותנין להם חוץ למגרשיהם מקום לקברות:

הלכה ד

ריבה במקום אחד ומיעט במקום אחר. שנמצאו סימני תחום קרן זה ארוכין ובולטין מכנגד סימני תחום קרן שכנגדו:

שומעין למקום שריבה. ומוציאין מדה הקצרה מפני שלא מתח מתחלה החבל כל צרכו ונתקצרה וצריך למותחה בכל כחו:

ה"ג שומעין למקום שריבה ריבה לאחד ומיעט לאחר שומעין למרבה. וה"פ ריבה אחד מן המומחים ומיעט אחר מן המומחים שומעין למומחה שריבה:

שלא אמרו חכמים כו'. כשגזרו שלא לצאת חוץ לתחום לא אמרו להחמיר בתחומין אלא להקל בתחומין:

גמ' **הגיעוך**. ממתני' שמעינן דתחומי שבת דרבנן לא אמרו חכמי' הדבר להחמיר וכו':

הניחא אלפיים אמה שמעינן דאינן מה"ת אבל ארבע אלפים אמה נימא שהן מה"ת אסורין:

אין לך מחוור מכולם. שיהא אסור מן התורה אלא י"ב מיל דהיינו כשיעור מחנה ישראל שהיתה י"ב מיל:

הלכה ה

מתני' **עיר של יחיד**. כגון שאדם אחד בנה כולה והוא משכיר כל ביתה לבני אדם הדרים בה ולא היו נכנסין בה תמיד ששים רבוא של בני אדם ולא חשיבא רה"ר ולא דמיא לדגלי מדבר:

ונעשית של רבים. שניתוספו בה דיורין או נקבעו בה שווקים:

מערבין את כולה. כבתחלתה בלא שיור ואין מבואותיה צריכות תיקון שהרי היא כחצר אחת וכגון שאין בה רה"ר גמורה של ט"ז אמה:

ושל רבים שנעשית של יחיד. רבותא אשמועינן דאע"ג דנעשית של יחיד:

אין מערבין את כולה. הואיל ותחלתה של רבים דדלמא הדרא ומתעבדא של רבים ואתו לערובא כולה ואסור לערב עיר של רבים בלא שיור ואע"ג דאין בה רה"ר גמור' שלא תשתכח תורת רה"ר וההוא שיור הוי היכירא דטעמא משום עירוב הוא:

אא"כ עשה חוצה לה. שיור שלא עירבו עם שאר העיר אלא לבדן:

כעיר חדשה. כך שמה והיא העיר היותר קטנה שביהודה והיתה שיור לעיר גדולה הסמוכה לה:

גמ' **ואין מערבין אותה חציין**. עיר של יחיד ונעשית של רבים דתנן מערבין את כולה דוקא כולה אבל לא לחצאין דכיון דמעיקרא חדא היא אסרי הני אהני והוי כמבוי ששכח א' מן החצירות ולא נשתתפו בו דאסרוה אכולהו ואיירי שרה"ר עוברת בתוכה:

רה"ר. מבוי המפולשת לרה"ר שהוא רחב ט"ז אמה ומצויין בו ששים ריבו' ודומה לדגלי מדבר:

לחי מכאן ולחי מכאן. לראשי רה"ר:

וקורה מכאן. או קורה מכאן ומכאן:

וחכ"א לחי. או קורה מכאן וצ"ה מצד השני:

והכא אמר הכין. שאין מערבין לחצאין והא ודאילא גרע מרה"ר ממש:

ומשני לא על הדא איתאמרת. לא על עיר של יחיד ונעשית של רבים אר"י שאין מערבין לחצאין אלא על הא דתניא אפי' עיר גדולה וכו':

ואין לה אלא דלת אחד. ולאו מפולשת היא ולא דמי לדגלי מדבר:

מערבין את כולה. עליה תני בשם ר"י שאין מערבין אותה לחצאין דכולא כחדא חשובין:

ה"ג בני מבוי שנתנו קורתן באמצע המבוי אלו מותרין אותן שנתנו מותרין עד מקום הקורה:

נתנו אלו ואלו. שמקצת בני מבוי החיצונים נתנו קורה בפני עצמם ולא עירבו יחד:

אלו ואלו אסורין. דכיון דהורגלו לערב יחד כל המבוי אי אפשר ליחלק להשתמש אלו בחצי מבוי ואלו בחצי מבוי:

כיצד הוא עושה. כשרוצי' כל בני המבוי להשתמש יחד בכל המבוי:

חמשה מבואות. פתוחות למבוי אחד ונתנו כל אח' על פתח המבוי שלו שנכנסת לאמצע המבוי הגדולה:

ה"ג חד זמן רבי פנחס סליק להכא:

חזא וכו'. ראה בפתח של שוק שיושבין בו המוהלים מונחת הקורה והיו שם עוד מבואות אחרות הפתוחות למבוי:

חלקתם עירובכם. בתמיה וכי ראוי לעשות כן לחיזוק בתים נעשית. ולא לשם קור':

צנן וחדש' ומגדל גד. שלש עיירו' הן ביהודה וסמוכות זו לזו:

ה"ג שיש בה חמשים דיורין:

ובלבד ישראל. שיהיו הדיורין של ישראל אבל של עכו"ם לא הוי שיור:

בפתוחין לתוכה. אדר"ש קאי דקאמר שלש חצירות של שני בתים קאמר דבעינן שיהו הבתים פתוחי' לתוך החצירות:

נעשין כולן רשות אחת. ומאי מהני שיור הבתים אלא בתים בפני עצמן בעינן:

הלכה ו

מתני' **מי שהיה במזרח**. בשדה וקדש עליו היום בהיותו שם וכבר אמר מבע"י לבנו לערב לו במערב רואין אם כשקדש היום לא היה ממנו ולביתו יותר מאלפים אבל ממנו ולעירובו יותר מאלפים:

מותר לביתו. לדין ביתו כלומר למנות שביתתו מביתו כאלו לא עירב:

ואסור לעירובו. לדין עירובו למנות שביתתו לעירובו דכיון דקדש עליו היום רחוק מעירובו יותר מאלפים נמצא שאינו יכול לילך וליטלו שהרי אין עירובו קונה לו אלא אלפים לכל רוח וכיון דאינו עירוב ה"ל שביתתו בביתו שהרי בתחום ביתו הוה:

אסור לביתו. למנות מביתו אלפים לכל רוח:

בעיבורה של עיר. באחד מן הבתים העומדין בתוך ע' אמה ושיריים:

לא עשה ולא כלום. שהרי בלא עירוב נמי יש לו מן העיר אלפים לכל רוח וכל העיר לו כד' אמות:

נתנו חוץ לתחום. חוץ לעיבורה של עיר:

מה שנשכר. לרוח זה הוא מפסיד לרוח שכנגדה שהרי מנה מן העירוב אלפים לכל רוח ואם נתנו בסוף אלף למזרח נמצא שכלות אלפים של מזרח בסוף ג' אלפים לעיר ונשתכר

אלף ואלפים של מערב כלומר בסוף אלף של מערב העיר והפסיד אלף וקמ"ל דאין העיר עולה לו מן חשבון של מערב אלא כולה כד' אמות:

גמ' **מן קשויי מקשי לה בר קפרא**. משום קושיא דקשיא ליה לבר קפרא כדמסיק צריכן לומר דלמזרח היינו למזרח בנו ולמערב היינו. למערב בנו:

ניחא וכו'. כלומר והיינו דקשיא ליה לבר קפרא אס"ד דלמזרח היינו מזרח ביתו ואמר לבנו לערב לו במערב ביתו נמצא שביתו עומד בינו לבין עירובו קשיא הניחא ממנו ולביתו אלפים אמה ולעירובו יתר מכאן משכחת לה שהיה יכול לילך לביתו בלא עירוב אבל לעירובו לא הוי מטי אלא הימנו ולעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מכאן דקתני במתני' מותר לביתו ואסור לעירובו היכי משכחת לה לפיכך צריכין למוקמי מתני' למזרח בנו ולמערב בנו:

הלכה ז

מתני' **את כל עיר קטנה**. לבד מדת התחומין:

ר"ע אומר אין לו אלא ממקום עירובו וכו'. ולא פליגי אלא בנותן עירובו אבל עיר ששובת בה לכ"ע אינה אלא כד' אמות:

גמ' **כיני מתניתא**. כן צריכין לשנות במתני' אנשי עיר קטנה אינן מהלכין את כל העיר הגדולה. כד"א ואין הולכים בה אלא עד סוף תחומן דהיינו עד ד' אלפים אמה מביתם:

לית כאן כיצד. כלומר ודקשיא לך א"כ מאי כיצד תריץ דל"ג במתני' כיצד:

עיר מהו שתעלה ממיד' אלפים. מי אמרינן כיון דחשבינן לעיר כד' אמות אין לו מעירו אלא אלף ותתקצ"ו אמות או דלמא יש לו מיל מלבד העיר:

בראשונה וכו'. כך שנוי בברייתא:

מהלכין את כל חמתה. לפי שחמתה היתה עיר קטנה והיא לבני טבריא כד"א ומשלימין להם את השאר:

ובני חמתה. לא היו מגיעין בטבריא אלא עד הכיפה. והוא סלע שבעיר לפי שכלתה שם מדתן של בני חמתה אם נמדוד גם העיר טבריא עצמה:

עיר אחת היא. שניתוספו דיורין ובתים עד שהם אחת:

ברועה אחד זקן. אע"ג דרועה פסול לעדות גבי תחומין נאמן דלא יהא אלא עבד או שפחה דתנן במתני' שנאמנין:

מפני הרשויות. דגדר עיר העשויה כקשת הוי ולא היה בין ב' ראשיה ד' אלפים אמה ומודדין לה מן היתר לפיכך באין לחמתן אבל בני חמתן אינן יכולין לעלות לגדר לאמצע

הקשת ואפשר שמחמתן אף לראשי הקשת של גדר היו יותר מאלפיים אמה ואירי שעמד חמתן מן הצד של גדר או באלכסון שלא היו יכולין לילך אף לראש הגדר:

אלא בגין דתנינן אנשי וכו'. וגדר עיר גדולה היתה וכשעולין בני חמתן לגדר כלת' מידתן בחצי העיר וחמתן עיר קטנה וכשיורדין לה בני גדר כלתה מידתן בסוף עיר וה"ק ר' שיהו בני גדר יורדין לחמתן להיות להן כולה כד' אמות ומשלימין הן את השאר אבל גדר עולה לבני חמתן במדת התחום:

מה פליגי. ר"ע וחכמים:

בפלטיא. שהי' רחב' גדולה כמו מבוי:

לא כמי שנתנו עירובן בבתים. וכי היכא דמהני לאנשי העיר ה"ה דמהני אף להנותנים עירובן בתוכן:

עיר שחרבה. מדיוריה אבל מחיצותיה קיימות סביב לה:

אין לו אלא ממקום עירובו אלפיים אמה. דכי אמור רבנן כל העיר לו כד' אמות במישבת כדתנן בהדיא אימתי בזמן שאין בה דיורין אלמא בחריבה מודו:

ודיר וסהר לא כמו שחרבו בתים ודיורין. בתמיה שהרי לא היו בהן דיורין מעולם ואפ"ה מהלך את כולה וחוצה לה אלפיים אמה שמעינן דרב כר' לעזר סבירא ליה:

בנה בתים ואח"כ בנה חומה. הרי החומה טפלה לבתים אין מודדין אלא מן הבתים:

בנה חומה ואחר כך בתים. שהבתים טפלים לחומ' מודדין מן החומה וישנה וחדשה אחומה קאי:

בין זו ובין זו חדשה. כל זמן שלא נתמלאה דיורין ואין מישבת כולה אין מודדין אלא מן הבתים:

כל שהיו בה דיורין וחרבו. וכל שכן כשיש בה עכשיו דיורין עד החומה דהוה ליה ישנה ומודדין מן החומה:

דאיתפלגון. דפליגי:

הכי גרסינן הרי הוא כדייר ורבי זעירא אמר אינו כדייר. וה"פ ר' אלעזר סבר כל שבנה לשם דיורין בין בתחלה בין בסוף הרי הוא כדיורין ורבי זעירא סובר בעינן שיהא בניינו מתחלה ועד סוף לשם דיורין:

הלכה ח

מתני' **נמצא קל תוכה**. משום דיורין:

מעל גבה. שאין שם דיורין ואלו נתנו על גבה לא היו לו אלא אלפיים ממקום עירובו:

למודד שאמרו וכו'. ואע"פ שחכמים חלוקים על ר"ע בנותן עירובו לעיר לומר שכל העיר לו כד' אמות מודין הן שהבא מעיר אחרת או ממקום שביתתו וכלתה מידתו של אלפיים פסיעות בינוניות אפי' במערה שיש בה דיורין שאינו נכנס להלן ממידתו כלום:

גמ' **הקונה שביתה בקרפף מהלך את כולו**. אם הוא בית סאתים ליחיד וכדאמרינן לעיל בפ"ב:

אין לו ממקום עירובו וכו'. לפי שאין דיורין בקרפף:

רבי זעירא פריך אמר תקנה לי שביתה בקרפף. לימא בשעת הנחת העירוב ותקנה לו שביתה בקרפף ועוד כל מקום שמניח עירובו הרי הוא כאלו שובת שם א"כ לעולם יהא מהלך כולו וחוצה לו אלפים אמה ל"א רבי זעירא מיבעיא ליה באומר תקנה לי שביתה שם בקרפף אם הוא כשובת ממש וכולו כארבע אמות או הוא כנותן עירובו שם ואין לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה ופי' זה עיקר:

מחלוקת רבי מאיר ורבי יודה. דבר זה תלוי בפלוגתא דרבי מאיר ורבי יודה בפרק מי שהוציאוהו:

עיקר עירוב בככר. ואינו אומר כלום דממילא קונה שביתה ואין לו אלא אלפיים ממקום שביתה:

באומר תקנה לי שביתה בקרפף דהמערב ברגליו צריך שיאמר תקנה לי שביתתי במקום פלוני נותנין לו הקרפף כולו וחוצה לו אלפיים אמה:

נידון כעיר. ומהלך את כולו וחוצה לו אלפיים:

נידון כשדות. ונמדד במדת אלפיים של תחומו:

מה דיורין ממש. מיבעיא ליה הא דתנן במתניתין אבל בזמן שיש בה דיורין. וכו' מי בעינן שידורו בה בני אדם או בראוי' לדירה סגי:

את רואה. את המערה שאין בה דיורין כאלו היא מליאה מים וטיט ש"מ בשאינה ראוייה לדירה איירי כאלו מליאה מים וטיט אבל בראוייה לדיורין אע"פ שאין בה עכשיו נחשבת כד' אמות:

הדא אמרה. ממתניתין שמעינן מדמשיב ר"ע גבי מערה תיפוק ליה ע"ג מערה היא כעיר שיש לה שני פתחים אלא ודאי דאף בעיר שיש לה שני פתחים נמי סוברים חכמים דאינה אלא כד' אמות:

עיר שיש לה שני פתחים. ואע"ג דאמרינן לעיל דדוקא עיר שיש לה פתח אחת הוא דמערבין כולה אבל שני פתחים אין מערבין את כולה אבל בנותן עירובו אפילו בעיר שיש לה שני פתחים כולה כד' אמות היא לו בזמן שאין בה אלא ד' אלפים אמה חסר

אחת דאז שני התחומין שמצד זה ומצד זה נבלעין בהדי הדדי והרי היא כעיר אחת אבל כשהיא ד' אלפים אמה כל צד נחשב לתחום בפני עצמו:
אין יתן וכו'. כלומר אם יתן כליו באמצע העיר אם יבא מצד זה יכול ליקח אותו שהרי הוא בפחות מב' אלפים אמה וכן בבא מצד האחר יכול ליטלן:
ונסי לון. פי' ונסב להם:
הכי גרסינן מה בין אתא ברא וכו' משתי רוחות מותר ל"ג ליה הכא ואגב שיטפא דריש פירקין מייתי ליה הכא:
ארבעת אלפים אמה מהלך את כולה וכו'. אבל יותר מארבע אלפים אמה אין לו אלא ממקום עירובו אלפיים אמה דלא עדיפא מעיר שיש לה שני פתחים:
על גבי חומה. של עיר אפי' יותר מארבע אלפים אינה אלא כארבע אמות:
ע"י נבריות. הם דקלים קטנים הנטועים שם:
אחורי הגגין. מה שהגגין בולטין חוץ למחיצות הבנויים מתחתיהן:
מה הן. כמה יהא בהן ויהיו נתשבין כד"א:
מילתיה דרב פליגא עלוי דשמואל. וסובר דאפילו לר"מ מטלטלין בכולו:
רב אמר מטלטלין בהן אפילו כור וכו'. מאן קאמר כל גגות העיר רשות אחת הן ר"מ ואפ"ה קאמר רב דמטלטל בכולה:
היא אחורי הגגים היא אחורי הספינה. כי היכי דפליגי רב ושמואל באחורי הגגים כך פליגי באחורי הספינה לרב מהלך את כולה ולשמואל אין לו אלא אלפיים:
הדרן עלך פרק כיצד מעברין

פרק ו

הלכה א

מתני' **מי שאינו מודה בעירוב**. כותי:
אוסר עליו. לטלטל מביתו לחצר עד שישכור הימנו רשות שיש לו בחצר ולא מהני ביטול רשות כדי שלא ילמוד ממעשיו דהעכו"ם והכותי לא ישכירו דחיישי לכשפי' ולא יבא ישראל לדור עמהם ולא ילמד ממעשיהם:
עד שיהיו ב' ישראלים. דרין בב' בתים ואוסרין זה על זה ובאין לערב ביניהם העכו"ם אוסר עליהן אבל על היחיד אינו אוסר דדירת העכו"ם לאו שמה דירה ואינו אוסר אלא כדי שלא ילמוד ממעשיו וכיון דעכו"ם חשוד אשפיכת דמים לא שכיח שידור ישראל אחד עמו בחצר ולא גזרי רבנן:

גמ' **חצר של עכו"ם כדיר וסהר של בהמה**. אע"ג שסתם חצירות הרבה בתים פתוחין לתוכן אין רשות העכו"ם חלוקה להיחשב רשות כל אחד ואחד לבדו דדירת עכו"ם לאו שמה דירה וישראל שאינו דר עמהן נכנס לא' מן הבתים בשבת ומותר להוציא מן הבתים לחצר ולא הוה מוציא מרשות המיוחדת לעכו"ם זה לרשות שהיא לכולן:

שמא אין הבהמ' אוסרת. בתמיה דפשיטא להו לחכמים דבהמה שהיא של איש אחר אוסרת:

מה הבהמה אוסרת. בתמיה דפשיטא ליה לראב"י דאין הבהמה אוסרת:

הלכה כריב"ן. דחפצי הפקר קונין שבית':

מה צריכ'. הא דאפשר לומר דהלכ' כריב"ן היינו לראב"י דמתני' אבל לרבנן דסוברים דעכו"ם אוסר אע"ג דחפצי עכו"ם לחפצי הפקר דמיין אפ"ה אוסרין ואין קונין שביתה ויותר היה נ"ל למחוק כל זה:

הלכה ב

מתני' **בצדוקי**. מתני' חסורי מחסר' והכי קתני צדוקי הרי הוא כעכו"ם ר"ג אומר אינו כעכו"ם ומעשה בצדוקי וכו':

מעשה בצדוקי שהיה דר עמנו במבוי. וביטל לנו רשותו:

מהרו והוציאו כליכם למבוי. והחזיקו בו כיון דקדש היום מיד כדי שלא יחזו' ויזכה בו קודם שזכיתם בו אתם ויאסור עליכם וש"מ דאינו כעכו"ם דאי כעכו"ם ודאי דאגירי מיניה היכי מצי למיהדר אע"ג דאפיק לא אסר דהא נקיט דמי:

ור"י אמר בלשון אחר. דלעולם צדוקי הרי הוא כעכו"ם ס"ל לרבן גמליאל ואותו מעשה אינו ראיה:

מהרו ועשו צרכיכם במבוי. מבע"י דבשבת לא מהני לכו ביטולו:

עד שלא יוציא. היינו עד שלא יצא היום ויאסור קאמר ר"ג ובגמ' איכא אוקימת' אחריתי:

גמ' **ופריך דלא כן**. אם לא דאמר כהנא אין הלכ' כר"י ה"א דהלכ' כר"י בתמיה הא ר"י וחכמים פליגי ולמה תהא הלכה כר"י ודאי דהלכה כחכמים והא דכהנא ל"ל:

ומשני אלא בגין וכו'. לכך הוצרך לומר דאין הלכה כר"י משום דה"א דהלכה כדברי המיקל בעירוב:

ומדרב נחמן ב"י אמר בשם ר' יהושע בן לוי דהלכה כריב"ן. דחפצי הפקר קונין שביתה:

וקשיינן עלי'. דרנב"י:

ולא כן ארנב"י הלכה כריב"ן. והא תו ל"ל דהא ריב"ן מיקל הוא:

ה"ג ומתרצינן עלה סברין מימר וכו'. וה"פ הא דהלכה כדברי המיקל בעירוב דוקא יחיד נגד יחיד אבל יחיד נגד רבים לא הלכך איצטריך לאשמועינן דהלכה כדברי ריב"ן אע"ג דרבי' פליגי עליו:

ה"ג אתא רנב"י בשם ריב"ל הלכה כריב"ן:

וכא תהא וכו'. כלומר והדרא קושיא לדוכתא ל"ל דכהנא מהיכא תיסק אדעתין דהכא הלכה כר"י הא חכמים פליגי עליו ונגד רבי' אין הלכה כדברי המיקל בעירוב. ל"א ה"פ והכא סד"א דהלכ' כר"י דמיקל אע"ג דרבי' פליגי עלי' להכי איצטריך דכהנא:

חצר שיש לה שני פתחים. לשני מבואות:

בישראל את מהלך אחר הרגיל. ואינו אסור במבוי שאינו רגיל לעבור בתוכו:

ובעכו"ם את מהלך אף אחר שאינו רגיל. ואוסר בשני המבואות דשמא ימלך בשבת לצאת בפתח שאינו רגיל:

היה בית של ישראל מכאן וכו' ועכו"ם באמצע. כיון ששני הישראלים והוא רגילין בפתח אחד לא חיישינן שיצא העכו"ם בפתח השני בשבת דנגרר אבתרייהו:

ביטל. הישראל רשותו הרגיל נמצא שאין לו רשות במבוי זו אוסר במבוי שאינו רגיל שעכשיו פתח זו רגיל הוא שהרי ביטל השני וכן הדין בהשכיר רשותו הרגיל:

עירב. עם בני המבוי שאינו רגיל לא הותרו בני המבוי הרגיל דסד"א כיון דעירב עם שאינו רגיל נעשו הרגיל כאינו רגיל ומותרים קמ"ל דלא דלחומרא הוא דאמרינן הכי ולא לקולא דבעינן עד שיערב עם שאינו רגיל שלשה פעמים:

בגילוי פנים. בפרהסיא:

הקסטור. שם פקידות הוא כמו סרדיוט והוא שוטר:

אוסר מיד. כשבא לישב שם בחצר:

ואכסנייא. חיל של מלך:

ברגיל. לבא לשם וגם מחוייבי' להניחו לשכון שם הלכך אוסר מיד כא' מבעלי בתים שבחצ':

ה"ג באילין דעאלין ברשות. שהקסטור נכנס ברשות המלך הלכך ה"ל כבע"ה:

באילין דעיילין בלא רשות. המלך אבל הנכנסים ברשות המלך כדידהו דמי:

ביטול רשות ביניהון. בין ת"ק דמתניתין דהוא רב מאיר ובין ר"י יש לו ביטול רשות צדוקי יכול לבטל רשות כישראל:

ופריך רמ"א יש לו ביטול רשות. א"כ למה אמר ר"ג מהרו והוציאו וכו' כיון שכבר ביטל רשותו:

ומשני אע"ג וכו'. מודה הוא שצריכין לזכות במבוי דכשיוציא חוזר ואוסר עליהן:

ופריך ותני כן. והא לא תני הכי:
כיני מתניתא וכו'. סיומ'. דקושיא היא דמוקמינן למתני' דר"מ סובר בין בשוגג בין במזיד אינו אוסר א"כ קשיא למה אמר מהרו ל"א דפריך כיון דאר"מ דבין בשוגג בין במזיד אוסר א"כ מאי מהני שזכו תחלה ומשני דכן היא מתני' דאינו אוסר:
כל עמא מודיי. הכל מודים שיש לצדוקי ביטול רשות:
ה"ג רמ"א מבטל רשותו ואינו חוזר בו רבנן אמרי מבטל רשותו וחוזר בו:
ה"ג רמ"א מבטל רשותו ואינו חוזר בו ואת אמר מהרו. וה"פ כיון דאינו חוזר בו ל"ל למהר:
מודה הוא שצריכין לזכות במבוי תחלה. גבי צדוקי:
ותני כן. ותניא נמי הכי דמבטל רשותו ואינו חוזר בו דימיא דישראל כדמוקמינן מתני' אליבא דר"מ:

הלכה ג

מתני' **ביתו אסור מלהכניס ולהוציא**. מביתו לחצר בין הוא בין אנשי החצר וכגון שביטל להם רשות שיש לו עמהם בחצר ולא ביטל להם ביתו הלכך ה"ל ביתו רשות דידי' וחצר רשות דידהו:
ושלהם. בתים שלהם מותרים להוציא מהן לחצר בין הוא בין הם דהא בתים שלהם וחצר רשות אחת הם והוא אע"ג דלא עירב ה"ל כאורח לגבייהו שאורח מטלטל ברשות אכסניא שלו:
נתנו לו. הם רשות חצירן:
הוא מותר. להוציא מביתו לחצר שהכל ברשותו:
והן אסורין. אפי' מביתו לחצר ואע"ג דרשות אחת הן דחד לגבי רבי' הוי אורח אבל רבים לגבי יחיד לא הוו אורחים:
היו שנים. ששכחו ולא עירבו ושאר בני החצר בטלו להן רשותן שניהן אוסרין זה על זה מפני שהחצר היא של שניהם והבתים מיוחדים כל בית לבעליו ואין מוציא מרשות המיוחדת לו לרשות שלו ושל חבירו ואע"ג דהדר חד מינייהו ובטיל ליה לחבריה אינו מועיל הואיל ובשעה שבטלו בני החצר רשותם לאלו השנים שלא ערבו היו אוסרים זה על זה אישתכח דבטול קמא לא מהני וכי הדר מבטיל לא מצי לאקנויי רשותא דידהו דהא לא קנייה הלכך בני חצר שקצתן עירבו וקצתן לא ערבו אותן שלא ערבו מבטלין רשותן לאותן שערבו ואין אותן שערבו מבטלין רשותן לאותן שלא ערבו דאסרי אהדדי והמבטל רשותו לבני החצר צריך שיפרש שמבטל לכל אחד ואחד:

גמ' **שביטל רשותו**. והרי הוא כאורח לגבייהו וכדפרישית במתני' מהו שתחזור חלילה. שנים הדרין בחצר אחד ולא עירבו מהו שיהא זה מבטל רשותו לזה עד שיעשה צרכיו ואח"כ יבטל זה שעשה צרכיו לזה שביטל מתחלה:

ופריך מתניתא פליגא וכו'. דס"ד הא דרשותן מותר לו היינו ע"י שיבטלו הם רשותן לו וש"מ דחוזר חלילה:

ומשני שביטל רשותו. לכך מותר בשלהם הואיל וביטל רשותו וכדפרישית:

ופריך והתנינן בסיפא נתנו לו רשותן הוא מותר וכו'. הרי שהוא ביטל להם והם חזרו וביטלו לו וקשיא לשמואל:

ומשני פתר לה לצדדין היא מתניתא. אם הוא ביטל להם שלהם מותר לו ולהם ואם הם ביטלו רשותן לו הוא מותר והן אסורין אבל אחר שביטלו הם לו או הוא להם אינן יכולין לחזור ולבטל כל אותו השבת:

ה"ג תני אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב שנים שעירבו נותנין רשותן לאחד שלא עירב ושנים שלא עירבו נותנין רשותן לשנים שעירבו או לאחד שלא עירב אבל לא אחד שעירב נותן רשות לאחד שלא עירב ואין שנים שעירבו נותנין רשותן לשנים שלא עירבו ואין שנים שלא עירבו נותנין רשותן לשנים שלא עירבו. כ"ה בבבלי ובתוספתא וה"פ אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב כגון שלשה דיורין בחצר השנים עירבו והג' לא עירב מבטל לאחד מן המערבין ודוקא כשמת השני שעירב עמו בשבת:

שנים שעירבו נותנין רשותן לאחד שלא עירב. ולא אמרינן כיון דלא עירב לקנסיה:

ושנים שלא עירבו נותנין רשותן לשנים שעירבו. הא קמ"ל שצריך לבטל לכל אחד ואחד:

או לאח' שלא עירב. איצטריך דסד"א כיון דכולן לא עירבו לקנסינהו כדי שלא תשתכח תורת עירב קמ"ל:

אבל אין אחד שעירב עם אחר נותן רשותו ליחיד שלישי שדר עמהן ולא עירב דכי בטיל ליה איהו רשותי' אכתי איכא חבריה דאסיר עליה ואיידי דתנא רישא אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב תני ליה הך סיפא:

ואין שנים שעירבו וכו'. ואפילו בטיל ליה חד מינייהו לחבריה לא משתרי כיון דבעידנא דבטיל לא הוה ליה שריותא בחצר:

ואין שנים שלא עירבו וכו'. איירי באמר קני על מנת להקנות:

כל אחד צריך להשכיר רשותו. ואיירי שכולם שותפין בו דאי לאו הכי ליהוי כשכירו ולקיטו דמבטל אפי' בעד בעל הבית כ"ש שיכול לבטל בשביל השוכרים:

סברון מימר. סברוהו בני הישיבה למימר דאפי' שמשו ולקיטו של עכו"ם אם ישראל הוא נותן עירובו עם בני מבוי ודיו שמשו לעבודת כל השנה ולקיטו לימות הקציר והאסיף:
הלכה. פסקן של דברי שישראל יכול לבטל דוקא ולא משכיר דדלמא ישכור ממנו בפחו' משוה פרוטה:
והעכו"ם משכיר. דוקא אבל ביטל דעכו"ם לא מהני:
ופריך ויבטל הוא העכו"ם דהא מסלק נפשיה מהך רשותא לגמרי:
ומשני חזר הוא בו. חיישינן שמא יחזור בו:
ופריך מעתה אפי' משכיר. ניחוש שמא יחזור בו:
ומשני מיכן והילך וכו'. אם משתמש בו לאחר שהשכיר הרי הוא כגזל ולא חיישינן ליה:
עד איכן. כמה יתן להעכו"ם בשכירת רשותו:
ייבא כיי דמר. אתיא כי הא דאמר ר' יסא וכו':
אין קרקע נקנית בפחות מש"פ. אם כן הוא הדין שכירות קרקע אינה בפחות מש"פ:
אפילו באגוז אפי' בתמרה. שהן פחותין מש"פ משכיר בהן מעכו"ם דבן נח נהרג בפחות מש"פ:
כד נפיק לאכסנייא. כשהיה יוצא בדרך במלון:
אין הוה משכח. אם מצא מקום לעשות תקנה לשכור מהעכו"ם עשה:
ואין לא. שלא רצה העכו"ם להשכירו לישראל:
מבדר מנוי. הי' מפזר כליו בכל פנות הבית:
יהב חוטרא הכא. היה נותן מקלו בצד זה וסנדליו במקום אחר כאילו כל הבית שלו:
דיסקייא. הוא אמתחת:
הדא דתימר. כלומר לא אמרן:

הלכה ד

מתני' **בש"א מבעוד יום**. דסברי בטול רשות מקנה רשותא הוא ומקנה רשות בשבת אסור:
ובה"א משתחשך. דסברי בטול לאו אקנויי רשותא היא אלא אסתלוקי מרשותא ואסתלוקי מרשותא בשבת שפיר דמי:
מי שנתן רשותו והוציא. שחזר והשתמש ברשות שבטל:
ה"ז אוסר. דמיהדר ומשקל רשותו הוא וחזר בו מביטולו:
אחד שוגג ואחד מזיד. דגזרו שוגג אטו מזיד:
גמ' **כיני מתניתא**. כן היא מתניתין:

מאימתי מבטלין רשות. דנותנין משמע שהקנה להם רשותם ובהא מודו ב"ה וכדפרישית במתני' ל"א דמי שנתן רשותו בשכירות משמע ולעיל אסיקנן דאין שוכרין מישראל והראשון נראה עיקר:

כיני מתניתא בה"א משתחשך. נראה שהיה במשנתם בהיפך בש"א משתחשך ובה"א מבע"י לפיכך הגיה ואמר דכן היא מתני' בה"א משתחשך:

דל כן. כלומר דאם לא כן אלא בה"א מבע"י א"כ ה"ל ב"ש לקולא וב"ה לחומרא וקשיא ליתני בעדיות גבי קולי ב"ש וחומרי ב"ה:

כיני מתניתא אינו אוסר. דהא ר"מ ס"ל לעיל דצדוקי מבטל רשותו ואף ע"ג דדרכו לחזור ולהוציא אינו אוסר וכדפרישית לעיל:

עד שלא חשיכה. שעדיין לא קנה עירובו של ראשון ה"ז מן השוק אוסר ואף ע"פ שאינו דר כאן:

משחשיכה אינו אוסר. שהרי הותר למקצת שבת:

דב"ש היא. דאלו לב"ה כשם שמבטלין רשות משחשיכה כך אוסרין משחשיכה ותו למה מבע"י אוסר ניבטיל:

אין ביטול רשות גדול מזה. אבריית' פריך דסובר ר"י בר בון דכל שאינו דר בהחצר אינו אוסר דמקום דירה גורם וקשיא ליה א"כ למה יאסור זה מן השוק עליהם:

ה"ג ונפל הבית ירושה לאחד מהן עד שלא חשיכה אינו אוסר משחשיכה אוסר וכ"ה בבבלי. וה"פ אם נפל הבית לא' מבני החצר ומת עד שלא חשיכה אינו אוסר שהרי עירב זה עם שכניו על דירתו שהיתה לו כבר בחצר:

עוד היא דב"ש. אף זו כב"ש אתיא הלכך משחשיכה אוסר ואינו יכול לבטל שאין ביטל רשות משתחשך:

ה"ג מהו לשכור רשות משתחשך. וה"פ מי אמרי' שוכר כמערב דמי מה מערב מבע"י אף שוכר מבע"י או דלמא שוכר כמבטל רשות דמי ומה מבטל רשות אפי' משתחשך לב"ה אף שוכר אפי' משתחשך:

לחמתא דגדר. דתרי חמת הוו:

שמעון ר"י. שמע ר"י ששכרו בשבת ואמר יפה עשיתם ששכרתם דשוכר כמבטל רשות דמי:

מה פליגון. מי פליגי ר"י ור"ל או לא:

לא עשיתם יפה שטילטלתם. כולם כאחד דאחר שבא העכו"ם בביתו בשבת בטל ליה העירוב וכי הדר שכרו אין העירוב חוזר לקדמותו וצריך שיבטלו כולם רשותם לא' מהן ולא שיטלטלו כולם:

בעי אף לענין מחיצות כן. מי אמרי' אף לענין מחיצות שניתוספו ע"י עכו"ם בשבת דיכולין לבטל זה לזה או לא:

היך עבידא. היכי דמי:

היו שנים. כגון ב' בתים משני צידי רה"ר ובא עכו"ם והקיפום מחיצ' בשבת מכאן ומכאן ונשאר לפני הבתים כמו חצר לפני הבתים:

ועירבו עירוב אחד. פי' כל אחד עירב לעצמו:

כבר נכנסה שבת באיסור. ואינן יכולין לבטל זה לזה:

היו ג'. מחיצות:

ועירבו שני עירובין. כלו' שעירבו שניהם עירובן יחד:

ובא העכו"ם ופיחת. אחת מהן בשבת:

חיילי' דר' בא וכו'. כלומר כוחו וראייתו דר' בא דאמר מקצת השב' ככולה בין לחומרא בין לקולא:

מן הדא. מהא דתני בברייתא כל שבת וכו' חוץ מן המבטל רשות שאף בשבת מבטל:

ה"ג ואית דאמרי חוץ מן המבטל ומן המשכיר. וה"פ אף המשכיר אע"פ שנאסר למקצת שבת חוזר להיתירא ע"י שישכיר בשבת:

פונדק. יש בו חדרים פתוחין לחצר והאכסנאים נכנסים בהן ואוסרין זה על זה בשבת והוו דיירי בההוא חצר ב' ישראלי' וחד עכו"ם ששכר את דירתו מחבירו עכו"ם ואותו שבת לא היה שם אותו עכו"ם השוכר אלא עכו"ם המשכיר והיו יראים שמא יבא עכו"ם בשבת ומיבעי' להו אם מותר לשכור מהמשכיר היכא דמצי לסלק לי' לשוכר אע"ג דהשתא לא סלקי' או לא:

מאחר שהעכו"ם. השוכר בא בשבת ויכול להוציאם מהפונדק בשבת לא מהני מה ששכרו מהמשכיר:

מעתה. לרשב"ל אף בבית ישראל יהא אסור להכניס ולהוציא שהרי יכול העכו"ם לבוא ולהוציא אותנו מבתינו בעל כרחינו:

אין בתינו שלנו. לענין זה שיכולין לדור עמנו אבל אינן יכולין להוציא אותנו מבתינו לגמרי הלכך אין אוסרים עלינו בשבת דאינן אלא כאורחים:

ובפונדק. אבל בפונדק יכול השוכר להוציא אותנו לגמרי כיון שנכנסו בלא רשותו שהרי לא הי' בביתו הלכך לא מהני מה ששכרו מהמשכיר:

הלכה ה

מתני' **שהי' שותף עם שכניו**. שבמבוי לשם שותפות בעלמא ולא לשם שיתוף:

לזה ביין ולזה ביין. בגמ' מפרש לה:

לזה ביין ולזה בשמן. אין זה שיתוף אחד ואין יכול לסמוך עליו:
גמ' **בדרך הארץ שנו**. בדבר שדרך העולם לערב תני במתני' וכדמפרש:
הואיל ואינו מקפיד על תערובתו. הלכך אע"ג דלא ערבי' סמכינן עליה:
בנתונין בכלי אחד היא מתניתין. אבל בנתונין בשני כלים אפי' יין ויין צריכין לערב אף ע"ג דעירוב אפי' בשני כלי' כשר היינו דווקא אם נשתתפו לשם עירוב אבל הכא לא לשם עירוב נשתתפו:
שכן דרכן לשתותן אניגרון. שנותנין יין ושמן למיא דסילקי לתתו לתוך גרונו הלכך ראויין לערב ואפי' הן בשני כלים ה"ל עירוב:
בין כך ובין כך. אפילו לזה ביין ולזה ביין צריכין לערב דאין סומכין על שיתוף במקום עירוב:
היידן ר"מ. כלומר הי ר"מ:
דו אמר. שהוא אמר:
על ידי עירוב ע"י שיתוף. שאין סומכין על עירוב במקום שיתוף ולא על שיתוף במקום עירוב והיינו כר"א בן תדאי:
שאין מערבין לאדם אלא לדעתו. וכיון ששיתו' זה שיש לבע"ה זה עם שכניו לא לשם עירוב ניתן אין יוצאין בהן:
על דעתי' דרבי מנא. דאמר ר"מ היא דאמר ע"י עירוב וכו' א"כ הלכתא כר' מאיר דהא הלכתא כר"א בן תדאי:
אתיא. כר"ז דאמר בסמוך דנהגו העם כר"מ:
ה"ג על דעתיה. דרבי יוסה דלא כר"מ. וה"פ לר' יוסה דאמר דלר"מ דאמר אין מערבין לאדם וכו' א"כ לא אתיא כר"ז דבהא לא נהגו כר"מ:
בעירובין. דבעינן עירוב ובעינן שיתוף:
ובתענית ציבור. דאף במנחה ובנעילה יש בהן נשיאת כפים:
אף במגילת אסתר נהגו הכל כר"מ. דאמר דבעי לקרות כולה:

הלכה ו

מתני' **בטריקלין א'**. וחלקוהו לחמשה וכולן יש להן פתח מן הטרקלין לחצר וצריכין לערב עם שאר בני החצר. טרקלין בית גדול ורחב מושב מלכים:
בש"א. רשויותין חלוקי' וצריך שכל חבורה וחבורה תתן פת לעירוב החצר דה"ל כה' בתים וה"ה אם באו להוציא מזו לזו שצריכין לערב:

ובה"א. אין מחיצה זו חילוק רשות דמחיצה שפלה היא כדמפרש בגמרא הלכך עירוב אחד לכולן ובתוך הטרקלין נמי מוציאין מזו לזו בלא עירוב שהטרקלין מחברם. וכיון דביניהם אין צריכין עירוב נעשה אחד מהן שליח לכולן:

ומודים בזמן שמקצתן שרויין וכו'. דה"ל כה' בתים ולא דמי לה' שגבו עירובן שאחד מערב לכולן דהכא שאני שהרי לא עירבו:

גמ' **טריקלין לפניהן כחצר של בתים**. הלכך צריכין הני בני טרקלין לערב לב"ש:

פפיליונות. חדרים קטנים סמוכין לטרקלין ל"א פפיליונות היינו מחיצות שמפסיקות בין החבורות נ"ל:

כמי שהן בתים. וצריכין לערב אפילו לבית הלל:

מה נן קיימין. במאי עסקינן:

כל עמא מודיי. הכל מודין בין לב"ש בין לב"ה:

אלא. הכא במאי עסקינן שהיו המחיצות גבוהות עשרה ב"ש סברי כיון דגבוהות י' מחיצה מעלי' נינהו וכל חד וחד נחשב לבית בפני עצמו ובית הלל סברי כיון דאינן מגיעות לתקרה לא מחלקי וכולן כחד חשיבי:

שוין. ב"ש וב"ה:

שאם היו שותפין בעיסה ובתבשיל. אע"פ שכל א' אוכל בחדרו:

מעת'. אם היו שותפין בעיסה ובתבשיל אפילו מקצתן שרויין בחדרין או בעליו' נמי סגי בעירוב א' לכולן:

שני בתים זה לפנים מזה. חיצון פתוח לחצר ופנימי דריסת רגלו עליו שאין לו יציא' אלא דרך פתח זו:

אין החיצון צריך לערב. דנעשה כבית שער לפנימי והדר שם אינו אוסר על בני החצר כי אם הפנימי לבדו:

אף במצרים חליפין. במוכר לחבירו שני בתים זה לפני' מזה הוא בהיפך:

נתן על הפנימי. כלומר החזיק בפנימי לקנות אותו ואת החיצון לא קנה החיצון כיון שאין החיצון צריך לפנימי. החזיק בחיצון לקנות שתיהן קנה שתיהן דהפנימי צריך לחיצון בדריסת רגלו:

ופריך למה. מ"ט א"צ לערב:

ומשני נעשה בית שער. כלומר לכך אינו אוסר על בני החצר לפי שנעשה בית שער לפנימי וכדפרישית בסמוך:

מילתי' אמרה. אמרו בבית המדרש שאין בית שער ליחיד וכיון שבפנימי אין דר אלא יחיד אינו יכול לעשות בית החיצון לבית שער:

הדא דתימר. דתנן לקמן פ' כיצד משתתפין הנותן עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב והדר שם אינו אוסר וקאמר רב עלה לא אמרן אלא בבית שער של יחיד וכו' ש"מ דיש בית שער אפי' ליחיד ואינו אוסר:

בשני בני אדם. הדרים בבית שבחצר:

אחד יש לו רשות. פי' שהרשות שלו והשני דר שם שלא ברשות:

הלכה ז

מתני' **האחין השותפין**. ה"ק האחין האוכלין על שלחן אביהם והשותפין האוכלים על שלחן אחד ואוכלין על שלחן אביהם לאו דוקא אלא נוטלין מזונותיהן מבית אביהם ואוכלין אותו כל אחד בביתו וכן השותפין עושין מלאכה אצל בע"ה בשותפו' ונוטלין מזונותיהן מבע"ה ואוכלין כל אחד בביתו ל"א להכי נקט האחין השותפין לאשמועינן אע"ג דאינן אוכלין על שלחן אביהן אלא מקבלי פרס מכל מקום ה"ל כשותפין באכילתן:

וישנים בבתיהם. והם ואביהם ואחרים דרין בחצר אחת:

צריכין עירוב לכל אחד ואחד. אם רוצין לערב עם שאר בני החצר:

מבטל את רשותו. צריך לבטל את רשותו:

אימתי בזמן שמוליכין את עירובן. לתתו באחד מבתי שאר בני החצר דהואיל והוזקקו לעירוב ושאר דיורין אסרי אינהו נמי אסרי וצריכין כולן ליתן פת והואיל וחלוקין הן דיוריהן בלינה והלכך אין אוכלין על שלחן אביהם ממש אלא כל אחד נוטל פרוסתו ואוכל בביתו:

אבל אם היה. עירוב כל החצר בא לבית אביהן שלא הוזקקו לעירוב דבית שמניחין בו עירוב א"צ ליתן את הפת והם כולן נמשכין בו:

או שאין עמהן דיורין. אחרי' שאין דיורין מזקיקים אותם לעירוב:

א"צ לערב. דכיחידים הן:

גמ' **עיקר דירה היכן הוא**. אם במקום לינה. או במקום אכילה:

איתפלגון. פליגי בה רב ושמואל:

במקום פיתן. היינו מקום אכילה:

ופריך מתניתין פליגא על שמואל. דאמר מקום פיתן:

האחין שהיו אוכלין וכו'. וישנים בבתיהם צריכין עירוב לכל אחד ש"מ מקום לינה גורס דאי הוו ישנים בבית אביהן אפי' מוליכין עירובן למקום אחר לא היו צריכין לערב אלא אביהם וקשיא לשמואל דהא הני אוכלין בבית אביהם וחשבינן להו חלוקין:

במקבלי פרס. שאינן אוכלין תמיד על שלחן אביה':

ופריך מ"מ אינן שותפין במה שהן אוכלין. בתמיה כיון דבשבת אוכלין משל אביהן שותפין הן ואם אינן אוכלין משל אביהן אפי' עירוב בא אצלן מיהו צריכין לערב:
אסברה. למה לא מהני להם אכילה זו שאצל אביהם:
אלא מה שהן אוכלין בלבד. אבל אינן יכולין ליקח המותר לביתן ואם ירעבו אח"כ יאכלו משלהן הלכך לא מיקרי מקום פיתן ממש:
ופריך מעתה אפי' אם עירובן בא אצלן. יהו צריכין לערב כל אחד ואחד שהרי חלוקין בבתיהן:
ומשני עשו אותו וכו'. אם העירוב בא אצלן עשו אותן כבית שמניחין בו עירוב שא"צ לערב דלהא ודאי מהני מה שאוכלין אצל אביהן:
ופריך מה ופליג. בתמיה וכי פליג שמואל דידיה אדידיה:
במקום פיתן. משמע שכל שאינן אוכלין אצלו אפילו בניו ובני ביתו צריכין עירוב לכל אחד:
והכא אמר הכין. דיוצאין בככר שלו וע"כ דשמואל איירי בשאינן אוכלין אצלו דאי בשאוכלין אצלו פשיטא דיוצאין בעירוב שלו דודאי ישנים אצלו דהא בני ביתו קרי להו:
בשהיו שנים שותפין בו. שהיו לבניו ובני ביתו שותפות בככר:
ותייא כיי דמר. ואתיא כי הא דאמר:
ותנינן וכו'. כלומר ואקשינן על הא דאמר מערבין בחצי ככר הא תנן במתניתין לקמן מאפה סאה והיא פרוסה אין מערבין בה דבעינן דוקא ככר שלם:
פתר לה. ושנינן דהא דאמר מערבין בחצי ככר היינו שחצי ככר הוא שלו וחצי ככר של חבירו אבל לעולם ככר שלם הוא א"כ ה"נ סגי לשנים בככר אחד:
דמכת אימי'. מתה אמו ולא הי' יכול ללמד להן דאבל אסור בדברי תורה:
תני לה. שיהא הוא שונה להן בית שמניחין בו העירוב אם חייב בעירוב או לא:
בית שמאי אוסרין. אם לא עירב הבית שמניחין בו העירוב:
ובית הלל מתירין. בדיעבד:
א"צ כלום. דפיתן ה"ל כאלו דיירי כולהו בבית זה וכל שכן בעל הבית שהוא דר שם ממש בתוכו ואפילו אין לו פת בכל הבית שפיר דמי:
נעשה כשותף. ומה לי מונח בסלא דידיה או מה לי דמונח במקום עירוב ואיכא בינייהו דאם אין לו פת בבית אוסר:
הכי גרסינן א"ל רב המנונא מיליהון דרבנן. דברי ר' יוחנן פליגון עלך ר"ח:
שצידו אחד עכו"ם וצידו אחד ישראל. ומבוי ביניהם:

עירבו דרך פתחים. כגון שבית ישראל אצל ביתו של ישראל זה פתוחות לרשות הרבים ופתוחות לחצירו של ישראל זה שפתחו פתוחה למבוי אף על פי שעירבו הישראלים שבבי' עם זה שבחצר אסורים להוציא דרך פתחו למבוי שהעכו"ם אוסר עליהם דאסור לדור יחיד במקום עכו"ם שלא ילמד ממעשיו לפיכך לא יערבו אלו עמו ולא ישתמשו עמו כדי שיהא יחיד וירא מן העכו"ם שלא יהרגנו ויצא:

דרך חלונות. שבין בית ישראל לחבירו:

אין העכו"ם אוסר עליהן. להוציא דרך פתחו של זה למבוי וכ"ש אם עירבו דרך פתחים שמותרים להוציא דרך פתח שבמבוי:

אין תימר וכו'. ואס"ד דכשותף הוא אם כן אם הניחו עירובן בבית שבחצר יאסור השני עליו דה"ל כשנים אצל עכו"ם דאוסר עליהן:

אם מבלי מקום. שלא היה להם מקום להניח העירוב במקום אחד מותר:

אם בשביל לחלוק לעירובן. היינו שחילקו אותו מדעת אסור:

מיקל להההיא דאמרה וכו'. פעם אחת ראה אשה אחת שחלקה עירובה ושאל לה ר' יוסה למה חלקה ואמרה מפני שהככר היה גדול לא מצאה כלי להניחו במקום א' והיה ר"י מקלל אותה שידע דשקר ענתה בו שמתחילה היתה דעתה לחלק:

מברך עלוי. על פת שעירבו בירך בליל שבת דהואיל דאיתעביד בי' חדא מצוה ליתעביד ביה מצוה אחריתא:

תמן תנינן. במס' גיטין פ' הניזקין:

בדייר ישן. לא בבית שהוא ישן אלא במי שהיה דייר בו מישן דטעמא דלא לחשדו שגנב מהעירוב הלכך נטלו ממנו ונתנו בבית אחר הלכך אם זה שהיה דר בו מתחלה יצא ממנו מותר לשנותו וליתנו בבית אחר:

הלכה ח

מתני' **עירבו בחצירו'**. כל אחת לעצמה:

מותרים בחצרות. כל בני החצר לעצמן:

ואסורין במבוי. דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף:

ואם נשתתפו. נמי במבוי לאחר שעירבו בחצירות מותרין כאן וכאן:

ושכח אחד מבני החצר ולא עירב. בחצירו להתיר חצירו אבל בשיתוף היה לו חלק:

מותרין כאן וכאן. דטעמא מאי אין סומכין על שיתוף במקום עירוב כדי שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות והכא דרוב בני החצר עירבו אלא ששכח אחד מהם ולא עירב לא משתכח תורת עירוב:

מותרין בחצרות ואסורין במבוי. שאין העירוב מועיל למבוי שהרי אפי' מחצר לחצר שלא על דרך המבוי אסור לטלטל:

שהמבוי לחצרות כחצר לבתים. כשם שאסור להוציא מן הבתים לחצר בלא עירוב כך אסור להוציא מן החצר למבוי בלא שיתוף ולא תימא דלא דמי דבית וחצר זו רשות היחיד וזו רשות הרבים אבל חצר ומבוי שניהן רשויות של רבים הן:

גמ' **מפני שהן וכו'**. כלומר טעמא דהואיל והן פתוחות זו לזו ופתוחות נמי למבוי הוא דמותרין הא אם לא היו פתוחות למבוי והיו צריכין לעבור דרך החיצונים למבוי:

אפי' עירבו. בחצירות אסורות בהן מאי טעמא:

דר"ע היא. מתני' אתיא כר"ע דלקמן בפרקין:

דריסת הרגל. שיש לפנימיים על החיצוניים אוסרת להחיצוניים להוציא למבוי:

דר"מ אמר ע"י עירוב וכו'. כלומר אין סומכין על עירוב במקום שיתוף וכדפרישית במתני' אף במגילת אסתר. דקורין כולה נהגו כר"מ:

בעירובין. הא דאמרן:

ובתענית ציבור. דאף במנחה ובנעילה יש בהן נשיאת כפים:

אע"ג דר"מ אמר יש לו ביטול רשות. במבוי א"כ עכ"ל דמתני' בדלא בטיל רשותו איירי דאי בדבטיל קשיא סיפא אם שכח אחד מבני מבוי ולא נשתתפו למה אסורין במבוי אלא ודאי בדלא בטיל איירי לא תיקשי לך בעירבו בחצירות ונשתתפו במבוי ושכח אח' מבני חצר ולא עירב למה מותרים כאן וכאן דהיינו טעמא דמודה ר"מ דבשכח א' ולא עירב בחצר שסומכין על השיתוף וכדפרישית במתני' מאן אית ליה וכו'. השתא מפרש דבריו הראשונים:

א"ל מה את משכת עלייהו הלכות עירובין. ר"מ הוא דאמר הכי ש"מ דטעמא דר"מ שלא לשכח וכו' וכיון דעירבו רובן לא שייך שכחה דתינוקות:

ייבא כחד מנהון. הא דקשיא סיפא א"כ מבני מבוי ולא נשתתפו נמי יהיו מותרין כאן וכאן אתיא מתני' כאחד מהם:

חצר הרוגלת. שרגילים להניח בה השיתוף דבית שמניחין בו השיתוף אינו צריך להשתתף וה"ה החצר:

ואין עירוב מועיל בלא שיתוף. הלכך בשכח ולא נשתתף מחמרינן דאין עירוב מועיל בלא שיתוף דהא מהאי טעמא חשש ר"מ להצריך תרווייהו אבל בשכח ולא עירב ליכא למיחש שהרי רואה העירוב וגם השיתוף:

וחרנה אמר. ואידך אמר:

ה"ג והוא רואה אותן לא מערבין ולא משתתפין. וה"פ שכבר שיתפו ויסמכו גם על השיתוף משום עירוב ויטעה לומר שא"צ לא עירוב ולא שיתוף לכך מצריך ר"מ תרווייהו ולפי טעם זה אפי' שכח אחד מבני החצר יש לאסרו אבל לטעמא קמא שפיר יש לחלק ביניהם:

פשיטא וכו'. כלומר הא ודאי פשיטא ליה:

אם רצו להשתתף במבוי. על סמך העירוב אינן משתתפין שאין העירוב מועיל בלא שיתוף:

אם רצו לערב. לסמוך על השיתוף במקום עירוב סומך עליו:

ותני מערבין וכו'. כלו' ותניא נמי הכי:

מערבין ומשתתפין כאח'. בעינן עירוב ושיתוף:

אין פחות משתים. אפי' אין בחצר אלא בית א':

אפי' חצר מכאן ובית או חנות מכאן. סגי וא"צ חצר כלל:

חצר אין פחות משני בתים. שיהו נפתחות לחצר:

הכין דרייא וכו'. כלומר אל תתמה אם במשהו סגי א"כ לא מצינו שיהו שוים ולמאי נ"מ אמרו שאם ארכו כרחבו דמי יצמצם ארכו כרחבו הלכך קאמר שכן דירות שבא"י הן מרובעים בריבוע מכוון:

עד דאנא תמן. בעוד שהייתי בבבל שמעתי קולו של ר"י ששאל לשמואל:

הפריש שקלו ומת מהו. שיפול לתרומת הלשכה או לא:

מותר עשירית האיפה. של כה"ג מהו כגון שהפריש מעות לעשירית האיפה וניתותרו ושוב אינו יכול לצרפן למחר מה יעשה בהנותר:

יוליכם לים המלח. שלא יהנה בהן:

יפלו לנדבה. דהיינו נדבת ציבור שגם היא נקראת חטאת:

מהו לבטל רשות מחצר לחצר. חצר אחד ששכח ולא נשתתף עמהן מהו שיבטל רשות לשאר חצירות ויהיו מותרין לטלטל במבוי:

כמה דאת מר. כמו שאתה אומר התם בכלים ששבתו בחצר אע"ג דלא עירבו בחצר ואסור להוציא מבתים לחצר אפ"ה מטלטלין הכלים ששבתו בחצר בכל החצר:

ודכוותה וכו'. ובעו מיניה מי אמרינן כמו כן בכלים ששבתו במבוי:

ובשבת שואלין לה. אינהו שאלו מר' יוסה. כשהיו עסוקין במסכת שבת:

ולא אגיבון. ולא השיב להם:

ה"ג דלא הוה ר"י וכו'. שלא היה ר"י משיב על כל דבר אלא במקומו הראוי לו ושאלה זו מקומה בעירובין:

כד אתו. ללמוד מסכת עירובין ושאלו ג"כ ממנו והשיב להם דפליגי ביה רב ור"י:
אין מטלטלין. כלים ששבתו במבוי שלא נשתתפו אלא בד' אמות:
רב כדעתיה. רב לשיטתו. ור"י לשיטתו:
ר"י. שהוא אומר דקורה לבד מתרת המבוי אפילו בלא שיתוף לכך קאר"י דכלים ששבתו במבוי מטלטלין בכל המבוי:
ופריך לר"י לאיזה דבר משתתפין במבוי. דהא בלא"ה מותרין לטלטל בכל המבוי:
כדי לעשות כל הרשויות כאחת. שיהא מותר לטלטל במבוי אף מן הכלים ששבתו בבית:
פשיטא. הא ודאי פשיטא לן שנסמכין על השיתוף שהבעלי בתים משותפין במבוי כדתנן במתני' בעל הבית שהיה שותף לשכיניו לזה ביין ולזה ביין אין צריכין לשתף:
מהו לסמוך וכו'. הא קמיבעיא לן מהו לסמוך על השיתוף שהבעלי בתים משותפין בפת משום עירובי חצירות:
מדוחק. אם לא עירבו מחמת אונס ודוקא בשבת ראשונ' אבל מכאן ואילך לא דלא לשתכח תורת עירוב:
כדין אנשי בר דליה. כהנך אנשים שהן שותפין שאין מקפידין זה על זה הלכך ה"ל כעירוב דבעינן שלא יקפיד כל אחד על עירובו אבל בשאר שותפים דמקפידין לא הוה עירוב:
ואפילו לא וכו'. כלומר ואפילו בכל שותפין דעלמא נמי מהני השיתוף לשבת ראשונה:
שהיו מסובין. לאכול באויר החצר:
מכיון שהתחילו. לאכול בתבשיל אחד מבע"י מותר וסומכין עליו משום עירוב ומשום שיתוף:
הדא אמרה. זאת אומרת ואפי' מסובין באויר חצר מהני משום עירוב ולא בעינן בית:
ואפילו לא עירבו. סומכין עליו אף משום שיתוף של המבוי:
ואפי' לא כיוונו. לערב מהני השותפו':
שאין שתי רשויות משתמשות ברשות אחת. דדוקא באויר שבחצר הוא דמהני אבל באויר מבוי לא מהני כיון דאויר מבוי הוא רשות של כל בני המבוי אסורין להשתמש בו עד שיערבו ממש ולא מהני שיתוף דידהו:
עירוב צריך בית. צריך להניחו בבית שבחצר:
מילתיה דרב אמרה עירוב צריך בית. אבל לא שיתוף:
ה"ג מתניתא פליגא עלוי דשמואל. וה"פ דתניא בברייתא שיתוף נותנו אפי' בבית שער:
נותנו. לשיתוף של מבוי בין באויר חצר בין באויר מבוי ולא זו אף זו קאמר:

הלכה ט

מתני' **זו לפנים מזו**. פנימית פתוחה לחיצונה וחיצונה לרשות הרבים ודריסת רגלה של פנימית על החיצונה לצאת לרשות הרבים:

עירבה פנימית. לעצמה לטלטל בחצרה:

שתיהן אסורות. דהויא פנימית רגל האסורה במקומה שהרי לא ערבה לעצמה ואוסרת בדריסת רגלה על החיצונה:

מותרת לעצמה וכו'. דרגל המותרת במקומה אינה אוסרת:

רבי עקיבה אוסר. דקסבר אף רגל המותרת אוסרת במקום שלא עירב' שם:

וחכמים אומרים אין וכו'. דקסברי אפי' רגל האסורה במקומה כגון שלא עירב' הפנימי' לעצמה אינה אוסרת על החיצונה:

גמ' **דר' עקיבה היא**. רישא דקתני החיצונה ולא הפנימית שתיהן אסורות אתיא כר"ע וכדפרישית במתני' וקשיא לי' מציעת' עירבה זו לעצמה וכו' כמאן:

דריסת הרגל אסורה ואוסרת. כלומר ג' תנאי בדבר ת"ק סבר דרגל המותרת אינה אוסרת ורגל האסורה אוסרת הלכך עירבה זו לעצמה וזו לעצמה זו מותרת לעצמה וזו מותרת לעצמה:

הלכה י

מתני' **שתיהן אסורות**. דהויא פנימה רגל האסורה ואוסרת:

נתנו עירובן במקום אחד. שעירבו שתיהן זו עם זו ונתנו העירוב באחד מהן:

שתיהן אסורות. כדמפרש בגמ' ואם היו של יחידים. שאין בפנימית אלא אחד ובחיצונה אחד:

א"צ לערב. זה עם זה משום דריסת הרגל כיון דיחיד הוא והפנימית הויא רגל המותרת ואינה אוסרת וסתמא כרבנן ואם היו שנים אפי' בחיצונה גזרינן דלמא אתי למשרא שנים בפנימית ואחד בחיצונה:

גמ' **שכח אחד מן החיצונה וכו'**. פי' הא דקתני במתני' שכח אחד בין מן החיצונה וכו' שתיהן אסורו היינו טעמא דאם שכח אחד מן החיצונה אסורה החיצונה שהרי שכח אחד מלערב והפנימית אסורה:

שנתנו עירובן במקום אסור. דהיינו בחיצונה:

ופריך שכח אחד מן החיצונה. כשהניחו העירוב בפנימית דקאמרת שניהן אסורות הניחא שחיצונה אסורה שלא עירבה אלא הפנימית למה תהא אסורה:

מפני שנתנו עירובן במקום אסור הרי לא נתנו עירובן במקום האסור. שהרי נתרו בפנימית:

אלא. אין לך טעם לאסור אלא מפני דריסת רגל האסורה והרי גם זה לא שייך בפנימי שהרי תיחוד לדשא ואסתלוקי מהחיצונה ומשתמשא באנפי נפשה:
נעשו כולן רשות אחת. הלכך אחד מן החיצונה ששכח ה"ל כאלו שכח אחד מן הפנימית:
שאם היה שרוי בעליונה. פי' בחיצונה ובפנימית שני ישראלים:
את מורידו לאסור. על התחתונה והרי הן כאלו כולן שרויין בחצר אחת:
אין תורת דקה לעכו"ם. אם דר בפנימית ועשה מחיצה גבוה י' טפחים לפני פתחו וסילק דריסת רגלו מהחיצונה אפ"ה אוסר על החיצונים:
עד שיהו שניהן ישראל. דרים בפנימית ולא מצטרפין החיצונים להו שיאסור לדור עם העכו"ם אלא הוה כישראל יחיד הדר עם העכו"ם שאינו אוסר עליו:
ובעכו"ם אוסר. דאין תורת דקה בעכו"ם:
כותל. שהוא גבוה עשרה טפחים:
הכי גרסינן שהקיפוהו סולמות מערבין אחד ואין מערבין שנים. וה"פ דסולמו' הן כפתח ומערבין א' ודקה לא גריע מסולם ואע"פ שהפנימי סילק עצמו החיצונים יכולין לכנוס לפנים וקשיא מ"ט אינה אוסרת עליהן:
הן נדונין כפתחים. ממש הלכך מערבין א':
דרך העליונים. פירוש החיצונים דרכן לירד למטה אבל אין דרך הפנימים לעלות למעלה ולירד למטה לחצר החיצונה שהרי סילקו נפשם מהם בעשיית דקה:
הדרן עלך פרק הדר

פרק ז

הלכה א

מתני' **בתוך עשרה**. שיהא קצת הימנו ואפי' משהו בתוך עשרה לקרקע:
מערבין שנים. שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן ואסורין זו עם זו:
ואם רצו מערבין אחד. עירוב אחד שיתנו אלו עירובן באחרת ויערבו עמהן ויהיו כאחד:
פחות מד'. לאו פתח הוי למעלה מי' נמי לא חזי לתשמיש ואלו כל הכותל אינו גבוה יותר הוי מחיצה מעלייתא הלכך כשאין כלום מן החלל תוך עשרה לאו פתח הוא ואין מערבין א' ואסורו' זו עם זו דרך ראש הכותל ודרך אותו. חלון ודרך חורין וסדקים:
גמ' **הסריגים ממעטים בה**. בחלון לענין שבת דאם יש בה ד' ויש בתוכה סריגין ממעטין מד' ואין מערבין אלא שנים:
סריגים. הם מקלות דקים מורכבין זה על זה שתי וערב גנטי"ר בלע"ז:

אבל לענין חזקות אין ממעטין בה. כלומר הא דתנן בפרק חזקת חלון הצורית שיכול להכניס בו ראשו של אדם יש לו חזקה אפילו יש בו סריגים אינם ממעטין:
קש ותבן אין ממעטין. אם הם מונחים בחלון דלא עבידו דבטלו להו:
היך מה דאת אמר. כמו שאתה אומר בחלון שבין שתי חצירות מי אמרינן כמו כן בחלון שבין שני בתים שיש בו ד' על ד' והוא למעלה מי' שאין מערבין אחד או דלמא בית כמאן דמליא דמיא ואפילו למעלה מי' מערבין אחד:
א"ל אין. בית וחצר שוין ולא אמרי' בית כמאן דמליא דמי:
ודכוותה וכו'. מי אמרינן דחלון שבין שני גגות נמי שוה לחלון שבין שתי חצרות:
לול. הוא ארובה בקרקעית העלייה והעלייה גבוה מקרקע הבית מי אמרינן גוד אחית מחיצה וה"ל כאילו יורדים מחיצות הארובה ומערבין אחד או דלמא לא אמרינן גוד אחית מחיצה בכהאי גוונא דליהוו כרשות אחד ויערבו א':
ה"ג רשות אחת וחכ"א כל אחד רשות לעצמו רב אמר אין מטלטלין אלא בארבע אמות ושמואל אמר מטלטלין בכולו. וה"פ רב אמר אין מטלטלין לרבנן בגג הסמוך לחבירו אלא בארבע אמות דכיון דכל אחד רשות לעצמו והן פרוצין זה לזה ה"ל רשות הפרוץ במלואו למקום האסור לו דאסור ושמואל סובר שמחיצת הדיורי' שמבדילות למטה אמרינן בהו גוד אסיק למעלה ומפרידים ביניהן וה"ה כאן לרב אין מערבין ולשמואל מערבין דכי היכי דאמרינן גוד אסיק ה"נ אמרינן גוד אחית כנ"ל וכן הוא בבבלי פרק כל גגות:
לא סוף דבר. לאו דוקא שצריך שיהא כל החלון בתוך עשרה:
מקצת. אפילו משהו:
צ"ו טפחים. שכן ההיקף ממרובע של ארבע אמות עולה שכל צד מחזיק כ"ד טפחים הרי לכל צד כ"ד טפחים שכל אמה ששה טפחים:
ה"ג היתה עגולה והיה בו היקף יותר מצ"ו מהו למעט בכלים. וה"פ אם מיעט העיגול מצ"ו אם סגי בכל שהו בתוך עשרה:
מהו למעט בכלים. אם נתן כלים למטה ומיעטו מי' טפחים מי מהני המיעוט הואיל וניטל בשבת או לא הוי מיעוט:
ה"ג הורי ר"י בר מרייה למכבוש עליו כוף. פי' ליתן קערה למטה כדי למעטו דס"ל כמ"ד ממעטין בכלים:
והוא שקבעה. לסולם במסמרות:
ה"ג רבי בא בשם ר"י אפילו לא קבעה:
ופריך והא תני בברייתא והוא שקבעה וקשיא לרבי בא:

ומשני רבי בא מפרש לברייתא והוא שקבעה שייחד סולם זו להיות שם לעולם לעלות בה להשתמש בחלון:

הורי רבי לא כהדין תנייא. רבי לא פסק כהאי ברייתא דבעינן דוקא קבעה במסמרות:

פחות מג'. טפחים:

שליבה. הן העצים הנתונים ברוחב הסולם והעמודי' הן העצים הנתונים באורך הסולם:

כופת שהדריגות. פי' הוא שליבה עבה שעושין בסולמות למטה ולמעלה:

מ"מ. אפילו עבה ורחבה הרבה ממעט:

אין העמודים משלימין לעשרה. שהעמודין גבוהין הרבה למעלה מהשליבות כעין סולמות שלנו אין מצטרפין לעשרה:

נעשית כשליבה עבה. כלומר שאני כופת הדריגות שהיא נעשית כשליבה עבה משא"כ בעמודין:

כדי מקום. שיהא מקום לעלות עליה שאין סולם זקוף נוח לעלו' עליה:

אותה שליבה שהיא ממעט את העשרה וכו'. פירוש לא בעינן שתהא כל הסולם רחוקה מן הכותל ארבעה טפחים אלא אותה שליבה שהיא בתוך עשרה לחלון צריכה שתהא רחוק ארבעה שיהא נוח לעמוד עלי' ולהשתמש בחלון:

הכי גרסינן הביא סולם של שבעה טפחים ומשהו והגביהו מן הארץ פחות משלשה מהו. סי' דליהוי כמחיצה עשרה א"נ דלימעט מכותל דליהוי בתוך עשרה:

ומשני תמן וכו'. כי היכי דאמרי' גבי סוכה כל פחות מג' כסתום ה"נ הכא:

ה"ג וכא את אמר כל הפחות מג' כסתום. וכ"ה בפ' קמא:

אין את וכו'. אלא אי קשיא הכי קשיא כלומר הכי קמיבעיא:

הכי גרסינן הביא סולם של ד' טפחים וכל שהוא והגביהו מן הארץ ג' טפחים חסר משהו מהו. וה"פ דליכא למימר אתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא וקמבטל ליה דהא העומד מרובי על האויר דתותי מיניה:

ייבא כיי דמר ר' יוחנן. אתיא כי הא דאמר ר' יוחנן העומד והחלל מצטרפין. אף על גב דהעומד מצד אחד הוא רחב בחלל ומצד השני הוא משהו אפ"ה לא אמרינן אתי אוירא דהאי גיזא ודהאי גיסא ומבטל ליה ה"כ מצטרפין:

הלכה ב

מתני' **ורוחב ארבעה**. מפרש בגמרא ובלבד שלא יורידו למטה. לדיורין בבתים אבל בחצר שרי:

יותר מכאן. הוי פירצה והוו להו כולהו כחצר אחד ואם עירבה כל אחת לעצמה הוי כאלו חולקין את עירובן ואוסרין אלו על אלו:

גמ' **ופריך ל"ל רוחב ארבעה**. הא אפילו אינו רוחב ד' ה"ל מחיצה ומפסקת:
ומשני בגין מתניתין הדא דבתרה. משום סיפא דמתני' דבעי למתני אלו עולין מכאן ואוכלין ובלבד שלא יורידו למטה דחשיב רשותא באנפי נפשיה ולא מיבטיל לא גבי האי ולא לגבי האי תני ברישא רוחב ד':
לא היה. הכותל רחב ד' מהו:
אסור לכאן ולכאן. כיון דלא חשיב למיהוי רשותא בטיל לגבי תרווייהו ורשות שתי החצירות שולטות בו ואוסרין זה על זה ואפילו על ראשה אסורין לטלטל:
מותר לכאן ולכאן. דמקום פטור הוא ובטיל לכאן ולכאן להקל:
ופריך מחלפא שיטתיה דרבי בא. כלומר קשיא דרבי בא אדרבי בא:
זרקה. כלי מרשות הרבים ונחה על ראשי המחיצה של רשות היחיד חייב שמע מינה דראשי מחיצה אינן בטילין להכא ולהכא דאל"כ נימא נמי דבטילין לרה"ר:
וכא אמר הכין. והכא אמר ר' בא דאסור לכאן ולכאן ודבטיל לגבי שניהם:
ומשני תמן. התם גבי מחיצות דרשות היחיד אמרינן דראשי המחיצות לרשות היחיד דמיין דרואין את רשות היחיד כולו כאלו הוא מלא עפר וצרורות וא"כ אף ראשי מחיצות רשות היחיד הן:
והכא מה איית לך. מי מצית למימר דה"ל כמאן דמליא א"כ אין כאן מקום מחלק דהא תרווייהו רשות היחיד הן:
תדע לך. דשפיר משני דרואין כאלו הוא מלא עפר:
ה"ג שהן גבוהין עשרה ואינן רחבין ארבעה. וכ"ה בבבלי וכ"ה לעיל בפ"ק וה"פ כיון דאינו רוחב ארבעה ה"ל מקום פטור ומותר לכאן ולכאן לכתף עליו משאוי שלהן:
ובלבד שלא יחליף. דרבנן הוא דאלו חיובא ליכא דבעינן עקירה מרשות זו והנחה לרשות זו והכא עקירה מרשות היחיד גמורה והנחה למקום פטור ועקירה ממקום פטור והנחה לרשות הרבים גמורה ואף רב ושמואל סברי להא דר' יוחנן ומאי טעמא מחייב שמואל בראשי המחיצות אלא ודאי דשאני ראשי מחיצות דרואין כאלו הוא מלא עפר:
היך מה דאת אמר וכו'. סיומא דקושיית ר"י היא:
אף הכא. גבי כותל שבין שני חצירות כן נאמר דרואין כאלו שניהם מלאי' עפר וצרורות ואפי' בד' נאמר שיהו שניהם מותרין:
ומשני שמענו מחיצות ברשות היחיד וכו'. אף ששמענו מחיצות ברשות היחיד שאינן כמאן דמליין כיון ששניהן רשות היחיד הן:
שמענו מחיצות ברשות הרבים. בתמי' ל"א סיומא דקושי' היא דשמענו מחיצות ברשות היחיד אף על פי שכותל זו ברשות היחיד נאמר בה דרואין כולו כאלו הוא מלא עפר

ושניהן מותרים כמו ששמענו מחיצות ברשות הרבים דאם זרק ונחה על ראשי מחיצות שחייב:

סולמות מכאן ומכאן. בחצר זו וכן בזו ובהן עולין ויורדין מזו לזו:

ה"ג מכיון שלא כיוונו לא נעשו כפתחים. וה"פ לכך אין מערבין אחד כיון שאינן מכוונים זו כנגד זו והן רחוקין זו מזו יותר משלשה טפחים ולאו פתח הוא אבל אם היו מכוונין הרי הן כפתח ומערבין שנים ואם רצו מערבין אחד:

עלה אמה וכנס שלש. כלומר לגובה אמה הי' שיפוע של ג':

ה"ג חוץ מכיבושו של מזבח שהוא כמתלקט ו"ט מתוך ג' ומחצה ואצבע ושליש אצבע שהמזבח ט' אמות וכיבושו ל"ב אמות. וה"פ חוץ מכבש גדולה של מזבח שעולין בו במשא עם איברים כבדים והוא חלק צריך שיהיה משופע ביותר ונוח לעלות לכך האריכוהו ל"ב שיפוע לט' אמות הרי לכל אמה ג' אמות ומחצה ואצבע ושליש אצבע כשתתן לכל אמה שלשה אמות ומחצה הרי ל"א וחצי אמות תן עוד ט' אצבעות וט' שלישי אצבע הרי י"ב אצבעות שהן שלשה טפחים והן חצי אמה:

עשרה מסתווה ע"פ הכותל. עשה איצטבא גבוה עשרה לפני הכותל ויש בו רוחב ד"ט והוא עשוי כעין מדריגות של אבנים:

ארבע אמות. אם היה הסטיו רחב ד' אמות:

מערבין אחד. דה"ל כפרצה:

הדא דאת אמר. אמתני' קאי דתנן נפרצה עד עשר אמות וכו' לא אמרן דבעינן עשר אמות אלא בכותל רחבה הרבה:

אבל בקטנה. שאין בכותל עשרים אמות וכדמפרש בסמוך:

ברובה. אם נפרצה רוב הכותל הרי הוא כפתח:

הדא דאת אמר. ולא אמרן דבעינן פרצה עשר אמות אלא כשהיא באמצע הכותל:

אבל מן הצד. שהפרצה היא מן הצד:

לא בדא. אינו כן ואין צריך עשר דפתח בקרן זוית לא עבדי אינשי:

והי דינו צד. ואיזהו מן הצד ואיזהו מן האמצע:

ומשני נימר אם יש שם עומד בצד הכותל ד'. ומשם ואילך הפרצה ה"ל מן האמצע וצריכה שתהא הפרצה בעשר:

הלכה ג

מתני' **חריץ**. ארוך הוא ומפסיד על פני החצר כלה:

ורחב ד'. טפחים דפחות מכאן נח לפסעו משפתו אל שפתו:

ואפילו מלא תבן או קש. ולאו סתימא היא דלא מבטיל ליה התם דסופו ליטלו:

גמ' **ה"ג הא תבן וביטלו לא ביטל**. וה"פ אמתני' קשיא ליה מדתני סתמא אפילו מלא תבן משמע אפילו ביטל בפי' לא בטל ואין החריץ כסתום:

דר"י אמר תבן ובטלו מבוטל. גבי אהילות תנן דטומאת מת שיש לה אהל חלל טפח אינה בוקעת למעלה מן הגג אבל טומאה רצוצה שאין לה חלל טפח כל שכנגדה עד לרקיע טמא דטומאה בוקעת ועולה דהכי גמירא לה הלכך בית שיש בו מת או כזית מן המת ומילאוהו תבן או צרורות הויא רצוצה ובוקעת ועולה אבל לא ביטלו הוה כמאן דפנימה ויש לה חלל ובמתני' תנן אפילו בטלו אינו מבוטל:

ד"ה היא. לעולם אפילו כר"י אתיא מתני' בשבללו בעפר. שבלל התבן עם העפר הלכך מהני הביטול ומתני' איירי בשלא בללו בעפר:

יש תבן שהוא כעפר. סתמא דש"ס קאמר דאין צריכין לפר' דברי ר' יוסי דאיירי בשבללו אלא דאיירי בתבן שאין עתיד לפנותו ומתני' איירי בתבן שעתיד לפנותו. ל"א הש"ס מקשה אדר"ח דקאמר דר"י איירי בשבללו עם עפר הא ר"י קאמר יש תבן וכו' ושמעינן מיניה דאף בסתם תבן ואפילו לא ביטלו בפי' סובר ר"י דבטיל וקשיא מתני' וכ"ה בבבלי בפירקן ר' יוסי אומר תבן ואין עתיד לפנותו וכו':

תבן שאין עתיד לפנותו. שמלאוהו תבן וידוע שאינו צריך לו ומיהו לא ביטלו בפי':

הרי הוא כסתם עפר. שאין אנו יודעין אם דעתו לפנותו או לא דסתמיה בטיל:

ועפר. ויודעין אנו שיפנהו דלא סתמא הוא:

הרי הוא. כסתם תבן שאין אנו יודעים אם יפנהו אם לאו דסתמא לא בטיל:

חיפהו מחצלת. על התבן ביטלו שמסתמא אין דעתו לפנותו:

איתא חמי. הש"ס מקשה על דברי ר' ינאי בוא וראה אם מילא כל הבית במחצלת לא ביטל המחצלת ושכיסה המחצל' על התבן נאמר דביטל המחצלת והתבן:

מילאוהו חריות. אם מילא הבית או החריץ בחריות של דקל:

צריכה. מיבעיא לן אם הוה כסתום או לא:

חריות. הם הענפים היבשים של דקל:

ואפילו רוק. אפילו אם מילאוהו ברוק הוה סתימה לשעתו:

הלכה ד

מתני' **נתן עליו נסר**. משפתו לשפתו כעין גשר הוי כפתח:

ב' כצוצריות. כמין תקרה בולטת מרה"י על רה"ר ונתן נסר רחב ד' מזו לזו הוי נמי כפתח:

פחות מכאן. שאין הנסר רחב ד' אדם ירא לעבור עליו ולא ניחא תשמישתיה:

גמ' **איתי תני וכו'**. איכא תנאי דתנו בסיפא דמתני' פחות מכאן מערבין שנים ואין מערבין אחד וכדתנן במתנ' ואיכא תנאי דתנו פחות מכאן מערבין אחד ואין מערבין שנים:

מ"ד וכו'. כלומ' ולא פליגי מ"ד מערבין שנים וכו' מפרש לפחות מכאן דתני במתני' שהנסר הוא פחות מד' וכדפרישית במתני' פחות מכאן בחלל. פי' שהחלל שבחריץ או שבין שתי גזוזטראות הוא פחות מד' טפחים הלכך מערבין אחד דוקא:

הלכה ה

מתני' **מתבן**. גדיש של תבן ומפסיק על פני רוחב כל החצירות:

מאכילין. מן התבן לבהמתן ולא חיישינן דלא מימעט התבן מעשרה דה"ל חדא רשותא ואסרי אהדדי ולא מסקי אדעתייהו ומטלטלי בחצר להא לא חיישינן דהא אפילו אימעיט אי לא הוי מיעוט על פני עשר אמות ויותר לא אסרי דהא עד י' פיתחא הוי ואין בהמה ממעטה כל כך באכילתה בשבת אחד:

נתמעט התבן. על כל החצר או במשך י' אמות ועוד:

מערבין אחד. אם נתמעט בחול:

גמ' **כיני מתניתא**. כן היא מתניתין:

אלו ממלאין קופתן. כלומר לאו דוקא מאכילין דמשמע שמוליכין הבהמה לשם אלא אפילו כל אחד נותן לתוך קופתו ומאכיל לבהמתו ולא חיישינן דלמא שקיל טובא וממעיט ליה מעשרה וקא מיטלטל בחצר האוסרת ולא אמרינן דמוקצ' הוא מאתמול למחיצה זו:

שלא תאמר אינו כסותר אוהלים. דס"ל דמאכילין דמתני' דוקא הוא אבל לתוך קופה אסור וקאמר דלא תימא כיון שאינו כסותר אוהל דהיינו המחיצה דהא צריך ליה לאכילת בהמתו ואין בזה איסור סתירה דהא שובר אדם את החבית ולר"מ פוחת הוא הבית לכתחלה אלא לכך אסור משום דהוי כסומך אוהלים שבנטילת התבן לפעמים עושה המחיצה:

שאם היה וכו'. כלומר כיצד סומך המחיצה אם היה התבן מפוזר על הארץ בחצר סומכו בצידי הקופה שיהא מדובק ומונח בחוזק בגובה:

עשאו. למחיצה מע"ש בסדין:

וסמכו ע"י כסא מהו. מי חיישינן דלמא יטול הכסא וקא מיטלטל בחצר האוסרת או דלמא כי היכא דשרי בתבן ה"ה בסדין וכסא:

נאמר כאן לשעה. בשלמא הכסא אינו נתן שם אלא לשעה מועטת הלכך אסור אבל תבן לשהות לזמן מרובה הוא וה"ל מחיצה:

מתבן שבין שתי חצירות. היינו גדיש של תבן העומד בין שתי חצירות ושני בתים ושני חצירות פתוחים לו:

הוא אסור. להוציא מאותו מתבן לחצר שלו שהרי לא ביטל רשותו וכל המתבן לחצר אחרת היא:

חריץ שבין שתי חצירות ל"ג אלא ה"ג וכן בית שבין שתי חצירות:

הדא אמרה. שמע מינה שאין מבטלים מחצר לחצר מדתני אם רצה אחד מהם לסתום את פתחו ולבטל רשותו דוקא תרתי ביטול רשות ונעילה אבל ביטול לחוד לא מהני. ל"א ה"ג הדא אמרה מבטלין מחצר לחצר וה"פ דמפרש לברייתא או נועל את ביתו או מבטל את רשותו וש"מ דמבטלין מחצר לחצר:

הדא אמרה אפילו לא עירבו. שתי החצירות יחד אפ"ה אין מבטלין דה"א דוקא כשעירבו יחד ושכח אחד מהן ולא עירב הוא דאין מבטלין מחצר לחצר אבל כשלא עירב מבטלין קמ"ל דאין מבטלין וללישנא בתרא ה"פ דאפילו לא עירבו מבטלין:

ה"ג הדא אמרה ואפילו לא כיונו. וכ"ה לעיל בפרק הדר וה"פ אפילו לא כיונו מתחלה לערב אפ"ה אין מבטלין מחצר לחצר ולל"ב ה"פ אע"פ שלא כיוונו לבטל מע"ש מבטלין בשבת:

שאין שתי רשויות משתמשו' ברשות אחת. מדבעינן שתהא דוקא מחיצה ביניהם אבל אם אין מחיצה ביניהם אע"ג דיש לכל בית פתח להמתבן אפ"ה אסורים להשתמש בו כיון שיש לשתי חצירות רשות באותו בית:

לזה בפתח. כלומר אפילו לזה בפתח ולזה בפתח שניהם אסורין להשתמש בו אם אין שם מחיצה המפסקת:

וכן הבית שבין שתי חצירות. תני בברייתא דמהני נעילת הפתח:

ודלא כר"מ. אתיא דלא כר"מ:

דאמר בית. שבין שתי חצירות אפילו נעול מצד אחד לא מהני והא דתני בברייתא אם רצה אחד מהם לסתום את פתחו אין לפרש סתימה ממש דהא בשבת איירי וע"כ האי לסתום לנעול הוא א"כ שמעינן דאתיא דלא כר"מ:

הלכה ו

מתני' **מניח את החבית**. משלו אם ירצה ואז צריך לזכות דאלו משלהם א"צ לזכות:

ומזכה להם ע"י בנו ובתו. ואומר להם קבלו חבית זו וזכו בה לשם כל בני המבוי:

שידן כידו. ולאו זכייה היא:

גמ' **אין מזכה להן בחבית**. שיש לו במרתף:

שמא ישכח וישתנה. שישכח שזיכה להן וישתנה החבית לצרכו ולא הוה שיתוף דבמחשבה שחישב עליו לחוד סגי להוציאו ממחשבה הראשונה:

מה אנן קיימין. הא דתנן במתני' ע"י עבדו ושפחתו העברים האי שפחה היכי דמי:
זכה בסימנין. כבר יצאה מרשות רבה בשתי שערות כדתנן בפ"ק דקידושין וקונה את עצמה בסימנין:
הקטן זכה. בתמיה וכי קטן זוכה בשביל אחרים:
תיפתר. תפרש למתני' דאתיא כמאן דאמר הקטן תורם דיש לו שליחות ה"ה דנמי זוכה לאחרים ופלוגתא דתנאי היא בתרומות בפ"ק דתרומות:
ואפילו כמאן דאמר וכו'. כלומר מתניתין כך"ע:
הקטן זוכה. יכול לזכות דמדרבנן יש לו יד:
על דעתיה דרבנן דתמן. דסבירא להו קטן יש לו יד וכדמסיק ניחא בלאו הכי:
תמן. בבבל:
כמוצא לאשפה דמי. שהרי אין בו דעת כלל:
מפני דרכי שלום. שקצת דעת יש בו:
ומביאו לאחר זמן. כשתובעו ממנו:
אבל לא לאחרים. אם זיכה אדם לחבירו דבר על ידי אותו קטן שמסר בידו החפץ ואמר זכה בחפץ זה לפלוני לא זכה ואם בא הנותן לחזור יחזור:
כשם. שקטן שמצניע האגוז והצרור זוכה לעצמו:
כך זוכה לאחרים. מדרבנן א"כ אליבא דרב הונא איירי מתניתי' בשפחה עברית שמצניעה האגוז והצרור:
שאין מתנתו מתנה. דמשום כדי חייו תקנו לו חכמים קנין ודוקא זביני אבל לא מתנה ל"א סובר רב הונא דקטן המצניע אגוז אפילו מן התורה זוכה ומודה במתנה וכן עיקר:
דברי חכמים ל"ג. א"נ ה"פ אפילו רבנן דפליגי בפ' קמא דתרומות וסברי דקטן תורם מודים דאין מתנתו מתנה דבר תורה עד שיביא שתי שערות:
לעולם אין גזילו. של קטן:
מחוור. בבוררת שהיא גזלה גמורה:
הדא דאת אמר. הא דפליג רבי יוסי בגיטין פרק הניזקין ואמר דגזלת קטן גזל גמור לא אמרן אלא להוציא ממנו מן הגזלן בדין:
אבל לקרבן ולשבועה. שיהא חייב על תביעת קטן שבועה או אם נשבע לו לשקר והודה אחר כך אינו חייב קרבן שבועה:
כל עמא מודיי. הכל מודים:
ברם כרבנן דהכא. היינו ר' יוחנן דסובר דאין לשום קטן זכייה קשיא שפחה דמתני'. וצריכין לומר דאתיא מתניתין כמ"ד הקטן תורם:

ר"י בעי מעתה וכו'. ר"י פריך אף לרב הונא קשיא כיון דהכל מודים דאין מתנתו מתנה דכתיב כי יתן איש ולא קטן:

אף לעצמו לא יזכה. הקטן מדאורייתא דהא כתיב כי יתן איש אל רעהו:

עד שיהא כרעהו. דהיינו גדול אבל לא קטן:

ירדו לה בשיט' הפעוטו' דתנן. פ"ה דגיטין:

הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר. והיינו מדרבנן ואף רב הונא לא קאמר אלא מדרבנן זכה לעצמו ולאחרים וסובר כחכמים דהתם וכיון דעירוב מדרבנן זוכה לאחרים:

פיוטות. הן קטנים החריפים בני שש עד עשר שנים:

אבל לא ע"י בנו ובתו הקטנים. והא קאמרת רישא דקטן זוכה בעירוב לאחרי':

כאן. רישא דמתני' בשיש דעת לתינוק דהיינו אגוז וצרור ומצניעו לאחר זמן:

כאן. סיפא דמתני' בשאין דעת לתינוק הלכך אינו זוכה לאחרים:

תמן תנינן. בב"מ פ' השואל:

לית הדא אמרה. וכי אין מוכח ממתני' דהעבד מזכה לאחר ומסיפא דמתני' פריך דתנן א"ל השואל שלחה לי ביד עבדך ושלחה לו חייב השואל באונסין בדרך והרי לא יצאה מרשות משאיל דיד עבד כיד רבו דמיא והרי הוא כאלו הוליכה הוא:

תיפתר. תפרש למתני' בעבד עברי דלא קני לי' גופיה לענין זה ויכול לזכות לאחרים:

פתח לה ובאה מאיליה. דשעבד נפשיה מכי נפק מחצירו ומשום דשלח עבדו עמה לא מיפטר:

ותני כן. ותניא נמי הכי:

הנהיגה. השואל להפרה או שהמשיכה או שקרא לה ובאת נתחייב השואל לשלם והיינו כרבי יוחנן דבאומר פתח לה ובאה מאיליה דחייב:

ה"ג ר"ז שמע לה מהכא אבל וכו'. לית הדא אמרה. וכי לא שמעינן מהכא שאין העבד כנעני זוכה מיד רבו לאחר:

תיפתר. מתני' כר"מ:

ופריך והא תני ברישא דמתני' דמזכה ע"י אשתו ואס"ד מתני' כר"מ והא איהו סובר דיד אשה כיד בעלה ואינה זוכה מיד בעלה לאחרים דהא אשה ועבד דמיין להדדי:

תיפתר כהן תנייא. תפרש למתני' כהאי תנא כלומר כרשב"א:

אשתו פודה לו מעשר שני. ש"מ דס"ל דלא עביד ר"מ יד אשה כיד בעלה ואפילו הכא עביד יד עבד כיד רבו:

הלכה ז

מתני' **נתמעט האוכל**. משיעורו המפורש לקמן במתני' מוסיף ומזכה. אם בא להוסיף משלו אפי' ממין אחר שאינו ממין השתוף הראשון מוסיף ומזכה וא"צ להודיעו כיון שנשאר קצת ממין הראשון אינו נראה כמערב בתחלה אבל אם נותן ממין השתוף הראשון אפי' כלה לגמרי מביא מאותו המין ומזכה וא"צ להודיע:

וצריך להודיע. לדיורין שנתוספו אם דעתן בעירוב וכגון שמערב משלהן ותרתי קתני מוסיף ומזכה אם משלו הוא מערב וצריך להודיע אם משלהן מערב:

גמ' **מהו מודיע**. דסובר דמתני' איירי בשעירב משלהן א"נ בשאין למבוי אלא פתח א' איירי מתני' דכופין אותו לשתף ועוד דזכין לאדם שלא בפניו הלכך קשיא ליה מהו מודיע הא אינו צריך להודיע:

ומשני הלכה. מודיע להן שכך הלכה שכופין אותו שא"צ לדעתו ל"א ה"פ הלכה כך קבלו חכמים שאפי' אין בחצר אלא פתח א' שצריך להודיע מיהת לדיורין הנוספים:

לית הדא אמרה. וכי לא שמעינן מהכא:

שאינו מזכה להם בגופו של אוכל. דקס"ד שהמזכה לקחו ואכלו ואי מגופו של אוכל מזכה להן איך לקח ממנו:

תיפתר. תפרש שנתמעט ע"י שגררוהו העכברים אבל הוא זוכה להם בגופו של אוכל ואסור ליקח ממנו שלא ברשות כולם:

הלכה ח

מתני' **מרובין ומועטין**. מפרש בגמרא:

להוצאת שבת. שיעור של הוצאת שבת כי המוציא אוכלים בשבת אינו חייב בפחות מכגרוגרת:

גמ' ה"**ג כל שאילו יחלוקו ויש בו כגרוגרת לכל או"א מועטין ואם לאו הן מרובין**. וה"פ כל שאין מנינם רב כמנין גרוגרות של ב' סעודות לא בעינן ב' סעודות אלא כגרוגרת לכ"א וכל שיש בהן בתים יותר ממנין הגרוגרות שבב' סעודות מרובין הן ובמזון ב' סעודות סגי:

הוון בעי מימר סברוהו בני הישיבה לומר דלא פליגי רב ור"י:

מה דאמר רב. די"ז בני אדם הן מרובין:

כר"מ. דמוקי למתני' כר"מ דלקמן בפ' כ"מ דמזון ב' סעודות הן ח' ביצים וביצה היא שתי גרוגרות נמצא דלי"ז בני אדם לא יגיע לכל אחד גרוגרת הלכך נקראים מרובין אבל ט"ז הן מועטין:

ר"י כר"י ב"ב. דס"ל ו' ביצים הן מזון ב' סעודות הלכך קאמר דאפי' פחות מט"ז הן מרובין:

אוף הכא כן. אף כאן בעירוב אם כבר יצא בו שבת אחת אחר כך ה"ל שירי עירוב:

הלכה ט

מתני' **בשירי עירוב**. שנתמעט משיעורו:

כל שהוא. וא"צ להוסיף:

לערב בחצירות. אחר שנשתתפו במבוי:

אלא שלא לשכח. תורת עירובי חצירו' מתינוקו' שאינן יודעין שנשתתפו במבוי הלכך מקילינן ביה:

גמ' **מפני מה מערבין בחצירו'**. אחר שנשתתפו במבוי:

מפני דרכי שלום. כדי שיבואו לדבר זה עם זה גם שע"י עירו' כלם נחשבים כאיש אחד:

דבובה. שנואה ונראה שסיפרו עליה לשון הרע לחבירתה:

נסתיה. לקחתו:

וגפפתיה. וחבקו:

אתא. הנער ואמר כן לפני אמו שחברתה נשקו:

אמרה. הכי חבירתי אוהבת אותי ואנכי לא ידעתי:

דרכיה. של תורה ומצות דרכי נועם ונתיבותיה שלום:

הלכה י

מתני' **ככר**. שלם:

מאפה סאה. בככר אחד ונטל ממנו מעט ושוייה פרוסה:

אין מערבין בה. מפני איבה שבאים בני החצר לידי מחלוקת לומר אני נותן שלימה והוא נותן פרוסה:

ככר. קטן כמדת איסר והוא שלם מערבין בו. ובלבד שיהיו שם ככרות הרבה כגרוגרת לכל אחד וא':

נותן אדם מעה לחנוני. שהוא מוכר יין ודר עמו במבוי:

או לנחתום. מוכר ככרות ודר עמו בחצר שיזכה לו בעירוב עם חביריו אם יבואו בני המבוי לקנות ממך ככר לעירוב או יין לשיתוף שיהיה לי חלק בו:

לא זכו לו מעותיו. שאין מעות קונות עד שימשוך ואפילו עירב החנוני הזה לכל האחרים וזכה גם לזה אינו עירוב שהרי לא נתכוין לזכות לו במתנת חנם כשאר מזכין בעירוב אלא לקנות המעה והרי אינה קנויה לו דכיון דמעות אינן קונות לא סמכה דעתיה דהאי ולא הוה דעתיה לאקנויי ונמצא מערב לו במעותיו שלא מדעתו:

ומודים בשאר כל אדם. בעל הבית שאמר לו חבירו הילך מעה זו וזכה לי בעירוב והלך וזיכה לו שקנה עירוב דהואיל ואין בע"ה רגיל למכור ככרות לא נתכוין זה אלא לעשותו שליח ונעשה כאומר לו ערב לי וגבי חנווני נמי אם אמר לו ערב לי קני:

שאין מערבין לאדם. כשמערבין לו משלו:
אלא מדעתו. הלכך גבי חנוני כי א"ל זכה לי לא נתכוין אלא לקנות ממנו ולא סמך עליו שיעשה שלוחו ומעות אינן קונות ולא סמכה דעתיה נמצא מערב לו שלא מדעתו:
עירובי תחומין. חוב הוא שמפסיד לצד האחר ושמא אין נוח לו:
גמ' **ה"ג רבי אבהו בשם ר"י זאת אומרת שהמעות קונות דבר תורה**. וה"ת מדקתני בסיפא ומודים בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו ש"מ שמעות קונות:
מעתה אפי' בא לו אצל החנוני. כיון דמעות קונות ד"ת למה פליגי חכמים ברישא ואמרו דלא זכו לו מעותיו:
ומשני שנייא היא שאני חנוני דחיישינן שמא ישכח ויוציאנו דהחנוני טרוד ויוציא מטות אלו ולא יערב עליו:
אבא. רבי חיננא אביו א"נ רב ששמו אבא:
לא אמר כן. ופליג אדר"י:
ה"ג זאת אומרת שאין המעות קונות ד"ת. וה"פ מדקאמרו תכמים לא זכו לו מעותיו ש"מ דס"ל דאין המעות קונות ד"ת וכמו שפירשתי במתניתין:
ומודים בשאר וכו'. כלומר והא דמודים חכמים בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו:
שכן. החנוני עצמו אם זיכה להן ע"י אחר מהני כ"ש אם נתן מעות לאחר דמהני:
דר"מ אמר ע"י עירוב וע"י שיתוף. שאין סומכין על עירוב במקום שיתוף ולא על שיתוף במקום עירוב הלכך אין משתתפין לו אלא מדעתו כי היכא דאין מערבין אלא מדעתו א"נ ה"פ דבמתני' משמע דאע"ג דכבר עירב לא ישתתף שלא מדעתו והיינו כר' מאיר דבעינן עירוב ושיתוף:
בעירובין. דבעינן עירוב ובעינן שיתוף:
ובתענית ציבור. דאף במנחה ובנעילה יש בהן נשיאת כפים:
אף במגילת אסתר נהגו הכל כרבי מאיר. דאמר צריך לקרותה כולה:
מערבין לאדם בע"כ. אם היה רגיל להשתתף עמהן והוא אוסר עליהן:
לעשות להם לחי וקורה. כדי להתירו בשבת א"כ ה"ה דכופין אותו לעשות שיתוף:
ה"ג והתני הרי שאמרו לערב והוא אינו ממאן מערבין עליו שלא מדעתו היה ממאן אין כופין אותו. וה"פ דקשיא ליה דמברייי' שמעינן דאין מערבין לאדם בע"כ ל"א אפשר לקיים הגירסא היה ממאן כופין אותו וקשיא ליה ארבי יהודה דאמר עירובי חצירות מערבין אפי' שלא מדעתו:
מתניתא. דאמרה דבעינן דעתו אתיא כר"מ דבעי עירוב ושיתוף אבל לרבנן כיון שכבר עירב אין כופין על השיתוף:

תיפתר כד"ה תפרש הברייתא דאתיא כד"ה ולכך אם היה ממאן אין כופין אותו כיון שהוא צדוקי אף ע"י כפייה לא יבטל רשותו ולל"ב שהגירסא אם היה ממאן כופין אותו ה"פ דאיירי בצדוקי דודאי אין מערבין עליו אלא מדעתו לכ"ע שהרי אינו זכות הוא לו שהוא מוציא אפי' בלא עירוב הלכך כופין אותו:

מזיד למה אוסר. יערבו עליו שלא מדעתו דהא מערבין לאדם שלא מדעתו:

אלא משום קנס. הואיל ולא עירב במזיד אסורין משום קנס:

ופריך מעתה. משום קנס יהא אסור דעביד אסורא במזיד אבל למה אוסר גם על חביריו:

ומשני כיון שיכולים לערב. שהיו חביריו יכולין לערב גם עליו שלא מדעתו ולא עירבו קונסין אותן וגם הם אסורים:

ופריך ולית ליה לר"מ זכין לאדם שלא בפניו. בתמיה ולמה לא יהא מערבין שלא מדעתו:

ומשני סבר ר"מ לית הדא זכו. אין עירוב או שיתוף זכות לו:

לא בעי בר נש. יש לך אדם שאינו רוצה שיכנס אחר לביתו שלא מדעתו הלכך רוצה הוא שיהא אוסר עליהן:

שעירבה לחמותה. עירובי חצירות:

הדרן עלך פרק חלון

פרק ח

הלכה א

מתני' **לכל מי שילך לבית האבל וכו'**. דמילי דמצוה נינהו וקי"ל אין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצוה:

וכל מי שקיבל עליו מבע"י. לסמוך על עירוב זה מותר:

גמ' **לא תניתה מזכין**. לא תני במתני' ומזכה להן כדתני לעיל בפ' חלון גבי עירובי חצירו':

ולמה לא תני מזכין. פליגי בה שמואל ור"י:

תמן. גבי עירובי חצירות דתני מזכין צריך לזכות דעירובי חצירות משום קנין רשות או דירה בבית חבירו צריך לזכות:

ברם הכא. אבל כאן בעירובי תחומין דלא קני רשות אחרים א"צ לזכות:

קולי חומרין בדבר. כלומר קל וחומר הדברי' דבעירובי תחומין צריך לזכות:

מה התם עירובי חצירות. שהוא מדרבנן צריך לזכות. עירובי תחומין שהוא דאורייתא דכתיב אל יצא לא כ"ש שצריך לזכות:

אתיא דרב. דאמר עירובי תחומין צריך לזכות וכדאיתא בבבלי פרק חלון משמיה דרב:

כר"י. דאמר דתני ע"ח צריך לזכות וכ"ש עירובי תחומין:

כדי לעשות וכו'. טעמא דשמואל אתי לאשמועינן דעירובי חצרות צריך לזכות לפי שהזכייה כדי לעשות כל הרשויות שבחצר אחת מה שא"כ בעירובי תחומין וכדפרישית:

הלכה ב

מתני' **מזון ב' סעודות לכל אחד**. מתוך שקנה שביתתו שם צריך להניח שם מזון שצריך לו לשבת:

מתכווני' להקל. בגמ' מפרש:

ככר. הלקוח מן הנחתום בפונדיון כשנמכרים ד' סאין בסלע השתא ס"ד חצי קב הוי ב' סעודות כיצד ו' מעות לדינר מעה ב' פונדיון ודינר י"ב פונדיון והסלע מ"ח פונדיון וסאה ששה קבין לד' סאה כ"ד קבין הרי מ"ת חצאי קבין חצי קב לפונדיון:

ר"ש. ממעט בשיעור ואומר שדי לעירוב בב' ידות לככר של ג' ככרות לקב וככר שלם של ח' ביצים שלישית הקב ושתי ידות שהם חמשה ביצים ויותר הוי ב' סעודות:

חציה לבית המנוגע. סתם מתני' היא וה"ק חצי ככר שלם ששיערו בו העירו' בין למר ובין למר הוא שיעור לשהיית בית המנוגע שנכנס לבית שיש בו נגע צרעת אע"פ שהוא טמא מיד דכתיב והבא אל הבית יטמא אינו טעון כבוס בגדים עד שישהא כדי אכילה דכתיב והאוכל בבית יכבס בגדיו והיינו השוהה כדי אכילה וחצי ככר זו הוי כדי אכילה ולר"י בן ברוקה דאמר ככר שלם הוי רובע הקב שהם ששה ביצים נמצא חציה ג' ביצים והוא פרס דכולא גמרא ולר"ש דאמר ככר שלם הוא שלישית הקב שהם ח' ביצים הוי חציה ד' ביצים והוא פרס אליבא דר' שמעון ואף על גב דר' שמעון סבר דבככר שלם יש ג' סעודות דהא ב' ידותיה קאמר ר' שמעון דהוו שתי סעודות הני מילי בערוב דנתכוונו להקל וא"צ ב' סעודות שלימות אבל בכל דוכתי ס"ל לר"ש דאין סעודה פחותה מחצי ככר של שלישית הקב ובעינן שישהא כדי אכילת חצי ככר זו שהם ד' ביצים:

חצי חציה לפסול את הגויה. דהאוכל אוכלים טמאים כחצי פרס נפסל גופו מדרבנן לאכול בתרומה וחצי פרס הוו ביצה ומחצה לריב"ב וב' ביצים לר"ש:

גמ' **בחולא**. בימות החול שאין לו לאדם מה לאכול:

הוא אוכל. פת מועט:

בשבתא. בשבת שיש לו לאדם הרבה לאכול הוא אוכל פת הרבה:

רי"א. בחול שאין לו הרבה מינים לאכול הוא אוכל פת הרבה:

בשובתא. בשבת שיש לו לאכול מהרבה מינים הוא אוכל פת מועט:

ותני כן. ותנינן בברייתא:

קרובים דבריהם. של ר' שמעון ור"י בן ברוקה להיות שוין:

ופריך איתא חמי. בוא וראה איך הן שוין:
אהן עביד עיגולא וכו'. ריב"ב הוא עושה ככר משנים עשר ביצים דהיינו חצי קב וכדפרישית במתני' ואהן וכו'. והאי ר"ש עושה ככר משמנה ביצים דהיינו שלישית הקב:
ותימר הכין. ואת אומר כן ששוין דבריהם:
צא מהן שליש ליציאה. לא הזכיר ריב"ב חצי קב ששיער לך אלא בככר הלקוח מן החנוני בפונדיון והרי החנוני משתכר בחצי קב שלקח בפונדיון שליש ומוכר ב' שלישי חצי קב בפונדיון ובהך ב' שלישים אשמועינן ר"י דהוה ב' סעודות הרי בחצי קב ג' סעודות:
נפיק ליה לאילין נחתומיי'. נפק ודרש להנחתומי' שלא ישתכרו יותר מן השליש כהאי דאמר רב הונא:
ולחוד כהן שיעורא. ובלבד בהך שיעורא דהיינו שליש ולא יותר:

הלכה ג

מתני' **מרפסת**. מקום גבוה בחצר הבית והרבה פתחי עליות פתוחין לה וכולם יוצאין בסולם אחד לחצר וממנו לרה"ר ואע"פ כן אין אוסרין הואיל ומרפסת גבוה עשרה ובלבד שיערבו בני מרפסת לעצמן במרפסת דהויא רגל המותרת במקומה ואינה אוסרת:
ששכחו ולא עירבו. אלו עם אלו אבל עירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן:
כל שגבוה י'. אם יש בחצר תל או עמוד גבוה י' סמוך למרפסת ואין מרפסת גבוה מן העמוד עשרה דניחא תשמישתי' דעמוד לבני המרפסת רשות מרפסת שולטת בו ומשתמשין הן בו ולא בני החצר:
פחות מכאן לחצר. אף לחצר קאמר ששתי הרשויות שולטין בו המרפסת והחצר ואם לא עירבו זה עם זה שניהם אסורים בו:
חולית הבור. שפת הבור שלמעלה אם גבוה עשרה מן החצר רשות מרפסת שולטת בו חולית הבור קרקע שניטל בחפירת הבור והקיפו בו פי הבור סביב:
בסמוכה. שהחוליא סמוכה למרפסת:
אפילו גבוה עשרה טפחים לחצר. אף לחצר כמו למרפסת ושניהם אסורים אם לא עירבו זה עם זה:
גמ' **ופריך ולא של תחתונים היא**. אע"פ שהתל גבוה עשרה למה יהא למרפסת הלא התל של אנשי חצר הוא:
כמי שהוא שלו. והאי תל לחורבת שמעון דמי:
פשיטא הדא מילתיה. כלומר פשיטא לן:
לזה בפתח ולזה בפתח. שתי חצירות שלא עירבו ויש רשות אחת סמוכה להן ונוחה לשניהן להשתמש בו כפתח זה שהוא נוח ליכנס:

ה"ג שניהן אסורין מן הבית שבין שתי חצירות. וה"פ כי היכא דאמרינן לעיל בפ' חלון גבי בית שבין שתי חצירות ששניהן אסורין אם לא עירבו ה"ה בכל רשויות. כל זריקה למעלה מעשרה טפחים וכל שילשול עמוק מעשרה טפחים וכל תשמיש נוח דקרינן ליה פתח לא גבוה קרקעיתו י' טפחים ולא נמך י' טפחים:

לזה בזריקה ולזה בשילשול. כגון חצר זו גבוה מרשות שביניהן עשרה וזו נמוכה הימנו עשרה:

שלשול מותר. שהוא כדרכו לגבי זה שהוא לו בזריקה:

רב אמר לא עשה כלום. כלומר לשניהן אסורין דהא לשתיהן מיהת תשמיש שלא בנחת הוא:

כל שגבוה י' טפחי' למרפסת וכו'. וקס"ד מאי מרפסת בני עלייה דגבוהו ממרפס' טובא אבל דרך מרפסת זו עולין ויורדין ותל שבחצר שהוא גבוה עשרה הוי נמוך מן העלייה י' דהוי לזה בשלשול ולזה בזריקה וקתני דבני עלייה מותרין בו וקשיא לרב:

ה"ג לא לזה בזריקה ולזה בשילשול היא מתניתא. וה"פ אין פירוש מתני' כדקאמרת דאיירי לזה בשלשול ולזה בזריקה:

בתוך ג' טפחים וכו'. אלא מתניתא איירי בבני מרפסת ממש שהם דרין למטה במרפסת והתל להן תוך שלשה טפחים ושלש לאו דוקא אלא ה"ה תוך עשרה:

שהיא למעלה מעשרה טפחים לתחתונה. דהיינו לבני החצר דהוי ליה לזה בנחת ולזה בזריקה דיהבינן ליה להנך דתשמישן בנחת:

מה פליגון רב ושמואל. וכי פליגי רב ושמואל:

בשוה. שהיה לשניהן בשוה דהיינו לזה בשלשול י"ט ולזה בזריקה י"ט:

היה שם חורבה. בין שתי חצירות:

נותן חורבה לבעליה. למי שהחורבה שלו הוא מותר להשתמש בה:

עד כדון. עד כאן לא קאמר ר"י שהחורבה לבעליה אלא כשהוא יכול להשתמש בה דרך פתח:

היה משתמש בחורבה דרך חלון. והשני יכול להשתמש בה דרך פתח למי נותנין אותה:

אפילו כן. אף על פי שבעליה אינן משתמשים אלא דרך חלון נותנין לבעליה:

היו שלשה. שיש בין שני חצירות שלשה חורבות מחיצו' פרוצות זו לזו ואין בהן דיורין ואין להן בעלים אלא בני הבתים האלו ויש פתחי' בחצירות הפתוחין לחורבה:

זה משתמש בחורבה. הסמוכה לו דרך פתחו:

והאמצעית אסורה. דכל אחד אוסר על חבירו כבית שבין שתי חצירות:

וזה משתמש באחת ובשנים. והשני מבטל לו רשותו שבאמצעית דאל"כ שניהם אסורין א"נ בשנתן לו חבירו רשות ויותר נראה דה"ג זה משתמש באחת ובשנית וזה משתמש באחת ובשנית:

העומד והחלל מצטרפין בד'. כגון שיש שני מחיצות ואין ביניהם ארבעה אבל בהצטרפות הכתלים הן רחבות ארבעה מצטרפין:

והוא שיהא העומד. עובי הכתלים צריך שיהא יותר מן החלל שביניהן:

ר' זעירא בעי עד וכו'. מי בעינן שיהא העומד שמכאן מרובה על החלל וכן העומד שמצד השני או דלמא העומד שבשני הצדדין מצטרפין ואם הם יתרים על החלל ה"ל כמקום ארבעה:

פשיטא לרבי זעירא וכו'. כלומר הא ודאי לא קמיבעיא ליה שאין העומד שמצד אחד לחוד ואין שם עומד מצד שני מצטרף לעשות מקום ד':

פשיטא ליה שיהא העומד וכו'. כלומר הא נמי פשיטא ליה דבעינן שיהא העומד מצד אחד מרובה על הפרוץ ואין מצטרפין שני העומדים שירבו על החלל:

לא צריכה ליה. לא קמיבעיא ליה:

דלא וכו'. אלא אי בעינן שיהא גם העומד השני רבה על החלל או בעומד מרובה מצד אחד סגי וכדפרישית:

מג' ועד ארבעה הוא מתניתין. הא דתני גבוה י' טפחים למרפסת וכו' היינו כשהתל או החוליא. אינן רחבים מד' ואינן פחותין מג':

פחות מג'. אפילו גבוהין יותר מעשר אף בני החצר מותרין להשתמש בו דה"ל מקום פטור:

אפילו פחות מעשר אסור. דה"ל כרשות בפני עצמו ואין שתי רשויות משתמשות ברשות אחת:

בשאין שם תקרה. כלומר ולא אמרן דגבוה עשר למרפסת אלא בשאין תקרה על המקום ההוא:

אבל יש שם תקרה. אפילו גבוה הרבה:

של תחתונים היא. דה"ל כבית בחצר:

בשאין שם נקב. ולא אמרן דבגבוה י' למרפסת אלא בשאין שם נקב למטה מי':

אבל אם יש שם נקב. יכולין בני החצר להשתמש שם ואוסרין זה על זה:

הלכה ד

מתני' **את עירובו**. עירוב חצירות:

בבית שער. מקום הסמוך לשער החצר ורגילין להושיב שם שומר שלא יכנסו בני רשות הרבים לחצר:

והדר שם. בבית שער שבחצר:

אינו אוסר. על בעל החצר וא"צ ליתן את הפת דלאו דירה היא:

והדר שם. אם השאיל בעל הבית בית התבן שלו לאחר לדור שם אוסר עליו בחצר הואיל ופתוח לחצר:

אם יש שם תפיסת יד של בעל הבית. שיש לבע"ה מקום בדירתו של זה שנותן שם כליו להצניע:

אינו אוסר עליו. דכל רשותא דחצר דידיה הוא כאלו דר עמו בבית:

גמ' **הדא דאת מר**. הא דאמרת במתני' דבבית שער אינו עירוב:

בבית שער דיחיד. דחצר של יחיד שאינו קבוע שאין צריך לו כל כך שהרי יכול לנעול לחצירו:

אבל בבית שער של רבים. שהחצר צריך להיות פתוח תמיד מפני הנכנסים והיוצאין וצריך שימור הרבה ה"ל כבית קבוע ומניחין בו עירוב והדר שם אוסר:

אפילו יתד וכו'. הוה כתפיסת יד:

נשתות. נראה שהוא כיסוי כלי ויש גורסין נשתית והוא כמו עששית שהוא חתיכה גדולה של ברזל:

אפילו טבלא. לוח של עץ ל"א אפילו טבלו ר"ל דברים שאינן מעושרים נ"ל וכ"מ בבבלי:

ובלבד דבר הניטל בשבת. הוא דהוה תפיסת יד ופליג אדרבי בא בר חיננא דסובר דדבר הניטל בשבת אינו תפיסת יד ואוסר דאי בעי שקיל ושדי ליה לבראי:

נכנס שלא ברשותו. הוה יכול לכנוס שלא ברשות הבעלים הדרים בבית:

אתא עובדי קומי רב. אם זה הדר בבית יכול לאסור או לא דהא תרנגולים כדבר שאינו ניטל בשבת הן שהרי אסורין לטלטל:

כיון שהוא זקוק ליתן מים. לפני התרנגולים ה"ל כדבר הניטל בשבת:

לעכברי. שם מקום:

וסמכין על הדא דרבי ינאי. שאפי' יתד סגי ואינו אוסר:

הלכה ה

מתני' **הרי זה אוסר**. דדירה בלא בעלים שמה דירה:

אינו אוסר. דלאו שמיה דירה:

רבי יוסי. נמי ס"ל דלאו שמה דירה מיהו עכו"ם אוסר שמא יבא היום אצל בתו. דוקא בתו דעביד איניש דדייר עם חתנו אבל בנו אין אדם מסיח דעתו מביתו לדור אצל בנו שמא תתקוטט כלתו עמו ויצא:

הסיע. דירת ביתו מלבו:

גמ' **הדא היא דר"מ**. כלומר רבי מאיר לשיטתו א"נ ה"פ היינו טעמא דרבי מאיר:

בית הנעול אוסר. על אחרים:

יכול לבוא על ידי עירוב. א"נ עבר ובא מהו דודאי קי"ל כרבי שמעון שהוא המיקל בעירוב מיהו כשבא אח"כ בשבת מי אמרינן הואיל והותר למקצת שבת הותר לכולו או לא:

הלכה כר"מ. בהא דבא בשבת דאחד עכו"ם ואחד ישראל אוסרין:

הלכה ו

מתני' **בור שבין שתי חצירות**. חציו בזו וחציו בזו:

אין ממלאין ממנו. שזה ממלא מרשות חבירו ואסור אם לא עירבו חצירות זו עם זו:

בין מלמעלה. שהיו ט' טפחים של מחיצה למעלה מן המים וטפח אחד משוקע במים:

בין מלמטה. שהיו ט' טפחים משוקעים במים וטפח אחד נראה למעלה מן המים:

בין מתוך אוגנו. אע"פ שאין המחיצה נוגעת במים קל הוא שהקילו חכמים במים דאמרי' גוד אחית למחיצה ובלבד שיהא בתוך אוגן הבור שתראה כהפסקה:

מן הכותל שביניהם. שמפסקת בין החצירות ומפסקת על פני הבור ואע"פ שאינה נכנסת לתוך אוגנו:

מתני' **כצוצרה**. מקום מקורה היוצא מרשות היחיד ובולט ע"ג המים:

אלא אם כן עשה. מחיצה כל סביבות הגזוזטרא או סביב הנקב ארבע על ארבע החקוק באמצעיתה דגוד אחית אמר להכשיר אף על פי שהיא תלויה אבל כוף וגוד כחנניה בן עקביא לא אמר:

בין מלמעלה. למעלה מן הנקב הגזוזטרא:

גמ' **מיליהון דרבנן פליגון**. רבי יעקב בשם ריב"ל ור' טבלא בשם רב פליגי:

משוקעת במים. שיהו המחיצות מפסקת במים עצמם בין שתי רשויות כדי לשלשל הדלי:

ופריך ולא נמצא וכו'. כלומר מאי מהני המחיצה הרי הדלי הולך לאידך גיסא תחת המחיצה בחלק חבירו:

שיערו לומר. קים להו לחכמים שאין הדלי מהלך יותר מד' טפחים נמצא שאינו יוצא חוץ (מרשו' חבירו) ל"א בעמקו קמיירי וצריך שתהא המחיצה משוקעת ארבע טפחים:

אין חורבה למים. קל הוא שהקילו במים יותר מן החורבה דבמים אפי' מחיצה תלוי' מתרת:

היה שם תקרה. ע"ג הבור:

רואין אותה כאלו יורדת וסותמת. ואינה צריכה מחיצה:

אמלתרא. כלונסאות של ארז ארוכים תחובי' בכותל ואיידי דנפיש משכי' נחשבים כמו מחיצה:

תמן. בפ' בתרא דביצה:

פוטר במים. להוליכן לכל מקום שירצה ואין להן שביתה מפני שאין בהן ממש:

וכא אמר הכין. וכאן אמר לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהן דמשמע דמיהת בעינן כותל או מחיצה מטעם היכירא לפי שקנו המים שביתה ברשות חבירו:

והוא שתהא מחיצה וכו'. הא דקאמרו ב"ה דסגי במחיצה שלמעלה מ"מ בעינן שתהא המחיצה משוקעת לתוך חלל הבור:

הלכה ז

מתני' **אמת המים**. אפילו ברה"י כרמלית היא:

עשו לה מחיצה. בתוך אוגנה על פני רחבה שהוא ניכר שבשביל המים נעשית:

בכניסה וביציאה. שנראה כאלו המים מתחילין בחצר זו:

של אבל. שם העיר והיתה עוברת תוך החצירות וממלאין הימנה בחצירות דמהניא לה מחיצות הכותל התלויה עליה ורבי יהודה לטעמיה דפליג נמי אבור:

שלא היתה כשיעור. כרמלית או בעומק עשרה או ברוחב ד' שאין המים נעשין רשות לעצמן להחשב כרמלית אא"כ בעמוקין עשרה ורחבן ד' וכי הוו ברה"י הוו רשות לעצמן:

גמ' **מתניתא**. מתניתין איירי באמת המים שרחבה ד' ועמוקה י' דה"ל רשות לעצמה:

ובפרוצה מכאן ומכאן. שהאמת המים יוצאת חוץ לחצר מב' הצדדין:

נותן לחי וקורה מכאן. בצד הפרצה:

לא נמצא וכו'. אנפרצה מרוח אחת פריך דמשמע שלצד השני יש חצר אחרת ואינה פרוצה לר"ה וקשיא ליה א"כ שתי החצירות משתמשין באמת המים:

שהיו בתים מצד א'. ולא חצירות ומן הבתים אינו יכול להשתמש ואינן אוסרין על בני החצר:

שמותר לטלטל ומותר למלאות:

ר' חיננא אמר מותר. דכיון דאינה רשות בפני עצמה אינה אוסרת:

רבי מנא אמר אסור. דהא מיהת כרמלית היא אלו הוה ברה"ר אף כאן חולקת רשות לעצמה:

א"ל מפני שלא היה בו כשיעור לא היתה לא עמוקה וכו'. כל זה מדברי אמרו לו הוא וכ"מ בבבלי:

ה"ג אבל אם היתה עמוקה עשר' ואינה רחבה ד' אסור ואפילו רחבה ד' ואינה עמוקה עשרה אסור. וה"פ ואיכא למידק מינה דוקא הואיל ואית ביה תרתי שלא היתה עמוקה עשרה ואינה רחבה ד' אבל ברחבה ד' אע"פ שאינה עמוקה י' או עמוקה י' אע"פ שאינה רחבה ד' אסורה וקשיא לתרווייהו:

ומשני מה דהוה עובדא הוה עובדא. כלו' מעשה שהיה כך היה ולעולם כל שאינה עמוקה עשרה ורחבה ארבעה מותר:

הלכה ח

בין מלמטה. מחוברת לגזוזטרא לתחתיה:

זו למעלה מזו. ונקב שממלאין ממנו בעליונה מכוון כנגד נקב התחתונה:

עשו לעליונה. שנשתתפו בני התחתונה עם בני העליונה לעשות מחיצה בעליונה ולא עשו בתחתונה:

שתיהן אסורות עד שיערבו. שכיון שבני התחתונ' שותפין במחיצ' זו של העליונה אוסרין עליהם ואם עשו לתחתונה ולא עשו לעליונה אע"פ שאין לעליונה שותפות במחיצה של תחתונה שתיהן אסורות העליונה אסורה שהרי אין לה מחיצה והתחתונה הואיל ויש דרך לעליונה עליה שגם היא ממלאת מים משם אוסרת עליה:

גמ' **כמלוא הדלי**. דהיינו ד' טפחים:

ולא נמצאו וכו'. דאם אין המחיצה משוקעת כמלוא הדלי מאי מהני המחיצה שהרי משמשות שני רשויות ברשות אחת:

והוא שתהא המחיצה. סמוכה לכצוצרה תוך שלשה טפחים דאמרינן לבוד אבל ברחוקה ממנה אסור למלאות:

פוחת את המעזיבה. התקרה של הכצוצרה:

והוא שיש בנקב. שפוחת במעזיבת הגזוזטרא רוחב ארבעה טפחים:

והוא שיש בה רוחב ארבעה. והוא שיש בגזוזטרא רוחב ארבע אמות על ארבע אמות שהן עשרים וארבעה טפחים על עשרים וארבעה טפחים נמצא כשחוקק באמצעיתה נקב שיש בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים נשתייר ממנו על כל צד עשרה טפחים ורואין אותן כאלו הן כפופין למטה כעין מחיצה תלויה על המים ואמרינן נמי גוד אחית כאלו יורדת וסותמת עד המים והויין המים שכנגד הנקב רשות היחיד ובציר מהכי לא סגי דאין מחיצה פחות מעשרה גבוה ואין מחיצה פחות מארבעה טפחים חלל ביניהם:

והוא שיהא המחיצות של הגזוזטרא גבוהות עשרה. אמתניתין קאי א"נ לפרושי מילתא דחנניא קאתי וכדפרישית:

ופריך תמן אמר אף על פי שאין מחיצות גבוהות עשרה. לחנניא פריך למה לי רוחב ארבעה נימא פי תקרה יורד וסותם וה"נ אמרינן לעיל היה שם תקרה רואין אותו כאלו יורדת וסותמת:

ומשני נעשית כמשמרת חד. פי' דאיירי שהתקרה של הגזוזטרא עשוי באלכסון כעין גגין שלנו הלכך לא אמרינן ביה פי תקרה יורד וסותם:

מותר למלאות. בגזוזטרא ע"י מחיצה תלויה לרבנן:

ואסור לשפוך. שופכין בנקב למים מפני שהנהר מוליך השופכין חוץ למחיצת הגזוזטרא:

כד נמנה חכמים. כשנהיה ממנים חכמים על הציבור אמנה גם אותך לפי שחידשת דבר חכמה:

מגהר היה עמו. דרך שחוק אמר ר' חייה כן לרבי אידי שדבר פשוט הוא שכן הוא שאסר לשפוך ומותר למלאות ל"א משחק היה עמו שאין חילוק בין לשפוך בין למלאות:

אר"י ב"ר בון וכו'. ללשון אחרון פליגא אדר' מנא:

שממלא ממחיצתו. ממים שהן בתוך המחיצה:

אלא בים טבריא. שחנניא לא התיר אלא לאנשי טבריא כדמפורש בברייתא בבבלי:

ההן פיוסרוס. הנך מקומות המוקפות הרים:

זרק מתוכה לרה"ר וכו'. מהו:

על דעתך. דמוקף הרים מהני דלא ליהוי רה"ר א"כ אין רה"ר לעולם שהרי כל העולם מוקף הרים:

מיחלף שיטת ר"ל. דכאן משמע דמכל מקום יש רה"ר בעולם הזה ופליג אאידך דר"ל:

אין רה"ר בעולם הזה. שהרי א"א שלא יהיו הרים באמצע:

כל גיא ינשא. וכל הר וגבעה ישפלו ויהיה העולם מפולש:

מתניתין. דטהרות פ"ו:

ה"ג איזו היא רה"ר שבילי בית גלגול. והוא מקום עגול ועולה ויורד ואין רוב עם יכולין ללכת באותן שבילין:

רשות היחיד לשבת. לאו רשות היחיד ממש אלא כרמלית ואמאי קרי לה רשות היחיד לפי שאינה רשות הרבים:

לא אמר ר' יוסי. במס' סוכה המשלשל דפנות מלמעלה למטה כשם שמלמט' למעל' עשרה כך מלמעלה למטה עשרה:

אלא לענין סוכה. דאינה אלא עשרה:

אבל לענין שבת. דאיסור סקילה הויא:
אף ר"י מודה דהמשלשל מלמעלה למטה דלא הוה מחיצה:
מילתיה דרבי חנינא אמר. מעשה שאמר ר"ח מוכחת שאף לענין שבת אומר ר"י דהוי מחיצה המשלשל מלמעלה למטה:
שלטון בא לציפורי. שר אחד בא לציפורי:
ותלו ליה קטיות. יריעות ע"ג עמודים שהיו שם והיו חצירות במבוי שלא עירבו וע"י סידינין אלו נחלקה המבוי ולא היו מן המחיצה ולפנים אלא אותן שעירבו:
קטיות. סדינין:
בשיטת אביו. ש"מ דאף לענין שבת קאמר ר"י דהוי מחיצה:
כרבי חנינה. אביו:
ותריהון. ר"ח וריב"ח פליגי על הא דאר"י:
הכי גרסינן דאמר רבי יוסי בר חנינא רבי יודן ור"י וכו'. ול"ג דאמר ר' יוחנן וכו' דא"כ קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן דהא איהו קאמר לעיל לא אמר רבי יוסי אלא לענין סוכה וכו':
רבי יהודה דגשרים המפולשין. לקמן ס"פ כל גגות מתיר רבי יהודה לטלטל תחת גשרים המפולשים אע"ג דאין שם אלא שתי מחיצות אפ"ה מותר דאמרי' פי תקרה יורד וסותם אפילו מארבע רוחותיו וכ"ש דמתיר במחיצה תלויה:
רבי יוסי הא דסוכה. דאמר מלמעלה למטה סגי בי' טפחים דמחיצה תלויה מתרת:
כצוצרה. הא דאמרן כצוצרה שהיא למעלה מן המים פוחת את המעזיבה ומשלשל וממלא והיינו דאמרינן פי תקרה יורד וסותם וכ"ש מחיצה תלויה:
עצה שבים. להיות טומנין פירותיהן בעצה והוא פוסלת של קטניות ואף על פי שלקטו מן השדה בהשכמה והטל עליו אינו מכשיר הפירות דתניא השכים קודם היום להביא פסולת תבואה מן השדה להטמין בו פירות אם מפני כך נתכוין להשכים שרוצה ונוח לו בטל שעליו והשכים עד שלא ייבש הרי הוא בכי יותן ואם בשביל שלא יבטל ממלאכתו אינו בכי יותן ואנשי טבריא בעלי מלאכה היו וה"ל כמי שלא יבטל ממלאכתו:
והבאת אלונטית. בגד שמסתפגין בו כשיוצאין מן המרחץ והתיר חנניא לאנשי טבריא להביאו בידו ואין חוששין שמא ישכח ויסחוט:
הדא דאת מר במשתמשות דרך הנקב. אמתני' קאי הא דאמרת שתי גזוזטראות עשו לעליונה ולא עשו לתחתונה שתיהן אסורות עד שיערבו דוקא כשהעליונה באה להשתמש דרך נקב שבתחתונה אבל אם מחיצותי' יוצאין ויכולה להשתמש חוץ לנקב התחתונה אין התחתונה אוסרת עליה דאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר:

ותני כן. ותניא נמי הכי:
אבל משתמש מן החצר לגג. כלומר מחוץ לגזוזטראות לגזוזטרא העליונה ואינו חושש:
ה"ג הדא דאת מר מבפנים אבל מחוץ מותר. והיינו דר' אבהו בשם ר' יוסי:
בין מבחוץ בין מבפנים אסור. דאדם אוסר על חבירו דרך אויר:
ה"ג מתני' פליגא על רב שמואל בר' יצחק:
מע"ג זיז. לחצר שתחתיו:
שאין משתמשין מרשות לרשות. פי' מגזוזטרא לחצר:
דרך רשות. היינו החלון אע"ג דלא קא משתמיש דרך חלון אלא באויר אפ"ה אוסר וקשיא לרב שמואל:
מה עביד לה רב שמואל בר' יצחק. איך מתרץ להך ברייתא:
פתר לה בשוה. שזה החלון שבינתיים אינו צריך להשתמש בו דרך אויר או שלשול או בזריקה אלא שהוא שוה לגזוזטרא והלכך אוסר אבל כשמשתמש חוץ לנקב אינו משתמש אלא דרך אויר אין התחתונה אוסרת על העליונה:

הלכה ט

מתני' **אין שופכין לתוכה מים וכו'**. מפרש בגמרא:
עוקה. גומא:
סאתים בגמרא מפרש טעמא דשיעורא:
מן הנקב ולמטה. שמחזיק סאתים. החלל סלה:
בין מבפנים. בין שעשת לעוקה בתוך החצר בין שעשאה ברשות הרבים סמוך לחצר:
צריך לקמור. לעשות עליה כמין כיפה מכוסה מלמעלה כדי שתהא חלוקה מרשות הרבים:
ביב. חריץ העשוי לקלח שופכין שבחצר לרשות הרבים:
שהוא קמור. במשך ארבע אמות ברשות הרבים דבד' אמות יש שיעור ליבלע בהם סאתים מים שאדם עשוי להסתפק בכל יום:
שופכין לתוכו. דתיימי מיא ואי נמי לא תיימי דיש בו מים מבעוד יום כיון דרוב ימות השנה עשויין ליבלע הכא נמי כי נפקי לבראי לאו להכי איכווין וכיון דלא נתקיימה מחשבתו שרי דאפילו מתכוין ליכא איסורא דאורייתא דהא לאו ברשות הרבים זריק להו איהו גופיה אלא מאיליהן יוצאין הלכך כי לא מיכוין שרי לכתחלה:
לא ישפוך על פי הביב. כלומר בתוך החריץ ואע"פ שיש אורך מכאן עד יציאתו מאה אמה ויכולין ליבלע כיון דבגופיה שפיך מקלחי להדיא ובכח לרשות הרבים והרוא' אומר ששפכן סמוך ליציאתו ובעי דליפקו:

דיוטות. עליות וחצר פחותה מארבע אמות לפניהם ששופכין בה מימיהם:
מקצתן. בני הדיוטא אחת עשו עוקה בחצר ובני האחת לא עשו:
ואת שלא עשו עוקה אסורין. כל זמן שלא עירבו דאי שריית להו להני על ידי עוקה דהנך אתי לאפוקי מאני עם השופכים מן הבתים לתצר עד העוקה וקמיטלטלי בחצר דלא עירבו בה:
גמ' ה"**ג שיערו תשמיש לאדם סאתי**'. וה"פ שיערו חכמי' שאדם מסתפק סאתים מים בכל יום ואי משתמש יותר ה"ל מילתא דלא שכיחא ולא גזרו בו רבנן:
וארבע אמות מבליעות סאתים. הלכך אי נמי נפקי לבר לא נתקיימה מחשבתו:
צריך לפוק. לסתום הנקב של העוקה היוצא לרשות הרבים שלא יצאו המים לרשות הרבים:
צריך לשפוך. המים שבעוקה מע"ש דאם נשתיירו בו מים לא מהני שהרי יצאו ממנו בשבת:
חד תנא הוא. מאן דמחמיר לפוק מחמיר נמי לשפוך המים דחד טעמא לשניהם:
רבי יונה אביך. שרבי מנא היה בריה דרבי יונה:
הוה בר קטיפרס. אם העוקה עשוייה במדרון:
ה"**ג מבפנים אפילו יותר מעשר אסור**. וה"פ אם המדרון יוצא מפנים לחוץ לרה"ר אפילו העוקה עשר אסור שמיד יוצאין לחוץ והרי הוא כשופך לחוץ:
אלא כן אנן קיימין. אלא הכא במאי עסקינן בשוה שפת העוקה לרשות הרבים א"כ מאן דתני צריך לפוק היינו במדרון לחוץ ומאן דתני א"צ לפוק במדרון לפנים א"נ בשוה:
מתני' פליגא על ר"י. דסובר שתי רשויות אחד גבוה ואחד נמוך אין מצטרפין:
פתר לה בשוה. שהיו החצר והאכסדרה שוין בגובה קרקעיתן:
מתני' פליגא על ריש לקיש. דאמר דוקא חצר ואכסדרה מצטרפין אבל גג וחצר אין מצטרפין ובברייתא תניא דאפילו גג וחצר מצטרפין:
עוד היא בשוה. עדיין איכא לשנויי דברייתא איירי שהגג והחצר הם שוין לכך מותר לטלטל בתוכן:
דע לך שהוא כן. כלומר ותדע דיש לחלק בין שוין לשאינן שוין:
אין מצטרפין. וקשיין אהדדי:
לא בשאינן שוין. אלא ודאי דכאן דמצטרפין איירי בשוין וכאן דאין מצטרפין בשאינן שוין:
סילונות שבכרכין. שהן יוצאין לרה"ר יותר מד' אמות:
אע"פ שנקובין לחוץ ומוציאין מים לרה"ר:

אם היה מזחילה. דף ארוך מונח על פני אורך הכותל ומונח בשיפוע והמרזבים כולם שופכים על הדף ההוא:
מותר. לשפוך על פי הביב דלא אזיל להדי רה"ר:
ואם היתה עונת גשמים מותר. ואין צריך עוקה דלא איכפת ליה דליפקו דבלאו הכי חצירו מטונף מפני הגשמים:
צינורות. שפיהם רחב ארבעה טפחים דה"ל כמוציא בהדיא מרה"י לרה"ר אסור:
והתני. בניחותא:
אם היה מקום צנוע מותר. ואין צריך עוקה וצינורות בימות הגשמים ומקום צנוע דמיין שהרי כל הצינורות מקלחין מים בימות הגשמים:
הדא פליגא על דרב. הך דבר קפרא פליגא על רב:
ולית ליה קיום. ואי אפשר לקיים ברייתא זו אליבי' דודאי פליגי:
כל שאסור משום מראית עין. כגון שפיכת מים על פי ביב שהוא אסור שלא יחשדוהו ויאמרו שהוא מתכוין לכך:
אפי' בחדרי חדרים אסור. ואלו בר קפרא קאמר אם היה מקום צנוע מותר:
הדרן עלך פרק כיצד משתתפין

פרק ט

הלכה א

מתני' **כל גגות העיר רשות אחת**. ואע"פ שדיורין חלוקין לשני בני אדם הגגות שאין תשמישן תדיר אין בהן חלוקת רשות וכלים ששבתו בגג זה מותרים להוציאם לזה:
ובלבד שלא יהא גג גבוה. מחבירו עשרה דאם חלוק מהן בגובה עשרה אסור לטלטל ממנו לגגין גזרה משום תל גבוה י' ורחב ד' ברה"ר דלא ליתי לכתף עליו:
כל א' רשות לעצמו. ואם לא עירבו דיורין שלמטה אסור לטלטל מזה לזה:
ר"ש. מיקל מכולן ואמר חצירות וגגות וקרפיפות שאינן יותר מבית סאתים הואיל וכולן אין תשמישן מיוחד ותדיר רשות אחת הן ומטלטלין מזה לזה בלא עירוב אפי' היו הגגות גבוהות או נמוכות מי' ולית ליה לר"ש עירובי חצירות אלא משום היתר כלי הבית:
לכלים ששבתו בתוכן. כלים ששבתו באחד מהן מוציאין אותן מזה לזה:
אבל לא לכלים ששבתו בתוך הבית. והביאום לחצירן ע"י שעירבו בני החצר אסור להוציאן מחצירו לחצר אחרת אם לא עירבו שתי החצירות יחד:
גמ' **איתפלגון רב ושמואל**. פליגי בה רב ושמואל בגגין השוין שאין בהן גג גבוה או נמוך מעשרה לר"מ ובגג יחידי לרבנן:

עד בית סאתים. דכיון דהיקף זה אינו הוקף לדירה דהנך מחיצות של מטה. אע"פ שנעשו לדירה למטה עבידן לדור למטה בחללן ולא לדירת גג וכי נאמר גוד אסיק מחיצה והוי היקף יותר מבית סאתים אסור לטלטל בו אלא בד' הלכך אם הם עד בית סאתים מטלטל בכולן אבל לא יותר וכן בגג יחידי לרבנן אם הוא יותר מבית סאתים אין מטלטלין בו אלא בד':

אפי' כור וכו'. דכיון דגג יחידי הוא מינכרי מחיצות וכן לר"מ המחיצו' שבסוף הגגין כולם מינכרי ואמרי' בהו גוד אסיק וכיון דעשויין לדירה למטה הרי הן מחיצות העשויות לדירה ומטלטלין בכולה:

הוו בעי מימר. סברוהו למימר:

מה פליגי. כי פליגי ר' מאיר ורבנן דוקא כשעירבו שחלוקין הבתים שלמטה להרבה בני אדם וצריכין לערב וכיון דגגות אין תשמישן תדיר סברי רבנן דלא מהני להו העירוב:

אבל בשלא עירבו. שאינן צריכין לערב כגון שהבתים הם של יחיד מודים חכמים שכל הגגות רשות אחת הן ל"א בשלא עירבו אף רבי מאיר מודה דאסורין:

פתר לה. אח"כ פירשו שאפי' הן יחידים פליגי ר' מאיר ורבנן:

מתני'. דפליגי רבנן דוקא שהיו עליית כולן על הגגין בסולם צורי או מצרי:

סולם המצרי. סולם קטן:

סולם צורי. סולם גדול:

ואחד עולה בסולם צורי. שהוא קבוע תמיד:

נעשה כפתח. דכיון דאינהו לא עבדו סולם קבוע סליקו נפשייהו ואחלינהו לגבי דהאי:

כמטרפס ועולה. מקפץ ומנתר וי"א מסתרך ועולה:

מהו לטלטל בכולו. לרבנן דאמרי כל אחד רשות לעצמו מהו לטלטל כל אחד בכל גגו:

מטלטל בכולו. שמחיצות המבדילות למטה מן הדיורים אמרינן גוד אסקינהו למטלה ויפרידו ביניהן אף על פי שאין המחיצות ניכרות:

אלא בד' אמות. דכיון דכל אחד רשות לעצמו והן פרוצין זה לזה אוסרין זה על זה דהוה ליה רשות פרוצה במלואה למקום האסור לה:

גג גדול סמוך לקטן. גדול עודף עליו לכאן ולכאן:

הגדול מותר. לטלטל בו דיורין שבו:

ניחא הגדול. כלומר הניחא הגדול מותר איכא למימר שמותר בד' אלא הקטן אסור צריכין לומר דאסור אפי' בד':

ויש אסור בד' אמות. בתמיה:

שנותנין לו ד' אמות בפני פתחו. כלומר אפי' בקטנה:

בשהיה שם פתח פתוח. אפילו לא נפרץ נמי הגדול מותר שהרי לא נפרצה לקטנה דהא אית לה גיפופי משני הצדדין:
והקטן אסור שנפרץ במלואו. דהא במקום חיבורן הם פרוצים לגמרי:
תאמר בגג שיש לו דיורין למטה. וכשם שדיורין חלוקין מלמטה כך הם חלוקין מלמעלה:
הרי שהיתה החצר למעלה מן הגג. כגון שהבית נמוך והחצר גבוה שהגג והחצר שוין ואפ"ה אתם אוסרים לטלטל אע"פ שאין דיורין למטה:
שאין כל אחד מכיר את חלקו. שהרי כולם שותפים בו:
בפסיסיות. בפסין שכל אחד יודע עד הכין מגיע חלקו:
מהו. מאי טעמא אתם אוסרין בכה"ג:
עד כאן היתה התשובה. על שאלה זו לא השיבו חכמי' כלום:
מיכן והילך היו משיבין לפניו. ריב"ב פליג ואמר דאף ע"ז היו משיבין לו דלא דמי לגגות:
שמחיצותיה עולות עמו. מחיצות החצר הם גבוהין מחצר עצמו ל"א שמחיצותיה ניכרין לאותו העומד בפנים:
שאין מחיצותיה עולות עמו. שאין ניכרין לאותו העומד על הגג:
והוא מימר לון. ור"מ אמר להן:
אוף אנא וכו'. אף אנא סובר דבעינן מחיצות אלא דהכא הוי כמחיצות דאמרינן גוד אסיק מחיצה ומה שהוא בעומק כאלו היא בגובה על הגג:
שמן. לסוך בו:
ואלונטית. להסתפג בה:
ארבע פלגוון. ד' תנאים פליגי בדבר זה:
הכי גרסינן כל גגות העיר רשות אחת הן וחכמים אומרים כל אחת רשות לעצמה ר' יודן אומר חצר וכו'. וה"פ ר"י פליג וסובר דאפי' גג חצר אחת הן דתשמישתיה דגג שוה לחצר אבל קרפף לא דאין תשמישתו שוה לחצר:
חצר גג וקרפף רשות אחת הן. דאס"ד כל חדא רשותא בפני עצמו א"כ היינו ר"מ:
בשלא עירבו. בני החצירות כל אחת לעצמה דהשתא לא שכיחי כלי הבתים בחצר וליכא למגזר אי שרית להוציא הכלים ששבתו בזו להכניסן לחברתה אתי לאפוקי נמי לה כלי הבית:
אבל עירבו. כל חצר לעצמה ולא עירבו שתי החצירות יחד אסור לטלטל מזו לזו אפי' כלי החצר דכיון דשכיחי מאני דבתים בחצר גזרינן דלמא אתי לאפוקי מאני דבתים

שבחצר זו לחצר זו ור"ש מודה בהו דקתני אבל לא לכלים ששבתו בתוך הבית ועוד דחצר גופיה כבתים הוא:

היא עירבו היא שלא עירבו. כלומר בין עירבו בין לא עירבו מחצר לגג שרי דלא גזרינן:

ה"ג מתני' פליגא על ר' יוחנן לא לכלים וכו' אם לא בשלא עירבו הדא צורכא להוציא מן הבית אסור לא כ"ש לגג. וה"פ אם נאמר דלא איירי מתני' אלא בשלא עירבו החצירות לעצמן השתא לחצר אסור להוציא מן הבית שהרי לא עירבו לא כ"ש שאסור להביאן על הגג:

בשעירבה זו בפני עצמה וכו'. הא דא"ר יוחנן בשלא עירבו היינו שלא עירבו החצירות יחד ומתני' איירי כשעירבה זו לעצמה וזו לעצמה:

ה"ג אפי' כן לא לכלים ששבתו בתוך הבית:

חתייא דשמואל לרב. בהא שוין רב ושמואל דמתני' אפילו בשעירבו ופליגי אדר' יוחנן דאמר דמתני' דוקא בשלא עירבו:

עד בית סאתים ורב אמר אפי' כור וכו'. שמעינן דבעירבו איירי רבי מאיר ורבנן דאי לא עירבו למה מותרין לטלטל לרבי מאיר בכולו או עד בית סאתים נימא בכל בית גוד אסיק מחיצה נמצא שהן חלוקין למעלה אלא ודאי בשעירבו איירי א"כ ודאי ר"ש בשעירבו איירי ושממינן דפליגי ארבי יוחנן:

הלכה ב

מתני' **הגדול מותר**. להשתמש בגגו ואין בני הקטן אוסרין עליו דלגבי גדול הך פירצא פיתחא היא ושרי באותן גיפופים העודפים מכאן ומכאן כמעקה שסביב הגגות וחשיבא סתימא וכגון שאין הפירצה יותר מעשר אבל קטן אסור להוציא דבני הגדול אסרי עליה שהרי נפרץ לו במילואו:

גמ' **מתני' באותו הגג**. כלומר כרבנן אתיא מתני' וכל גג רשות לעצמו הלכך באותו הגג הוא דשרי אבל בגג אחר אסור דנפרץ במילואו:

בשאינו שוה. ואפי' כר"מ מצי אתיא דאיירי בגגין שאינן שוין אלא נמוך או גבוה י' הלכך כיון שהקטן נפרץ במילואו אסור:

מתני' פליגא על שמואל. דאמר לרבנן מטלטל בכולו אע"ג דנפרץ במילואו:

ויטלטלו בה. בקטנה עד מקום המחיצה מיהת אע"ג דנפרץ כמו בגגו:

מה דמר שמואל. דלרבנן מטלטל בכולו היינו באותו שבת כלומר בשבת ראשונה:

מה דהיא מתני'. ומתני' איירי בשבת הבאה:

מה נן קיימין. במאי עסקינן:

מה דהוה עובדא וכו'. כלומר מעשה שהיה כך היה:
קומי ר' לא. בפני ר' אילא:

הלכה ג

מתני' **חצר שנפרצה לרשות הרבים**. שנפל הכותל הפונה לרה"ר במלואה או יותר מעשר:
חייב. דכרה"ר היא:
פטור. אבל אסור דלאו רשות הרבים היא אלא כרמלית היא וה"ה מתוכה לרה"י:
מתני' **חצר שנפרצה**. בשבת לרה"ר:
גמ' **לא א"ר לעזר**. דהוה רה"ר:
אלא ממקום מחיצות. המקום שהיו המחיצות עומדין שם:
ובשניטלו ראשי הזויות. וגם ניטלו ראשי הזויות שבצדדי המחיצ' שאין ניכר מקום המחיצה:
ובלבד בארבעה. שלא היתה המחיצה רוחב יותר מד' אבל החצר כולו עד מקום המחיצה אף ר"א מודה משום דנפרצה לא הוה רשות הרבים ג אסור שלא ממקום מחיצות. אף בכל החצר סובר ר"א דהוה רשות הרבים אבל במקום מחיצות אפי' רבנן מודו דהוה רשות הרבים:
זימנין סגין. הרבה פעמים:
פשטית. הייתי לומד עם ר"י בר' בון ולא שמעתי ממנו דבר זה דא"ר זריקא משמו דלא אר"א אלא ממקום מחיצות:
א"ל ר' זריקא ולית בר נש וכו'. ואין בן אדם שומע מחבירו דבר שלא אמר בפני חבירו ואין זו תמיה כלל:
ובלבד בשוה. שאין מקום המחיצה גבוה או נמוך מרה"ר דאם ניכר אפי' ר"א מודה דלא הוה רה"ר דהא דידיה הוא ולא דמי למיצר שהחזיקו בו רבים ולא לצידי רה"ר:

הלכה ד

משתי רוחותיה מרוח אחת שתופסת שתי רוחות כגון שנפרצה בקרן זוית ואפילו אין בפירצה י' אמות לא חשיב כפתח דפיתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי:
וכן בית שנפרץ. בקרן זוית ואין התקרה פרוסה על מקום הפירצה אבל אם התקרה פרוסה על מקום הפירצה אוסרת בבית דאמרי' פי תקרה יורד וסותם:
מותרין באותה השבת. הואיל והותר למקצתה:
לעתיד לבא. לשבת הבאה:

רי"א אם מותרין וכו'. בגמרא מפרש דר"י מחמיר כשם שאסורין לעתיד לבא כך אסורים היום:

גמ' **ופריך ולמה לי שנפרצה משתי רוחותיה הא אפי' מרוח אחת**. אסורה לעתיד לבא:

ולא רב היא. כלו' א"כ מתני' דלא כרב דאמר חצר שנפרצה צריכה ב' פסין ודברי רב הם בבבלי פ"ק דף י"ב אמר רב מודים חכמים לר"א בפסי חצר דבעינן שני' א"כ אף כאן כשנפרצ' כלה ולא נשתייר לצד השני אפי' כדי פס לא הוי מחיצה:

במחלוקת. הא דחצר צריך ב' פסין מחלוקות דר' ורבנן כדאמרי' לעיל בפ"ק דף ב' ע"ב חצר במה ניתרת ר' אומר בפס אחד וחכמים אומרים בב' פסין וכיון דלר' סגי בפס א' הלכך צריך למוקמי פלוגתייהו בשנפרצה משתי רוחותיה דאל"כ ה"ל גיפופין שמצד אחד כפס:

נפרץ. החצר מן האמצע ונשתיירו גיפופין מב' צדדים:

אין לית הדא אולפן דשמואל. אם לא קיבל שמואל כך מרבו:

קשיא. מ"ט אסור ליהוי כפתח:

הדא היא אכסדרה. זו היא אכסדרה וכי היכא דאכסדרה מותרת אף זו מותרת:

לא אמר ר' לעזר. לעיל במתני' דאם נפרצה לרשות הרבים המכניס מתוכה לרשות היחיד חייב:

אלא בחצר ובמבוי. כיון דבלאו הכי הן רשויות של רבים:

אבל בבית אם נפרץ הבית לרשות הרבים מודה ר"א דלאו לרשות הרבים דמי והמכניס מתוכו לרשות היחיד פטור:

אסור בין בשבת זו וכו'. וכדפרישית במתני' דלאיסורא קא"ר יוסי:

כושת וכו'. סימני הלכות הם כדמפרש ואזיל:

חמרים. בכולן איכא לספוקי אם להקל או להחמיר קאמר וקמ"ל ר' יוחנן דכולן להחמיר:

דתנן. במס' עוקצין פ"ג:

הכושת. כך שמו בלע"ז ובערבי והוא למנה עם סממני הקטורת:

והחמס. זנגביל וי"מ קנמון:

וראשי בשמים. כגון אגוז מושקאט"ו ונרד וכיוצא בהם שנותנין ריח ערב:

אם נלקחים בכסף מעשר. מפני מה אינן מטמאין טומאת אוכלין:

אף הן לא ילקחו בכסף מעשר. דרחמנא אמר ונתת בכסף ואכלת שם דבר שנאכל כמות שהוא אתה קונה בכסף מעשר ושאינו נאכל כמות שהוא אין אתה קונה בכסף מעשר:

חמרים. לחומרא קאר"י בן נורי דאינו נלקחים בכסף מעשר ומטמאין טומאת אוכלין:

דתנינן תמן. בפרה פ"ה:

קרויה. דלעת יבשה חלול' ששואבין בה מים:
שהטבילוה במים. לחטאת ומשום מעלה בעלמא ולא משום טומאה דהא בחדשה איירי שלא נטמאת מעולם:
שהן ראויין לקדש. מקדשין בה עד שתטמא נטמאה אין מקדשין בה אע"פ שחזר והטבילה דחיישינן שמא תפלוט משקין טמאי' הבלועים בה ר' יהושע אומר אם מקדש הוא בה בתחלה אף בסוף יקדש בה אם אינו מקדש בה בסוף אף לא בתחלה בין כך ובין כך לא יוסיף בה מים מקודשים:
חומרין אין מקדשין בה וכו'. דמדברי רבי יהושע לא שמעינן מה דעתו וקא"ר יוחנן דלחומרא קא"ר יהושע דאין מקדשין בה בין בתחלה בין בסוף:
מבוי דתנינן תמן. היינו מתני' על גב אחרים. שהיו עכו"ם אחרים עוסקים ביינו:
שנתמנה להיות חבר. שקיבל עליו דברי חבירות כדתנן בפ"ב דדמאי:

הלכה ה

מתני' **על גבי שני בתים**. והם בב' צידי רשות הרבים מטלטלין. תחת העלייה דפי תקרה מכאן ומכאן יורד וסותם:
וכן גשרים המפולשים. שיש להם מחיצות מלמטה בשני הצדדים:
מערבין למבוי המפולש. הואיל ואיכא שתי מחיצות:
גמ' **אין רשות הרבים מקורה**. דכיון דהוא מקורה אינו רשות הרבים:
ולא מן המדבר למדת. איזהו רשות הרבים שחייבין עליו:
ומדבר מקורה היה. שהרי ענני כבוד היו מקיפין אותו ושמעינן דאפי' רשות הרבים מקורה חייב:
מתניתין לא אמרה כן. כר' שמואל בר כרסנה:
לא אמר. במתני' אלא וחכמים אוסרין ולא תני וחכמים מחייבין אלא ודאי דאין חיוב חטאת ברה"ר מקורה:
מהו שיהא צריך מחיצה. לר' יהודה פריך מי אמרינן טעמא דר"י דפי תקרה יורד וסותם ואפי' אין מחיצה לגשרים המפולשים נמי מותרין או דלמא טעמא דר' יהודה משום דסובר שתי מחיצות דאורייתא ואיירי בשיש לגשרים שתי מחיצות:
יאות א"ר בא. שפיר קאמר ר' בא דצריך מחיצה לר' יהודה:
לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהן. משמע דוקא הואיל ואיכא שם כותל אבל בלא כותל לא:
א"ל. ממתני' אין ראיה דהתם איירי בשאין שם תקרה הלכך בעינן מחיצה:

ברם הכא. אבל כאן בגשרים שיש תקרה לא בעי מחיצות אלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם:

הדא דאת אמר. הא דאמרת במבוי המפולש דמערבין דוקא במפולשת לבקעה הוא דמהני שתי מחיצות:

אבל אם היו מפולשין לרשות הרבים. בעינן ג' מחיצות דוקא דלא סגי בב' מחיצות מדאורייתא והיינו דר' יוסי ל"א הא דאמרת בגשרים המפולשין דסגי בלא מחיצה דוקא במפולשין לבקעה וכו' והיינו דרבא דלרשות הרבים צריך מחיצה ולא מהני פי תקרה:

הדרן עלך פרק כל גגות

פרק י

הלכה א

מתני' **המוצא תפילין**. בשדה במקום שנאבדין:

מכניסן. לעיר ולבית:

זוג זוג. אחד בראש וא' בזרוע והיינו זוג כדרך שלובשין בחול וחוזר תמיד ומכניס זוג אחר זוג עד שיכלו:

שנים שנים. מפרש בגמרא:

בישנות. שניכר הקשר העשוי כמין שדי דודאי תפילין הן ויש בהן קדושה ואסור להניחן בבזיון:

אבל בחדשות פטור. מלהכניסן דדלמא קמיע הן ואין בהן קדושה אלא בעשויין כהלכתן לשמן:

צבתים. קשורים כל זוג וזוג לעצמו:

כרוכים. הרבה ביחד:

מחשיך עליהן. ממתין ומשמרם עד שתחשך ואז יכניסם ביחד:

ובסכנה. שגזרו שלא להניח תפילין מכסן והולך לו ודוקא מפני סכנת השמד אבל מפני סכנת לסטים מוליכם פחות פחות מד' אמות:

גמ' **דרך מלבוש**. כדרך שלובשן בחול אחד ולא שנים משום בל תוסיף:

שנים בראש ושנים בזרוע. דקסבר שבת לאו זמן תפילין והיינו טעמא דשרו ליה רבנן בהצלה משום דתכשיט הוא הלכך מכניסן אפי' שנים שנים דמקום יש בראש ובזרוע להניח שני תפילין וכל כמה דהוי תכשיט שרי:

ושמרת את החוקה. בפרשת קדש לי כתיב והיא אחת מארבע פרשיות הכתובות בתפילין:

יתיב וכו'. ישב ולמד בערב והיו תפילין עליו:
ומשני מצדדין היו. תפילין שבראש היו מונחין מן הצד:
כמין פיקרין היו בידו. ותפילין של יד היו מקושרין כעין צמר סרוקה שמניחין על המכה ולא היו עליו אלא כדי לשמרן:
אית דבעי מימר. איכא דאמרי לא אמר ר"א דעובר בעשה אלא המניח תפילין לכתחלה בלילה אבל אם היו עליו מבע"י ולא סילקן בלילה אינו עובר:
עד שתיכלה רגל מן השוק. והיינו חצי שעה לאחר שקיעת החמה:
אית דבעי נישמעינה מן הדא. דשבת לאו זמן תפילין:
מי שצריכין אות. אותן ימים שצריכין להן אות להראות שהן מחזיקין בתורתו של הקב"ה יצאו שבתות וימים טובים שהן גופן אות. בין הקב"ה לישראל שנאמר כי אות היא ביני וביניכם:
ופריך ולא כבר כתיב מימים ימימה ודרשינן מיניה מימים ולא כל ימים פרט לשבתות וי"ע והיה לך לאות ל"ל:
ומשני לית לך. אין לך לתרץ אלא כי הא דאר"י כל דבר שאינו מבורר ומפורש עושין לו סמוכין ממקומות הרבה וכן דבר זה שלא להניח תפילין בשבתות וי"ע כל מה שנוכל למצוא לו סמך מקרא סומכין אותו:
נשים מניין. שהן פטורין מתפילין למ"ד שבת ולילה זמן תפילין פריך דלמ"ד שבת לאו זמן תפילין נשים פטורין מדהוה מ"ע שזמן גרמא:
ולמדתם אותם את בניכם. ולעיל מיניה כתיב וקשרתם לאות על ידכם והיו לטוטפות בין עיניכם:
החייב בתורה. דרש מקרא אשר לפניו בהיקישא:
התיבון. כלו' איתיבי':
אשת יונה. בן אמיתי הנביא:
ולא מיחו בידם חכמים. שמעינן דנשים חייבות בתפילין דאי פטורות היו מוחים בידם דנראה כמוסיף על התורה א"נ כיון שתפילין צריכין גוף נקי ונשים אין זריזות ליזהר וחי לאו דמדאור' הוא היו מוחים בידם חכמים ועליית רגל היו מוחים דמיחזי כמביא חולין לעזרה א"נ משום ראיית פנים בעזרה שלא לצורך:
ה"ג אשתו של יונה הושבה. פי' החזירוה חכמים ולא הניחו אותה לעלות לרגל:
אין מחוור. לאו מדאורייתא שבת לאו זמן תפילין אלא מדרבנן ולרבן גמליאל מדאורייתא שבת לאו זמן תפילין ולפיכך מתיר להכניסן שנים שנים משום תכשיט וכדפרישית לעיל:

שיערו לומר וכו'. כלומר אף רבן גמליאל סובר שבת זמן תפילין מדאורייתא והא דמתיר להכניס שנים משום דסובר שמותר להניח תפילין עד מקום שהראש הולך ומשפע לצד מעלה:

וכמה מחזיק. הגובה ההוא:

שתים. שני תפילין:

ופריך מעתה אפילו בחול. יהא מותר להניח שני זוגות תפילין בבת אחת:

אין בעי מיהב יהבי. אם רוצה להניח בחול שני זוגות תפילין בבת אחת שרי:

רופף. רך ובלעז פונטיג"א:

תמן תנינן. בעדיות פ"ו:

על תרנגול וכו'. ר"י. בן בבא העיד על תרנגול שנסקל בירושלים על שהרג את הנפש שניקר מוחו של תינוק ואף על גב דכי יגח שור כתיב אחד שור ואחד כל בהמה חיה ועוף במשמע דילפינן שור שור משבת:

ובלבד ע"י שנים. הא דקאר"ג שנים שנים היינו שצריך שיהיו שנים מכניסין שאחד יחשדוהו ויאמרו שלא מצאן אלא הניחן לכתחלה ורבן גמליאל מחמיר מתנא קמא לישנא אחרינא אמתני' דעדיות קאי דתנן התם העיד ר' יהודה בן בבא שמשיאין האשה על פי עד אחד ושנסקל תרנגול בירושלים וכו' ואמר רבי יוסי שהתרנגול נסקל ע"פ שנים עדים והא דתני על פי עד אחד לא קאי אלא אמשיאין אשה ולשון ראשון נראה עיקר:

ואפילו שנים שנים. ואזוגות תפילין קאי ור"ג מיקל מת"ק:

על דעתון דרבנן. היינו ר' יוסי דאמר דר"ג מחמיר מת"ק:

אינו מחוור. דמדאורייתא שבת לאו זמן תפילין הוא אלא מדרבנן לכך החמירו ת"ק ור"ג:

על דעתיה דר' אחא מחוור. ברור לר"ג דשבת לאו זמן תפילין מדאורייתא הלכך מיקל ואפי' שני זוגות שרי דתכשיט הן:

ופריך ויביאם בידו. לר"ג פריך כיון דשבת לאו זמן תפילין הוא ומשום הצלה קשרו רבנן אפילו בידו יהא מותר להביאם ומשני מוטב להביאם דרך מלבוש והן כתכשיט מלהביאם בידו דהן כמשאוי:

ופריך מוטב לדחות את השבת פעם אחת. דכשיביאם בידו יכול להביא כולם בבת אחת משא"כ כשמביאן שנים צריך לחלל שבת הרבה פעמים ל"א סיומא דפירוקא הוא מוטב לדחו' את השבת פעם אחת להביאם דרך מלבוש שאינו אלא איסור אחד דשבת לאו זמן תפילין הוא אבל כשמביאן בידו איכא תרי איסורא דשבת לאו זמן תפילין הוא ועוד משום משא והראשון נראה עיקר. אחד האיש ואחד האשה. מכניסין תפילין זוג זוג וקס"ד דרבנן קאמרי הכי:

מ"ד מחוור. דודאי סברי רבנן שבת לאו זמן תפילין הוא ואפילו הכי אסרי להכניס שנים דלאו תכשיט הוא יותר מזוג אחת דסברי אין מקום בראש להניח יותר מזוג אחד אם כן אין חילוק בין אשה לאיש:

מ"ד אינו מחוור. אלא למ"ד אינו מחוור ולכך אסרי רבנן דשבת זמן תפילין הוא ואם מניח שנים עובר על בל תוסיף קשיא הניחא באיש אסור דלדידיה זמן תפילין הוא אלא באשה הא ודאי גבה לאו זמן תפילין הוא למה לא תכניס שנים שנים:

מאן תנא אשה ר"ג. כלומר סובר בהא כר"ג דעבד חייב בתפילין וה"ה אשה וכדמסיק:

וכא מיחו בידו. בתמיה וכי הכא גבי אשה מיחו בידו הא עבד ואשה שוין לכל מצות שבתורה וכיון דאף אשה חייבת הלכך אסורה להכניס יותר מזוג אחד משום איסור דבל תוסיף:

אבל בחדשות מותר. להניחן בשדה:

למה. כלו' מ"ט ישנות חייב להביאן וחדשות פטור:

ישנות בדוקות. ודאי תפילין כשרות הם אבל חדשות איכא למימר פסולין הם א"נ קמיע הם ולא תפילין:

אינן צריכות בדיקה. לעולם ומייתי סייעתא מהלל הזקן:

ה"ג אילו מאבי אימא הן. ומאי קמ"ל אלא לומר דלא נבדקו מאז ועד עתה הואיל וחיפויין קיים והרי הן בחזקתן:

אחד חזקה לכולן. צבת אחד הוי בדיקה לצבתין כולן והשאר אינן צריכין בדיקה:

אין תימר וכו'. כלומר ואיכא בינייהו אם תאמר חזקה אחד לכולן בודק זוג מצבת ראשון ואחד מצבת השני ואחד מג' והוחזקו כל הצבתים כולן:

ה"ז מעטף בעור. לצאת בגשמים ובזה הוא מוציא העור לחוץ ומכסן בעור שהוציא:

הדא דתימא ברך. בעור שהיא רך וראויה לצאת ולהתעטף בה:

אבל בקשה. שנראה שאינה כנושאה אלא לכסות בה דבר אסור:

כשהיה המקום. שהתפילין מונחים:

מונדרן. כמו מדרון כלומר מקום מוצנע אבל אם היה באמצע הדרך אף לכסות אסור דמאי מהני הכיסוי הלא כל עובר רואה אותן:

הלכה ב

מתני' **נותנו לחבירו וחבירו לחבירו**. דכל חד וחד לא ממטי להו ד"א:

לחצר החיצונ'. של עיר שהוא מקום המשתמר הראשון:

וכן בנו. שילדתו אמו שם בשדה בשבת:

אפי' חוץ לתחום. בחבית של הפקר איירי דאי יש לה בעלים הא קי"ל הבהמה והכלים כרגלי הבעלים וסבר ר' יהודה חפצי הפקר לא קנו שביתה:
אמרו לו. ריב"ן הוא דא"ל דשמעינן ליה דאמר נכסי הפקר קונין שביתה במקומן:
לא תהלך זו יותר מרגלי בעליה. כלומר אלו היו לה בעלים ולא ערבו לא היתה מהלכת אלא אלפים אמה השתא נמי לא תלך אלא אלפים אמה ממקום שביתתה:
גמ' **בתינוק של סכנה**. איירי מתני' שהתינוק מסוכן אם יהיה בשדה הלכך התירו ליתנו לחבירו:
יביאו ביד. דאין לך דבר עומד בפני פיקוח נפש:
ביכול להביא דרך היתר. ובלי עיכוב אף בפיקוח נפש אין דוחין את השבת כיון שאפשר לעשות בהיתר:
לוי סוכיא. כך שמו:
במערה מכד לכד היא מתני'. דקס"ד דהא דמתיר ר"י במתני' אפי' בחבית היינו טעמא דסובר מים אין בהם ממש ואין קונין שביתה אלא דקשיא למה מתיר להוליך החבית לכך מוקי ליה במערה מכד לכד דחבית אינו יוצא חוץ לתחום אלא המים שבתוכו:
הכי גרסינן רבי יהודה כדעתיה דרבי יהודה פוטר במים מפני שאין בהן ממש והיינו כדפרישית וכן משמע בבבלי:

הלכה ג

מתני' **הקורא בספר**. כל ספרים שלהם היו נגללים כס"ת שלנו:
האסקיפה. כעין אצטבא שלפני פתח הבית:
גוללו אצלו. הואיל וראשו אחד בידו:
לי' טפחים. התחתונים הסמוכים לקרקע של רה"ר וכולה מפרש בגמ' הופכו על הכתב. האותיות כלפי הכותל שלא יהא מוטל כל כך בבזיון ומניחו שם עד שתחשך:
משום שבות. כגון זו שראשו אחד בידו וליכא כי אם שבות דרבנן אם גוללו אצלו דגזרו דלמא נפל כוליה מידו ואתי לאתויי דאיכא איסורא דאורייתא:
גמ' **מתני' באסקופה מותרת**. כלומר באסקופת רשות היחיד שהיא גבוה עשרה ורחבה ארבעה דמותר להוציא מרשות היחיד עליה:
אבל חוץ לאסקופה אסורה. דלפניה רשות הרבים וקשיא נגזור דלמא נפיל כוליה מידו ואתי לאתויי דאיכא חיוב חטאת:
ומשני תיפתר. תפרש למשנתינו באסקופת כרמלית שרחבה ארבעה ואינה גבוה עשרה וחוצה לה רשות הרבים ולפנים הימנה רשות היחיד ולא תיקשי לך איך הביאה מרשות

היחיד לכרמלית דאיירי שהיה יושב וקורא בו מבעוד יום בפנים באסקופה ושכח ונפל מידו בערב:

אסור להשתמש באויר עשרה. של רשות הרבים דאויר רשות הרבים עד עשרה לרשות הרבים דמי:

שאין עליו מפה. להגין על הכתב שלא יעלה האבק על האותיות:

וכא אמר הכין. והכא אמר כן דאפי' בסמוך לארץ גוללו אצלו:

לית כאן ר' יהודה. לא גרסי' במתני' ר"י אלא ר"מ אומר אפי' אינו מסולק וכו':

דברי חכמים. רבנן דבני הישיב' אמרו דר"י אמר משמיה דר' יוחנן:

לא סוף דבר ספר. לאו דוקא ספר שלם גולל אצלו אלא אפי' פסוקים שנפלו מידו גוללן אצלו:

הלכה ד

מתני' **זוז**. אבן או עץ הבולט מן הכותל על אויר רשות הרבים:

נותנין עליו. בני עליה דרה"י הוא:

גמ' **לא אמר אלא אחת**. שאין שם אלא חלון אחת אבל שתי חלונות של שני בני אדם אסורין להשתמש בזיז:

שאין שתי רשויות. של שני בני אדם משתמשות ברשות אחת ל"א לא אמר אלא זוז א' אבל ב' זיזין אחד למעלה ואחד למטה אסור שאין ב' רשויות של העליון ותחתון משתמשין ברשות אחת וכ"נ עיקר:

בשאין בהן רוחב ד'. כלומר לא אמרן דאסורין להשתמש בב' זיזין אלא דוקא בשאין בהן רוחב ד' דה"ל כרה"י ממש דבטיל לגבי כותל ואין שתי רשויות משתמשות ברשות אחת:

אבל יש בהן רוחב ד'. ה"ל מקום פטור ומותרין להשתמ' בו אפי' הרבה רשויות:

ובלבד שלא יחליף. דרבנן הוא דאלו חיובא ליכא דבעינן עקירה מרשות הרבים והנחה ברשות היחיד או בהיפך אבל כאן עקירה או הנחה במקום פטור:

הלכה ה

מתני' **עומד אדם ברשות היחיד**. בבית או על הגג ושוחה ונוטל חפץ ברשות הרבים כאן ומניחו כאן ואם על פי שאין ראשו ורובו עומד ברשות הרבים במקום החפץ ולא גזרינן שמא יביאנו אצלו:

ובלבד שלא יוציאנו. מד' אמותיו שהיה מונח בו:

וישתין ברשות הרבים. דמפיק מרה"י לרה"ר:

מי שנתלש רוקו. והוא שנתעגל ונתהפך בפיו:

עד שירוק. דכיון דלמשדייא קאי משוי הוא:
גמ' **לא סוף דבר עומד וכו'**. אין גירסת משנתינו דעומד אדם ברה"י וכו' נכונה אלא צריכין להגיה לא יעמוד אדם וכו' כך קיבלו מרבם:
מתניתא אמרה כן. ממתני' דלקמן מוכח דגרסינן לא יעמוד וכו':
דברי ר"מ. ומדסיפא ר"מ רישא נמי ר"מ וגזרינן שמא יביא אצלו במקום שהוא:
בפיחה. הא דאר"י אף מי שנתלש רוקו וכו'. לאו ברוק דק איירי דרוק אין בו ממש אלא בפיחה איירי והיינו רוק עבה שיצא בכח:
דלא כן. דאם לא כן:
ר"י כדעתי'. לא הוה ר"י לשיטתו:
דאמר משקה טופח חיבור. וא"א שלא יהיה בפיו טופח א"כ אף מה שנתעגל ונהפך בפיו עדיין הוא מחובר לרוקו שבפיו ולמה לא ילך ד' אמות אלא ודאי בכיחה איירי:
והן מתגלגלין. פי' מימי רגליו מתגלגלין:
סילון. צינור גבוה עשרה ורחב ד' דה"ל רה"י:

הלכה ו

מתני' **וישתה ברה"ר**. ויושיט צוארו לרה"ר וישתה גזירה שמא יכניס הכלי אצלו:
וכן בגת. מפרש בגמ' לענין מעשר:
קולט. תופס כלומר מקבל מן המים הנזחלים ושותה:
המזחילה. כמין בנין מדרון עשוי סמוך לכותל שזוחלין בו המים ולכך נקרא זוחלין שכל דבר המהלך ורוחש נקרא זוחל:
למטה מי' טפחים. קולט בכלי מן המים היורדים מן המזחילה שהיא למטה מי' טפחים ודוקא קולט אבל לצרף פיו או כלי למזחילה שהוא בפחות מג' סמוך לגג ואע"פ שהוא למטה מי' מ"מ הואיל ומוטלת לאורך הכותל אסור:
ומן הצנור מ"מ. בין קולט בין מצרף משום דצנור לעולם בולט הוא ויוצא לרה"ר ולפי הגירסא שלפנינו ה"פ מן הצנור ומ"מ שהוא מקלח קולט אבל צירוף אסור לעולם:
גמ' **ניחא ברשות היחיד וכו'**. הניחא דלא יעמוד ברה"י וישתה ברשות הרבים משום דרשות היחיד עולה עד לרקיע ופיו לרשות היחיד דמיא:
ברשות הרבים וישתה ברה"י. אלא דלא יעמוד ברשות הרבים וישתה ברה"י אמאי הא פיו למעל' מי' הוא עומד וכל למעלה מעשרה ברה"ר מקום פטור הוא:
ומשני שנייא היא. שאני הכא דלכך אסור שמתגלגל ויורד מה ששותה לתוך מעיו למטה מעשרה:
מלעיטין. שתוחבין לו המאכל בכח למקום שיכול להחזיר:

מבחוץ מלעיטין וכו'. אלא מבחוץ דמלעיטין אותו דוקא מבחוץ ואמאי הא פיו מסתמא למעלה מעשרה הוא וכל למעלה מעשרה ברשות הרבים מקום פטור הוא והכא ליכא לשנויי שמתגלגל ויורד שרגלי הגמל גבוהים למעלה מעשרה ולא משני מידי אהך קושיא:

מחלפא שמועתיה. היה מהדר תלמודיה וקשיא ליה אדברי ר' אחא בר יעקב ממתני' שכל ג' שהן סמוכין למחיצה כמחיצה. דקס"ד דוקא קולט אבל מצרף לא מ"ט אלא במזחילה פחות מג' סמוך לגג עסקינן וקשיא א"כ קולט נמי אסור דהא כגג דמי וכמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים דמיא:

תיפתר. תפרש למשנתינו ביוצא המזחילה חוץ לשלשה מן הגג ואפ"ה לצרף אסור שנראה כמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים:

שאין בו. בצינור ובמזחילה רוחב ארבעה דברוחב ארבעה אסור דגזרינן דלמא אתי לקלוט מהן כשהן למעלה מעשרה דמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים:

נעץ קנה. סתמיה אין רחב ד':

והקיפו מחיצה. כלומר במקום שמוקף מחיצה והיינו ברשות היחיד:

וזרק מרשות הרבים. ונח על הקנה:

במחלוקת. בא למחלוקת דר' ורבנן דתניא זרק ונח על גבי זיז כל שהוא ר' מחייב דלא בעינן הנחה על גבי מקום ארבעה כל שהוא באויר רשות היחיד וחכמים פוטרים א"כ לר' חייב ולרבנן פטור:

והתנינן. בגיטין פ"ח:

כיון שהגיע לאויר הגג הרי זה מגורשת. לימא מתני' כר' ולא כרבנן דהא במתניתין משוי לאויר הגג כמקום ארבעה:

בגג שיש לו מעקה. והגיע לאויר מעקה שודאי סופו לנוח על מקום ארבעה וכן בשלשה הסמוכין לגג:

אמר רבי חייה וכן בגג לענין מעשר. ל"ג ליה הכא ואדלעיל קאי אהא דתנן וכן בגת ומפרש ר"ח דלענין מעשר איירי דתנן בפ"ד דמעשרות שותין על הגת בין מחמין בין מצונן דברי רבי מאיר וקמ"ל מתני' דלא יעמוד אדם ע"ג קרקע וישתה בגת בלא הפרשת מעשר אלא אם כן הכניס ראשו ורובו לגת:

דרבי מאיר היא. משום דקשיא ליה הא דתנן במתני' קולט מן המזחילה למטה מי"ט אבל למעלה מי"ט לא משום דהוה כמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים ואמאי הא לא נח לכך מוקי למתני' כרבי מאיר:

את רואה את הכותל כגמום. כלומר חוקקין להשלים ורואין כאלו חקוק מן הכותל עד שתהא המזחילה מקום ארבעה ואיירי בענין שבמזחילה נחים המים כגון שהמזחילה סתומה מצדדיה וכשנתמלאה המזחילה המים צפין ועוברין למעלה:

דברי הכל היא. כרבנן נמי אתיא ודקשיא הא לא נח:

במשתפע עשרה וכו'. דאיירי מתני' בשהגג אינו משתפע אלא בג' אמות השיפוע אינו אלא עשרה טפחים דלא ניחא לעלות בו וה"ל כאלו נח:

בעי. פריך:

ה"ג מה תמן וכו'. פי' ומה התם גבי גט שאינה צריך הנח' אלא כל שהוא ברשותה הרי זו מגורשת:

את אמר עד שינוח. אפ"ה אינה מגורשת עד שינוח הגט ולא מהני גג משופע:

כאן. גבי שבת דבעינן הנחה דומיא דמשכן כ"ש דלא מהני גג משופע דליהוי הנחה אלאי ודאי דמתני' דרבי מאיר היא:

מכל מקום לא נח. אף דנאמר חוקקין להשלים הא מ"מ לא נח:

מכיון שאין בו רוחב ארבעה וכו'. כלומר ודאי דבמזחילה הוי הנחה מעלייתא א"כ מה שהוא מונח על הגג הוי הנחה אלא כיון שהוא נוטלו מן המזחילה ואין בה ארבעה כדאמרינן לעיל הלכך הוה קשיא לן והא לא נח אבל לרבי מאיר דאמר חוקקין להשלים לא קשיא דמזחילה כאלו יש בה ארבעה היא דחוקקין מן הכותל עד שתהא מקום ד':

הלכה ז

מתני' **בור ברשות הרבים וחולייתו גבוה י"ט**. כלומר בור ברשות הרבים וחולייתו סביביו וסך הכל גבוה עשרה מקרקעית הבור רה"י ממלאין ממנה לחלון:

ושופכין לתוכה. לאשפה דאשפ רשות היחיד היא:

גמ' **ופריך אין עמוק כגבוה**. בתמיה וכי אין אתה רואה המחיצה שבתוך הבור להצטרף עם החוליא דליהוי עשרה נמצא דמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים ל"א הכי פריך ל"ל חוליא גבוה עשרה הא בור גופיה רשות היחיד ואין רה"ר מפסקת ביניהם ומשני שאין בפיו ד' הלכך ה"ל הבור כרה"ר. אבל החוליא אע"ג שאין בפיה ד' כיון דגבוה י' למעלה מרה"ר מותר לבני רה"י לכתף עליו:

ומשני שאין בפיו. של הבור חלל רוחב ד' וה"ל מקום פטור דמקום גבוה י' ואינו רחב ד' ברה"ר מותר לזה ולזה הלכך מותר למלאות הימנו:

עד כדון בסתום. אם הבור סמוכה לחלון הוא דמותר למלאות:

היה מופלג. אם הבור רחוק מן החלון מאי תקנתיה:

נותן נסר. מן החלון עד הבור דה"ל כוליה אויר רה"י:
נועץ קנה. להכירא בעלמא דכיון דמטלטל באויר רה"ר למעלה מי' מדינא אינו צריך כלום אלא שלא יבא לטלטל למטה עביד היכירא:
למעלה מי' שבות. דלכתחלה אסור להשתמש באויר רה"ר למעלה מי':
הוי דין אמר נסר. הרי דשמואל הוא דאמר שיתן נסר:
היו שנים. שני חלונות משני בתים למעלה מן הבור והיא מופלגת:
תרין אמורין. פליגי בה תרי אמוראים:
חד אמר מחיצה עשרה. צריך לעשות כל א' מחלונו עד הבור:
וחורן אמר. ואחרינא אמר דבנסר ארבעה סגי:
לא נמצאו שתי רשויות. של שני בעלי בתים משתמשים ברשות אחד שמשפת הבור עד חלונותיהם ואע"ג דלמעלה מעשרה הוא מ"מ אסור לשני רשויות להשתמש ברשות אחד עד שיערבו:
א"ל רה"ר. שתחתיו מבטלת לרשויות וכל חד בדידיה קא ממלי דלמעלה מי' ברה"ר אפי' שתי רשויות משתמשות בו:

הלכה ח

מתני' **ה"ג שהוא מיסך על הארץ**. פי' שנופו נוטה למט' מכל צדדיו סביב:
מטלטלין תחתיו. דאמרינן לבוד והרי יש כאן מחיצה י' דעיקרן במקום שמחוברין לאילן גבוהין מי':
שרשיו גבוהין. שאין הענפים נמוכין אלא בראשו וחוזרין ומתעקמין ומגביהין לצד חיבורן וי"מ שיוצאין שרשיו מן הקרקע ונראין כמו באילנות הזקנים:
לא ישב עליהן. שאסור להשתמש באילן גזרה שמא יתלוש ואי לא גביהי ג' הרי הן כקרקע ומותר לישב עליהן:
הדלת שבמוקצה. רחבה שאחורי הבתים והדלת שלה אינה קבועה בציר כשאר דלתות אלא זקופה כנגד הפתח וכשהוא פותח מטילה לארץ:
וחדקין. קוצים שהתקינן כדי לסתום בהן הפרצה ופעמים פותחה וכן מחצל' של קנים שכל אלו אינן קשורין ואינן קבועין במקומן אלא כשבאין לפתוח מטילין אותן על הארץ:
אין נועלין בהן. דמיחזי כבנין:
אא"כ גבוהין מן הארץ. דאז לא מיחזי כבנין ונועלין בהן:
גמ' ובלבד שלא יהו בו בחלל שתחת האילן יותר מבית סאתיים אבל אם היה בהקיפו יותר מב"ס אין מטלטלין בו אלא בד' ואפי' נטעו מתחלה לכך דהוה מוקף לדירה משום דהוה דירה לשמור אויר שדות וכרמים ולא לדור ממש:

ה"ג **ויהו מחיצות גבוהות י' ופרוץ כנגד פרוץ**. שלא יהא פרוץ מב' צדדיו זה כנגד זה:
היא שרשי אילן וכו'. כלו' שרשי אילן וכרוב חד דינא אית להו ובשניהן מותר לישב עליהן ולא חיישי' דנתרי קינסי:
בגבוהין ג'. לא ישב עליהן כדפריש' במתני' בשאין להן צירין. שהן סובבין בו דאם פותחין הן נופלין וכשמחזירן ה"ל כבונה אבל בשיש להם ציר והן קבועין בפתח נועלין בהן כדתני':
הכי גרסינן דלת גוררת מחצלת גוררת קנקלין גורר. פי' שתלויות ונגררות לארץ כשנפתחו:
מחצלת הקשורה ותלויה. דהיינו שגבוהים מן הארץ אע"פ שאין להן ציר:

הלכה ט

מתני' **לא יעמוד ברה"י**. ויטול מפתח המונח בר"ה ויפתח בו פתח החנות שברה"ר. ואע"פ שאין ממקום המפתח עד הפתח ד"א גזרה שמא יכניס המפתח אצלו:
אא"כ עשו לו מחיצה. ויעמוד בתוכה ויפתח וינעול:
א"ל והלא מעשה וכו'. שמעוה רבנן לר"מ דכי היכי דאמר לא יעמוד ברה"י ויפתח ברה"ר וכו' ה"נ קאמר לא יעמוד אדם בכרמלית ומשום הכי קא מותבי ליה משוק של פטמין שהיה בירושלים דככרמלית היא כיון שדלתותי' נעולות בלילה לא מיקרי רה"ר וכיון שאינן יכולין לערב את כולה ה"ל ככרמלית והחלון שמניחין בו המפתח היה רה"י והיו עומדין בכרמלית ופותחין ברה"י:
פטמין. טבחים שמפטמין הבהמות לשחוט:
של צמרים. מוכרי צמר:
גמ' **אין הלכה כר' יהודה**. היינו חכמים דמתני' דפליג' על ר"מ:
בעי למה עבד ר"מ את הכותל. מיבעיא ליה הא דסבר ר"מ חוקקין להשלים לענין מאי אמר חוקקין:
כגמום או כנקוב. פי' כגמום אם היה במקום אחד רחב ד' למטה או מן הצד רואין כאלו נחתך הכל בשוה אבל בחור שאין בו ד' בשום צד לא אמרינן חוקקין או דלמא כנקוב ואפי' חור כל שהוא רואין אותו כאלו הוא נקוב לצד פנים ויש בו ארבעה:
אין תימר כגמום וכו'. ונפקא מיניה דאם נאמר כגמום הוא א"כ מותר ליתן המפתח בתוך חור המנעול אפילו למעלה מעשרה דהא ליכא שום מקום רחב ארבעה אבל אי אמרינן כנקוב הוא א"כ ה"ל כנקוב עד הרשות היחיד ארבעה על ארבעה וה"ל חורי רשות היחיד ואסור ליתן לתוכו מפתח אפילו למטה מעשרה דה"ל כמכניס מרשות הרבים לרשות

היחיד ל"א מיבעיא ליה אי הוה כגמום כאלו נחתכה הפתח מלמעלה עד מקום החור או כנקוב כאלו חקוק בו במקום המפתח מקום ד' על ד' וה"ג אי כגמום למטה מעשרה מותר ואי כנקוב אפי' למטה מעשרה אסור ולשון ראשון נראה עיקר:

פתח גנות. סתם מנעוליהן גבוהין עשרה ורחבן ד' ורשות היחיד הן:

בית שער. בית קטן ופתח הגינה פתוח בו ובשערי גינה הסמוכים לרשות הרבים עסקינן:

פותח ונוטל מבפנים. דבית שער רשה"י הוא וכן כשהוא מחוץ:

הכי גרסיכן לא מיכן ולא מיכן. דאסור מכאן ומכאן להכניס מכרמלית או מרה"ר לרה"י דהיינו המנעול הלכך נוטל המפתח מערב שבת ונתנו על גבי המנעול ועומד על גבי האסקופה ומטלטל המפתח ממנעול עצמו לפתוח בו ולא גזרינן שמא יביאנו אצלו לאסקופה שהוא כרמלית:

ומניחו במקומו. למנעול על גביו כגון מנעולין של עץ שעושין עניים לפתחיהן וראשיהן רחבין:

הכי גרסינן וחכמים אומרים אע"פ שהמנעול למעלה מעשרה טפחים מביא המפתח מערב שבת ופותח וכו'. וה"פ דאיירי במנעול שאין בו ארבעה וה"ל כרמלית כמו אסקופה ורבי מאיר סובר דחוקקין להשלים וה"ל מקום ד' וחכמים סבר י דאין חוקקין להשלים וה"ל מקום פטור:

שאין משתמשין מרשות לרשות. מאסקופה שהיא כרמלית לחלון שהוא רשות היחיד דרך המנעול שהוא מקום פטור לרבנן ובטל אצל כל רשויות:

הכי גרסינן הדא אמרה כגמום עביד רבי מאיר. וה"פ מדאוסר למעלה מעשרה ומתיר למטה מעשרה ש"מ דאיירי במנעול שבמקו' אחד רחב ד' אלא שבמקום המפתח אינו רחב ד' הלכך למעלה מי' דאמרי' חוקקין להשלים אסור אבל למטה מי' מותר דהא לא הוי חורי רה"י דהא אינו נקוב עד לפנים:

ניחא מבפנים וכו'. פריך הניחא שמבפנים צריך בית שער דגזר דלמא מפיק מאסקופה שהיא כרמלית לרה"י:

מבחוץ צריך בית שער. למה הא לא גזר ר"מ דלמא מפיק מכרמלית לר"ה דהא מתיר במנעול למעל' מי' ליתנו על המנעול ולפתוח בו ולא גזר שמא יביאנו אצלו לאסקופה שהיא כרמלית:

ומשני לא נמצא שתי רשויות משתמשות ברשות אחת. דהא מ"מ בני רה"ר ובני רה"י משתמשות באסקופה זו ואסור:

הלכה י

מתני' **נגר**. כעין בריח שתוחבי' בכתלים או באסקופה לנעול בו הדלת:
קלוסטרא. שראשו עבה וראוי לבוכנא לכתוש ולשחוק בו פלפלין ואע"ג דתורת כלי עליו אוסר ר' לעזר אא"כ קשור ותלוי בדלת:
ור"י מתיר. דתורת כלי עליו משום גלוסטרא ולא מיחזי כבונה:
נגר הנגרר. שקשור בדלת אבל אינו תלוי שהחבל ארוך ומתוך שנגרר אינו נראה כקשור וכשאין בראשו גלוסטרא קאמר:
נועלין בו במקדש. דשבות בעלמא הוא ואינו בונה ממש הואיל וקשור הוא אלא הואיל ונגרר מיחזי כבונה ואין שבות דרבנן במקדש דלא גזרו שם:
והמונח. שאינו קשור כלל הוי בנין ממש ור"י סבר לאו בנין ממש הוא אלא דומה לבנין ובמקדש לא גזרו שבות:
גמ' **כדברי המתיר**. דהיינו ר' יוסי:
עושה נגר טפל לקלוסטרא. כדפרישית במתני' איזהו נגר. הנגרר דתני במתני' אע"פ שאינו תלוי. למעלה מן הארץ אלא הוא נגרר על הארץ בראשו התחתון:
משכני חילפיי. משך אותי חכם ששמו חילפיי:
והראני. נגר של בית רבי:
אתי' דיחידאה דהכא. ר' יהודה דאמר הכא נגרר מותר במדינה:
כסתמא דתמן. כחכמים שבמתני' דפ' כל הכלים דאמרו בין כך ובין כך פוקקין בו:
ודיחידאה דתמן. ר' אליעזר דמתני' דהתם דאמר בזמן שקשור ותלוי פוקקין בו אבל נגר אין פוקקין בו:
כסתמא. דהכא כת"ק דמתני' דאמר נגר הנגרר נועלין בו במקדש אבל לא במדינה:
היך עבדין עובדא. הלכתא מאי כיון דאיכא תרי סתמא דסתרי אהדדי:
ה"ג אתא ר' חונא בשם ר' שמואל הלכה כר' יהודה עד שיהא קשור בדלת. וה"פ עד שיהא קשור בדלת עצמה דמוכח שפיר דלנגר עביד ליה אבל אם קשור במזוזות הפתח לא מהני:
בדבר שהוא יכול להעמידו. שיהא החבל חזק כל כך שלא יפול מקשירתו:
ה"ג נגרייא דר"א הוה קטיר בגמי. פי' היו קשורים בדלת בגמי שאינו דבר חזק:
נשמט אסור. שנפסק החבל שהוא קשור בו והאגד בדלת והנגר מונח בקרן זוית כשהוא פותח את הדלת אסור:

נקמז. שהותר אגדו שאם ירצה לסתום בו לא יהא ניכר אגדו. ויש מפרשים נקמז שנכנס הנגר בחור האסקופה ונפחת אותו החור ויוצא הנגר לצד הקרקע ונועץ בקרקע ועד השתא איירי כשהאסקופה גבוה ואין החור ניקב עד לארץ:

מדדהו בראשי אצבעותיו. ללשון ראשון ה"פ מדדהו עם החבל הקשור בו שיהא ניכר שהיה קשור בו וללשון השני ה"פ מדדהו בראשי אצבעותיו שלא יהא ניכר כבונה:

הלכה יא

מתני' **מחזירין ציר התחתון**. של דלת חלון של שידה תיבה ומגדל שפתחיהן מצידיהן דציר התתתון כל זמן שלא יצא העליון נוח להחזירו ואין כאן בניין:

אבל לא במדינה. גזרה שמא יתקע בגרזן או במקבת דהוי מלאכה:

והעליון כאן וכאן אסור. דכיון שיצא העליון כולו נופל ה"ל כבונה אע"ג דלאו בונה ממש הוא מ"מ שבות גדול הוא ואפי' במקדש לא התירו:

ה"ג רי"א העליון במקדש והתחת' במדינה. דס"ל אין בנין בכלים וליכא אלא שבות ולא גזרו על השבות במקדש:

מחזירין רטיה. כהן שלקה בידו ונתן עליה רטיה מבע"י והוצרך לעבוד עבודה בשבת ונטל רטיה מעל ידו שלא תהא חוצצת בינו ובין ידו לעבודה דחציצה פוסלת בהן דבעינן ולקח הכהן דכיון דחייץ לא הוי לקיחה בכהן:

מחזירה לאחר העבודה. דאי לא שריית ליה להחזירה מימנע ולא עביד עבידה:

אבל לא במדינה. גזרה שמא ימרח הרטי' וחייב משום ממחק:

אם בתחלה. שלא היתה קשורה מבע"י או שכהן זה לא סלקה לצורך עבודה:

כאן וכאן אסור. והכא ליכא למימר אין שבות במקדש דהא ודאי האי שבות לאו צורך גבוה הוא אלא צורך עצמו:

גמ' **לא כל שבות התירו במקדש**. כלומר הא דאוסר הת"ק להחזיר ציר העליון אע"ג דאינו אלא שבות כיון דלא כל שבות התירו במקדש דהא סידור הקנים ונטלתן אינן דוחין את השבת ה"ה שבות זה דציר העליון לא התירו:

והממרח. שמחליק גומות שברטייה:

חייב חטאת. דממרח תולדה דממחק היא:

והתני. בניחותא:

הוחלק'. הרטיי':

מחזירה מלמעלן. דוחק לרטיי' שתחזור למעלה:

איספלני'. היינו רטיי':

שתפחה. באמצעית' ופירשה מע"ג המכה:

והוא שתפחה כנגד המכה. שעדיין הרטיי' מונחת כנגד המכה ולא פירשה ממקומה אלא שנתפחה:
והתני. בניחותא:
שאינה אלא כמשמרה. שלא תתקלקל ולא גזרו בו חכמים שאינו בהול כל כך שיבוא לידי שחיקת סממנים ומרוח:
חוץ מעלי גפנים. וה"ה שאר עלים שמרפאים אסורים:
הדא פואה וכו'. האי פואה שורש וסם טוב הוא כשיש בו ה' או ז' או ט' קשרים:
פואה. מין זרעונים:
ובלבד דלא יתן מויי. והוא שלא יצאו ממנו מים:
ע"ג מכה בשם. פסוק שיש בו שם משמות הקדושים שאינן נמחקין:
יברוחא. מין חולי וי"א יבריחי' הם הדודאים המוזכרים בראובן והעוקרן מסתכן ולכן אמר שאסור לקרות פסוקים עליו כדי לעקרן:
שהוא מתבעית. שהוא נבעת אף על גב שאין נראה שום דבר המבעתו:
כאן עד שלא נפגע. שאינו אלא להגן שרי:
כאן משנפגע. שניזק כבר וקורא להתרפאות בהן ואסור:
מה רבו צרי. דכתיב בי' ואתה ה' מגן בעדי וכו':
עד כי אתה ה' מחסי. דכתיב ביה מדבר הוות ומפחד לילה מחץ יעוף יומם דהיינו מזיק שטס כחץ וכן יפול מצדך אלף ורבבה מימינך:

הלכה יב

מתני' **קושרין נימא**. נימת כנור של שיר הלוים לקרבן שנפסקה בשבת דקסבר מכשירי מצוה שלא יכול לעשותה מאתמול דהא היום נפסקה דוחה את השבת:
ואם בתחלה. דלא היתה שם מעולם דיכול לעשות מאתמול אסור:
יבלת. היא מום בקדשי' שנאמר או יבלת ובלע"ז ווארי"ץ וחותכי' אותה במקדש ביד דאין בזה אלא משום שבות דכלאחר יד הוא אבל לא בכלי דמלאכה גמורה הוא שכך עושי' בחול וכשחותך מבעלי חיים ה"ל תולד' דגוזז את הצמר:
גמ' **היא אינה משמעת את הקול**. נמצא שחילל את השבת ולא קיים המצוה אלא משלשל מלמעלן ועונב מלמטן. שהרי יש יתדות מלמעלה ולמטה שראשי הנימין כרוכים בהן וכשהוא רוצה מתגלגל היתד והנימא נארכת כעין שעושין למיני כלי זמר (הרפ"א) שמאריך עד שמגיע ליתד שלמעלה ועונבה בו והרי הוא כבתחילה ומגלגלין היתד עד שמתפשטת כהלכתה ומשמעת קולה:
הכהנים. לעבודה:

והלוים. לדוכן:
וישראל. למעמדן שיהיו שלוחיהן של כל ישראל:
וכלי שיר. לשורר עליו:
תמן תנינן. פסחי' פ' אלו דברים:
והכא את אמר הכין. וקשיא סתמא אסתמא:
מפני קלקול הפייסות. דמתני' דהכא בקרבן תמיד איירי ואם יביאו קרבן אחר יהיו צריכין פייס אחר:
והן שהפיסו. והוא שהפיסו כבר אבל אם עדיין לא הפיסו אין חותכין היבלת במקדש ל"א קושיא היא וכי מפני שמביאין תמיד אחר צריכין לפייס אחר א"נ וכי בתמיד הפיסו והלא לא הפיסו אלא על הכהנים והראשון נראה:
לוי סיכייה. כך שמו:
ה"ג כאן בנפרכת כאן בשאינה נפרכת. וה"פ כשנפרכת מיד שרי ובשאינה נפרכת אסור לחתוך:
כאן בלחה. אסור:
כאן. בעירובין ביבשה מותר ואפ"ה בכלי אסור דשבות גדול הוא:
כאן ביד. שרי:
חוץ מן המבעיר. מדאסר רחמנא שריפת בת כהן בשבת דמקלקל הוא ש"מ מקלק' בהבערה חייב:
והעושה חבורה. מדאיצטריך קרא למישרי מילה ש"מ דשאר חובל חייב:
אפילו אינו צריך. העושה חבורה לדם והמבעיר לאפר חייב הלכך מוקי לה ביבשה שאינו עושה חבורה:
והוא שיהא צריך לדם. היוצא מהחבלה לכלבו ואם מקלקל הוא אצל הנחבל מתקן הוא לכלבו הלכך מתיר ביד בכל ענין אפילו עושה חבורה:
כאן וכאן. בעירובין ובפסחים איירי ביבלת לחה והא דאוסר בפסחים איירי בצריך לדם ואיכא איסורא דאורייתא והכא בשאינו צריך לדם ושרי:

הלכה יג

מתני' **כורך עליה גמי**. ואע"פ שהגמי מרפא את המכה הואיל והשתא מיהא צורך עבודה היא דלאו אורח ארעא שתהא מכתו נראית עם העבודה מכסה אותה בגמי:
אבל לא במדינה. דרפואה בשבת שבות היא ואסור:
ואם להוציא דם. שמהדקה בגמי להוציא דמה:
כאן וכאן אסור. דה"ל חובל ואב מלאכה לא אישתרי במקדש:

בוזקין מלח. כותתין ומפזרין על הכבש מפני שחלק הוא וכשהגשמים נופלין עליו מחליק:
אבל לא במדינה. דמתקן הוא:
וממלאין מבור הגדול וכו'. כך שמן ושניהם היו בלשכת העזרה:
בגלגל. העשוי להעלות בו הדלי ע"י חבלים:
ומבאר הקר. על שם שהיה באר מים חיים קורא לו באר הקר מלשון מקור:
בי"ט. אף במדינה משא"כ בשאר בארות הנובעות:
גמ' **בניגיון**. הוא אזור קטן נאה:
מפני יתור בגדים. ותניא בזבחים פ"ב לבש שני מכנסיים שני אבנטים חסר אחת או יותר אחת או שהיתה לו רטיה על בשרו תחת בגדיו ועבד עבודתו פסולה:
יתור בגדי' כחיסור בגדים. מה חיסור בגדים בכל מקום שהוא חסר פסול אף יתור בגדים כן:
בלבד שלא יחוץ בינו לבין בגד. הא אם יתור הבגד בשאר מקומות לא פסל העבודה:
וכרך עליה אבנט לר' חנינא מהו מי אמרינן כיון דאיכא שם תרי אבנטים ואסור א"ד כיון שלא במקומו מונח אין לו דין אבנט אלא מלבוש ושרי:
מעלין בדיובי. מעלין יין מחבית לחבית על ידי שני קנים החתוכים באלכסון ומניח ראשי המשופעים זה כנגד זה ונותן אח"כ הקנים בחבית ומוצץ בפיו בראש הקנה האחד מעט מן היין אליו ומסלק משם והיין יוצא כולו מאליו:
ומוסיפין בערק לחולה בשבת. והוא כלי שפיו צר ומנוקב בתחתיתו נקבים נקבים דקים וממלא מים וסותם פיו העליון וכל זמן שפיו סתום אין המים יוצאין בנקבים התחתונים וכשרוצה נוטל פקק העליון והמים יוצאין בנקבים טיף אחר טיף ונותן כלי מתכות וכופהו תחתיו וקולן נשמע לחולה ובבבלי הגירסא ומטיפין מיארק לחולה:
אית דבעי מימר עוררה. איכא דאמרי שקול זה אין בו נעימות ונחת דהא מקיצין בו אדם משנתו וקול נעים אינו מעיר אדרבה מרדימו והולך:
אית דבעי וכו'. וא"ד שזה הקול הוא נעים ועשוי כדי להביא שינה על האדם והוא כמין זמר שעושין על ידי קנים ונקרא קוקניתא:
ה"ז נוטל את האבן. המונח בנקב העשוי בחומה שירדו בו מי גשמים המנטפין בחצר:
בעדשה. הן מאזניי' גדולות לשקול צמר שעוה ונחושת והן של עץ כ"מ בערוך:
נביאים שביניהן. חגי זכריה ומלאכי:
היך מה דאת אמר תמן מה שהותר הותר וכא מה שהותר הותר. לא גרסינן ליה הכא ואגב שיטפא דפרק עושין פסין נדפס כאן:

הלכה יד

מתני' **שרץ**. מת שנמצא במקדש:

כהן מוציאו בהמיינו. בשבת ולא חייש לטלטול דאין שבות במקדש:

בהמיינו. באבנטו ואף על גב דמטמא ליה לאבנט שהוא קדוש הכי עדיף שלא להשהות את הטומאה בעזרה מלחזור אחר צבת של עץ שהוא פשוטי כלי עץ שאינה מקבלת טומאה ובידיו לא נגע בו דלא ליטמי כהן גופיה הלכך בהמיינו אוחזו ושרץ אינו מטמא במשא והאבנט שמיטמא בשרץ אינו מטמא הכהן כשאוחזו דה"ל אבנט ראשון לכוומאה ואין אדם וכלים מקבלין טומאה אלא מאב הטומאה בלבד:

שלא לרבות את הטומאה. לטמא האבנט ונוח לו להשהותה שם ולחזור אחר הצבת מלרבות הטומאה:

מהיכן מוציאין אותו. בשבת:

מן ההיכל ומן האולם. ואם נמצא בעזרה מכסהו בסיר ומניחו. עד שתחשך:

מקום שחייבין וכו'. דהיינו מכל העזרה שאם נכנס לה בטומאה חייבים על זדונו כרת משם מוציאין אותו:

רבי שמעון אומר וכו'. רבי שמעון פליג את"ק דלעיל וסובר שאין קושרין נימת כנור אלא עונבו שאי אפשר לבא לידי חיוב דאורייתא ואמר רבי שמעון הא דאני מחמיר כאן ומיקל בתחומין לעיל בפרק מי שהוציאוהו שאפילו חמש עשרה אמות יכנוס דמשלך נתנו לך בתחומין כדפירשתי לעיל שבאמת אלו חמש עשרה אמות חסרים מן ב' אלפים אמות אבל גבי קשירת נימא דבמדינה הוא חיוב דאורייתא ודאי אסור:

גמ' **א"ל מוטב וכו'**. ר' יהודה הוא שהשיב לריב"ב דמוטב לעבור על מצות לא תעשה של טומאה במקדש שלא באת לידך שלא עשית אתה שהרי מעצמו מת שם השרץ ולא היה בידך להזהר בו מה שא"כ כשנוטלו בהמיינו עובר עליו על לא תעשה בעצמו שהיה יכול להזהר ל"א ר' יוחנן בן ברוקה הוא דקא"ל לר"י מוטב שיעבור על מצות לא תעשה שלא באת לידו דהיינו מצות ריבוי טומאה מלעבור על שהיית הטומא' שהיא לפניו עתה והראשון נראה:

אתייא אילין וכו'. הני תנאי כהני תנאי:

דתנינן תמן. בפסחים פ' ואלו עוברין:

חלה בטומאה. שנטמא העיסה ביום טוב של פסח:

לא תקרא לה שם. חלה עד שתיאפה תחלה דאכתי כל חדא וחדא חזיא לישראל דמפריש מכל חדא פורתא:

תטיל. להחלה לצונן שלא תתחמץ:

ה"ג לצונין ר' יהושע אומר לא זהו חמץ שמוזהרין עליו על בל יראה ובל ימצא אלא מפרשתה ומניחתה עד הערב ואם החמיצה החמיצה:

לא נמצאת כשורף קדשים בי"ט. ונראה הא דקאר"א לא תקרא לה שם עד שתיאפה היינו שיאפה כולו וזו שמפרישה לחלה מניחה בתוך התנור וע"ז קאמר ר"י שהרי זה כשורף קדשים בי"ט:

מאיליהן הן נשרפין. ואיהו לאו מידי קעביד:

ה"ג א"ל ר"א לא נמצאת עובר על בל יראה וכו':

מוטב לעבור על מצות ל"ת שלא בא לידך דהיינו בל יראה שממילא הוא משא"כ שריפת קדשים בי"ט ע"י הנחתו לתוך התנור נעשה:

תמן תנינן. בזבחים פ' כל הזבחים:

הניתנין במתנה אחת. כגון דם הבכור שנתערב בדם בכור אחר:

ינתנו במתנה אחת. ועולה אותה מתנה לזה ולזה:

מתן ארבע במתן ד'. דם חטאת זו נשפך לדם חטאת זו ינתנו ד' מתנות ועולה לזו ולזו:

ינתנו במתן ד'. דקסבר קום עשה מצוה עדיף. אע"ג דבהאי מצוה איכא צד עבירה דעבר אבכור אבל תוסיף אתי עשה דחטאת דכתיב ונתן על קרנות ודחי לבל תוסיף דבכור:

רי"א ינתנו מתן אחת. כיון דקי"ל כל הניתנין על מזבח החיצון שנתנו במתנה אחת כיפר הכא דלא אפשר סמכינן עליה לכתחלה ולא עברינן אבל תוסיף ואי משום בל תגרע דחטאת כדקאמר טעמא מוטב שיעקר בל תגרע מאיליו שהוא ישב ואינו עוקר הלאו בידים מלעבור על בל תוסיף שהוא עוקרו בידים:

תמן תנינן. נגעים פי"ד:

הכניס ראשו. לפי שעזרת ישראל אין מחוסר כיפורים נכנס לה ודם האשם היה נפסל ביוצא אם יצא חוץ לעזרה לפיכך היה המצורע עומד בשער נקנור שהוא בין עזרת נשים לעזרת ישראל ומכניס ראשו לתוך העזרה עד שנותנים המתנות על תנוך אזנו ומכניס ידו ורגלו עד שיתן על בהונותיו:

תנוך. זה גדר האמצעי של אזן:

ונתן על בהן. ידו ורגלו ר' יהודה אומר שלשתם היה מכניס כא':

ופריך מחלפא שיטתיה דר"י. כלומר קשיא דר"י אדר"י:

אסור להערים. פי' להשהות הטומאה במקדש הלכך אומר שמכניס שלשתן כאחת:

וכא אומר מותר. והכא אומר שמחזיר על צבת של עץ ומשהין את הטומאה:

ה"ג תמן דלא יסתאבי' תלתא זימנין ברם הכא טומאה ידועה מבפנים היא מחלפא שיטת דרבנן תמן אמרין מותר להערים וכא אמרין אסור להערים תמן שמא יכניס ראשו ורובו ברם הכא משום מכניס כלים טמאים במקדש אפשר לה לצאת בלא שהות בלא טומאה:

הוציא ממקום וכו'. וה"פ התם קאר"י דמכניס שלשתן כאחת שלא יטמא המקדש ג' פעמים בהכנסת אזן ויד ורגל ומוטב להכניסן בפעם אחת אבל הכא הטומאה כבר היא מבפנים ומוטב להשהות וכדמסיק ופריך קשיא דרבנן אדרבנן דהתם אמרו רבנן שמכניס כל אחת ש"מ שמותר להשהות והכא אמר ר"י בן ברוקה שמוציאו בהמיינו שלא לשהות הטומאה ומשני התם כשיכניס שלשתן בבת אחת חיישי' שמא יכניס ראשו ורובו וה"ל ביאה בכולו וחייב כרת אבל הכא כבר הטומאה מבפנים צריך שיראה להוציאה בלא שהות ואע"ג דמכניס הבגדים שהן נעשים טמאים ואסור להכניס בגדים טמאים במקדש מ"מ אינן טמאי' אב הטומאה אלא נעשית ראשון ואין בהן אפי' איסור מלקות:

ונפל למקום שאין חייבין עליו כרת. מהו:

כבר נראית לצאת. ומותר:

מצאת אחר בצידו. בשעה שנפלה זו במקום שאין חייבין עליה כרת מצא אצלה עוד שרץ אחרת מי מוציא את שניהם הואיל ומתחיל להוציא את זו או דלמא ההיא הוא דמותר להוציאה הואיל והתחיל בה בהיתר אבל שנייה אסורה ולא איפשיטא:

הוא היה אומר. בתוספתא דפרקין מפרש שר' יהושע היה אומר:

צבת בצבת עבד. הצבת אינה נעשית אלא בצבת אחרת:

צבת. היא מלקחיים דמתרגמינן צבתהא:

צבתא קדמייתא מה הוית. צבת הראשונה מי עשאה:

בירייה הוית. ברי' משמת ימי בראשית שהיא מדברים שנבראו בע"ש בין השמשות:

ומה את אמר לה. כלומר איך אתית דבר זה לדיני' שבמתני' ומשני מצבתא אחת וכו'. כשם שמצבתא אחת נעשו כמה צבתות כך משבו' אחד למדו כמה שביתות: